

ชีวิต~งาน

อาสา สารสิน

ในวาระสิริอายุครบ ๗ รอบ

ชีวิต-งาน

อาสา สารสิน

ในวาระสิริอายุครบ ๗ รอบ

ชีวิต-งาน อาสา สารสิน

จำนวนหน้า ๒๘๐ หน้า
พิมพ์ครั้งที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๕
จำนวนพิมพ์ ๕๐๐ เล่ม
ISBN 978-616-94135-0-9

จัดทำโดย

ออกแบบโดย

บริษัท แพลน สารา จำกัด
๑๓๖, ๑๓๘ ถนนวิภาวดีรังสิต แขวงรัชดาภิเษก
เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร ๑๐๔๐๐
โทร. ๐๒ ๒๗๗ ๒๒๒๒

พิมพ์ที่

บริษัท แพลน พรินท์ติ้ง จำกัด
๓๐/๓ หมู่ ๑ ถนนเจริญภาวิที ตำบลโคกขาม
อำเภอเมืองสมุทรสาคร สมุทรสาคร ๗๔๐๐๐
โทร. ๐๓๔ ๔๕๒ ๑๕๐-๘

☞ កើតឡើងប្រទេសថ្មី ក្នុងសង្គម ការពង្រឹងប្រទេស
កើតឡើងវិញ ដើម្បី ដើម្បី ដើម្បី
ក្នុងសង្គម ក្នុងសង្គម ក្នុងសង្គម
ក្នុងសង្គម ក្នុងសង្គម ក្នុងសង្គម
ក្នុងសង្គម ក្នុងសង្គម ក្នុងសង្គម
ក្នុងសង្គម ក្នុងសង្គម ក្នុងសង្គម
ក្នុងសង្គម ក្នុងសង្គម ក្នុងសង្គម
ក្នុងសង្គម ក្នុងសង្គម ក្នុងសង្គម

Worathon Pongthipulsy

เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์
ศิลปินแห่งชาติ สาขาวรรณศิลป์

สารบัญ

คำปรารภ	๖
อาสา สารสิน	๙
ชีวิต วัยเยาว์	๑๓
สู่รั้ว สราญรมย์	๒๑
อาสา สารสิน ข้าราชการ นักบริหาร ผู้ปฏิรูป	๑๔๗
ประตูบัวแก้ว สัญลักษณ์ที่มี คุณค่าทางใจ	๑๖๓
หลักการทำงาน แบบ “อาสา”	๑๖๗

อาสา สารสิน
ในบทบาทผู้บริหาร
ภาคเอกชน

๑๘๓

ราชอาณาจักรการ
ใต้เบื้องพระยุคลบาท

๑๙๑

ผู้บริหาร
ที่ครองใจคน

๒๐๓

ท่านผู้หญิงสุจริตคุณ สารสิน
คู่ชีวิตสู่ความสำเร็จ

๒๔๑

อาสา สารสิน
ชีวิตที่งดงาม

๒๕๙

ประวัติ
อาสา สารสิน

๒๖๕

คำปรารภ

หนังสือ “ชีวิต-งาน อาสา สารสิน” เล่มนี้ เป็นหนึ่งในชุดหนังสือสามเล่ม ซึ่งรวมถึงหนังสือ “ชีวิต-งาน หม่อมราชวงศ์เทพกมล เทวกุล” และ “ชีวิต-งาน วิทยา เวชชาชีวะ” คณะผู้จัดทำหนังสือซึ่งเป็นกลุ่มผู้ได้บังคับบัญชาได้จัดทำขึ้นเพื่อแสดงความกตัญญูกตเวทิตาในวาระที่ท่านทั้งสามสิริอายุครบ ๗ รอบในปี ๒๕๖๓ ท่านเกิดในปีเดียวกันคือปี ๒๔๗๙ และต่างดำรงตำแหน่งปลัดกระทรวงการต่างประเทศเช่นเดียวกัน

หนังสือชุดนี้จะกล่าวถึงบทบาทการทำงานของท่านทั้งสามในด้านการทูตและการต่างประเทศเป็นเวลายาวนานกว่าสามทศวรรษ ซึ่งเป็นมิติสำคัญของชีวิตท่านตลอดระยะเวลาที่รับราชการในกระทรวงการต่างประเทศ แต่ละท่านได้แสดงให้เห็นถึง **การครองตน การครองงาน และการครองใจคน** ที่ทำให้ท่านประสบความสำเร็จในชีวิตครอบครัวและการทำงาน มีผลงานมากมายที่เป็นคุณูปการแก่ประเทศชาติ ถือเป็น **ปูชนียบุคคลด้านการทูตและการต่างประเทศของไทย** ที่ชาวกระทรวงการต่างประเทศภาคภูมิใจ ให้ความเคารพนับถือ และยึดถือเป็นแบบอย่างของการเป็นนักการทูตที่สมบูรณ์แบบ

ท่านทั้งสามเข้ารับราชการในกระทรวงการต่างประเทศในช่วงเวลาที่สำคัญของการต่างประเทศไทย ในขณะที่โลกและภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีความขัดแย้งภายใต้บรรยากาศของสงครามเย็น ภารกิจหลักของกระทรวงการต่างประเทศในช่วงนั้นจึงเกี่ยวข้องกับความมั่นคงและอธิปไตยของชาติ โดยนโยบายต่างประเทศของไทยที่มีส่วนสำคัญในการเปลี่ยนสภาวะความขัดแย้งในภูมิภาคมาสู่สันติภาพ เกิดจากแนวคิด ข้อเสนอแนะ และการผลักดันของทั้งสามท่านอย่างมีนัยสำคัญ แต่ละท่านได้เสริมสร้างบทบาทด้านการต่างประเทศของไทยท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ให้มีความแข็งแกร่งและโดดเด่น ทั้งในระดับภูมิภาคและระหว่างประเทศ เป็นผลให้ประเทศไทยมีสถานะเป็นที่ยอมรับนับถือและมีศักดิ์ศรีในประชาคมโลก

คณะผู้จัดทำหนังสือชุดนี้มิได้มีวัตถุประสงค์ให้หนังสือชุดนี้เป็นตำราทางวิชาการ หากแต่เป็นการรวบรวม ถ่ายทอดข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการด้านการต่างประเทศของไทยในช่วงที่ท่านทั้งสามเข้ามามีบทบาท ตลอดจนเพื่อให้ได้รับทราบบทบาท แนวคิด และวิธีการทำงานที่มีคุณค่าซึ่งยึดถือผลประโยชน์สูงสุดของประเทศชาติเหนือสิ่งอื่นใด

อันเป็นที่ประจักษ์จากบทความ การสัมภาษณ์จากตัวท่านเอง และจากผู้ที่เกี่ยวข้อง
ในบริบทต่างๆ ด้วยหวังว่าจะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่าน โดยเฉพาะผู้ที่สนใจและทำงาน
ด้านการต่างประเทศและนักการทูตรุ่นหลัง เพราะนอกจากจะเป็นประโยชน์ในด้าน
องค์ความรู้แล้ว สารและข้อคิดที่ได้จากชุดหนังสือนี้ยังจะช่วยสร้างแรงบันดาลใจ
ในการอุทิศตนทำงานเพื่อยังประโยชน์ให้แก่องค์กรและประเทศชาติเป็นส่วนรวม

อนึ่ง ตั้งแต่เริ่มจัดทำหนังสือชุดนี้เมื่อต้นปี ๒๕๖๓ และทุกขั้นตอนของการจัดทำ
หนังสือ ท่านทั้งสามได้เน้นย้ำกับคณะผู้จัดทำหนังสือในหลายโอกาสว่าไม่ประสงค์
ให้หนังสือมีเนื้อหาหยกเยี่ยงนิยาย แต่ให้คำนึงถึงสาระประโยชน์ที่ผู้อ่านจะได้รับเป็นสำคัญ
ซึ่งคณะผู้จัดทำหนังสือได้น้อมรับและดำเนินการตามความประสงค์นั้น

คณะผู้จัดทำขอขอบขอบคุณทุกท่านที่ได้กรุณาสละเวลาให้สัมภาษณ์ หรือส่งข้อเขียน
มาทำให้หนังสือสามเล่มนี้สมบูรณ์ด้วยสาระและอรรถรส และขอขอบคุณในความร่วม
มืออย่างดียิ่งของคุณเดชา สุทธิรินทร์ ประธานบริหารบริษัทแปลน สารา และทีมงานใน
การจัดพิมพ์หนังสือชุดนี้ด้วยความประณีต

ความรู้และสาระประโยชน์ใดๆ ที่ท่านผู้อ่านได้รับจากหนังสือชุดนี้ คณะผู้จัดทำ
ถือเป็นอาจารย์บูชาขอบแต่ หม่อมราชวงศ์เทพกมล เทวกุล ท่านอาสา สารสิน และ
ท่านวิทยา เวชชาชีวะ ด้วยความเคารพ

คณะผู้จัดทำหนังสือ

๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๕

คณะผู้จัดทำหนังสือ

จักร บุญ-หลง

ธีรกุล นิยม

พีรศักดิ์ จันทวรินทร์

สุวิทย์ สิมะสกุล

ณรงค์ ศศิธร

ปิยวัชร นิยมฤกษ์

รสสุคนธ์ เองฉ้วน สิริทิดู

อัจฉรา เสริบุตร

ธนวัฒน์ ธนพุทธิ

พิศาล มาณวพัฒน์

สีหศักดิ์ พวงเกตุแก้ว

อาสา สารสิน

เมื่อเอ่ยถึง “อาสา สารสิน” ผู้คนจะนึกถึง “ตระกูลสารสิน” ที่หลายคนมักจะเปรียบว่าเป็นตระกูล “คนเนติงเมืองไทย” เนื่องจากบิดาดำรงตำแหน่งเป็นนายกรัฐมนตรี พี่ชาย ๒ คนเป็นรองนายกรัฐมนตรี

อาสาเองก็ประสบความสำเร็จทั้งในภาคราชการและภาคเอกชน เป็นเอกอัครราชทูต ปลัดกระทรวงการต่างประเทศ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ และเป็นผู้บริหารสูงสุดของบริษัท ฝาแดงอินดัสทรี จำกัด (มหาชน)

อาสาในวัย ๖๔ ปียังได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร โปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งราชเลขาธิการ อันเป็นเกียรติประวัติสูงสุด คงมีเพียงไม่กี่คนที่จะมีประวัติอันโดดเด่นเช่นนี้

กระนั้นก็ตาม ทุกคนที่รู้จักคุ้นเคยกับอาสา สารสิน ไม่ว่าจะป็นญาติมิตร ผู้บังคับบัญชา หรือผู้ใต้บังคับบัญชา ต่างประจักษ์ดีว่าอาสาไม่เคยพุดจาในทำนองโอ้อวด ตนเอง ไม่ว่าจะอยู่ในตำแหน่งใด อาสาจะให้ความสำคัญกับการงานที่ทำเสมอ ตลอดช่วงชีวิตการทำงาน อาสาได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติภารกิจที่ยากยิ่งหลายเรื่องซึ่งเกี่ยวข้องกับความปลอดภัยและผลประโยชน์ของประเทศชาติ สิ่งที่ทำทายเป็นและเป็นความภาคภูมิใจของอาสาก็คือ ความสามารถที่จะปฏิบัติงานให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี แต่โดยส่วนตัวนั้น อาสาเป็นคนที “ติดดิน” เรียบง่าย ใจดี มีน้ำใจ และให้ความเป็นกันเองกับเพื่อนร่วมงานและลูกน้องเสมอ แม้ว่าจะมีตำแหน่งหน้าที่สำคัญ

อาสา สารสิน เริ่มเข้ารับราชการในกระทรวงการต่างประเทศในตำแหน่งข้าราชการชั้นโทในปี ๒๕๐๒ ปฏิบัติงานด้วยความสามารถจนเจริญก้าวหน้าในราชการเป็นลำดับ เป็นผู้อำนวยการกอง อธิบดี เอกอัครราชทูตสองประเทศ เป็นปลัดกระทรวงการต่างประเทศ ซึ่งเป็นตำแหน่งสูงสุดของข้าราชการประจำเมื่อมีอายุเพียง ๔๖ ปี เป็นเอกอัครราชทูตประจำสหรัฐอเมริกาซึ่งถือว่าเป็นตำแหน่งที่สำคัญที่สุดในต่างประเทศ จากนั้นลาออกไปทำงานภาคธุรกิจตามคำเชิญในตำแหน่งกรรมการผู้จัดการ บริษัท ผาแดงอินดัสทรี จำกัด (มหาชน) เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ๒ สมัยในรัฐบาลนายกรัฐมนตรีอานันท์ ปันยารชุน ก่อนกลับไปทำงานที่บริษัทผาแดงอินดัสทรีอีกครั้งในตำแหน่งประธานผู้บริหารสูงสุด ทั้งยังได้รับความไว้วางพระราชหฤทัยให้รับใช้เบื้องพระยุคลบาทเป็นราชเลขาธิการคนที่ ๕ ในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร

ชีวิตของอาสา สารสิน จึงมีหลายมิติ ด้วยเป็นทั้งนักการทูต เป็นผู้บริหารสูงสุดของบริษัทเอกชน เป็นผู้บริหารองค์กรในพระองค์พระมหากษัตริย์ ถวายงานใต้เบื้องพระยุคลบาททั้งราชการแผ่นดินและส่วนพระองค์ รวมถึงพระบรมวงศานุวงศ์ เป็นผู้ทีประสบความสำเร็จสูงสุดในชีวิตราชการและภาคเอกชน ทำคุณประโยชน์แก่ประเทศชาติเป็นอเนกอนันต์ เป็นเพื่อน เป็นผู้บังคับบัญชา เป็นที่รัก เคารพ นับถือ และยกย่องของผู้คนรอบข้าง

หนังสือเล่มนี้จะกล่าวถึงชีวิตและผลงานของอาสา สารสิน ผ่านข้อเขียน ความทรงจำ และประสบการณ์ของผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน และบรรดาผู้ใต้บังคับบัญชาที่ได้สัมผัสตัวตนของอาสาจากการได้ร่วมทำงานด้วยกันในตำแหน่งต่างๆ ต่างวาระ ต่างกาลเวลา ซึ่งสะท้อนให้เห็นคุณลักษณะอันเป็นพิเศษในการครองใจคน วิธีการทำงานและการบริหารงานของอาสา จึงนับว่ามีประโยชน์ต่อการเรียนรู้และยึดถือเป็นแบบอย่างของนักบริหาร รวมถึงนักการทูตรุ่นหลัง

ชีวิต วัยเยาว์

พระยาสารสินสวามิภักดิ์

พจน์ สารสิน

อาสาเกิดเมื่อวันที่ ๒๖ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๗๗ มีชื่อเล่นว่า “พุก” เป็นบุตรคนที่ ๕ ในจำนวน ๖ คนของท่านพจน์ สารสิน^๑ อดีตนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ กับ ท่านผู้หญิงสิริ สารสิน (สกุลเดิม โชติทเสตียร) เป็นหลานปู่ของพระยาสารสินสวามิภักดิ์ แพทย์หลวงประจำราชสำนักในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ผู้เป็นต้นตระกูล “สารสิน” มีพี่ชาย ๓ คน คือ พงษ์ สารสิน อดีตประธานกรรมการบริษัท ไทยน้ำทิพย์ จำกัด ประธานกรรมการบริษัท ฮอนด้า ออโตโมบิล (ประเทศไทย) จำกัด และรองนายกรัฐมนตรี พลตำรวจเอก เกา สารสิน อดีตอธิบดีกรมตำรวจและรองนายกรัฐมนตรี และ บัณฑิต บุณยะปานะ อดีตปลัดกระทรวงการคลัง ซึ่งคุณหญิงแสง บุณยะปานะ ผู้เป็นป้าขอไปเป็นบุตรบุญธรรมตั้งแต่เล็ก จึงใช้นามสกุลของบิดาบุญธรรมคือพระยาธรรมบัณฑิตสิทธิ

^๑ พจน์ สารสิน นายกรัฐมนตรีคนที่ ๙ (๒๑ กันยายน ๒๕๐๐ - ๓๑ ธันวาคม ๒๕๐๐) รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพัฒนาการแห่งชาติ เอกอัครราชทูตประจำประเทศสหรัฐอเมริกา ผู้แทนถาวรไทยประจำสหประชาชาติ ณ นครนิวยอร์ก และ เลขาธิการองค์การสนธิสัญญาป้องกันร่วมกัน แห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (SEATO)

ศฤงคาร (บุญจ้วน บุญยะปานะ) มีพี่สาว คือ พิมสิริ สมรสกับพันเอก
จินดา ณ สงขลา อดีตเลขาธิการ ก.พ. และน้องชาย คือ พลเอก
สุพัทธ์ สารสิน อดีตนายทหารคนสนิทคนหนึ่งของจอมพล ประภาส
จารุเสถียร

เด็กชายทุกคนเข้าเรียนหนังสือที่โรงเรียนกรุงเทพคริสเตียนวิทยาลัย ไม่ไกลจาก
บ้านของตระกูลสารสินที่ถนนสุรศักดิ์ สีลม จนอายุได้ ๑๒ ปี บิดาจึงส่งไปอังกฤษเพื่อ
เข้าเป็นนักเรียนประจำที่ Dulwich College ซึ่งเป็นโรงเรียนประจำชนกรุงลอนดอน
ที่มีชื่อเสียงทั้งด้านวิชาการและการกีฬา เป็นโรงเรียนเดียวกับพระยาศรีวิสารวาจา
ปลัดทูลฉลองคนสุดท้ายของกระทรวงการต่างประเทศ ปลัดกระทรวงจิตติ สุจริตกุล และ
อานันท์ ปันยารชุน^๒ ผู้มีศักดิ์เป็นน้ำ

(ซ้ายไปขวา) พงส์ (ตุ้) ภา พิมสิริ (แป้ว) บัณชิต (ปุ้ย) อาสา (พุก) สุพัทธ์ (เปี้ยก)

^๒ อานันท์ ปันยารชุน นายกรัฐมนตรีคนที่ ๑๘ เอกอัครราชทูตประจำแคนาดา สหรัฐอเมริกา ผู้แทนถาวรไทยประจำองค์การ
สหประชาชาติ ณ นครนิวยอร์ก ปลัดกระทรวงการต่างประเทศ และ เอกอัครราชทูตประจำเยอรมนี

อาสาเรียนที่นั่นได้ ๕ ปี ยังไม่ทันจบชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในปี ๒๔๙๕ ก็ย้ายตามบิดาซึ่งได้รับแต่งตั้งเป็นเอกอัครราชทูตประจำสหรัฐอเมริกา ไปเรียนต่อที่โรงเรียนเก่าของบิดา คือ Wilbraham Academy ในรัฐแมสซาชูเซตส์ ที่โรงเรียนนี้ อาสาได้เรียนกับครู Newell ซึ่งเป็นครูคนเดียวกันกับที่สอนบิดาและพี่ชาย คือ “พีพงส์” และ “พีเภา” อาสาเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาที่ Wilbraham แล้วไปศึกษาต่อชั้นอุดมศึกษาที่ Boston University จนจบปริญญาตรีสาขาบริหารธุรกิจในปี ๒๕๐๒

รับรางวัลเรียนดีจากอาจารย์ใหญ่
 Wilbraham Academy

อาสา ครู Newell
 และ สุพัทธ์ (น้องชาย)

อานันท์ ปันยารชุน เล่าถึงความถึงความสัมพันธ์กับอาสาว่า ... พุกกับผมเป็นญาติพี่น้องกัน ท่านผู้หญิงสิริ คุณแม่ของพุกเป็นหลานคุณแม่ผม คุณพ่อของท่านผู้หญิงสิริคือ พระยาสรรพกิจปริชา เคยเป็นทูตที่อิตาลีและอังกฤษ เป็นพี่ชายของคุณแม่ผม คุณหญิงปริก ปริชานุสาสน์ ผมเรียกท่านว่าลุง ตอนเด็กๆ ครอบครัวของเราทั้งสองใกล้ชิดกันมาก พี่หริใกล้ชิดกับพี่สาว ๒ คนของผม ผมเป็นลูกคนเล็กจึงมาสนิทกับพุก ถึงแม้โดยศักดิ์เขาจะเป็นหลานผม แต่คุณพงษ์ คุณภาอายุมากกว่า ผมจึงเรียกพี่ตุ๊ พี่ภา ส่วนปุย (บัณฑิต) พุก และเปี้ยก (สุพัตร์) เรียกผมว่า “น้ำ”

ตอนเด็กๆ พ่อแม่ของเราทั้งสองใกล้ชิดกัน ไปมาหาสู่กัน บ้านเราอยู่ใกล้กัน บ้านผมอยู่สาทร บ้านพี่พจน์อยู่ศาลาแดง ตอนเด็กผมขี่จักรยานไปบ้านนั้นบ่อยๆ ไปเล่นฟุตบอล เพราะบ้านเขาสนามหญ้ากว้าง บางทีก็ไปค้าง เติบโตมาด้วยกันตั้งแต่ผมอายุ ๑๐ ขวบ พ่อแม่ผมและพี่พจน์พี่หริมีบ้านอยู่หัวหิน เวลาไปหัวหินก็ขี่จักรยานไปมาหากัน เพราะบ้านเราอยู่ไม่ไกลกัน ผมก็ไปนอนไปกินที่บ้านนั้นหลายครั้ง ความใกล้ชิดจึงเป็นฐานญาติ และฐานเพื่อนเล่นกันมาตั้งแต่ยังเด็ก

พวกเขาติดผม เรียก “น้ำนนท์” ผมไปเรียนต่อที่ Dulwich ประเทศอังกฤษ พุกก็ตามผมไปเรียนที่นั่น ตอนนั้นผมอายุ ๑๖ พุกอายุ ๑๒ ผมเรียนอยู่ชั้นสูงกว่า ตอนฮอลิเดย์ก็ไปอยู่ด้วยกันที่ Bournemouth บ้างที่ Southampton บ้าง ผมก็ดูแลพุก สมัยนั้นผมดูแลรุ่นเด็กๆ หลายคน ที่เป็นรุ่นใหญ่ก็มีผม พลตำรวจโท อังกูร บุรานนท์ สุพรรณ

อานันท์ ปันยารชุน
อาสา ศักดิ์ จาตุรจินดา ขวลิขิต ยอดมณี
ม.ล.พีระพงศ์ เกษมศรี ม.ร.ว.ทองน้อย ทองใหญ่
ไปใช้ชีวิตร่วมกับครอบครัวชาวอังกฤษ
ที่เมือง Southampton ระหว่างปิดภาคเรียน

โชติกะพุกกณะ และ เทพ จารุจินดา รุ่นเด็กมีปู้ย (บัณฑิต) พุก ม.ร.ว.ทองน้อย ทองใหญ่ พลตำรวจเอก ชวลิต ยอธมณี และ ต้อย-กมลลา สุโกศล ผมถูกอุปลโลกน์ให้เป็นผู้ นำ เป็นคนดูแลการเงินเวลาไปเที่ยวลอนดอน ไปกินอาหารจีนกัน ไปดู pantomime (ละครใบ้) เมื่อพี่พจน์เป็นทูตที่วอชิงตัน พุกออกจาก Dulwich ไปเรียนต่อที่อเมริกา ผมเรียนจบจากอังกฤษในเดือนสิงหาคม ปี ๒๕๙๘ กลับเมืองไทยผ่านอเมริกา เพราะ พี่สาวกำลังจะแต่งงานที่กรุงวอชิงตัน พี่พจน์เป็นเจ้าของภาพให้ ผมถือโอกาสไปนิวยอร์ก ช้อรถยนต์แล้วขับไปวอชิงตัน ไปนอนกับพุกและปู้ยที่นั่น ๔ - ๕ วัน

ชีวิตนักเรียนทั้งที่อังกฤษและอเมริกามีส่วนหล่อหลอมชีวิตในวัยเยาว์และวัยรุ่น ของอาสาให้คุ้มเคยกับวัฒนธรรมตะวันตก ทั้งแบบอนุรักษ์อย่างผู้ดีอังกฤษและแบบ ทันสมัยอย่างคนอเมริกัน ได้เรียนรู้โลกกว้าง มีเพื่อนฝูงมากมาย อาสาเห็นใจเพื่อน นักเรียนไทยที่เมื่อถึงเวลาหยุดภาคเรียน หรือช่วงหยุดเทศกาลคริสต์มาสแล้วไม่มีที่จะ พักพิง การเดินทางกลับประเทศไทยก็ยากลำบากและสิ้นเปลือง จึงชวนเพื่อนนักเรียนไทย ให้มาเที่ยวที่กรุงวอชิงตัน โดยค้างแรมที่ห้องใต้ถุนอาคารสถานทูต อันเป็นที่มาของ “กลุ่มใต้ถุน” ซึ่งมาอาศัยร่วมไม้ชายคากินนอนด้วยกัน ได้รับความเมตตาอารีและ ความอบอุ่นจากเจ้าบ้าน คือ ท่านทูตพจน์และท่านผู้หญิงสิริ สารสิน จนมีสมาชิกถึง ๕๐ คน ซึ่งต่อมาต่างก็มีตำแหน่งสูงในราชการและวงการธุรกิจ ได้เป็นอธิบดี ปลัด กระทรวง รัฐมนตรี องคมนตรี นายทหาร นายตำรวจ และนักธุรกิจที่ประสบความสำเร็จ มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักกว้างขวางในวงสังคม ทุกท่านล้วนแล้วแต่ทำประโยชน์ให้แก่ประเทศ ชาติ อาทิ ไพโรจน์ สุวรรณกร อนันต์ ปานะนนท์ สมิทธ ธรรมสโรช อภิลาศ ไอสถานนท์ ทวีศักดิ์ เสสสะเวช นิตย์ พิบูลสงคราม สวัสดิ์ วัฒนายากร พลตำรวจโท โกศล ลิ้มปิชาติ พลโท สุพจน์ เทพหัสดิน ณ อยุธยา ศุภี บุญ-หลง ธรรมบุญ หวังหลี ศุภชัย หวังหลี, เฉลิมพันธ์ ศรีวิกรม์ วาปี ภิรมย์ภักดี กมลา สุโกศล วันชัย บุญกุล ประสงค์ เหวตระกูล ธีระ พิงสุนทร ศักดิ์ จาตุรจินดา ฯลฯ ที่ยังคงคบหาสนิทสนมกันเรื่อยมา

ในเวลานั้น อาสาไม่เคยคิดว่าในอีก ๓๐ ปีข้างหน้าจะได้หวนกลับมายังสถานที่ที่ เป็น “ใต้ถุน” ณ อาคารเลขที่ ๒๓๐๐ ถนน Kalorama กรุงวอชิงตัน ดี.ซี. แห่งนี้อีกในฐานะ เอกอัครราชทูตประจำสหรัฐอเมริกาในปี ๒๕๓๑

ทำเนียบเอกอัครราชทูต ณ กรุงวอชิงตัน ซึ่งในอดีต “ห้องใต้ดิน” ในทำเนียบเป็นที่รวมกลุ่มของเพื่อนนักเรียนไทย ปัจจุบันอาคารหลังนี้เป็นที่ทำการฝ่ายกงสุล

กับเพื่อนกลุ่มใต้ดิน (อาสาแถวหน้าจากซ้ายคนที่สอง)

สู่
ระบ
สราญรมย์

สู่รัฐสภารมย์

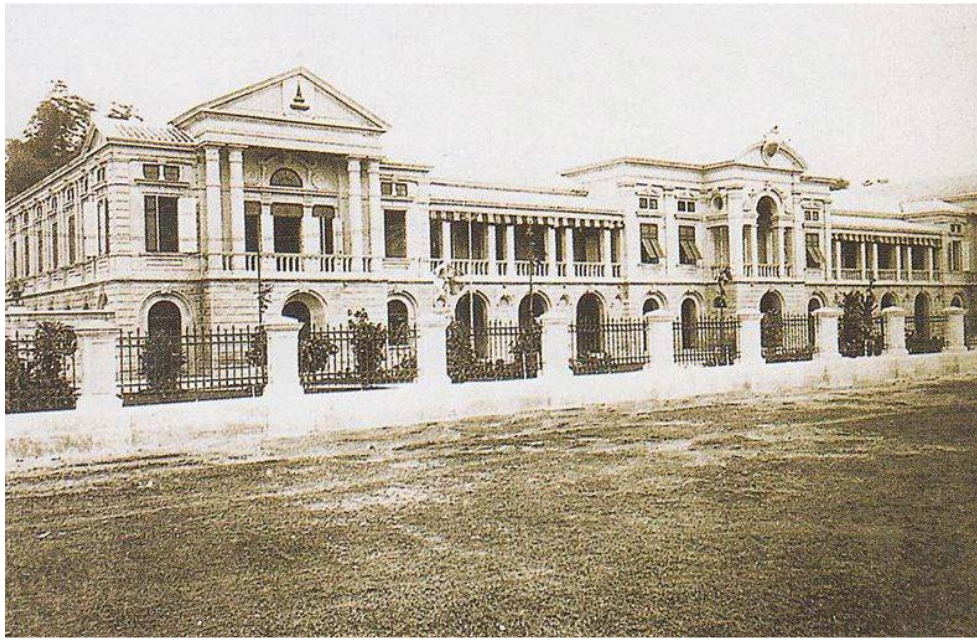
อาสาเติบโตมาในแวดวงการศึกษาที่บิดาเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ก่อนที่จะเป็นรัฐมนตรีว่าการ กระทรวงการต่างประเทศระหว่างปี ๒๔๙๒ - ๒๔๙๓ แล้วเป็นเอกอัครราชทูตประจำสหรัฐอเมริกา ระหว่างปี ๒๔๙๕ - ๒๕๐๐ ได้พบเห็นนักการทูตต่างประเทศที่มาร่วมงานเลี้ยงที่บ้านในซอยศาลาแดง และที่กำเนิดเอกอัครราชทูต ณ กรุงวอชิงตัน ได้รู้จักคุ้นเคยกับข้าราชการกระทรวงการต่างประเทศที่เป็นผู้ได้บังคับบัญชาของบิดา การเติบโตในสภาพแวดล้อมเช่นนี้ย่อมเป็นแรงบันดาลใจให้อาสาเลือกเส้นทางอาชีพนักการทูตในเวลาต่อมา

ในปี ๒๕๐๒ ปีเดียวกันกับที่สำเร็จการศึกษา อาสาบินกลับประเทศไทย หอบวุฒิปริญญาตรีด้านบริหารธุรกิจที่เพิ่งได้รับหมาดๆ จากมหาวิทยาลัยบอสตันมาขึ้นใบสมัครเข้ารับราชการที่กระทรวงบัวแก้ว และได้รับการบรรจุที่กองพาณิชย์ในปี ๒๕๐๒ มีกลิ่น เทพหัสดิน ณ อยุธยา เป็นหัวหน้ากอง เพื่อนร่วมงานมีสินธุ์ ศรสงคราม ประทีประวีงนาม และธงฉาน โชติกเสถียร ฯลฯ สมัยนั้นกองพาณิชย์ยังเป็นกองหนึ่งในสำนักงานปลัดกระทรวง ต่อมาไม่นานปรับเป็นกรมเศรษฐกิจ โดยพลตำรวจจัตวา ปราโมทย์ จงเจริญ เป็นอธิบดีกรมเศรษฐกิจคนแรก และอุปดิศร์ ปาจารย์ยางกูร^๑ เป็นหัวหน้ากองเศรษฐกิจระหว่างประเทศ

ปีเดียวกันนั่นเอง พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ประกอบพิธีสมรสพระราชทานระหว่างอาสา กับ ม.ร.ว.สุจิตคุณ กิตติยากร ธิดาใน ม.จ.ขจรจบกิตติคุณ กิตติยากร กับ ม.ร.ว.วิจิตรโสม กิตติยากร (ราชสกุลเดิม ชยางกูร) เมื่อวันที่ ๙ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๐๓

^๑ อุปดิศร์ ปาจารย์ยางกูร เคยดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศในรัฐบาลธานินทร์ กรัยวิเชียร เอกอัครราชทูตประจำสวิตเซอร์แลนด์ เยอรมนี และสหรัฐอเมริกา

วังสราญรมย์ในอดีต

อาสาทำงานที่กรมเศรษฐกิจได้ ๒ ปีจนถึงปี ๒๕๐๔ ก็ย้ายไปปฏิบัติงานที่กองสนธิสัญญาป้องกันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรือเรียกสั้นๆ ว่ากองสปอ. กรมองค์การระหว่างประเทศ มีประสงค์ บุญเจิม เป็นหัวหน้ากอง

กองสปอ. นี้รับผิดชอบงานที่เกี่ยวกับองค์การสนธิสัญญาป้องกันภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรือ ซีโต้ (Southeast Asia Treaty Organization - SEATO) ที่ตั้งขึ้นมาโดยสนธิสัญญามะนิลา (Manila Pact) เมื่อ ๘ กันยายน พ.ศ. ๒๔๙๗ ที่กรุงมะนิลา มีวัตถุประสงค์เพื่อสกัดกั้นการขยายตัวของลัทธิคอมมิวนิสต์จากจีน มีสมาชิก ๘ ประเทศ คือ สหรัฐอเมริกา อังกฤษ ฝรั่งเศส ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ ปากีสถาน ไทย และฟิลิปปินส์

นโยบายต่างประเทศของไทยในช่วงสงครามเย็นให้ความสำคัญอย่างยิ่งกับองค์การซีโต้ เนื่องจากห่วงเกรงภัยคุกคามจากลัทธิคอมมิวนิสต์ที่กำลังแทรกซึมเข้ามาในภูมิภาคนี้ และหวังพึ่งความช่วยเหลือทางทหารหากเกิดการรุกรานโจมตีด้วยกำลังอาวุธ และยังต้องการความร่วมมือด้านการซ้อมรบ รวมทั้งความช่วยเหลือด้านการพัฒนาด้วย ไทยจึงเสนอให้ซีโต้มาตั้งสำนักงานในประเทศไทย

ท่านพจน์ สารสิน กล่าวถ้อยแถลง ณ ห้องประชุมองค์การ SEATO

เลขาธิการคนแรกขององค์การซีโต้ที่เสนอโดยรัฐบาลสหราชอาณาจักรมิใช่คนใดตัว หากแต่เป็นบิดาของอาสนั้นเอง ท่านพจน์ สารสิน พ้นจากตำแหน่งเอกอัครราชทูตประจำสหรัฐอเมริกามาปฏิบัติงานในตำแหน่งเลขาธิการองค์การซีโต้ ณ อาคารสำนักงานซีโต้ใกล้กับสนามมวยราชดำเนินตั้งแต่ปี ๒๕๐๐ - ๒๕๐๗ ปัจจุบันเป็นที่ตั้งของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ต่อมารัฐบาลไทยมอบที่ดินที่ถนนศรีอยุธยาให้เป็นที่ตั้งสำนักงานซีโต้ หลังจากนั้นเมื่อองค์การซีโต้ถูกยุบลงในปี ๒๕๒๐ เนื่องจากสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงไป อาคารซีโต้ถูกทิ้งร้างอยู่พักหนึ่งจนกระทั่งกระทรวงการต่างประเทศเข้ามาครอบครอง ย้ายกรมกองส่วนหนึ่ง คือ กรมเศรษฐกิจ กรมสนธิสัญญา และกฎหมาย กรมองค์การระหว่างประเทศ กรมอาเซียน และกองหนังสือเดินทาง เข้ามาที่อาคารนี้เนื่องจากอาคารที่ทำการ ณ วังสราญรมย์คับแคบลง โดยเรียกที่ทำการส่วนนี้ว่า “กระทรวงการต่างประเทศ อาคารถนนศรีอยุธยา” ภายหลังจากอาคารถนนศรีอยุธยาถูกรื้อถอนก่อสร้างใหม่เป็นที่ทำการของกระทรวงการต่างประเทศอันโอ้อ่าในปัจจุบัน

ที่ทำการองค์การสนธิสัญญาป้องกันภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (SEATO) ถนนศรีอยุธยา
ซึ่งต่อมาก่อรถถนนเพื่อสร้างเป็นที่ทำการของกระทรวงการต่างประเทศ

งานขององค์การซีโต้มีทั้งการประชุมระดับเอกอัครราชทูตของประเทศสมาชิกที่
ประจำอยู่ในไทย และการประชุมระดับเจ้าหน้าที่ มีการประชุมหารือเกี่ยวกับเรื่องนโยบาย
ยุทธศาสตร์การบริหาร การเงินและงบประมาณ อาสาได้สัมผัสกับงาน “การทูตพหุภาคี”
ได้เข้าร่วมประชุมระหว่างประเทศเป็นครั้งแรกโดยติดตามหัวหน้ากองประสงค์ บุญเจิม
เข้าประชุมระดับเจ้าหน้าที่ร่วมกับผู้แทนสถานทูตประเทศสมาชิกซีโต้

องค์การซีโต้หมดความจำเป็นในฐานะเครื่องมือในการดำเนินนโยบายต่างประเทศ
ของสหรัฐและของประเทศพันธมิตรเสรีนิยมเพื่อป้องปรามลัทธิคอมมิวนิสต์ในภูมิภาคนี้
เนื่องจากประธานาธิบดี Richard Nixon แถลง Nixon Doctrine ในปี ๒๕๑๒ มีเนื้อหาว่า
สหรัฐคาดหวังว่าพันธมิตรของสหรัฐจะสามารถดูแลป้องกันประเทศด้วยกำลังทางทหาร
ของตนเองได้ คำแถลงการณ์นี้มีผลนำไปสู่การถอนกำลังทหารสหรัฐออกจากเวียดนามใต้
รัฐบาลที่สหรัฐให้ความสนับสนุนอยู่ล้นพ่ายแพ้ทั้งในเวียดนาม ลาว และกัมพูชา
ปี ๒๕๑๕ ประธานาธิบดี Nixon เดินทางไปเยือนสาธารณรัฐประชาชนจีนเป็น

การผูกพันให้มีความสัมพันธ์ระหว่างกันเป็นปกติ กอปรกับที่ได้ประสบความสำเร็จในการเข้าแทรกแซงความขัดแย้งในลาวและเวียดนาม เนื่องจากการตัดสินใจนั้นต้องการมิติที่เป็นเอกฉันท์ แต่ฝรั่งเศสและฟิลิปปินส์ไม่เห็นด้วย องค์การซีโต้จึงถูกยุบลงเมื่อ ๓๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๒๐ ในขณะที่สุนทร หงส์ลดารมภ์^๔ เป็นเลขาธิการซีโต้คนสุดท้ายของสปอ. จึงสลายตัวไปตามกัน แผน วรณเมธี^๕ หัวหน้ากองสปอ. ได้รับการแต่งตั้งเป็นอธิบดีกรมองค์การระหว่างประเทศคนแรกของกระทรวงการต่างประเทศ

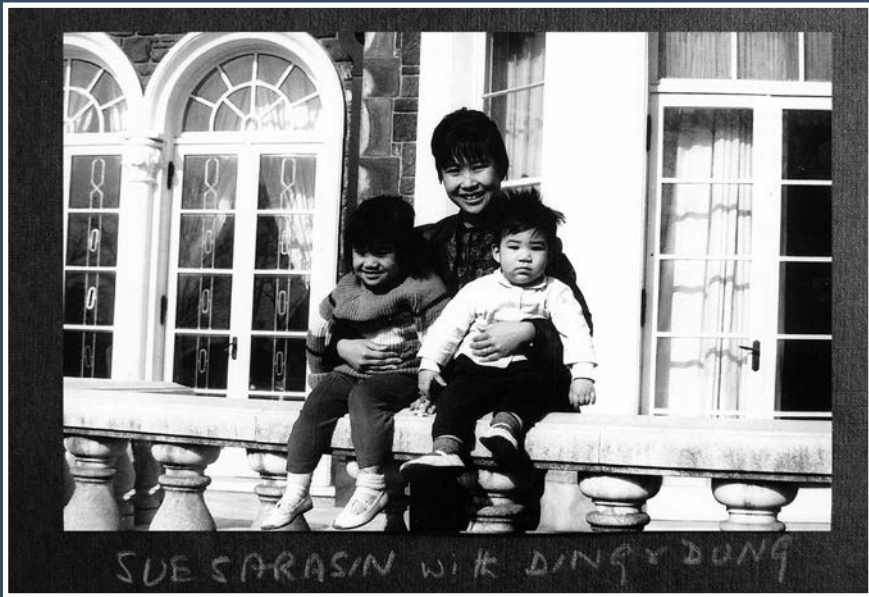
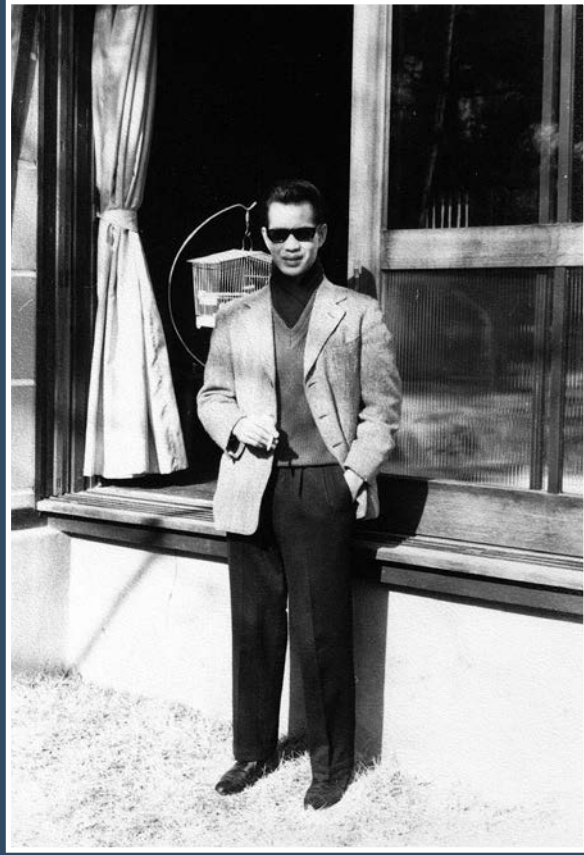
อาสาทำงานที่กองสปอ. อยู่ ๒ ปีก็ครบระยะเวลา ๔ ปีที่ปฏิบัติงานในกระทรวงฯ ถึงเวลาที่จะต้องออกไปประจำการต่างประเทศตามวิธีการทำงานของกระทรวงการต่างประเทศ และด้วยนโยบายของผู้บริหารของกระทรวงฯ กำหนดให้ข้าราชการที่ออกต่างประเทศเป็นครั้งแรก โดยเฉพาะข้าราชการที่เป็น “นักเรียนนอก” ต้องไปประจำการในทวีปเอเชีย ดร.ถนัด คอมันตร์^๖ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศต้องการให้อาสาไปประจำการที่ญี่ปุ่น ด้วยเจตนาที่จะให้ไปช่วยงานรับเสด็จพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ที่มีหมายกำหนดการจะเสด็จพระราชดำเนินเยือนประเทศญี่ปุ่นเพื่อเจริญสัมพันธไมตรี ระหว่างวันที่ ๒๗ พฤษภาคม - ๕ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๐๖ อาสาได้รับคำสั่งให้ออกประจำการในตำแหน่งเลขานุการโท สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงโตเกียว

^๔ สุนทร หงส์ลดารมภ์ เคยดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง รัฐมนตรีกระทรวงเศรษฐกิจ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพัฒนาการแห่งชาติ เอกอัครราชทูตประจำสหรัฐอเมริกา และ เลขาธิการองค์การสนธิสัญญาป้องกันภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (SEATO)

^๕ แผน วรณเมธี เคยดำรงตำแหน่งปลัดกระทรวงการต่างประเทศ เอกอัครราชทูตประจำเยอรมนี อังกฤษ เลขาธิการสำนักงานอาเซียน ณ กรุงจาการ์ตา ประเทศอินโดนีเซีย และ เลขาธิการสภาการศึกษาไทย

^๖ พันเอกพิเศษ ถนัด คอมันตร์ เคยดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศในรัฐบาลจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ จนถึงรัฐบาลจอมพล ถนอม กิตติขจร และรองนายกรัฐมนตรีในรัฐบาลพลเอก เปรม ติณสูลานนท์

ทำเนียบเอกอัครราชทูต ณ กรุงโตเกียว
เป็นอาคารที่มีสถาปัตยกรรมที่สวยงาม และมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์

ออกประกาศต่างประเทศที่ญี่ปุ่น (ปี ๒๕๐๖ - ๒๕๐๘)

อาสา และ ม.ร.ว.สุจิตคุณพร้อมด้วยบุตรธิดา คือ “ดิง” วัยขวบครึ่ง และ “ดุง” วัย ๕ เดือนเดินทางถึงกรุงโตเกียวในเดือนพฤษภาคม ปี ๒๕๐๖ เพียงสัปดาห์เดียวให้หลัง พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ก็เสด็จพระราชดำเนินถึงกรุงโตเกียว อาสาไม่มีโอกาสได้ถวายงานรับเสด็จเต็มที่ตามเจตนารมณ์ของรัฐมนตรีถนัด ได้แต่ช่วยงานรับเสด็จเพียงเท่าที่ทำได้เพราะเพิ่งเข้ารับหน้าที่ใหม่ ยังหาบ้านเช่าไม่ได้ ต้องพำนักอยู่ที่โรงแรม การเตรียมการรับเสด็จระดับพระประมุขได้ตระเตรียมล่วงหน้ามานานเป็นปี และได้มีการมอบหมายข้าราชการอื่นๆ ให้มีหน้าที่รับเสด็จในด้านต่างๆ เป็นที่เรียบร้อยแล้ว

เมื่อสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินีในพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินเยือนญี่ปุ่นเป็นการส่วนพระองค์ คราวนี้อาสาซึ่งได้รับมอบหมายให้เป็นเจ้าหน้าที่พิธีการทูตได้รับผิดชอบอย่างเต็มที่ในการรับเสด็จ ตั้งแต่เลือกโรงแรมที่ประทับ จัดทำกำหนดการเสด็จพระราชดำเนิน และตามเสด็จ ด้วยพื้นฐานของราชสกุลกิติยากร ม.ร.ว.สุจิตคุณได้มีส่วนสำคัญในการช่วยอาสาเตรียมการ และได้ถวายงานใกล้ชิด ทำให้การรับเสด็จเป็นไปอย่างราบรื่น ฎุภพระราชอัธยาศัย

เลขานุการโทอาสามีหน้าที่รับผิดชอบงานพิธีการทูตเรื่อยมา ต่อมาได้รับมอบหมายให้เป็นเจ้าหน้าที่เศรษฐกิจ และได้ทำงานหลากหลายตามที่ได้รับมอบหมาย ภายหลังจากอาสาได้ทำหน้าที่เป็นเลขานุการท่านทูตแทนปรีชา พิทธิทานุภร ที่ย้ายกลับกระทรวงฯ

อาสาได้เรียนรู้งานมากมาย ทั้งยังได้รับความเมตตาและความสนับสนุนในการปฏิบัติงานทุกอย่างจากผู้บังคับบัญชา ๒ ท่าน คือ ท่านทูตพลโท ม.จ.ชิตชนก กฤดากร และท่านทูตพลโท วิฑูร หงสเวช ที่มารับตำแหน่งเอกอัครราชทูตต่อจากพลโท ม.จ.ชิตชนกที่ย้ายไปเป็นเอกอัครราชทูต ณ กรุงแอดดิส อบาบา ประเทศเอธิโอเปีย อาสาได้รู้จักคุ้นเคยกับเพื่อนชาวญี่ปุ่นที่เป็นเจ้าหน้าที่กระทรวงการต่างประเทศและข้าราชการสำนักหลายคนทีภายหลังเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงาน เป็นเอกอัครราชทูตหรือเป็นข้าราชการระดับสูงในราชสำนักญี่ปุ่น โดยยังคงรักษาความสัมพันธ์กันไว้เรื่อยมา และได้ประสานงานทำงานร่วมกันในอีกหลายปีต่อมา แม้แต่เจ้าหน้าที่ท้องถิ่นของสถานทูตที่เคยเป็นลูกน้องก็คอยให้บริการทุกครั้งที่อาสากลับไปเยือนญี่ปุ่น

เนื่องจากปัญหาการสื่อสารที่ต้องใช้ภาษาญี่ปุ่นในการติดต่อการงานกับฝ่ายญี่ปุ่น สถานทูตในขณะนั้นไม่มีข้าราชการที่เชี่ยวชาญภาษาญี่ปุ่น การงานของสถานทูตที่กรุงโตเกียวในขณะนั้นจำต้องอาศัยนายยามาเดะ เจ้าหน้าที่ท้องถิ่นตำแหน่งเจ้าหน้าที่ส่งสารในการติดต่อกับหน่วยงานญี่ปุ่น ไม่ว่าจะเป็กระทรวงการต่างประเทศ สนามบิน ศุลกากร เป็นต้น จนคุ้นเคยกับเจ้าหน้าที่หน่วยงานญี่ปุ่นเป็นอันดี อาสาเห็นว่าหากเขาไม่อยู่หรือเจ็บป่วยไม่อาจปฏิบัติงานได้ การงานจะติดขัดไม่ราบรื่นเพราะเจ้าหน้าที่สถานทูตไม่เคยติดต่อกับมีสัมพันธ์ใกล้ชิดกับฝ่ายญี่ปุ่น อาสาจึงเริ่มติดตามยามาเดะไปติดต่อกับเจ้าหน้าที่หน่วยงานญี่ปุ่นจนคุ้นเคย ทำให้ฝ่ายญี่ปุ่นรู้จักเจ้าหน้าที่พิธีของสถานทูต สามารถติดต่อได้โดยตรงไม่ต้องผ่านหรือพึ่งพายามาเดะทุกเรื่อง เมื่อถึงเทศกาลหรือโอกาสสำคัญ อาสากับยามาเดะจะร่วมกันนำของขวัญหรือของที่ระลึกไปมอบให้เจ้าหน้าที่ที่เคยติดต่อด้วย ถือเป็นไมตรีจิตจากสถานทูต

จากซ้าย วัฒน วัฒนดิยกุล ยามาตะ เจ้าหน้าที่ท้องถิ่นตำแหน่ง messenger
สมถวิล วัฒนปฤดา ลูกจ้างท้องถิ่นตำแหน่ง manager เซต นาวาร์ตน์ ดนัย บุนนาค

ระหว่างนั่งคุยกันวันหนึ่งยามาตะเปรยให้อาสาฟังว่าทำงานในตำแหน่งเจ้าหน้าที่ส่งสารกับสถานทูตจำเจมานานถึง ๑๔ ปีแล้ว อาสาจึงเกิดความคิดที่จะให้กำลังใจยามาตะไว้เท่าความคิด วันรุ่งขึ้นอาสาเสนอต่อท่านทูตขอให้ปรับตำแหน่งของเขาให้สูงขึ้นจากตำแหน่งเจ้าหน้าที่ส่งสาร (messenger) เป็นเจ้าหน้าที่ประสานงาน (liaison officer) อันเป็นการยกระดับให้เขาสามารถติดต่อประสานงานกับฝ่ายญี่ปุ่นได้สะดวกยิ่งขึ้นโดยไม่ต้องปรับเงินเดือนให้สูงขึ้น เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจให้ยามาตะ ท่านทูตก็เห็นดีด้วย อาสาจึงทำเรื่องแจ้งกระทรวงการต่างประเทศญี่ปุ่นขอเปลี่ยนตำแหน่งในบัตรประจำตัวจากตำแหน่ง messenger เป็น liaison officer แม้จะรับผิดชอบการงานเหมือนเดิมและได้รับเงินเดือนเท่าเดิม แต่ยามาตะก็ดีใจและภูมิใจอย่างยิ่งกับตำแหน่งใหม่นี้ มีกำลังใจปฏิบัติงานเป็นประโยชน์ต่อราชการสถานทูตมากขึ้น

ในเวลาต่อมา ยามาตะ ลาออกจากสถานทูตไปประกอบธุรกิจร้านอาหารของตนเองที่เมืองโยโกฮาม่า สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงโตเกียวเห็นว่าเขาเป็นผู้ที่มีเครือข่ายกว้างขวาง ชื่อสัตย์สุจริต รักคนไทยและประเทศไทย จึงเสนอให้กระทรวงฯ แต่งตั้งเป็นรองกงสุลกิตติมศักดิ์ประจำเมืองโยโกฮายามาตะได้ทำหน้าที่ช่วยเหลือคนไทยและช่วยราชการสถานทูตอย่างไม่ขาดตกบกพร่อง

อาสาไม่เคยล้มยามาตะคนนี้ เมื่อขึ้นเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ เห็นบันทึกเสนอให้เลื่อนขึ้นเป็นกงสุลกิตติมศักดิ์ประจำเมืองโยโกฮาม่า จึงอนุมัติโดยไม่ลังเล ตัวเขาเองก็ไม่เคยล้มอาสา ทุกครั้งที่อาสาเดินทางกลับไปเยือนญี่ปุ่น ไม่ว่าจะในหน้าที่ราชการหรือเป็นการเดินทางส่วนตัว ยามาตะจะมาคอยดูแลอำนวยความสะดวกให้ด้วยความเต็มใจเสมอ

ความใส่ใจให้ความสำคัญแก่ผู้ช่วยเหลือการทำงานของสถานทูตและผู้ทำคุณประโยชน์แก่ประเทศไทยเป็นแนวปฏิบัติของอาสาตลอดมา แม้เมื่อเป็นเอกอัครราชทูต เป็นปลัดกระทรวง และเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ อาสาก็ได้ให้นโยบายสนับสนุนยกย่องบุคคลที่ทำคุณประโยชน์แก่ประเทศไทยจนเป็นที่ประจักษ์ ทั้งที่เป็นชาวต่างชาติหรือคนไทยในต่างประเทศ ลูกจ้างท้องถิ่น กงสุลกิตติมศักดิ์ รวมทั้ง Friends of Thailand โดยให้สถานทูต สถานกงสุลเสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่เหมาะสมหรือชั้นที่สูงขึ้น ทำให้ผู้รับภาคภูมิใจและถือเป็นเกียรติประวัติ อุทิศตนทำงานเพื่อประโยชน์แก่ราชการและประเทศไทยมากยิ่งขึ้น

ประสบการณ์ที่ยังแจ่มชัดในความทรงจำของอาสา คือ ช่วงที่จอมพล ป. พิบูลสงคราม อดีตนายกรัฐมนตรีซึ่งลี้ภัยการเมืองไปพำนักอยู่ในประเทศญี่ปุ่นได้ถึงแก่อสัญกรรมเนื่องจากหัวใจวายที่บ้านพักเมืองซางามิฮาระ ชานกรุงโตเกียว เมื่อวันที่ ๑๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๐๗ อาสาได้ติดตามท่านทูตพลโท วิฑูรย์ไปที่บ้านพักจอมพล ป. ท่านทูตได้แสดงความเสียใจและพุดคุยให้กำลังใจท่านผู้หญิงละเอียด แล้วสั่งการให้อาสาทำโทรเลขรายงานกระทรวงแจ้งครอบครัวของท่านที่เมืองไทย และแจ้งให้กระทรวงการต่างประเทศญี่ปุ่นทราบ อาสาได้ร่วมในพิธีฌาปนกิจศพที่วัดเรอิเกนจิ ตำบลโกทันตะ และการเชิญอัฐิจอมพล ป. กลับประเทศไทย เหตุการณ์ครั้งนั้นทำให้อาสาเศร้าสลดใจที่ได้เห็นผู้ที่เคยมียศอำนาจสูงต้องมาเสียชีวิตอย่างเจ็บปวดในต่างประเทศ ปวดจากลูกหลานญาติพี่น้องมาเห็นใจ และได้เห็นสังขารของชีวิตว่าคนเราไม่ว่าจะเป็น

สามัญชนหรือเมื่อยศถาบรรดาศักดิ์สูงส่งเพียงใด สุดท้ายแล้วก็ต้องจากโลกนี้ไปด้วยมือเปล่า ไม่แตกต่างกัน

สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงโตเกียวเป็นที่ที่มีเจ้าหน้าที่จากหน่วยราชการไทยหลายแห่งประจำการ ทั้งฝ่ายทหาร พาณิชย ์ เกษตร อาสาได้เรียนรู้วัฒนธรรมการทำงานที่แตกต่างกันของหน่วยงานต่างๆ รู้จักให้เกียรติซึ่งกันและกัน รู้จักผูกมิตรกับเจ้าหน้าที่เหล่านั้น และยังดำรงความเคารพนับถือกันในเวลาต่อมา อาทิ พลเอก ประยุทธ์ จารุมณี ผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารบกในขณะนั้น ซึ่งภายหลังเป็นผู้บัญชาการทหารบกในช่วงเวลาที่อาสาเป็นอธิบดีกรมการเมือง

กีฬากอล์ฟที่อาสาเคยฝึกปรือตั้งแต่ช่วงที่เริ่มเข้ารับราชการในกระทรวงฯ ได้ถูกใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างความสัมพันธ์กับผู้คน ผู้ที่เล่นกอล์ฟด้วยกันบ่อยครั้ง คือที่ปรึกษาการพาณิชย์อนันต์ ภูษอุม^๗ ได้พาอาสาไปเล่นกอล์ฟต่างเมืองแล้วไปอาบน้ำอุ่นออนเซ็นด้วยกัน ระหว่างนั้นได้ให้ความสนทนมนพุดคุยถ่ายทอดประสบการณ์ให้ฟัง

ม.จ.ขจรจบกิตติคุณ และ
ม.ร.ว.วิจิตรโสม กิตติยากร
ไปเยี่ยมที่ญี่ปุ่น

^๗ อนันต์ ภูษอุม เคยดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ กรมการค้าภายใน กรมเศรษฐกิจสัมพันธ์ และกรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ บิดาของ อารีพงศ์ ภูษอุม

ท่านผู้หญิงสิริ สารสิน ไปเยี่ยมที่กรุงโตเกียว

ชีวิตความเป็นอยู่ในญี่ปุ่นสมัยนั้นเป็นช่วงฟื้นฟูประเทศหลังสงคราม ไม่ได้สะดวกสบายนัก ค่าครองชีพสูง เงินเพิ่มประจำตำแหน่งและเงินค่าเช่าบ้านที่ได้รับจากราชการประมาณ ๒๐๐ ดอลลาร์สหรัฐ ไม่เพียงพอกับบ้านเช่าที่เหมาะสม ที่หาเช่าได้ก็สูงถึง ๓๐๐ ดอลลาร์ ทั้งยังมีภาระค่าเล่าเรียนของบุตร ๒ คนในโรงเรียนเอกชน อาสาต้องใช้จ่ายอย่างประหยัดโดยไม่ได้ขอรับการสนับสนุนจากทางบ้าน ความอึดคัดในเรื่องค่าใช้จ่ายที่สะสมมาเป็นลำดับทำให้อาสาตัดสินใจขอกลับมาปฏิบัติงานในกระทรวงฯ เมื่อประจำการอยู่ที่ญี่ปุ่นได้เพียง ๒ ปี

วิฑูร วิฒนปฤดา อาสา
 ท่านทูตพลโท วิฑูร หงสเวช ดนัย บุนนาค
 วัฒนั ตันตียกุล

ร้อยเอกไมตรี บุรณศิริ ทัดนีย บุนนาค
 อาสา บัญญัติ สกลผดุงเขตต์

ดนัย บุนนาค วัฒนั ตันตียกุล อาสา
 กวริง ไซติกเสถียร

เทอดศักดิ์ สุจาวีกุล
 พันเอก ประยุทธ์ จารุมณี ผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารบก
 อนันต์ ภูษ่อม ผู้ช่วยทูตฝ่ายพาณิชย์ และ อาสา

ข้าราชการสถานเอกอัครราชทูต ไปส่งอาสาสมัครประเทศไทยที่สนามบินฮานอย

กลับวังสราญรมย์ (ปี ๒๕๐๘ - ๒๕๑๓)

ปี ๒๕๐๘ กระทรวงฯ ออกคำสั่งให้อาสาสมัครมาปฏิบัติงานที่กองเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ กรมการเมือง ซึ่งถือเป็นกองที่สำคัญที่สุด เปรียบเสมือนกลองดวงใจของกระทรวง การต่างประเทศก็ว่าได้ ในเวลานั้นมีวราจิต นิตินพ เป็นหัวหน้ากอง สุวัฒน์ เสนีย์วงศ์ ณ อยุธยา เป็นเจ้าหน้าที่โตะลาว ม.ร.ว.ทองน้อย ทองใหญ่ เป็นเจ้าหน้าที่โตะกัมพูชา อรุณจिता รอดประเสริฐ และอาสาสมัครโตะเวียดนาม สมพันธ์ โกกิลานนท์ ที่เพิ่งบรรจุเป็นนายเวร (ชั้นตรี) ทำหน้าที่ช่วยโตะเวียดนาม

ช่วงเวลานั้นสถานการณ์ในประเทศเพื่อนบ้านด้านตะวันออกเฉียงใต้ เกิดสงครามกองโจรในเวียดนามได้ มีสงครามในลาว การสู้รบขยายเข้ามาในกัมพูชา ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับกัมพูชาตึงเครียด รัฐบาลไทยสนับสนุนรัฐบาลเวียดนามได้และสนับสนุนนโยบายของสหรัฐที่มีต่อเวียดนาม กัมพูชาประกาศนโยบายเป็นกลาง ไทยและกัมพูชาต่างทำหนังสือร้องเรียนสหประชาชาติกล่าวหาซึ่งกันและกันเกี่ยวกับข้อพิพาททางเขตแดน เจ้าหน้าที่โตะต้องร่างคำแถลงตอบโต้ข้อกล่าวหาของกัมพูชาเป็นประจำ ทั้งคำแถลงที่ส่งไปยังกัมพูชาโดยตรงและคำแถลงที่ส่งผ่านสหประชาชาติ

สมพันธ์ โกกิลานนท์^๕ เล่าว่า ...อาสาซึ่งขณะนั้นเป็นเจ้าหน้าที่โต๊ะเวียดนาม ได้ติดตามพลจัตวา ซาติชาย ซุณหะวัน^๖ อธิบดีกรมการเมืองเดินทางไปกรุงไซ่ง่อน เมืองหลวงของเวียดนามใต้เพื่อสังเกตการณ์และประเมินสถานการณ์การเมืองและการทหาร เมื่อกลับมาได้ทำบันทึกเสนอรายงานสรุปผลการเดินทาง รัฐมนตรีถนัดเขียนในบันทึกชมว่าอาสาเสนอรายงานที่สรุปและประเมินได้ชัดเจน

เลขานุการโทอาสามีโอกาสติดตามรัฐมนตรีถนัดไปต่างประเทศหลายครั้ง โดยทำหน้าที่เป็นเลขานุการและจัดบันทึกสนทนาระหว่างท่านรัฐมนตรีกับบุคคลสำคัญของประเทศต่างๆ จึงเป็นโอกาสให้ได้เรียนรู้การดำเนินนโยบายต่างประเทศที่แยบยลของท่านรัฐมนตรีถนัด ผู้มีบทบาทสำคัญในการก่อตั้งสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรือ “อาเซียน” (Association of Southeast Asian Nations - ASEAN) เป็นช่วงที่ได้รับประสบการณ์หลากหลาย

รัฐมนตรีต่างประเทศ ๕ ชาติที่ก่อตั้งอาเซียน ปี ๒๕๑๐ ที่กรุงเทพฯ
จากซ้าย Narciso Ramos (ฟิลิปปินส์) Adam Malik (อินโดนีเซีย) ถนัด คอมันตร์
Tun Abdul Razak (มาเลเซีย) และ S. Rajaratnam (สิงคโปร์)

อาสารำลึกถึงประสบการณ์ช่วงนั้นได้อย่างไม่เคยลืมน่า ...ประเทศแรกที่ติดตามท่านรัฐมนตรีถนัดไปต่างประเทศตั้งแต่เป็นเลขานุการโท คือ อินเดีย ต้องจัดบันทึกสนทนาระหว่างท่านรัฐมนตรีถนัดกับนายกรัฐมนตรี Jawaharlal Nehru เราก็ตื่นตื้นอยู่แล้ว เพราะเป็นครั้งแรก ท่านรัฐมนตรีถนัดสั่งให้จำ ไม่ให้จดระหว่างสนทนา จึงไม่กล้าจด พอกลับถึงโรงแรมที่พัก ต้องรีบเขียนบันทึกสนทนาให้แล้วเสร็จเพราะกลัวลืม

^๕ สมพันธ์ โกกิลานนท์ เคยดำรงตำแหน่งเอกอัครราชทูตประจำเคนยา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และ อินโดนีเซีย
^๖ พลเอก ซาติชาย ซุณหะวัน นายกรัฐมนตรี คนที่ ๑๗ เคยดำรงตำแหน่งเอกอัครราชทูตประจำอาร์เจนตินา ออสเตรเลีย สวิตเซอร์แลนด์ ผู้แทนถาวรไทยประจำสำนักงานสหประชาชาติ ณ นครเจนีวา อธิบดีกรมการเมือง รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม

อาสารำลึกถึงคำสอนหลายเรื่องที่มีคุณค่าและความเมตตาของท่านรัฐมนตรีถนัด และได้ยึดถือเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติหน้าที่ต่อมา อาสาเล่าว่า ...เมื่อครั้งติดตามท่านรัฐมนตรีถนัดไปราชการที่ฝรั่งเศส ได้เข้ารับฟังการสนทนาระหว่างท่านรัฐมนตรีกับบุคคลสำคัญหลายท่าน หลังจากงานเลี้ยงอาหารค่ำคืนนั้นซึ่งกว่าจะเสร็จสิ้นก็เกือบ ๕ ทุ่ม ท่านรัฐมนตรีสั่งให้นำบันทึกลงสนทนาไปให้ท่านดูเวลา ๙ โมงเช้าที่โรงแรมที่พัก คืนนั้นแทบไม่ได้นอน กว่าจจะร่างบันทึกให้คุณนริศโรจน์ เซาว์นดี พิมพ์เสร็จเรียบร้อยก็เกือบสว่างแล้วนำไปเสนอท่านที่โรงแรมทันเวลา

อาสาได้มีโอกาสติดตามท่านรัฐมนตรีถนัดไปประชุมสหประชาชาติที่นครนิวยอร์กหลายต่อหลายครั้ง จำได้ว่า...ระหว่างไปร่วมประชุมสหประชาชาติท่านรัฐมนตรีได้สั่งการระหว่างการประชุมให้เป็นผู้แทนประเทศไทยนำสินค้าไทยไปร่วมงานแสดงสินค้าของสมาคม ASA (Association of Southeast Asia) ซึ่งมีประเทศไทย ฟิลิปปินส์ และมาเลเซียร่วมแสดงที่กรุงลิมา ประเทศเปรู ตอนนั้น ASEAN ยังไม่เกิด ท่านสั่งด้วยว่าให้ขายสินค้าให้หมดก่อนกลับ สินค้านั้นได้เตรียมมาพร้อมแล้วโดยบรรจุกระเป๋าเดินทางเรียบร้อยโดยผมไม่รู้ตัวมาก่อน ผมได้ขอให้เจ้าหน้าที่ UN ช่วยจองโรงแรมให้เมื่อเดินทางไปถึงสนามบินกรุงลิมาต้อง clear สินค้าที่นำติดตัวมา ซึ่งก็ผ่านไปโดยเรียบร้อย เมื่อถึงโรงแรมที่จองไว้ปรากฏว่าห้องพักรูหามาก มี chandelier อลังการ ตกคืนละ ๓๕ ดอลลาร์สหรัฐ ในขณะที่ได้รับเบี้ยเลี้ยงรวมค่าที่พักเพียงวันละ ๒๖ ดอลลาร์ คืนนั้นนอนไม่หลับเพราะกังวลเรื่องค่าโรงแรม วันรุ่งขึ้นจึงรีบ check-out จากโรงแรมแล้วไปที่ booth งานแสดงสินค้า ได้พบตัวแทนประเทศมาเลเซียที่บูธของมาเลเซียเป็นคนจีนมาเลเซียชื่อ “ยูฟอง” จึงถามเขาว่าพักอยู่ที่ไหนอัตราเท่าไรเขาตอบว่าพักโรงแรมในอัตราคืนละ ๑๐ ดอลลาร์ ผมจึงบอกเขาว่า “You have a roommate now.” โดยขอแชร์ห้องกับเขา คนละ ๕ ดอลลาร์แล้วปรึกษาเขาว่าจะทำอย่างไรจึงจะขายสินค้าได้หมด ยูฟองเป็นคนกว้างขวางจึงไปติดต่อคนเปรูเชื้อสายจีนให้ช่วยซื้อของที่นำไปจัดแสดงทั้งหมด ผมมาทราบภายหลังว่ายูฟองได้แกล้งผมโดยแอบกระซิบกับเพื่อนนักธุรกิจชาวจีนว่า “อาสาเป็น Prince” จึงได้ชี้แจงกับบรรดาเพื่อนของยูฟองว่า ถ้าเป็น Prince จริงคงไม่ต้องมาดูแลจัดการขายสินค้าครั้งนี้ เมื่อกลับมาก็ได้นำเช็ครายได้จากการขายสินค้าไปมอบให้ท่านรัฐมนตรีถนัด ท่านไม่พูดอะไร ได้แต่หัวเราะ หึหึ ..ซึ่งมีนัยว่าท่านพอใจ ผมคิดว่าท่านคงตั้งใจจะสอนให้ผมหาทางจัดการกับปัญหาเฉพาะหน้าที่เกิดขึ้น นับว่าท่านเป็นผู้มีพระคุณที่ทำให้ผมได้รับประสบการณ์จากการเรียนรู้ด้วยตนเอง

วิทยา เวชชาชีวะ^{๑๐} เล่าว่า ...ช่วงที่คุณอาสาทำงานที่กองเอเซียตะวันออก เชียงใต้นั้นผมประจำอยู่ที่กองสปอ. แต่เราก็พบปะสังสรรค์รับประทานอาหารกลางวันด้วยกันเป็นประจำ ไม่ที่ร้านข้าวมันไก่ทวีชัยโภชนาที่สี่กั๊กเสาชิงช้า ก็ร้านยังฮั่วที่บริเวณเสาชิงช้า หรือแม้แต่ร้านก๋วยเตี๋ยวเนื้อวัวร้านโปรดของคุณอาสาที่ทำพระจันทร์ โดยมีเพื่อนร่วมคณะของเราที่สนิทสนมกันอีกหลายคน เช่น ม.ร.ว.เทพกมล เทวกุล ม.ร.ว.ทองน้อย ทองใหญ่^{๑๑} คุณสุธี ประศาสน์วินิจชัย คุณชวาล ชวณิษฐ์ ฯลฯ

ทุกๆ ปีกระทรวงฯ จะส่งข้าราชการจากกรมต่างๆ เข้าร่วมการประชุมสมัชชาสหประชาชาติสมัยสามัญที่นครนิวยอร์ก ตั้งแต่ช่วงปลายเดือนกันยายนถึงเดือนธันวาคม อาสาได้รับเลือกให้เป็นผู้แทนกรมการเมืองเข้าร่วมประชุมด้วย วิทยา เวชชาชีวะยังจำบรรยากาศครั้งนั้นได้ว่า ...ปี ๒๕๐๙ คุณอาสาและผมได้มีโอกาสร่วมไปในคณะผู้แทนไทยไปประชุมประจำปีของสมัชชาใหญ่สหประชาชาติที่นครนิวยอร์ก ม.ร.ว.ทองน้อย ทองใหญ่ กำลังจะออกไปประจำการที่คณะผู้แทนถาวรฯ นิวยอร์ก จึงเดินทางไปรับตำแหน่งในช่วงเวลาเดียวกัน ส่วน ม.ร.ว.เทพกมล^{๑๒} ได้ไปประชุมสมัชชาแล้วตั้งแต่เมื่อปีก่อน เราสามคนพร้อมด้วยภรรยาได้เช่าห้องพักที่โรงแรม Excelsior ซึ่งเป็นที่พักประจำของคณะผู้แทนไทย ที่พักนั้นไม่ถึงกับโอโถง แต่กว้างขวางพอจะให้เราทำอาหารได้ แล้วมารับประทานร่วมกันในมื้อเย็น

ยังมีเพื่อนอีกคนหนึ่งคือ เจตน์ สุจริตกุล^{๑๓} และภรรยาที่พักในโรงแรมเดียวกัน มาร่วมวงด้วยเป็นประจำ อีกทั้งยังมีข้าราชการรุ่นพี่ที่เคารพนับถืออีกท่านหนึ่งที่ร่วมในคณะผู้แทน คือ คุณศักดิ์ชัย บำรุงพงศ์^{๑๔} ซึ่งเป็นที่รู้จักและยกย่องกันทั่วไปในนามปากกา “เสนีย์ เสาวพงศ์” นักประพันธ์อาวุโส ท่านผู้นี้มาร่วมวงกับเราเสมอ และด้วยความมีอารมณ์ขันเฉพาะตัวของท่าน ทำให้พวกเราได้รับทั้งความรู้ในเรื่องราวเก่าๆ และความเพลิดเพลินไปด้วย เราทั้งหมดอยู่ด้วยกันอย่างสนุกสนานสุขสบายเป็นเวลา ๓ เดือน ทำให้ยิ่งสนิทสนมกัน ฝ่ายชายไปประชุมทุกวัน คุณอาสาดูเหมือนได้รับมอบให้เข้าคณะกรรมการ ๑ (การเมือง) ส่วนผมอยู่กรรมการ ๔ (การยกเลิกอาณานิคม) และกรรมการ ๖ (กฎหมาย) ฝ่ายหญิงก็ช่วยกันดูแลเรื่องอาหารมื้อเย็น ผมเชื่อว่าพวกเราทุกคนยังคงมีความทรงจำที่ดีเกี่ยวกับการไปประชุมสหประชาชาติครั้งนั้นตลอด

^{๑๐} วิทยา เวชชาชีวะ เคยดำรงตำแหน่งเอกอัครราชทูตประจำแคนาดา เบลเยียม สหรัฐอเมริกา และ ปลัดกระทรวงการต่างประเทศ

^{๑๑} ม.ร.ว.ทองน้อย ทองใหญ่ ผู้ประจำพระองค์อาวุโสในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชินี เคยรับราชการในกระทรวงการต่างประเทศก่อนโอนไปสำนักราชเลขาธิการ

^{๑๒} ม.ร.ว.เทพกมล เทวกุล เคยดำรงตำแหน่งเอกอัครราชทูตประจำสหภาพพม่า เบลเยียม ฝรั่งเศส ปลัดกระทรวงการต่างประเทศ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศ และ องคมนตรีในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร

^{๑๓} เจตน์ สุจริตกุล เคยดำรงตำแหน่งเอกอัครราชทูตประจำสิงคโปร์ ออสเตรเลีย และ ญี่ปุ่น

^{๑๔} ศักดิ์ชัย บำรุงพงศ์ เคยดำรงตำแหน่งเอกอัครราชทูตประจำเอธิโอเปีย และ เมียนมา เจ้าของนามปากกา เสนีย์ เสาวพงศ์ ศิลปินแห่งชาติ สาขาวรรณศิลป์ ปี ๒๕๒๓

ชว๊ช อรรถยุกติ^{๑๕} เล่าถึงช่วงที่เริ่มเข้าทำงานในกระทรวงฯ เมื่อเดือนสิงหาคม ปี ๒๕๑๐ ว่า ...รุ่นผมที่เข้ามาในช่วงใกล้ๆ กันนั้น มีนิตย^{๑๖} เตช^{๑๗} และสาโรจน์^{๑๘} พี่ๆ เป็นรุ่นพี่ท่านหนึ่งที่ได้กรุณาดูแลเอาใจใส่สั่งสอนถ่ายทอดความควมรับผิดชอบให้พวกผม ได้ตระหนัก ตามประสบการณ์ที่ได้สะสมไว้ภายใต้การทำงานกับท่านรัฐมนตรีถนัด สมัยนั้น โอกาสที่จะสังสรรค์กันช่วงอาหารกลางวันมีมาก ส่วนใหญ่จะรับประทานที่เฟิงร้านขายอาหาร ในกระทรวงฯ ข้างโรงรถด้านกระทรวงกลาโหม ภายใต้การบงการของแม่บุปผา เจ้าแม่ร้านข้าวแกงสรณธรรม^{๑๙} หรือไม่ก็เดินไปหาร้านอาหารแถวถนนตะนาว โดยรุ่นพี่ที่เป็นหัวหน้ากองพาพวกเราไปเลี้ยงบ่อยครั้ง อันเป็นโอกาสดีที่พวกผมจะได้มีความสนิทสนมกับรุ่นพี่มากยิ่งขึ้น

พี่ๆ ได้เล่าเรื่องหนึ่งแบบขำๆ แต่มีความหมายโดยนัยที่ลึกว่า เมื่อพี่ๆ เข้ากระทรวงฯ ใหม่ๆ เฟิงเรียนจบจากนอก จึงถูกเกณฑ์ไปช่วยต้อนรับผู้แทนต่างประเทศที่มาประชุมที่ตึกเอสแคป โดยมีหน้าที่พาผู้แทนเหล่านี้ไปยังที่นั่งของประเทศที่เกี่ยวข้อง เสมือนเป็นพนักงานช่วยอำนวยความสะดวกแก่แขกต่างชาติ คือเป็น usher นั่นเอง ตอนเย็น คุณลุงพจน์ สารสิน ถามพี่ๆ ว่าวันนี้ทำอะไรบ้าง พี่ๆ ก็ตอบแบบอารมณ์ขันว่าไปเป็น usher ที่ห้องประชุมเอสแคป คุณลุงพจน์ได้พบท่านรัฐมนตรีถนัด ก็บอกว่า เห็นลูกเขา บอกว่าให้ไปเป็น usher ในที่ประชุมหรือ วันรุ่งขึ้นรัฐมนตรีถนัดเรียกพี่ๆ ไปพบแล้วถามว่า ไปพบกับคุณพ่อหรือว่าทำหน้าที่เป็น usher แล้วสอนว่างานในกระทรวงฯ มีหลายลักษณะ จะต้องทำให้เป็นทุกเรื่อง จะเห็นเป็นเรื่องที่ไม่สำคัญหรือไม่ชอบก็ต้องหัดทำ เพราะการทำงานในกระทรวงฯ จะต้องไต่จากชั้นล่างขึ้นไปเรื่อยๆ ผมก็ขำ แต่มาคิดดูให้ดีแล้ว ก็เห็นว่าที่ท่านรัฐมนตรีถนัดสอนนั้นมีความหมายมาก และผมได้จดจำมาโดยตลอดว่า ข้าราชการเราไม่ควรรังเกียจงานที่ได้รับมอบหมายเลย

ปี ๒๕๑๐ อาสาได้เลื่อนตำแหน่งเป็นหัวหน้ากองเอเชียใต้ ตะวันออกใกล้ไกล และแอฟริกา จบจนปี ๒๕๑๓ กระทรวงฯ ก็ออกคำสั่งให้ออกไปประจำการในตำแหน่ง เลขานุการเอก สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ ประเทศมาเลเซีย แทนชาวลาชวณิชย์^{๑๙} ซึ่งย้ายต่อไปยังกรุงแคนเบอร์รา ประเทศออสเตรเลีย

^{๑๕} ร้อยโท ชว๊ช อรรถยุกติ รองประธานสถาบันวิจัยจุฬาภรณ์ฝ่ายวิเทศสัมพันธ์ เคยดำรงตำแหน่งเอกอัครราชทูตประจำแคนาดา ญี่ปุ่น และ สเปน

^{๑๖} นิตย พิบูลสงคราม เคยดำรงตำแหน่งเอกอัครราชทูตผู้แทนถาวรไทยประจำสหประชาชาติ ณ นครนิวยอร์ก เอกอัครราชทูตประจำสหรัฐอเมริกา ปลัดกระทรวงการต่างประเทศ และ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ภายใต้รัฐบาลนายกรัฐมนตรี พลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์

^{๑๗} เตช บุญนาค เลขาธิการสภาการศึกษา เคยดำรงตำแหน่งเอกอัครราชทูตประจำสาธารณรัฐประชาชนจีน เอกอัครราชทูตผู้แทนถาวรไทยประจำสำนักงานสหประชาชาติ ณ นครเจนีวา เอกอัครราชทูตประจำฝรั่งเศส สหรัฐอเมริกา ปลัดกระทรวงการต่างประเทศ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ และ ที่ปรึกษา (ระดับ ๑๑) สำนักเลขาธิการ

^{๑๘} สาโรจน์ ชวนะวิรัช เคยดำรงตำแหน่งเอกอัครราชทูตประจำสิงคโปร์ ฝรั่งเศส ปลัดกระทรวงการต่างประเทศ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศในรัฐบาลสมัคร สุนทรเวช และ เลขาธิการมูลนิธิไทย

^{๑๙} ชาวลาชวณิชย์ เคยดำรงตำแหน่งเอกอัครราชทูตประจำเอธิโอเปีย ผู้แทนถาวรไทยประจำสำนักงานสหประชาชาติ ณ นครเจนีวา เอกอัครราชทูตประจำมาเลเซีย และ ออสเตรเลีย

นักการทูตอาเซียนรุ่นแรกที่มาเลเซีย (ปี ๒๕๑๓ - ๒๕๑๔)

ปี ๒๕๑๓ อาสาและ ม.ร.ว.สุจิตคุณ พร้อมด้วยบุตรธิดา ๓ คน เดินทางไปรับตำแหน่งที่กรุงกัวลาลัมเปอร์ “ดิง” และ “คิง” ในวัย ๑๐ ขวบ และ ๙ ขวบตามลำดับ เข้าเรียนที่ Alice Smith ซึ่งเป็นโรงเรียนนานาชาติระบบอังกฤษ ส่วน “ดอง” วัย ๓ ขวบ เข้าโรงเรียนอนุบาล

ช่วงเวลาที่สามารถรับตำแหน่งนั้นมาเลเซียเพิ่งผ่านพ้นการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อ ๑๐ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๑๒ พรรคการเมืองฝ่ายค้านที่นำโดยชาวมาเลเซียเชื้อสายจีน (DAP, Guraka) ได้รับที่นั่งเพิ่มขึ้นอย่างมากในหลายรัฐ พรรค UMNO ที่นำโดย Tunku Abdul Rahman นายกรัฐมนตรีคนแรกของมาเลเซียประสบความสำเร็จในหลายเขตเลือกตั้ง ผลการเลือกตั้งนั้นนำไปสู่เหตุการณ์จลาจลครั้งที่เลวร้ายที่สุดในประวัติศาสตร์ของมาเลเซีย ทำให้มีผู้เสียชีวิตหลายร้อยคน

สังสรรค์ข้าราชการกระทรวงการต่างประเทศมาเลเซียกับเจ้าหน้าที่สถานทูตประเทศอาเซียน
ที่กรุงกัวลาลัมเปอร์

การจลาจลเริ่มต้นในค่ำวันที่ ๑๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๑๒ กลุ่มคนมาเลย์เชื้อสายจีนได้ออกมาเดินพาเหรดฉลองผลการเลือกตั้ง ขณะที่กลุ่มยูวชนพรรค UMNO ได้ออกมาเดินขบวนเคลื่อนไหว โดยได้รับการสนับสนุนจากผู้ใหญ่ในพรรครวมทั้ง Tunku Abdul Rahman ด้วย จนนำไปสู่การปะทะจลาจลเสียเลือดเนื้อ อาคารที่ทำการบ้านเรือนถูกวางเพลิง Tunku Abdul Rahman ต้องขอให้สมเด็จพระราชาธิบดีประกาศภาวะฉุกเฉินทั่วประเทศในวันที่ ๑๔ พฤษภาคม เพื่อระงับการทำหน้าที่ของสภาผู้แทนราษฎร ให้ทหารเข้าควบคุมเหตุการณ์ มีการปิดสื่อสิ่งพิมพ์ทุกฉบับ ต่อมารัฐบาลได้จัดตั้งหน่วยปฏิบัติงานเพื่อกลไกควบคุมสถานการณ์ (National Operations Council - NOC) โดยให้ Abdul Razak รองนายกรัฐมนตรีเป็นผู้บัญชาการ NOC และเข้าบริหารประเทศแทนรัฐบาล มีการประกาศเคอร์ฟิวและเซ็นเซอร์การรายงานข่าวของสื่อมวลชน

เหตุการณ์ดังกล่าวถือเป็นจุดต่ำที่สุดของ Tunku Abdul Rahman แม้ว่าเขาจะยังคงเป็นนายกรัฐมนตรีรัฐบาลภาวะฉุกเฉินแต่ไม่ได้มีบทบาทใดๆ เขาจึงตัดสินใจลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีในปี ๒๕๑๓ โดย Abdul Razak ได้เข้าดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีแทน

ช่วงนั้นเป็นระยะแรกเริ่มของการก่อตั้งสมาคมอาเซียน ข้าราชการกระทรวงการต่างประเทศมาเลเซียและนักการทูตของประเทศสมาชิกที่ประจำการอยู่ที่มาเลเซียส่วนใหญ่เป็นคนรุ่นหนุ่มสาวราวเดียวกัน อาสาในวัย ๓๔ ปีซึ่งรับผิดชอบงานการเมืองและเศรษฐกิจได้เข้าร่วมประชุมของอาเซียนที่จัดขึ้นเป็นประจำ ต้องประสานงานและพบปะกับเพื่อนนักการทูตอาเซียนวัยเดียวกันในหน้าที่การงานและงานสังคมบ่อยครั้ง จนสนิทสนมเป็นเพื่อนกันมาตลอดชีวิต อาสาถือเป็น “นักการทูตอาเซียนรุ่นแรก” เช่นเดียวกับ วิทยา เวชชาชีวะ ซึ่งออกประจำการก่อนหน้าที่สิงคโปร์ ม.ร.ว.เทพกมล เทวกุล ที่ญี่ปุ่น เกรียงศักดิ์ ศรีมงคล^{๒๐} ที่ฟิลิปปินส์ และ สุธี ประศาสน์วินิจชัย^{๒๑} ที่อินโดนีเซีย

^{๒๐} เกรียงศักดิ์ ศรีมงคล เคยดำรงตำแหน่งเลขาธิการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ (อุปดิศร์ ปาจริยางกูร) และเอกอัครราชทูตประจำอียิปต์

^{๒๑} สุธี ประศาสน์วินิจชัย เคยดำรงตำแหน่งเอกอัครราชทูตผู้แทนถาวรไทยประจำสำนักงานสหประชาชาติ ณ นครเจนีวา เอกอัครราชทูตประจำเยอรมนี และอังกฤษ

การจลาจลในมาเลเซีย ปี ๒๕๑๒

วิทยา เวชชาชีวะ เล่าว่า...คุณอาสากับผมเกิดปีเดียวกันแต่คุณอาสาเข้ารับราชการที่กระทรวงฯ ก่อนผมหลายปี เมื่อผมเริ่มทำงานที่กระทรวงฯ ในปี ๒๕๐๖ คุณอาสาได้ออกไปประจำการที่กรุงโตเกียวแล้ว แต่อีก ๒ ปีต่อมาก็กลับเข้ามากระทรวงฯ และประจำอยู่ที่กองเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ซึ่งจะกลายเป็น “ที่มั่น” ในชีวิตราชการต่อมาของคุณอาสา ผมก็ออกไปประจำการที่สิงคโปร์ คุณสุธี ประศาสน์วินิจฉัยชัย ออกไปประจำที่กรุงจาการ์ตา คุณชวาล ชวนิชย์อยู่ที่กรุงกัวลาลัมเปอร์ ผมจึงมีโอกาสดำเนินรับเพื่อนทั้งสองบ่อยๆ เพราะสมัยนั้นใครจะหาซื้ออะไรก็ต้องไปสิงคโปร์ อีกสัก ๒ ปีต่อมาคุณอาสาที่มาประจำการที่กรุงกัวลาลัมเปอร์แทนคุณชวาลที่ย้ายต่อไปออสเตรเลียก็การขับรถไปมาระหว่างสิงคโปร์กับกัวลาลัมเปอร์ของคุณอาสาและผมจึงเพิ่มความถี่ยิ่งขึ้น

จำได้ว่าครั้งหนึ่งผมได้พาครอบครัวพร้อมลูกเล็กๆ ไปเที่ยว Cameron Highlands ก็ไปแวะพักที่บ้านคุณอาสา คุณอาสาเองก็พาครอบครัวไปเที่ยวสิงคโปร์ ระยะเวลาที่มีการประชุมของภาคเอกชนเกี่ยวกับกีฬาแข่งม้า (Racing Conference) ที่สิงคโปร์และที่กัวลาลัมเปอร์ มีเพื่อนฝูงหลายคนอยู่ในคณะผู้แทนไทย เช่น คุณไพโรจน์ ลำซำ และยังมีท่านรัฐบุรุษ พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ ขณะนั้นยังมียศพลตรี ตำแหน่งเจ้ากรมทหารม้าของกองทัพที่สระบุรีด้วย ทำให้เรา คือ คุณอาสาและผม ได้สัมผัสกับกีฬา

แข่งม้าทั้งที่สิงคโปร์และมาเลเซีย ซึ่งต่อมาได้ให้ความบันเทิงแก่เราพอประมาณ พบปะสังสรรค์กันครั้งใดจะเป็นที่บ้านผมที่สิงคโปร์หรือบ้านท่านที่กัวลาลัมเปอร์ เราจะนั่งคุยกันจนดึกดื่นด้วยเรื่องสารพัด ส่วนใหญ่เป็นเรื่องเกี่ยวกับกระทรวงฯ

เลขาธิการเอกอสาผลิตเพลินกับการทำงานในมาเลเซีย ได้เรียนรู้ประเด็นการเมืองเศรษฐกิจสังคมของประเทศสมาชิกอาเซียน ประเด็นปัญหาทวิภาคี ไทย-มาเลเซีย ทั้งเรื่องปัญหาชายแดน และปัญหาการแบ่งเขตทางทะเลระหว่างไทยกับมาเลเซีย ได้ติดตามการเมืองภายในประเทศ และความพยายามของรัฐบาลมาเลเซียในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งทางเชื้อชาติระหว่างคนมาเลย์กับคนจีน รวมทั้งความริเริ่มของมาเลเซียที่ติดต่อสัมพันธ์กับจีน ในขณะที่หลายประเทศในภูมิภาคยังหวังเกรงการคุกคามของระบอบคอมมิวนิสต์จากจีน

สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์เป็นอีกแห่งหนึ่งที่มีหน่วยราชการไทยหลายหน่วยงานส่งเจ้าหน้าที่ไปประจำการ อาสาได้ติดต่อสัมพันธ์กับข้าราชการหน่วยงานเหล่านั้น ทั้งยังได้สร้างเครือข่ายกับนักข่าวท้องถิ่นและนักข่าวต่างประเทศ บางครั้งนักข่าวที่สนิทสนมกันก็โทรศัพท์มาแจ้งข่าวคราวที่สำคัญให้ทราบ ทำให้รู้ความเคลื่อนไหวของเหตุการณ์ต่างๆ ได้อย่างรวดเร็ว

อาสาได้เข้าเป็นสมาชิก Royal Selangor Golf Club ซึ่งเป็นสโมสรกอล์ฟเอ็กซ์คลูซีฟที่เก่าแก่และมีชื่อเสียงของมาเลเซีย จึงได้ร่วมเล่นกอล์ฟจนคุ้นเคยกับข้าราชการกระทรวงการต่างประเทศมาเลเซียและนักการทูตชาติอื่น รวมทั้งทูตอินโดนีเซียและทูตสหภาพโซเวียต (ชื่อประเทศในขณะนั้น) เมื่อเลขาธิการเอกอสาครบวาระประจำการ ก่อนเดินทางกลับทูตสหภาพโซเวียตได้ให้เกียรติเลี้ยงส่งให้แม้อาสาจะมีระดับต่ำกว่า

อาสายังระลึกถึงความสนับสนุนจากท่านที่ปรึกษา ม.จ.ยุธิษฐ์เยียร สวัสดิวัตน์^{๒๒} ผู้กว้างขวางในคณะทูต ทรงแนะนำให้รู้จักบุคคลชั้นนำในวงการต่างๆ ของมาเลเซีย ช่วยให้การปฏิบัติงานของอาสาเป็นไปโดยสะดวกรวดเร็วทันการณ์ ม.จ.ยุธิษฐ์เยียร ท่านนี้ภายหลังได้กลับไปกรุงกัวลาลัมเปอร์อีกครั้งในฐานะเอกอัครราชทูตประจำประเทศมาเลเซีย

^{๒๒} ม.จ.ยุธิษฐ์เยียร สวัสดิวัตน์ เคยดำรงตำแหน่งกงสุลใหญ่ ณ นครลอสแอนเจลิส เอกอัครราชทูตประจำสหรัฐอเมริกา และมาเลเซีย

งานเลี้ยงสังสรรค์กับผู้ร่วมงานที่ใกล้ชิด ที่กรุงกัวลาลัมเปอร์
 แถวฮีนจากซ้าย จำรัส นิคมบริรักษ์ (ผู้ช่วยทูตทหารบก) บุตรีของสันต์ สันต์ จันทร์ศักดิ์ (ธนาคารกรุงเทพ) อาสา
 อรัญ (ที่ปรึกษาฝ่ายการพาณิชย์) บุตรีของกำเรียง กำเรียง ทิมาภรณ์ (ธนาคารกรุงเทพ)
 แถวหนั่งจากซ้าย ดวงตา นิคมบริรักษ์ บำรุงจิต จันทร์ศักดิ์ ม.ร.ว.สุจิตคุณ สมเคื้ออ (ภริยาอรัญ)
 และซ้อ ทิมาภรณ์

แม้ว่าความเป็นอยู่ที่กัวลาลัมเปอร์ตอนนั้นไม่ได้สะดวกสบายเช่นปัจจุบัน แต่อาซาก็ำได้ดีถึงบรรยากาศการทำงานที่มีความใกล้ชิดสนิทสนมสมัครสมานสามัคคีกัน อาสามักชวนนึกถึงเหตุการณ์ต่างๆ ในช่วงนั้นด้วยความสุข มีอยู่ปีหนึ่งเกิดน้ำท่วมครั้งใหญ่หลายเขตในกรุงกัวลาลัมเปอร์ การสัญจรไปมาต้องใช้เรือพายตามท้องถนนที่กลายเป็นคูคลอง วันหนึ่งหลังจากที่ทำงานเสร็จเสนอแฟ้มให้ท่านทูตพิจารณาแล้ว อาสาเดินไปทักทายเพื่อนร่วมงานและเห็นวิมล เสียงแจ้ว เพื่อนข้าราชการสถานทูตคนหนึ่งนั่งร้องไห้ อยู่ก็ตกใจเดินไปถาม ได้ความว่าภริยาของวิมลที่เพิ่งคลอดลูกอยู่ที่โรงพยาบาลแห่งหนึ่งในกรุงกัวลาลัมเปอร์ แต่เขาคงไม่มีโอกาสได้ไปอยู่ใกล้ซิดิให้กำลังใจภริยา และยังไม่ได้เห็นหน้าลูกเลย เพราะเหตุนี้ท่วมในเมืองหลวง

เมื่อได้ฟัง อาสาจึงรับที่จะพาวิมลไปโรงพยาบาล โดยได้ชวนประเทือง รอดพร้อม เพื่อนข้าราชการอีกคนไปเป็นเพื่อน ทั้งสามคนเช่าเรือถ่อหนึ่งไปโรงพยาบาล ซึ่งก็เป็นไปอย่างทุลักทุเลพอสมควร ระหว่างทางวิมลก็จับกราบเรือแน่นเพราะกลัวเรือคว่ำ พุดไปตลอดทางว่าตนว่ายน้ำไม่เป็นๆ ในที่สุดทั้งสามคนก็นั่งเรือถ่อไปถึงโรงพยาบาลจนได้ แต่ก็ได้เพียงฝากข้าวของเครื่องใช้ให้ภริยาของวิมลทางหน้าต่างผ่านเจ้าหน้าที่โรงพยาบาล วิมลไม่ได้เห็นหน้าภริยาและลูกน้อยที่เพิ่งคลอด เพราะโรงพยาบาลอยู่ในสภาพน้ำท่วม เรื่องนี้อาซาก็ำได้ไม่ลืมและมักเล่าให้คนใกล้ชิดฟังเสมออย่างสุขใจ

ในเวลาต่อมาอีกหลายปีให้หลัง เมื่อแผน วรณเมธีดำรงตำแหน่งเป็นปลัดกระทรวง ในขณะที่อาสาเป็นผู้อำนวยการกองและแผน ปลัดแผนได้ริเริ่มให้มีการพบปะระหว่างข้าราชการกระทรวงการต่างประเทศไทยกับมาเลเซียในระดับสูง เพื่อสร้างมิตรภาพและความคุ้นเคยระหว่างกัน มีการหารือเรื่องความสัมพันธ์สองฝ่ายโดยไม่มีระเบียบวาระการประชุม มีการแลกเปลี่ยนการเยือนไปมาหาสู่กันเป็นประจำ ความใกล้ชิดสนิทสนมจึงเกิดขึ้นระหว่างเจ้าหน้าที่การทูตของไทยกับมาเลเซีย เพื่อนนักการทูตมาเลเซียคนหนึ่ง ที่อาสาสนิทสนมคือ Tan Sri Zainal Abidin Sulong

ภายหลังจากที่อาสดำรงตำแหน่งเป็นปลัดกระทรวง เกิดเหตุการณ์สำคัญที่ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับมาเลเซีย อาสาได้ใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัวที่มีกับ Tan Sri Zainal แก้ไขเหตุการณ์ก่อนจะกลายเป็นวิกฤตความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเพื่อนบ้าน เหตุการณ์ดังกล่าวคือกรณีเรือตรวจการณ์ของมาเลเซียยิงเรือประมงไทยจากสงขลาจนจม พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ นายกรัฐมนตรีได้แสดงความไม่พอใจอย่างมาก

ต่อการกระทำของฝ่ายมาเลเซียครั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะนอกจากความเสียหายด้านทรัพย์สินของคนไทยแล้ว เรือประมงที่ถูกยิงนั้นยังเป็นเรือจากจังหวัดสงขลาซึ่งเป็นบ้านเกิดของท่าน พลเอก เปรมจึงสั่งการให้กระทรวงการต่างประเทศแจ้งต่อฝ่ายมาเลเซียว่าฝ่ายไทยไม่พอใจเป็นอย่างยิ่งต่อการกระทำครั้งนี้ของฝ่ายมาเลเซีย และให้เร่งแก้ไขปัญหานี้ในทันที

ท่ามกลางความร้อนระอุของเหตุการณ์นี้ ปลัดอาสาได้ตัดสินใจยกหูโทรศัพท์ถึง Tan Sri Zainal ซึ่งขณะนั้นเป็นปลัดกระทรวงการต่างประเทศมาเลเซียให้มาหารือที่กรุงเทพฯ และเล่นกอล์ฟด้วยกันในวันหยุดสุดสัปดาห์นั้น เมื่อ Tan Sri Zainal เดินทางมากรุงเทพฯ ก็ได้เล่นกอล์ฟพร้อมพูดคุยทำความเข้าใจกัน จากนั้นปลัดอาสาได้นำ Tan Sri Zainal เข้าพบพลเอก เปรม นายกรัฐมนตรี Tan Sri Zainal ได้กล่าวขออภัยต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น พร้อมกับยืนยันว่าจะไม่ให้เกิดปัญหาเช่นนี้ขึ้นอีก เป็นผลให้สามารถแก้ไขปัญหาระเบิดระเบิดไปได้อย่างละมุนละม่อม

ปियวัชร นิยมฤกษ์^{๒๓} เล่าถึงความผูกพันของอาสาทับประเทศมาเลเซียและมิตรสหายชาวมาเลเซียว่า ...ในปี ๒๕๕๐ เมื่อไทยและมาเลเซียฉลองความสัมพันธ์ทางการทูตครบรอบ ๕๐ ปี สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ได้เชิญท่านอาสาซึ่งในขณะนั้นอยู่ในตำแหน่งราชเลขาธิการ เดินทางไปพบปะกระชับความสัมพันธ์กับบรรดาเพื่อนเก่าชาวมาเลเซียซึ่งยังติดต่อกันอยู่ ท่านอาสาได้ชักชวนข้าราชการอาวุโสฝ่ายไทยที่มีความคุ้นเคยกับฝ่ายมาเลเซียร่วมเดินทางไปด้วย ได้แก่ อดีตปลัดกระทรวง ๓ ท่าน คือ ท่านปลัดวิชา เวชชาชีวะ ท่านปลัดสาโรจน์ ชวนะวิรัช ท่านปลัดเดช บุญนาค และท่านทูตชวาล ชวนิชย์ อดีตเอกอัครราชทูตประจำมาเลเซีย รวมทั้งผู้บริหารกระทรวงฯ ในขณะนั้น คือ ปลัดวีระศักดิ์ พุตระกูล รองปลัดจรัญวัฒน์ สันตะบุตร และอนุสนธิ์ ชินวรรณ โอบิบัติกรมเอเชียตะวันออก

สำหรับฝ่ายมาเลเซียนั้น ท่านราชเลขาธิการอาสาได้พบปะกับเพื่อนเก่า คือ Dato' Seri Syed Hamid Albar รัฐมนตรีต่างประเทศ Muhammad Ghazali bin Shafie อดีตรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีต่างประเทศ อดีตปลัดกระทรวงการต่างประเทศ ๓ - ๔ ท่าน เลขาธิการคณะรัฐมนตรี อดีตเอกอัครราชทูตมาเลเซียประจำประเทศไทย และ

^{๒๓} ปियวัชร นิยมฤกษ์ เคยดำรงตำแหน่งกงสุลใหญ่ ณ นครลอสแอนเจลิส ผู้อำนวยการใหญ่สำนักงานการค้าและเศรษฐกิจไทย ณ ไทย เอกอัครราชทูตประจำกัมพูชา มาเลเซีย และเดนมาร์ก

อดีตเอกอัครราชทูตผู้แทนถาวรมาเลเซียประจำสหประชาชาติ ณ นครนิวยอร์ก แต่สำหรับ Tan Sri Zainal Abidin Sulong อดีตปลัดกระทรวงการต่างประเทศซึ่งท่านอาสาคุ้นเคยอย่างมากนั้นไม่อาจพบกันได้ เพราะปัญหาด้านสุขภาพ แต่ก็ได้พูดคุยกันทางโทรศัพท์

ในการเดินทางของคณะผู้แทนสันถวไมตรีนี้ ท่านราชเลขาธิการอาสาฯยังได้นำคณะเข้าเยี่ยมคารวะ Tun Abdullah bin Ahmad Badawi นายกรัฐมนตรีมาเลเซีย และได้เข้าร่วมงานเลี้ยงฉลองความสัมพันธ์ทางการทูตไทย-มาเลเซียครบรอบ ๕๐ ปี ที่ JW Marriott Hotel Kuala Lumpur ซึ่งท่านนิตย พิบูลสงคราม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศเป็นเจ้าภาพ บทบาทของราชเลขาธิการอาสาได้สร้างคุณูปการแก่ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับมาเลเซียให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น อันเป็นการปูทางให้ผู้ปฏิบัติงานได้ขยายเครือข่ายในหมู่ผู้ทรงอิทธิพลทางความคิดของมาเลเซียได้เป็นอย่างดี

ท่านราชเลขาธิการอาสาปฏิบัติงานด้านการทูตในการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้านอย่างสมบูรณ์ นับเป็นตัวอย่างอันดีสำหรับข้าราชการกระทรวงฯ รุ่นหลังให้ตระหนักว่าการเป็นนักการทูตนั้นสามารถทำงานให้แก่ประเทศชาติได้อย่างไม่มีวันสิ้นสุด แม้จะไม่มีตำแหน่งหน้าที่ทางการทูตแล้วก็ตาม

เดินทางพร้อมครอบครัวกลับจากประจำการที่มาเลเซีย โดยขับรถยนต์ส่วนตัว จากกรุงกัวลาลัมเปอร์ไปยังกรุงเทพฯ และแวะพักระหว่างทาง

จากตำแหน่งผู้อำนวยการกองสู่ตำแหน่งอธิบดี (ปี ๒๕๑๔ - ๒๕๑๘)

อาจเป็นเพราะอาสาได้มีโอกาสติดตามรัฐมนตรีเดินทางไปราชการที่เมืองปิ่นเมื่อปลายปี ๒๕๑๔ แล้วรัฐมนตรีก็ถามว่าอยากกลับเมืองไทยหรือยัง ซึ่งอาสาได้ตอบไปว่าสุดแล้วแต่กระทรวงฯ จะพิจารณา ทำให้กระทรวงฯ มีคำสั่งให้อาสากลับมาปฏิบัติงานในกระทรวงฯ ในปีเดียวกันนั่นเอง หลังจากประจำการอยู่ที่มาเลเซียเพียง ๒ ปี

เมื่อกลับมา อาสาได้รับการแต่งตั้งเป็น หัวหน้ากองเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ กรมการเมือง กองเดิมที่เคยนั่งทำงานก่อนออกประจำการที่มาเลเซีย เจ้าหน้าที่ใต้จะมี เกรียงศักดิ์ ดีศรีสุข ประดาป พินุลสงคราม วิกรม คุ่มไพโรจน์ สมพันธ์ โกกิลานนท์ ม.ล.วงศ์ทิwa สุรพลพิชญ์ และ อรพิน เลี้ยวไพรัตน์

อธิบดีอาสาขณะเข้าร่วมการประชุมในกรอบสหประชาชาติ

เวลานั้นเป็นช่วงที่สำนักงาน ก.พ. ปรับตำแหน่งราชการจากระบบที่แบ่งเป็นชั้น
จัดว่า ตริ โท เอก และชั้นพิเศษ เป็นระบบจำแนกตำแหน่ง หรือ P.C. (Position
Classification) แบ่งระดับเป็น C1 - C11 ทำให้ผู้ที่อยู่ในตำแหน่งหัวหน้ากองเทียบเท่า
ชั้นเอกหรือ C6 ได้รับการปรับเป็นผู้อำนวยการกอง หรือ C8 อาสาจึงได้รับการปรับตำแหน่ง
จาก หัวหน้ากอง เป็น **ผู้อำนวยการกอง** โดยปริยาย เช่นเดียวกับหัวหน้ากองคนอื่น

วิทยา เวชชาชีวะ เล่าถึงสถานการณ์บ้านเมืองในเวลานั้นว่า ...ปี ๒๕๑๔
จอมพล ถนอม กิตติขจร ทำรัฐประหารรัฐบาลของตนเอง จัดตั้งสภาบริหารคณะปฏิวัติขึ้น
ทำให้ ดร.ถนัด คอมันตร์ ซึ่งดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ
มานานถึง ๑๒ ปีพ้นจากตำแหน่ง กระทรวงการต่างประเทศตกอยู่ในสถานะ “สูญญากาศ”
ท่านปลัดจรรยาพันธ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา^{๒๔} ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นผู้ใช้อำนาจรัฐมนตรี
ว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ทั้งท่านปลัดจรรยาพันธ์และท่านรองปลัดแผน วรณเมธี
เห็นความจำเป็นที่จะต้องขับเคลื่อนกระทรวงฯ ให้เดินหน้าต่อไปให้ได้ โดยท่านรองปลัด
แผนได้รับมอบหมายให้ระดมกำลังทั้งกายและสมองของข้าราชการรุ่นหนุ่มทั้งหลาย
ให้ทำงานเป็นทีม “รับมือ” กับสถานการณ์รอบด้านทั้งภายนอก และภายในกระทรวงฯ

ทีมงานภายใต้ท่านรองปลัดแผนนี้มีโกศล สินธวานนท์^{๒๕} ชวาล ชวณิชย์
ม.ร.ว.เทพกมล เทวกุล สุจินดา ยงสุนทร^{๒๖} วรพุทธิ ชัยนาม^{๒๗} นิตย พิบูลสงคราม
เดช บุญนาค อาสา สารสิน รวมทั้งผมซึ่งเป็นเลขานุการท่านปลัดจรรยาพันธ์ ที่ร่วมแรง
ร่วมใจทำงานหามรุ่งหามค่ำ ขับเคลื่อนให้กระทรวงผ่านพ้นวิกฤตการณ์ในช่วงนั้นมาได้
ทีมงานนี้ยังได้ทำงานร่วมกันมาตลอดเวลา ๒ - ๓ ปีต่อมา

^{๒๔} จรรยาพันธ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา เคยดำรงตำแหน่งเอกอัครราชทูตประจำสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว สเปน
ออสเตรเลีย ปลัดกระทรวงการต่างประเทศ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ๒ สมัย ในสมัยรัฐบาลจอมพล ถนอม กิตติขจร
และในสมัยรัฐบาลสัญญา ธรรมศักดิ์ และ องคมนตรีในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช
บรมนาถบพิตร

^{๒๕} โกศล สินธวานนท์ เคยดำรงตำแหน่งเอกอัครราชทูตประจำตุรกี เวียดนาม สาธารณรัฐประชาชนจีน เยอรมนี และ ที่ปรึกษา
สำนักนายกรัฐมนตรี

^{๒๖} สุจินดา ยงสุนทร เคยดำรงตำแหน่งเอกอัครราชทูตประจำอิตาลี เนเธอร์แลนด์ และ สวีเดน

^{๒๗} วรพุทธิ ชัยนาม บุตรของ ศาตราจารย์ ดร.ดิเรก ชัยนาม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ เคยดำรงตำแหน่งหัวหน้ากอง
อเมริกา และกงสุลใหญ่ ณ เมืองฮ่องกง เจ้าของนามปากกา “ปรีชา อารยะ”

หลังจากการประกาศใช้ธรรมนูญการปกครองแห่งราชอาณาจักรเมื่อวันที่ ๑๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๕ และสภานิติบัญญัติแห่งชาติได้มีมติให้จอมพล ถนอม กิตติขจร เข้าดำรงตำแหน่งเป็นนายกรัฐมนตรีต่อไป อาสาได้รับการแต่งตั้งเป็นเลขานุการจอมพล ถนอม ซึ่งเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศอีกตำแหน่งหนึ่ง แต่ในทางปฏิบัติงานส่วนใหญ่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของพลจัตวา ชชาติชาย ชุณหะวัณ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศ อาสาจึงทำหน้าที่เป็นเลขานุการรัฐมนตรีชาติชายด้วย

ในฐานะที่อาสามีตำแหน่งเป็นเลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ จึงมีหน้าที่นำแฟ้มงานไปเสนอจอมพลถนอมสัปดาห์ละครั้ง อาสารู้สึกชื่นชมในบุคลิกที่น่าเคารพนับถือ อธิบายอันนุ่มนวล และความเมตตาของท่าน แม้เมื่อท่านจะพ้นจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีไปแล้วก็ตาม

อาสาได้เรียนรู้วิถีคิดและวิธีการทำงานที่ยืดหยุ่นแหวกแนวของท่านรัฐมนตรีช่วยว่าการฯ ชชาติชาย ในคราวที่ดำเนินกรร่วมกับพลอากาศเอก ทวี จุลละทรัพย์ เสนาธิการทหารและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ใช้ไหวพริบปฏิภาณแก้ไขเหตุการณ์ “Black September” ที่กลุ่ม Ali Taha ซึ่งเป็นหน่วยปฏิบัติการของขบวนการปลดปล่อยปาเลสไตน์จำนวน ๔ นาย บุกร้ายึดสถานทูตอิสราเอลประจำประเทศไทย ที่ถนนเพลินจิต จับเจ้าหน้าที่สถานทูตชาวอิสราเอล ๖ คนรวมทั้งเอกอัครราชทูตทูตอิสราเอลประจำกัมพูชาซึ่งมาติดต่อกันในขณะนั้นเป็นตัวประกัน เมื่อวันที่ ๒๘ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๕ ซึ่งเป็นการก่อเหตุในวันที่มีพระราชพิธีสถาปนาสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้าวชิราลงกรณ ขึ้นเป็นสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร (พระราชพิธีเสด็จในขณะนั้น) ณ พระที่นั่งอนันตสมาคม

อาสารำลึกถึงเหตุการณ์ในวันนั้นได้ว่าในวันเกิดเหตุพักอยู่ที่บ้านเพราะไม่สบาย รัฐมนตรีช่วยว่าการฯ ชชาติชายได้โทรศัพท์ให้ไปพบเป็นการด่วน ณ อาคารหลังหนึ่งข้างโรงเรียนมาแตร์เดอี ตรงข้ามกับสถานทูตอิสราเอล เมื่อไปถึง รัฐมนตรีชาติชายบอกให้อาสาเดินเข้าไปในสถานทูตด้วยกันกับท่าน ซึ่งในโรงรถของสถานทูตมีโทรศัพท์ที่สามารถติดต่อเข้าไปในตัวอาคารได้ รัฐมนตรีชาติชายสั่งการให้อาสาใช้โทรศัพท์นั้นพูดกับกลุ่มก่อการร้ายที่อยู่ภายในอาคารสถานทูต ขณะที่กำลังใช้โทรศัพท์เจรจากันอยู่ อาสาเหลือบเห็นปลายกระบอกรบยื่นออกมาจากหน้าต่างตัวอาคาร จึงรีบเรียนเตือนรัฐมนตรีชาติชายว่ามีปืนเล็งมาที่ตัวท่าน รัฐมนตรีชาติชายตอบทันทีว่า ถ้าเขาต้องการ

จะยิ่งก็คงยิ่งตั้งแต่วันที่เราเดินเข้าประตูมาแล้ว แต่บัดนี้เขาต้องการเจรจา อย่างไรก็ตาม การเจรจาไม่เป็นผลเพราะอุปสรรคทางภาษา หลังจากนั้นจึงมีการติดต่อให้คนที่ที่สามารถพูดภาษาอาหรับได้มาเป็นล่าม แต่ก็ยังไม่สามารถสื่อสารให้เข้าใจกันได้ รัฐมนตรีชาติชายและอาสาจึงกลับออกมาด้านนอก โดยรัฐมนตรีชาติชายเสนอว่าจะขอรับรองให้ทูตประเทศอาหรับประจำประเทศไทยมาช่วยเจรจา ซึ่งตอนนั้นอาสาคิดว่าคงเป็นไปได้ที่ทูตประเทศอาหรับจะมาช่วยเจ้าหน้าที่สถานทูตอิสราเอล

ซาอูดิอาระเบียเป็นประเทศแรกที่ได้ทาบทามขอให้มาช่วยเจรจา แต่เมื่อรัฐมนตรีชาติชายพร้อมคณะเดินทางไปถึงสถานทูตซาอูดิอาระเบียก็ได้รับแจ้งว่าทูตไม่อยู่ คณะจึงเดินทางไปยังสถานทูตอียิปต์และขอพบหารือกับทูตอียิปต์ Moustapha el Essawy ปรากฏว่าทูตอียิปต์ยอมรับคำร้องขอของรัฐมนตรีชาติชายและตอบตกลงในทันที ซึ่งเป็นเรื่องแปลกมากที่ทูตอียิปต์ยอมให้ความช่วยเหลือได้โดยง่าย เนื่องจากตามปกติแล้วทูตน่าจะต้องขออนุญาตจากทางรัฐบาลก่อน ต่อมาภายหลังจึงทราบว่าทูตอียิปต์ผู้นี้เคยดำรงตำแหน่งทางทหารมาก่อน จึงกล้าตัดสินใจในเรื่องนี้โดยไม่หวั่นหรือเมืองหลวง

ทูตอียิปต์เดินทางไปยังสถานทูตอิสราเอลและได้พูดคุยกับผู้ก่อการร้ายจนสามารถคลี่คลายวิกฤตการณ์ได้สำเร็จ โดยปราศจากความสูญเสียใดๆ ในที่สุดรัฐมนตรีชาติชายพร้อมด้วย สินธุ ศรสงคราม พลอากาศเอก ทวี จุลละทรัพย์ และทูตอียิปต์ได้เดินทางไปพร้อมกับผู้ก่อการร้าย ๔ คนโดยเครื่องบินพิเศษของบริษัทการบินไทยไปยังกรุงไคโร ประเทศอียิปต์ โดยมีปลัดจรรยาพันธ์ และอาสาสองที่สนามบิน ส่วนตัวประกันชาวอิสราเอลในสถานทูตอิสราเอลก็ได้รับการปล่อยตัวทั้งหมด เมื่อถึงอียิปต์สำนักข่าวต่างๆ ในอียิปต์ต่างเรียกผู้ก่อการปาเลสไตน์ว่าเป็นวีรบุรุษ

อาสาชื่นชมแนวคิดนอกกรอบของรัฐมนตรีช่วยว่าการฯ ชาติชายที่หาช่องทางจนสามารถระงับเหตุการณ์ครั้งนี้ได้ เพราะโดยปกติแล้วจะไม่มีทูตอาหรับประเทศใดช่วยเหลือชาวยิวที่ถูกกักตัวอยู่เป็นแน่ และรู้สึกชื่นชมบทบาทของทูตอียิปต์เป็นอย่างมากที่สามารถแก้ไขปัญหาเรื่องนี้ให้แก่ประเทศไทยได้สำเร็จ ทั้งคิดว่าทางการไทยควรจะตอบแทนบุญคุณทูตอียิปต์ในเรื่องนี้ด้วย

พลตรีชาติชาย ชุณหะวัณ

หลังจากเหตุการณ์นี้พลจัตวาชาติชายได้รับการเลื่อนยศเป็นพลตรี นายกรัฐมนตรีของอิสราเอลในขณะนั้นคือนาง Gloda Meir ได้แสดงความชื่นชมและขอบคุณรัฐบาลไทยอย่างยิ่งสำหรับการดำเนินการด้วยความระมัดระวังซึ่งมีประสิทธิภาพและมีความรับผิดชอบอย่างสูง

เมื่อรัฐมนตรีช่วยว่าการฯ ชาติชายเดินทางไปเจรจาขอซื้อน้ำมันจากจีนในปี ๒๕๑๖ ซึ่งเป็นยุคที่เกิดวิกฤตการณ์ราคาน้ำมัน อาสาได้ร่วมเดินทางไปด้วยและได้เรียนรู้การใช้ศิลปะการเจรจาต่อรองให้บรรลุผลของรัฐมนตรีชาติชาย ทำให้สามารถซื้อน้ำมันจากจีนได้ในพาดานราคาที่ฝ่ายไทยตั้งเป้าหมาย กล่าวคือ ฝ่ายจีนได้เสนอขายน้ำมันในราคา ๘๘ ดอลลาร์สหรัฐ ในขณะที่ฝ่ายไทยตั้งเป้าไว้ที่ ๖๐ ดอลลาร์ ในที่สุดนายกรัฐมนตรีโจว เอินไหล ยอมรับข้อเสนอของรัฐมนตรีช่วยว่าการฯ ชาติชายที่เสนอว่าราคาควรเป็นครึ่งหนึ่งของราคาที่ทั้งสองฝ่ายเสนอ คือ ๖๖ ดอลลาร์

ติดตามพลตรีชาติชาย ชุณหะวัณ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศเยือนจีน

อาสาที่หนึ่งทำงานอยู่ ณ วังสราญรมย์ได้เห็นปรากฏการณ์การเมืองอันร้อนแรงของประเทศไทยอีกครั้งหนึ่งใน “วันมหาวิปโยค” หรือ “เหตุการณ์ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖” ซึ่งกำลังตำรวจได้เข้าปราบปรามนักศึกษาประชาชนที่ชุมนุมประท้วงบริเวณพระบรมมหาราชวัง ห้องสนามหลวง และถนนราชดำเนินอย่างรุนแรงจนทำให้มีผู้บาดเจ็บเสียชีวิตและผู้สูญหายเป็นจำนวนมาก เป็นผลให้จอมพล ถนอม ลลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเดินทางออกนอกประเทศ พร้อมกับจอมพล ประภาส จารุเสถียร และ พันเอก ณรงค์ กิตติขจร มีพระบรมราชโองการแต่งตั้งสัญญา ธรรมศักดิ์ เป็นนายกรัฐมนตรี แต่งตั้ง ปลัดจตุรพันธ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ พลตรีชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการฯ อีกวาระหนึ่ง รองปลัดแผน วรณเมธี ขึ้นเป็นปลัดกระทรวง

ปี ๒๕๑๗ อาสาได้รับแต่งตั้งเป็นผู้อำนวยการคนแรกของกองนโยบายและแผน ซึ่งเป็นกองที่ตั้งขึ้นใหม่ตามคำริของปลัดแผน อาสาได้ทำเรื่องขอกระทรวงฯ ไปศึกษาดูงานที่ประเทศออสเตรเลียซึ่งมีหน่วยงานลักษณะนี้ เพื่อเรียนรู้การทำงานและบทบาทหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับกองนโยบายและแผน หลังจากดูงานกลับมาแล้วก็ได้นำมาประยุกต์ใช้ในระหว่างที่เป็นผู้อำนวยการกองนโยบายและแผน

วิกรม คุ่มไฟโรจน์^{๒๔} กล่าวถึงผลงานสำคัญของผู้อำนวยการกองอาสาว่า ...เป็นผู้ริเริ่มให้มีการประชุมระดมสมองอย่างจริงจังเพื่อจัดทำยุทธศาสตร์ของไทยต่อประเทศเพื่อนบ้าน โดยเริ่มจากลาวเป็นประเทศแรก จัดทำยุทธศาสตร์การดำเนินนโยบายของไทยต่อลาวแล้วเสร็จ ก่อนที่สำนักงานสภาพความมั่นคงแห่งชาติจะเป็นผู้รับผิดชอบจัดทำยุทธศาสตร์การดำเนินนโยบายของไทยต่อลาวในเวลาต่อมา จัดทำยุทธศาสตร์การดำเนินนโยบายของไทยต่อสหรัฐอเมริกา เนื่องจากเมื่อสิ้นสุดสงครามเวียดนาม สหรัฐได้เข้ามามีบทบาทมากขึ้นในด้านการเมืองระหว่างประเทศและความมั่นคงในภูมิภาคนี้ หน่วยงานความมั่นคงของไทยในขณะนั้นยังคงอิงสหรัฐอยู่อย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นบริบทของความสัมพันธ์กับเวียดนาม ความช่วยเหลือทางทหารของไทย การซื้ออาวุธยุทโธปกรณ์จากสหรัฐ (Foreign Military Sales - FMS) การให้ทุนฝึกอบรมนายทหารในสหรัฐตามโครงการ International Military Education and Training (IMET) และการแลกเปลี่ยนข่าวกรอง เป็นต้น

^{๒๔} วิกรม คุ่มไฟโรจน์ เคยดำรงตำแหน่งเอกอัครราชทูตประจำสิงคโปร์ มาเลเซีย นิวซีแลนด์ อิตาลี และ อังกฤษ

อธิบดีกรมเศรษฐกิจ (ปี ๒๕๑๘ - ๒๕๒๐)

ปี ๒๕๑๘ อาสาได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง **อธิบดีกรมเศรษฐกิจ** ด้วยวัยเพียง ๓๗ ปี ทำให้อาสาเป็นอธิบดีที่หนุ่มที่สุดของกระทรวงการต่างประเทศในขณะนั้น

สถานการณ์เศรษฐกิจโลกและเศรษฐกิจของประเทศไทยในช่วงเวลานั้นอยู่ในช่วงทำทลายอย่างมาก วิกฤติน้ำมันโลกที่เกิดขึ้นในปี ๒๕๑๖ มีผลสืบเนื่องมาจากสงครามอาหรับ-อิสราเอล โอเปกการ์ดกำลังการผลิตและระงับการขายน้ำมันให้สหรัฐหลายประเทศให้การสนับสนุนอิสราเอล ส่งผลให้ราคาน้ำมันพุ่งสูงขึ้น ๔ เท่าตัว นำไปสู่ปัญหาเงินเฟ้อและเศรษฐกิจชะลอตัว ประเทศไทยก็เช่นเดียวกับประเทศอื่นที่ได้รับผลกระทบอย่างรุนแรง

เศรษฐกิจของไทยในช่วงนั้นเริ่มมีปฏิสัมพันธ์กับต่างประเทศมากขึ้นทั้งด้านการค้าและการลงทุน รัฐบาลเร่งรัดนโยบายส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศ โดยในช่วงแรกเป็นการส่งเสริมการลงทุนเพื่อทดแทนการนำเข้า ต่อมาได้เริ่มออกมาตรการส่งเสริมการลงทุนเพื่อการส่งออก โดยออกพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุนในปี ๒๕๑๕

จากนั้น การส่งออกของไทยก็เริ่มมีมากขึ้น ในช่วงนั้นสินค้าส่งออกของไทยได้รับสิทธิพิเศษทางศุลกากรเป็นการทั่วไป (GSP) จากประเทศคู่ค้าสำคัญ คือ สหรัฐ และประเทศยุโรป

พัฒนาการข้างต้นเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ไทยต้องเพิ่มหัวข้อการเจรจากับต่างประเทศในด้านเศรษฐกิจมากขึ้น กระทรวงการต่างประเทศในฐานะด่านหน้ากับต่างประเทศจึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการดำเนินภารกิจด้านเศรษฐกิจมากขึ้น และเพื่อที่จะสามารถดำเนินภารกิจดังกล่าวได้ครอบคลุมรอบด้าน กระทรวงการต่างประเทศจึงต้องรับทราบและเข้าใจ “needs” ของประเทศ ทั้งจากภาครัฐและภาคเอกชน

เมื่อเข้ารับหน้าที่อธิบดีกรมเศรษฐกิจ อาสาเล็งเห็นความจำเป็นที่จะต้องระดมสมองระดมความคิดจากผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญด้านเศรษฐกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากภาคเอกชนไทย เพื่อให้กรมเศรษฐกิจของกระทรวงการต่างประเทศทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถสนับสนุนและส่งเสริมผลประโยชน์ด้านเศรษฐกิจให้ประเทศได้อย่างเต็มที่

ดร.สมเกียรติ อริยปรัชญา^{๒๙} ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งเลขานุการโท กองเศรษฐกิจระหว่างประเทศแล้วว่า ...วันหนึ่งในระหว่างการเดินทางกับท่านอธิบดีอาสา ท่านได้ให้นโยบายว่ากรมเศรษฐกิจจะต้องดำเนินการ ๒ เรื่อง เรื่องแรก หาความรู้เพิ่มเติมในเรื่องเศรษฐกิจระหว่างประเทศจากผู้รู้ซึ่งจะเชิญมาทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาทางวิชาการ และเรื่องที่สอง จะต้องมีการประชุมระหว่างหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องเพื่อบูรณาการข้อมูลจากผู้รู้ ที่ปรึกษาทางวิชาการ กับข้อมูลของหน่วยราชการไทยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำความรู้ที่วิเคราะห์แล้วนั้นมากำหนดเป็นข้อพิจารณาต่อไป และเพื่อนำไปสู่นโยบายที่จะนำไปปฏิบัติได้

ในเวลานั้น ดร.สมเกียรติเพิ่งจบการศึกษาจากต่างประเทศและเข้ารับราชการที่กระทรวงฯ มีเพื่อนหลายคนที่จบรุ่นใกล้เคียงกันที่ต่างประเทศและรู้จักกันตั้งแต่สมัยเรียนที่นั่น หรือมารู้จักมักคุ้นในแวดวงสัมมนาวิชาการในประเทศไทย เพื่อนเหล่านี้ชอบงานวิชาการ จึงเห็นว่าน่าจะเป็นแหล่งที่จะหาผู้รู้ตามนโยบายของอธิบดีอาสาได้

ในส่วนของคณะทำงานซึ่งเป็นที่ปรึกษาทางวิชาการ ดร.สมเกียรติเล่าว่าผู้ที่สนใจเข้ามาร่วมงานด้วย คือ ดร.ณรงค์ชัย อัครเศรณี จากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ดร.วีรพงษ์ รามางกูร และ ดร.ชวนชัย อัจฉนนท์ จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ดร.ธวัชชัย ยงกิตติกุล จากสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ รวมถึง ดร.โอฬาร ไชยประวัติ และ ดร.ชัยวัฒน์ วิบูลย์สวัสดิ์ จากธนาคารแห่งประเทศไทย

สำหรับคณะกรรมการ อธิบดีอาสาได้ดำเนินการเองโดยเชิญข้าราชการชั้นผู้ใหญ่จากหน่วยราชการต่างๆ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเพื่อนหรือผู้ที่อาสาผู้รู้จักดีมาร่วมเป็นคณะกรรมการเพื่อประชุมหารือเรื่องประเด็นเศรษฐกิจระหว่างประเทศ อาทิ จเรจตุรรัตน์กุล จากกระทรวงพาณิชย์ ศิววงศ์ จังคศิริ จากกระทรวงอุตสาหกรรม เป็นต้น

คณะกรรมการมีการประชุมอย่างสม่ำเสมอ ดร.สมเกียรติทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยการประชุม และจัดทำรายงานการประชุมทั้งคณะทำงานและคณะกรรมการเพื่อส่งให้สถานเอกอัครราชทูตและหน่วยงานที่มาร่วมประชุมทราบ ปราบกฏำงานของคณะทำงาน และคณะกรรมการมีผลงานให้เห็นเป็นรูปธรรม มีข้อมูลน่าสนใจ แปลกใหม่ ลึกซึ้ง มีข้อเสนอแนะที่น่าสนใจ ดร.สมเกียรติยังจำได้ดีว่า ดร.โอฬารเคยเสนอเรื่องเงินกับการค้าข้าวโลก ซึ่งมีข้อมูลเรื่องผลผลิตด้านธัญพืชของจีนที่เป็นข้อมูลใหม่

^{๒๙} ดร.สมเกียรติ อริยปรัชญา เคยดำรงตำแหน่งเอกอัครราชทูตประจำไปแลนด์ เบลเยียม ประชาคมยุโรป สิงคโปร์ และ ออสเตรเลีย

ดร.สมเกียรติเล่าว่า ...เมื่อท่านอธิบดีอาสาได้ชื่อคณะกรรมการและคณะทำงานเรียบร้อยแล้ว ท่านได้ถือบันทึกชี้แจงความริเริ่มนี้ไปชี้แจงให้ท่านปลัดอานันท์ทราบ โดยให้ผมติดตามไปด้วย ท่านปลัดอานันท์อ่านบันทึกแล้วเห็นด้วย ไม่มีคำถามใดเกี่ยวกับรายชื่อของคณะกรรมการเพราะเป็นข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ที่ท่านรู้จักดีอยู่แล้ว แต่ท่านถามถึงตัวบุคคลคณะทำงานว่าคนเหล่านี้เป็นใคร ท่านอธิบดีตอบว่าเป็นเพื่อนของสมเกียรติ สมเกียรติชวนมา รายชื่อคณะทำงานทางวิชาการในวันนั้นที่ท่านปลัดอานันท์ไม่รู้จัก เป็นคนรุ่นใหม่ไฟแรงในช่วงนั้น ยังหนุ่มแน่นและยังไม่มีชื่อเสียง เพิ่งสำเร็จการศึกษามาจากต่างประเทศแล้วกลับมาทำงานได้ไม่นาน ปัจจุบัน ๔๗ ปีให้หลัง บุคคลเหล่านี้กลายเป็นผู้มีชื่อเสียงที่รู้จักกันดีในสังคมไทย มีบทบาทอย่างมากในการแก้ไขพัฒนา และดำเนินนโยบายทางเศรษฐกิจของประเทศไทย

ท่านอธิบดีอาสายังได้หารือด้วยว่าจะหาทางตอบแทนที่ปรึกษาที่เข้ามาทำงานในคณะทำงานได้อย่างไร เพราะตอนนั้นยังไม่มี การตั้งที่ปรึกษาอย่างเป็นทางการในระบบราชการไทย จะเบิกเบี้ยเลี้ยงการประชุมให้ได้หรือไม่ จะเขียนหนังสือราชการรับรองว่าเป็นที่ปรึกษากรมเศรษฐกิจกระทรวงการต่างประเทศได้หรือไม่ เพื่อให้ที่ปรึกษานำไปอ้างอิงหรือนำข้อมูลไปลงในประวัติได้ แต่ปรากฏว่าไม่มีระเบียบใดๆ รองรับ ในที่สุดที่ปรึกษาทางวิชาการทั้งหมดก็มาร่วมงานในฐานะอาสาสมัคร ไม่มีค่าตอบแทนใดๆทั้งสิ้น แต่ทุกคนในคณะทำงานก็มีความสุขเพราะได้ทำงานที่ท้าทาย เสรีประชุมก็พากันไปเฮฮา ทานข้าว ทานก๋วยเตี๋ยว มื้อกลางวันก็เริ่ดอร่อยย่านแพรงภูธร

กล่าวได้ว่าอาสาได้เป็นผู้ริเริ่มนำนวัตกรรมใหม่ในการทำงานมาสู่กรมเศรษฐกิจ นั่นคือการริเริ่มแต่งตั้งที่ปรึกษาด้านวิชาการจากนักวิชาการหรือผู้เชี่ยวชาญจากสถาบันชั้นนำ นำข้อคิด ข้อวิเคราะห์จากนักวิชาการเหล่านั้นมาบูรณาการกับข้อมูลของหน่วยงานราชการอย่างเป็นเอกภาพ ซึ่งถือเป็นเรื่องใหม่ของกระทรวงการต่างประเทศและวงราชการไทยในขณะนั้น

อาสาเป็นผู้วางรากฐานสำคัญของการทำงานด้านการปกป้องและส่งเสริมผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของกรมเศรษฐกิจ กระทรวงการต่างประเทศ ซึ่งถือเป็นพื้นฐานสำคัญของการ “การทูตเศรษฐกิจ” ซึ่งเป็นจุดเน้นที่สำคัญของการทูตไทยในเวลาต่อมา

อธิบดีกรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศเชิญอธิบดี ๙ ท่าน
ร่วมในพิธีทำบุญกรรมฯ เมื่อ ๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๕

เข้าเฝ้าฯ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร
กราบถวายบังคมลา ก่อนเดินทางไปรับหน้าที่เอกอัครราชทูต ณ กรุงบรัสเซลส์

เอกอัครราชทูต ณ กรุงบรัสเซลส์ (ปี ๒๕๒๐ - ๒๕๒๓)

อาสาอยู่ในตำแหน่งอธิบดีกรมเศรษฐกิจประมาณ ๒ ปีเศษ อุปดิศร์ ปรากฏีแยงกูร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศในขณะนั้นก็เห็นสมควรให้อาสาออกไปเป็นเอกอัครราชทูตประจำประเทศเบลเยียม

เดือนพฤษภาคม ๒๕๒๐ อาสาเดินทางไปรับตำแหน่งเอกอัครราชทูต ณ กรุงบรัสเซลส์ ซึ่งมีตำแหน่งเป็นหัวหน้าคณะผู้แทนไทยประจำประชาคมเศรษฐกิจยุโรป อีกตำแหน่งหนึ่ง สืบแทนท่านทูตผดุง ปัทมสังข์ ข้าราชการสถานทูตในขณะนั้น ได้แก่ อรชุน ตนะพงษ์ ต่อมา ทนวงศ์ สุตรสุวรรณ มารับหน้าที่แทน สุนัย บุญยศิริพันธ์ สมบูรณ์ เสงี่ยมบุตร กษิต ภิรมย์ ถวิล พิจิตรคดีพล ฯลฯ ต่อมาสุวิทย์ สิมะสกุล มารับหน้าที่แทนสมบูรณ์ที่ย้ายกลับกระทรวงฯ

เบลเยียมเป็นที่ตั้งของคณะกรรมการประชาคมเศรษฐกิจยุโรป (European Economic Community - EEC) ซึ่งตั้งขึ้นเพื่อบูรณาการเศรษฐกิจของประเทศสมาชิก ๖ ประเทศ ได้แก่ เบลเยียม ฝรั่งเศส เยอรมนี อิตาลี ลักเซมเบิร์ก และเนเธอร์แลนด์ ก่อนจะเปลี่ยนเป็นสหภาพยุโรป (European Communities - EU) ในปี ๒๕๓๖ และมีประเทศสมาชิกเพิ่มขึ้น คือ เดนมาร์ก ไอร์แลนด์ สหราชอาณาจักร กรีซ โปรตุเกส และ สเปน รวมเป็น ๑๒ ประเทศ

งานเศรษฐกิจที่สำคัญในขณะที่ยุทธศาสตร์เข้ามารับหน้าที่ที่บรัสเซลส์ คือ **ปัญหาการค้าสิ่งทอ** ประชาคมเศรษฐกิจยุโรปต้องการจำกัดโควตานำเข้าสิ่งทอจากประเทศกำลังพัฒนา ๒๕ ประเทศ โดยมีไทยเป็นหนึ่งในนั้นด้วย สืบเนื่องจากประชาคมฯ ซึ่งเปลี่ยนสถานะจากผู้ส่งออกสิ่งทอรายใหญ่ของโลกมาเป็นผู้นำเข้าสิ่งทอด้วยในขณะนั้น ไม่สามารถแข่งขันกับประเทศกำลังพัฒนาซึ่งมีต้นทุนการผลิตที่ต่ำกว่าได้ เป็นผลให้อุตสาหกรรมสิ่งทอซึ่งเป็นสาขาที่สำคัญของประชาคมฯ ได้รับความกระทบกระเทือนจนต้องลดการผลิตและบางส่วนต้องเลิกกิจการ ส่งผลให้คนงานในประเทศสมาชิกตกงาน อันเป็นปัญหาทั้งด้านเศรษฐกิจและการเมืองที่ประชาคมฯ จำต้องรีบแก้ไข

ประชาคมฯ ได้พยายามทำความเข้าใจกับประเทศกำลังพัฒนาซึ่งเป็นผู้ค้าภายใต้ข้อตกลงระหว่างประเทศว่าด้วยภาษีศุลกากรและการค้า หรือ แกดต์ (General Agreement on Tariffs and Trade - GATT) แต่ก็ไม่สามารถแก้ไขสถานการณ์ที่เลวร้ายได้ นาย Tran Van Thin หัวหน้าเจรจาสิ่งทอและ GSP ของประชาคมฯ ได้หาวิธีการแก้ปัญหาโดยการกำหนดโควตานำเข้ารายการสินค้าสิ่งทอที่ได้รับผลกระทบขึ้นจำนวนหนึ่งแล้วเชิญประเทศกำลังพัฒนา ๒๕ ประเทศมาเจรจาให้ยอมรับโควตา โดยจงใจว่าประเทศใดตกลงได้ก่อนจะมีโอกาสได้โควตาที่ใหญ่ ในการเจรจาประชาคมฯ ได้เน้นด้านตัวเลขโควตา โดยไม่มีการเจรจาเนื้อหาความตกลงว่าจะจัดการบริหารโควตากันอย่างไร

ก่อนเข้าเฝ้าฯ ถวายพระราชสาส์นตราตั้ง

กับข้าราชการสถานทูตก่อนถวายพระราชาสาส์นตราตั้งแด่สมเด็จพระราชาธิบดี Boudouin แห่งราชอาณาจักรเบลเยียม

สนทนากับเจ้าหน้าที่อาวุโสฝ่ายพิธีเบลเยียมในวันที่เข้าเฝ้าฯ ถวายพระราชาสาส์นตราตั้ง

ทูตอาสาได้วางกรอบการเจรจาของฝ่ายไทยไม่ให้เสียเปรียบฝ่ายประชาคมฯ เมื่อมีการตกลงตัวเลขโควตาได้แล้ว อีกทั้งจะใช้เป็นมาตรการชั่วคราวเพื่อให้เวลาอุตสาหกรรมสิ่งทอของประชาคมฯ ปรับตัว และต้องให้มีการยกเลิกโควตาในที่สุด โดยได้มอบหมายให้เลขานุการเอกสมบุญรณ์ เสงี่ยมบุตร เป็นผู้รับผิดชอบเรื่องนี้ ร่วมด้วย บุญทิพา สารเกษตริน^{๓๐} ที่ปรึกษาฝ่ายการพาณิชย์ซึ่งเดินทางจากสำนักงานพาณิชย์ที่กรุงเทพฯ มาทำงานประสานงานด้วยทุกสัปดาห์ ทั้งสองคนได้ร่วมกันไปพบหารือติดตามเรื่องกับเจ้าหน้าที่ประชาคมฯ อย่างต่อเนื่อง

บุญทิพา (สารเกษตริน) สิมะสกุล เล่าว่า

...ท่านทูตอาสาเป็นผู้ให้นโยบายและแนวทางการทำงานในการประชุมหารือของฝ่ายไทย และเป็นผู้นำนำนโยบายระดับสูงของฝ่ายประชาคมฯ จัดเลี้ยงทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งสนับสนุนการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงาน จากการประสานร่วมมือกันเป็นอย่างดีทั้งที่บรัสเซลส์และที่ส่วนกลาง คือกระทรวงการต่างประเทศและกระทรวงพาณิชย์

ในที่สุด ฝ่ายไทยสามารถเจรจาจัดทำความตกลงด้านสิ่งทอกับประชาคมฯ ได้เป็นผลสำเร็จ มีผลทำให้ไทยได้โควตาผ้าฝ้ายและเสื้อผ้าสำเร็จรูปในปริมาณที่สูงกว่าค่าเฉลี่ยประวัติการส่งออก ซึ่งปกติจะใช้เป็นเกณฑ์ในการกำหนดโควตา”

สมบุญรณ์ เสงี่ยมบุตร^{๓๑} เล่าเพิ่มเติมว่า...ความสำเร็จในการทำความตกลงด้านสิ่งทอระหว่างประชาคมฯ กับไทยส่งผลทำให้ นาย Tran Van Thin หัวหน้าคณะเจรจาสิ่งทอของประชาคมฯ มีความดีความชอบได้เลื่อนตำแหน่งเป็นเอกอัครราชทูตคณะกรรมาธิการประชาคมยุโรปประจำแกตต์ ทางประชาคมฯ ยังได้นำความตกลงด้านสิ่งทอที่ทำกับประเทศไทยสำเร็จเป็นประเทศแรกไปใช้เป็นต้นแบบในการทำความตกลงสิ่งทอกับประเทศกำลังพัฒนาอีก ๒๔ ประเทศที่เหลือทั้งหมด

^{๓๐} บุญทิพา สิมะสกุล เคยดำรงตำแหน่ง อธิบดีกรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์

^{๓๑} สมบุญรณ์ เสงี่ยมบุตร เคยดำรงตำแหน่งเอกอัครราชทูตประจำสวีเดนและฟินแลนด์ ออสเตรเลีย อิตาลี และสาธารณรัฐเกาหลี

นอกเหนือจากปัญหาสิ่งทอ ปัญหาด้านการค้ากับประชาคมเศรษฐกิจยุโรปที่อาสา
ประสบคือ **ปัญหามันสำปะหลัง** ประเทศไทยในช่วงนั้นพึ่งพาการส่งออกมันสำปะหลัง
ไปยังประชาคมฯ เป็นปริมาณสูงมาก ในปี ๒๕๒๑ ไทยส่งมันสำปะหลังออกไปยัง
ประชาคมฯ มากกว่า ๔ ล้านตัน ซึ่งเพิ่มขึ้นจากจำนวนไม่กี่หมื่นตันในช่วง ๕ - ๖ ปี
ก่อนหน้านั้น และมีแนวโน้มที่จะเพิ่มสูงขึ้นเป็นลำดับ ประชาคมฯ ได้ผูกพันภาษีนำเข้า
(tariff binding) มันสำปะหลังภายใต้เกณฑ์ไว้ที่ร้อยละ ๖ ในขณะที่ข้าวโพด ถั่วเหลือง
ข้าวบาร์เลย์ เมื่อนำเข้าจากประเทศอื่นต้องเสียภาษีในอัตราที่สูงกว่ามาก ในเวลานั้น
ฝรั่งเศสซึ่งเป็นประเทศผู้ผลิตสินค้าเกษตรเป็นหลักได้รับผลกระทบมากที่สุด จึงเป็น
แกนนำเสนอต่อประชาคมฯ ให้ออกมาตรการจำกัดการนำเข้ามันสำปะหลังจากไทย
ในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง อาทิ ให้มีการกำหนดโควตาการนำเข้า ขึ้นภาษี หรือให้ไทย
จำกัดปริมาณการส่งออกเอง

เพียง ๓ เดือนหลังจากเข้ารับตำแหน่ง ในเดือนสิงหาคมปีเดียวกันนั้นเอง ทูตอาสา
ก็ได้รับโทรศัพท์จากสุกิจ หวังหลี่ เพื่อนสนิท ผู้มีตำแหน่งเป็นนายกสมาคมการค้า
มันสำปะหลังไทย ขอให้ช่วยพูดจาทำความเข้าใจกับประชาคมยุโรปเพื่อไม่ให้ไทย
ถูกจำกัดโควตาหรือถูกลดปริมาณการส่งออกมันสำปะหลัง อันจะส่งผลกระทบอย่างยิ่ง
กับเกษตรกรและผู้ส่งออกไทย

อาสายอมรับว่าไม่เคยมีความรู้เรื่องปัญหามันสำปะหลังมาก่อนเลยไม่รู้เสียด้วยซ้ำ
ว่ามันสำปะหลังใช้เป็นอาหารสัตว์ จึงได้เรียกประชุมหน่วยงานไทยทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง
ทั้งฝ่ายพาณิชย์ เกษตร และศุลกากร ทั้งที่ประจำการในกรุงบรัสเซลส์และในประเทศ
สมาชิกประชาคมฯ เพื่อหารือกำหนดกลยุทธ์และแผนการดำเนินงานที่จะไม่ให้ไทย
เสียตลาดสินค้ามันสำปะหลังในยุโรป ที่ประชุมมีความเห็นพ้องกันว่าทำให้ไทยจำกัด
ปริมาณการส่งออกเองจะเป็นทางออกที่น่าจะตกลงกันได้ แต่จะทำอย่างไรจะไม่ทำให้
การส่งออกมันสำปะหลังลดลง หรือทำให้การส่งออกเพิ่มขึ้นได้ ส่วนอีกมาตรการที่
ประชาคมฯ จะขึ้นภาษีซึ่งจะต้องเจรจากับแกตต์ เพื่อยกเลิกการผูกพันภาษีมันสำปะหลัง
ในแกตต์นั้น เป็นเรื่องที่เสี่ยงมากสำหรับไทย เพราะเวลานั้นไทยยังมีได้เข้าเป็น
สมาชิกแกตต์

ที่ปรึกษาการพาณิชย์บุณฑิพา (สาระเกษตรริน) สิมะสกุล ซึ่งย้ายสำนักงานพาณิชย์ฯ จากกรุงเทพฯ มาที่บรัสเซลส์ เนื่องจากกระทรวงพาณิชย์ตระหนักว่าประชาคมเศรษฐกิจยุโรปซึ่งมีที่ตั้งที่กรุงเบลเยียมมีบทบาทสำคัญมากขึ้น ได้เข้าร่วมประชุมเตรียมการของฝ่ายไทยทุกครั้ง เล่าว่า ...ท่านทูตอาสาได้ให้แนวทาง “รู้เขารู้เรา” คือให้ศึกษากฎระเบียบของประชาคมฯ โดยเฉพาะเรื่องการค้ากำหนดโควตา ขั้นตอนในการพิจารณา การกำหนดมาตรการส่งออกเสียงของประเทศสมาชิกและของแกตต์ ให้ศึกษาขั้นตอนการยกเลิกการผูกพันภาษีมันสำปะหลัง และขั้นตอนการสมัครเป็นสมาชิกแกตต์ ท่านทูตเน้นให้ “ชวนขวายเป็นเพื่อน” โดยขอให้ติดต่อภาคเอกชนของฝ่ายประชาคมฯ ทั้งสมาคมผู้นำเข้า สมาคมผู้บริโภค สมาคมผู้ผลิตอาหารสัตว์ แล้วให้ไปพบเพื่อหารือ ซึ่งหลายสมาคมก็ให้ข้อมูลและคำแนะนำที่เป็นประโยชน์ เพราะต้องการนำเข้ามามันสำปะหลังจากไทย

ในการกำหนดแนวทางล๊อบบี้ ทูตอาสาให้สืบเสาะว่ามีประเทศสมาชิกใดบ้างที่จะเข้าข้างไทย เพื่อจะได้ช่วยไทยเมื่อเรื่องเข้าสู่การตัดสินใจของคณะกรรมการประชาคมยุโรป ซึ่งปรากฏว่าประเทศที่เอกชนได้ประโยชน์จากการนำเข้ามามันสำปะหลัง ได้แก่ เยอรมนี เนเธอร์แลนด์ และเบลเยียม จะมีความเห็นอกเห็นใจไทย ท่านทูตอาสายังได้เสนอแนะให้กระทรวงพาณิชย์ส่งผู้แทนระดับสูงไปเยือนประชาคมฯ เพื่อชี้แจงทำความเข้าใจ ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ก็ได้เดินทางไปช่วยล๊อบบี้ที่เยอรมนี เนเธอร์แลนด์ เบลเยียม รวมทั้งอังกฤษด้วย

การเจรจาปัญหามันสำปะหลังกับประชาคมฯ เป็นการเจรจาที่ใช้ประเด็นการเมือง นำหน้าควบคู่ไปกับประเด็นด้านเศรษฐกิจ ทูตอาสาได้กำหนดแนวทางที่จะใช้เหตุผลด้านการเมืองเป็นประเด็นหลักในการเจรจามันสำปะหลังจากความเห็นใจจากประชาคมฯ

โดยชี้ว่าไทยเป็นประเทศด่านหน้าที่เผชิญกับภัยคอมมิวนิสต์ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และผลิตผลมันสำปะหลังเกี่ยวข้องกับเกษตรกรไทยที่ยากจนประมาณ ๖ แสนครัวเรือน หรือประมาณ ๘ ล้านคน หากไทยถูกลดโควตาส่งออกขย่มจะส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนเหล่านั้น ซึ่งจะทำให้ไทยมีความเปราะบางต่อภัยคอมมิวนิสต์ที่คุกคามอยู่ ทูตอาสาได้หยิบยกประเด็นนี้หรือโน้มน้าวกับฝ่ายประชาคมฯ และประเทศสมาชิกอย่างต่อเนื่อง

“Seeing is believing.” เป็นแนวทางที่ทูตอาสาใช้เพื่อให้ฝ่ายประชาคมเศรษฐกิจยุโรปได้ประจักษ์ด้วยตาตนเองถึงปัญหามันสำปะหลังที่มีผลกระทบต่อเกษตรกรไทย โดยจัดให้นาย Finn Olav Gundelach รองประธานคณะกรรมการฝ่ายการเกษตรของประชาคมยุโรปชาวเดนมาร์กเยือนไทย โดยพาไปดูพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังในภาคอีสาน เพื่อให้เห็นว่าการเพาะปลูกมันสำปะหลังมีความสำคัญต่อความเป็นอยู่ของคนยากจนในประเทศไทยอย่างไร การลดการส่งออกมันสำปะหลังจะทำให้ครอบครัวของคนอีสานที่ยากจนตกอยู่ในภาวะสุ่มเสี่ยงที่จะเอนเอียงไปทางฝ่ายคอมมิวนิสต์ และจะเป็นภัยต่อความมั่นคงเช่นไร ผลจากการเยือนไทยครั้งนี้ทำให้นาย Gundelach และฝ่ายประชาคมฯ ตระหนักถึงสถานะที่ไทยต้องเผชิญ มีความเห็นใจไทยและมีท่าทีโอนอ่อนกว่าเดิม เพราะเห็นว่าไทยต้องเผชิญกับการแผ่ขยายของระบอบคอมมิวนิสต์จากลาว เวียดนาม และกัมพูชา เกรกว่าไทยจะเป็นโดมิโนตัวต่อไป โดยเฉพาะเยอรมนีซึ่งเวลานั้นกำลังเผชิญหน้ากับเยอรมันตะวันออก และเป็นประเทศที่ทรงอิทธิพลที่สุดในคณะกรรมการประชาคมฯ จึงได้ให้ความสนับสนุนไทยมากกว่าประเทศอื่น ในขณะที่เนเธอร์แลนด์และเบลเยียมก็ให้ความสนับสนุนไทยเช่นกัน

Finn Olav Gundelach

หลังจากที่เดินทางกลับจากประเทศไทย นาย Gundelach ได้จัดให้มีการเจรจาระหว่างฝ่ายไทยกับประชาคมฯ เพื่อจัดทำ Self-Restraint Agreement เป็นการชั่วคราว เพื่อทดลองวางระบบควบคุมโควตาการส่งออกมันสำปะหลังของฝ่ายไทย และระบบตรวจสอบการใช้โควตานำเข้าของฝ่ายประชาคมฯ

สมบุญ เสี่ยมบุตร เล่าว่า ...การเจรจาปัญหามันล้มปะหลังกับประชาคมฯ ใช้เวลานานหลายปีกว่าจะสำเร็จ อย่างไรก็ตามก็ฝ่ายไทยได้ประโยชน์กับการเจรจาที่ยังไม่บรรลุผล เพราะท่านทูตอาสาได้ล๊อบบี้ขอให้ประชาคมฯ ยังคงให้ไทยส่งออกมันล้มปะหลังอย่างเสรี จึงเป็นโอกาสที่ไทยได้สร้างประวัติการส่งออกมันล้มปะหลังไปยังประชาคมเพิ่มขึ้นซึ่งใช้เป็นฐานในการคำนวณตัวเลขโควตา จนในที่สุด

ก็สามารถจัดทำความตกลงระหว่างไทยกับประชาคมเศรษฐกิจยุโรปว่าด้วยการผลิต การตลาด และการค้าในปี ๒๕๒๕ ในช่วงที่ ม.ร.ว.เทพกมล เทวกุลเป็นเอกอัครราชทูต ณ กรุงบรัสเซลส์ ความตกลงดังกล่าวระบุให้ไทยควบคุมปริมาณการส่งออกมันล้มปะหลังไปยังประชาคมฯ ระหว่างปี ๒๕๒๕ - ๒๕๒๗ ปีละ ๔.๕ ล้านตัน โดยมีอัตราภาษีนำเข้าที่ร้อยละ ๖ ปีใดจำเป็นต้องใช้เกินอาจขอยืมจากปีถัดไปมาส่งออกได้ และได้มีการเจรจาทำความตกลงฉบับที่ ๒ ในสมัยท่านทูตวิทยา โดยไทยสามารถเพิ่มปริมาณโควตาการส่งออกมันล้มปะหลังได้อีก ๗๕๐,๐๐๐ ตัน รวมเป็น ๕.๒๕ ล้านตัน เนื่องจากไทยได้เข้าเป็นสมาชิกแกตต์แล้ว ความตกลงฉบับที่ ๒ มีอายุ ๔ ปี หลังจากนั้นก็ได้มีการต่ออายุความตกลงต่อไปอีก

ปริมาณการส่งออกมันล้มปะหลัง ๕.๒๕ ล้านตันต่อปีดังกล่าว เป็นจำนวนมากพอที่ทำให้ไทยสามารถรักษาการส่งออกมันล้มปะหลังไปยังตลาดยุโรปได้อย่างต่อเนื่อง เป็นเวลากว่าทศวรรษ และมีผลทำให้ไทยกลับเป็นฝ่ายได้ดุลการค้ากับประชาคมยุโรป

ภายใต้ความตกลงนี้ ไทยยังได้รับความช่วยเหลือจากประชาคมฯ ในห่วงอายุความตกลง ในด้านการพัฒนาชนบท และการพัฒนาสินค้าเกษตรชนิดอื่นเพื่อทดแทนการปลูกมันล้มปะหลัง และเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์มันล้มปะหลังในรูปแบบอื่นๆ ซึ่งเป็นจุดกำเนิดของการส่งเสริมการปลูกยางพาราในภาคอีสานอย่างกว้างขวางในเวลาต่อมา อาจกล่าวได้ว่าความสำเร็จของฝ่ายไทยในการเจรจาเรื่องโควตามันล้มปะหลัง และการได้รับความช่วยเหลือในการปลูกพืชทดแทนมีส่วนในการเปลี่ยน “พื้นที่สีแดง” ที่อยู่ภายใต้อิทธิพลของคอมมิวนิสต์ ให้เป็น “พื้นที่สีชมพู” ที่อิทธิพลคอมมิวนิสต์เบาบางลง และต่อมาเป็น “พื้นที่สีขาว” ที่ปลอดจากปัญหาคุกคามความมั่นคง

จากประสบการณ์ด้านปัญหามันสำปะหลังขณะประจำการที่บริษัทเซลส์เลขานุการเอก สมบูรณ์ที่ย้ายกลับไปปฏิบัติงานที่กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย ยังได้ประสานงาน กับสถานทูตที่บริษัทเซลส์เรื่องปัญหามันสำปะหลังอย่างต่อเนื่อง และได้เดินทางไปเจรจา ๒ ฝ่ายกับประชาคมฯ ในกรอบของแอกตที่นครเจนีวาหลายครั้ง เพื่อขอแก้ไขคำนิยาม มันสำปะหลังอัตโนมัติให้อยู่ในพิกัดอัตราภาษีร้อยละ ๖ แทนที่จะถูกตีความว่าเป็นแป้งมัน ซึ่งจะเสียอัตราภาษีถึงร้อยละ ๒๐ และได้พบเจรจากับนาย Tran Van Thin เอกอัครราชทูต ประชาคมยุโรปประจำแอกต ที่คุ้นเคยกันตั้งแต่เป็นหัวหน้าการเจรจาปัญหาสิ่งทอ ของประชาคมฯ ที่บริษัทเซลส์ ในที่สุดฝ่ายไทยก็สามารถเจรจาแก้ไขคำนิยามได้สำเร็จ นับเป็นการช่วยเหลือประเทศไทย และเป็นประโยชน์ต่อการส่งออกมันสำปะหลังของไทย เป็นอย่างมาก

สมบูรณ์ เสงี่ยมบุตร เล่าเพิ่มเติมว่า...ท่านทูตอาสาจะเป็นผู้ให้นโยบาย ให้ทิศทาง ในการทำงาน และลงมือปฏิบัติเอง โดยใฝ่มน้ำวุ้นใจกับบุคคลระดับสูงของฝ่ายประชาคม ยุโรปในเรื่องปัญหาสินค้าโภคภัณฑ์ และสนับสนุนการดำเนินการของผู้ปฏิบัติงาน ทำให้ ประสบความสำเร็จตามเป้าประสงค์ของฝ่ายไทย ที่สำคัญคือการใฝ่มน้ำวุ้นใจเรื่องสิ่งทอ ในช่วงสุดท้าย ทำให้ไทยได้โควตาผ้าผืนและเสื้อผ้าสำเร็จรูปในปริมาณสูง และได้ โควตาส่งออกมันสำปะหลังไปยังยุโรปในปริมาณที่สูงเช่นกัน ซึ่งช่วยเกษตรกร ช่วย ภาคการส่งออก ช่วยเกื้อกูลเศรษฐกิจ และช่วยเรื่องความอยู่ดีกินดีของคนไทย นับเป็น ความสำเร็จที่เห็นผลอย่างชัดเจน และเป็นแบบอย่างของการทำงานในมิติเศรษฐกิจ ของกระทรวงการต่างประเทศที่ถือปฏิบัติกันนับแต่นั้นมา

ช่วงเวลานั้นทูตที่บริษัทเซลส์ทำงานมากและหนักที่สุด การเจรจาเรื่องมันสำปะหลัง เป็นงานที่ยากที่สุด เพราะต้องเจรจามันสำปะหลังอย่างหนักเนื่องจากไทยไม่ได้รับการปฏิบัติ ที่เป็นพิเศษเหมือนเช่นที่ประเทศในอาเซียนอื่นได้รับจากประเทศเจ้าอาณานิคมเดิม ทั้งหลาย สินค้าไทยจึงไม่ได้รับสิทธิพิเศษทางภาษีหรือทางโควตาเหมือนประเทศที่เป็นอดีตเมืองขึ้น ไทยต้องลอบบี้กับประเทศสมาชิกประชาคมฯ ที่เป็นอดีตเจ้าอาณานิคม ของประเทศสมาชิกอาเซียน จำต้องช่วยตนเองเป็นสำคัญ เนเธอร์แลนด์ได้พยายาม ผลักดันให้ประชาคมฯ ให้สิทธิพิเศษทางศุลกากรแก่อินโดนีเซีย ซึ่งเป็นอดีตประเทศ อาณานิคมของตน

การที่ไทยได้โควตามันสำปะหลังมากเป็นพิเศษก็เป็นผลจากการล๊อบบี้ฝ่ายต่างๆ อย่างเข้มข้นต่อเนื่อง และการใช้ประเด็นทางการเมืองมาโน้มน้าวฝ่ายประชาคมฯ ทำนุทต อาสาเลี้ยงอาหารทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อล๊อบบี้แทบจะทุกมือทุกวัน แม้แต่อาหารเข้า ก็เลี้ยง การเยือนไทยของนาย Gundelach ทำให้ไทยได้รับความช่วยเหลือจากประชาคมฯ ในโครงการปลูกยางเพื่อทดแทนการปลูกมันสำปะหลัง เนื่องจากประชาคมฯ ไม่มีอำนาจ ทางทหาร จึงให้ความช่วยเหลือแก่ไทยในด้านเศรษฐกิจ

นอกจากนั้น การที่ไทยได้โควตามันสำปะหลังในปริมาณที่สูง ทำให้ไทยสามารถ ขยายมันสำปะหลังแก่ประเทศสมาชิกประชาคมยุโรปได้ในปริมาณมาก ไทยจึงเริ่มได้เปรียบ ดุลการค้ากับประชาคมยุโรป ทั้งๆ ที่ในอดีตที่ผ่านมาไทยเป็นฝ่ายเสียเปรียบดุลการค้า มาตลอด เป็นปรากฏการณ์ที่พวกเราภูมิใจมาก

ผลพลอยได้ที่น่ายินดีก็คือ จากการร่วมงานอย่างใกล้ชิดระหว่างที่ปรึกษาพาณิชย์ บุญทิศา สารเกษตกริน กับเลขาธิการเอกสุวิทย์ สิมะสกุล^{๑๒} ที่ย้ายมาแทนสมบุญธร์ เสงี่ยมบุตร ตลอดเวลาที่มีการหารือกับประชาคมฯ และกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในการ แก้ไขปัญหามันสำปะหลัง ทั้งสองได้ทำงานร่วมกันอย่างต่อเนื่อง การจัดทำรายงานเข้า ส่วนกลางก็สลับกันทำ ความสัมพันธ์อันดีเพื่อนร่วมรุ่นสิงห์ดำจุฬาฯ ก็ได้แปรเปลี่ยนเป็น ความผูกพัน ทูตอาสาได้จัดงานมงคลสมรสให้แก่สุวิทย์และบุญทิศา ณ ทำเนียบ เอกอัครราชทูตท่ามกลางความยินดีของทุกฝ่าย ที่ปรึกษาบุญทิศาได้เจริญก้าวหน้า ในหน้าที่ราชการเป็นอธิบดีกรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ ก่อนจะลาออกจากกระทรวงพาณิชย์ ติดตามทูตสุวิทย์ไปทำหน้าที่ “ฝ่ายใน” ช่วยราชการอย่างเข้มแข็งที่ญี่ปุ่นและแคนาดา

สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงบรัสเซลส์ถือเป็นจุดกำเนิดของ “ทีมประเทศไทย” ในต่างประเทศ และเป็นศูนย์กลางของการพบปะและความร่วมมืออย่างใกล้ชิดที่มี บูรณาการการทำงานร่วมกันอย่างเป็นเอกภาพระหว่างภาคราชการกับภาคเอกชน คือ สมาคมมันสำปะหลัง กระทรวงพาณิชย์ และกระทรวงการต่างประเทศ อาสาเล่าว่า ...เมื่อคุณสุกิจ หวังหลี่ นายกสมาคมมันสำปะหลัง นำเรื่องปัญหามันสำปะหลังมา หารือ ก็ได้ปรึกษากับคุณจเร จุฑารัตนกุล คุณदनัย ดุละลัมพะ คุณอรนุช โฮสสถานนท์ ซึ่งเป็นข้าราชการระดับสูงของกระทรวงพาณิชย์รับผิดชอบด้านมันสำปะหลัง ที่ปรึกษา

^{๑๒} สุวิทย์ สิมะสกุล เคยดำรงตำแหน่งเอกอัครราชทูตประจำสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว แคนาดา และ ญี่ปุ่น

การพาณิชย์จากหลายประเทศที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับมันสำปะหลัง เช่น คุณชลอ เฟื่องอารมย์ ที่ปรึกษาการพาณิชย์ประจำกรุงบอนน์ คุณรัฐจันทร์ ทองแก้ว ที่ปรึกษาการพาณิชย์ประจำกรุงเฮก และที่ปรึกษาการพาณิชย์และกรมศุลกากรที่ประจำในประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจยุโรปก็มาร่วมประชุมที่บรัสเซลส์ด้วยทุกครั้ง

ทูตอาสาถือว่าข้าราชการทุกคนไม่ว่าจะมาจากหน่วยงานใดคือทีมเดียวกัน มาร่วมทำงานโดยมีเป้าหมายเดียวกัน ดังนั้น ทุกคนควรเดินไปในทิศทางเดียวกัน ทูตอาสาจึงเชิญผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่ประจำในประเทศยุโรป ทั้งฝ่ายพาณิชย์และศุลกากรมาร่วมปรึกษาหารือที่กรุงบรัสเซลส์อย่างสม่ำเสมอ ในขณะที่หน่วยงานส่วนกลางของแต่ละสังกัดก็ได้ประสานงานกันอย่างใกล้ชิด เรื่องนี้จึงน่าจะเป็นอุทาหรณ์ได้อย่างดีว่าความสำเร็จในการทำงานให้แก่ประเทศชาตินั้น การทำงานเป็นทีมมีความจำเป็นและสำคัญที่สุดเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้

บุญทิพา สิมะสกุล เล่าว่า ...ท่านทูตอาสาปฏิบัติต่อเจ้าหน้าที่ของทุกหน่วยงานอย่างเท่าเทียมกัน เวลาไปหารือกับผู้ที่เกี่ยวข้องก็จะให้ไปร่วมด้วยเสมอ ไม่ถือว่าเป็นคนกระทรวงพาณิชย์ ท่านทูตจะจัดการประชุมหารืออย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้แนวทางระดมสมอง ตัดสินใจ และติดตามงาน ท่านเป็นผู้ใหญ่ที่มีความอดทนรับฟังความเห็นของผู้ใต้บังคับบัญชาปกครอง ดูแลลูกน้องทุกคนด้วยความรักความอบอุ่นเสมือนเป็นครอบครัวเดียวกัน ท่านต้องการให้ทุกคนรักกันและช่วยกันทำงาน เมื่อพ้นวาระประจำการกลับมาปฏิบัติงานที่กรมทะเบียนการค้า ยังได้ยึดแนวทางของท่านทูตอาสามาจัดการประชุมหารือบ่อยครั้งเพื่อติดตามงานจนเป็นผลงานอย่างรวดเร็ว

สุกิจ หวังหल्ली

จเร จุฑารัตนกุล

दनัย दुलळळमपे

อรनुช โอลสถานนถ

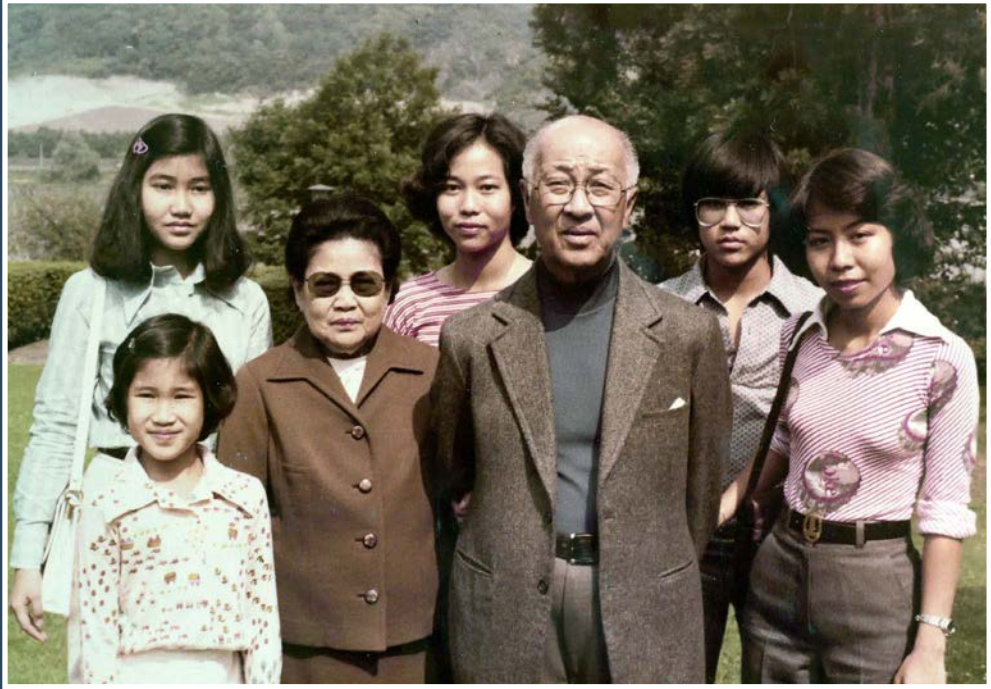
ทูตอาสาได้ริเริ่มงานในอีกหลายด้านเพื่อส่งเสริมภาพลักษณ์และผลประโยชน์ของไทยในเบลเยียม ด้วยความร่วมมือร่วมใจทำงานอย่างเข้มแข็งของข้าราชการสถานทูตที่มาสลับเปลี่ยนในช่วงหลัง ได้แก่ สมเกียรติ อริยปรัชญา สุพจน์ ไข่มุกด์ ชัยสิริ อนุะมาน การุณย์ ฤชุโยธิน และศิริวัฒน์ สุทธิเกษม ฯลฯ รวมทั้งความสนับสนุนจากผู้ที่ทูตอาสาได้ผูกมิตรสร้างเครือข่ายขึ้นในเบลเยียมและบรรดามิตรสหายในประเทศไทย

ทูตอาสามีความสุขกับชีวิตความเป็นอยู่กับครอบครัวที่บรัสเซลส์ และภูมิใจกับงานที่ทำเพื่อผลประโยชน์ของประเทศชาติ มีทีมงานข้าราชการและทีมไทยแลนด์ที่สมัครสมานสามัคคีอยู่ร่วมกันประหนึ่งครอบครัวเดียวกัน มี “น้ำนันท” ทูตอานันท์ บันยารทูน ที่ขับรถจากกรุงบอนน์มาเยี่ยมเยียนและพำนักที่ท่าเนียบทูตบ่อยครั้ง มีเพื่อนฝูงสลับกันมาเยือนไม่ขาดสาย ช่วงเวลา ๓ ปีครึ่งในเบลเยียมจึงเป็นความทรงจำที่อาสาประทับใจ และยังแวะเวียนกลับไปเยือนที่นั่นเสมอเมื่อโอกาสอำนวย

ภาพวาดสีน้ำมันทำเนียบเอกอัครราชทูต ณ กรุงบรัสเซลส์^{๓๓}
โดย วัฏจนา มาณวพัฒน์ มอบเป็นที่ระลึกแก่อาสา เมื่อพ้นตำแหน่งทางราชการแล้ว

^{๓๓} ทูตผดุง ปัทมะสังข์ได้จัดซื้ออาคารพร้อมที่ดิน เมื่อ ปี ๒๕๑๙ มูลค่าประมาณ ๘.๕ ล้านบาท เพื่อใช้เป็นที่ทำการสถานเอกอัครราชทูต ต่อมาในปี ๒๕๒๑ ทูตอาสาได้ตัดสินใจปรับปรุงอาคารจากที่ทำการเป็นทำเนียบเอกอัครราชทูตและใช้มาจนถึงปัจจุบัน นับเป็นทำเนียบเอกอัครราชทูตที่มีที่ตั้งเหมาะสมและสง่างามแห่งหนึ่งในยุโรป

ท่านพจน์ และท่านผู้หญิงสิริ สารสิน พร้อมด้วยหลาน วลัยยา บังศรีวงศ์ (อ้วน) และ พาสินี ลิ้มอดิบุญย์ (ไก่)
ไปเยี่ยมที่กรุงบรัสเซลส์

ที่กรุงบรัสเซลส์

สมเด็จพระราชาธิบดี Baudouin แห่งราชอาณาจักรเบลเยียม และสมเด็จพระราชินี Fabiola พระราชทานเลี้ยงอาหารค่ำแด่เอกอัครราชทูตออสเตรีย และ ม.ร.ว.สุจิตคุณ ในโอกาสพบนานาชาติ

จากตำแหน่งอธิบดีกรมการเมือง (ปี ๒๕๒๓ - ๒๕๒๕) เป็น ปลัดกระทรวง (ปี ๒๕๒๕ - ๒๕๒๗)

ประเทศไทยในปี ๒๕๒๓ มีการเปลี่ยนแปลงจากรัฐบาลของพลเอก เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ ไปสู่รัฐบาลภายใต้การนำของพลเอก เปรม ติณสูลานนท์ ซึ่งได้นำ พลอากาศเอก สิทธิ เสวตศิลา อดีตเลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ และอดีตรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีสมัยรัฐบาลพลเอก เกรียงศักดิ์มาดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ และได้ดำรงตำแหน่งนี้ต่อเนื่องมายาวนานถึง ๑๐ ปี ดร.อรุณ ภาณุพงศ์ ยังคงเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการฯ ม.ร.ว.เกษมสไมศร เกษมศรีเป็น ปลัดกระทรวง อาสาได้รับคำสั่งให้ย้ายจากเบลเยียมมารับตำแหน่ง **อธิบดีกรมการเมือง** อันเป็นจุดเริ่มต้นของการทำงานร่วมกันระหว่างรัฐมนตรีสิทธิกับอาสา โดยเฉพาะในเรื่อง การแก้ปัญหาสัมปชานซึ่งถือเป็นภารกิจที่มีความสำคัญลำดับแรกของไทยในช่วงเวลานั้น

ติดตามรัฐมนตรี พลอากาศเอก สิทธิ เสวตศิลา ไปราชการต่างประเทศ

อธิบดีกรมการเมืองถือเป็นตำแหน่งที่มีความสำคัญมาก เพราะกรมการเมืองถือเป็น “หัวใจ” ของกระทรวงการต่างประเทศ เนื่องจากรับผิดชอบด้านการดำเนินความสัมพันธ์กับประเทศต่างๆ ทั่วโลก ตั้งแต่ประเทศเพื่อนบ้าน ประเทศสมาชิกสมาคมอาเซียน และประเทศมหาอำนาจที่มีความสำคัญทางยุทธศาสตร์ กรมการเมืองรับผิดชอบการเสนอแนะนโยบายของไทยต่อประเทศต่างๆ และทุกครั้งที่มีการเยือน ไม่ว่าจะเป็นการเยือนต่างประเทศของหัวหน้ารัฐบาลหรือเจ้าหน้าที่ระดับสูงของไทย หรือการเยือนไทยของฝ่ายต่างประเทศ กรมการเมืองจะต้องจัดทำข้อเสนอแนะว่าฝ่ายไทยควรจะหยิบยกเรื่องใดหารือกับผู้แทนประเทศนั้นๆ และควรต่อรองอย่างไร เจ้าหน้าที่กรมการเมืองจะต้องจัดทำเอกสารที่รู้จักคุ้นเคยกันเป็นอย่างดีในวงการทูตคือ “ประเด็นการสนทนา” (talking points) ซึ่งถือเป็นภารกิจสำคัญของกระทรวงการต่างประเทศ

อธิบดีกรมการเมืองถือเป็นตำแหน่งที่มีอาวุโสสูง เป็นเส้นทางที่ปลัดกระทรวงการต่างประเทศแทบทุกคนจะต้องเดินผ่านตำแหน่งนี้มาก่อน สำหรับอธิบดีอาสาในช่วงเวลาของการมารับหน้าที่ที่กรมการเมืองถือว่ามีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเป็นช่วงที่การเมืองภายในประเทศไทยเองอยู่ในช่วงการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ สถานการณ์การเมืองระหว่างประเทศทั้งในระดับภูมิภาคและระดับโลกก็อยู่ในภาวะตึงเครียด

ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในปี ๒๕๒๓ ซึ่งเป็นปีหลังจากการยึดครองกัมพูชาโดยกองกำลังทหารเวียดนามในเดือนธันวาคม ปี ๒๕๒๑ และถัดมาในเดือนกุมภาพันธ์ ปี ๒๕๒๒ จีนได้ทำ “สงครามสังขอน” เวียดนาม อาเซียนทั้งห้าประเทศต่างได้รับผลกระทบ มีมุมมอง มีความอ่อนไหว และมีท่าทีต่อสถานการณ์ในระดับที่แตกต่างกันไป

ช่วงที่อาสาสามารถรับงานที่กรมการเมืองเป็นช่วงที่ไทยและอาเซียนหารือกันอย่างเข้มข้นเพื่อวางแนวทางของอาเซียนในการคัดค้านการยึดครองกัมพูชา และคัดค้านไม่ยอมรับรัฐบาลเฮง สัมริน โดยไทย อาเซียน จีน และมิตรประเทศต้องร่วมกันดำเนินการผลักดันอย่างหนักจนนำไปสู่การจัดตั้งรัฐบาลผสมกัมพูชาประชาธิปไตย (Coalition Government of Democratic Kampuchea - CGDK) เพื่อเป็นตัวแทนที่ชอบธรรมของกัมพูชาในปี ๒๕๒๕ ซึ่งเป็นกลไกที่สำคัญของการรณรงค์ทางการทูตของอาเซียนในเรื่องนี้

ในระดับโลก การบุกเข้ายึดครองอัฟกานิสถานโดยสหภาพโซเวียตในปี ๒๕๒๒ ทำให้เกิดความตึงเครียดเพิ่มขึ้นระหว่างสหรัฐอเมริกากับสหภาพโซเวียต ที่ก่อนหน้านี้เพิ่งเริ่มมีบรรยากาศที่ดีขึ้น ภายหลังจากการพบปะระหว่างประธานาธิบดี Jimmy Carter กับประธานาธิบดี Leonid Brezhnev ซึ่งนำไปสู่การเจรจาจำกัดอาวุธทางยุทธศาสตร์ (SALT II) แต่ต่อมาในปี ๒๕๒๓ Ronald Reagan ซึ่งมีท่าทีแข็งกร้าวต่อสหภาพโซเวียต ประสบชัยชนะในการเลือกตั้งเป็นประธานาธิบดีสหรัฐ ทำให้บรรยากาศของภาวะสงครามเย็นตึงเครียดมากขึ้น

ในปี ๒๕๒๓ การกระทบกระทั่งระหว่างอิรักและอิหร่านปะทุเป็นสงครามเต็มรูปแบบ และเป็นสงครามที่สิ้นโคลนเสถียรภาพในภูมิภาคตะวันออกกลางอย่างยาวนานเป็นเวลาหลายปี

ช่วงเวลานั้นเป็นช่วงที่สถานการณ์ระหว่างประเทศมีความตึงเครียด และมีพัฒนาการที่สำคัญซึ่งกระทบต่อเสถียรภาพและความมั่นคงในภูมิภาคและต่อประเทศไทยโดยตรง การกิจสำคัญของกรมการเมือง คือการติดตามวิเคราะห์และจัดทำ “รายงานการเมือง” ตลอดจนเสนอแนะการวางท่าทีของรัฐบาลไทยให้แก่ผู้นำรัฐบาลตลอดจนหน่วยงานด้านความมั่นคง จึงมีความสำคัญและต้องการความจับใจมากกว่าช่วงปกติ

สมพันธ์ โกกิลานนท์ เขียนในหนังสือเรื่อง “เสี้ยวหนึ่งของการทูตไทยร่วมสมัย: อยากรเป็นทูตก็ไม่ยาก” เกี่ยวกับการแก้ปัญหาแกมพูชาในยุคนั้นในขณะที่เป็นผู้อำนวยการกองเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ว่า รัฐมนตรีสิทธิ ปลัดเกษมสโมสร และอธิบดีอาสาดำเนินยุทธศาสตร์ป้องกันอธิปไตยและบูรณภาพแห่งดินแดนไทย ๒ แนวทาง คือ

แนวทางที่ ๑ ใช้การทูตพหุภาคีชักจูงอาเซียน ๕ ประเทศ โดยเฉพาะแกนนำ คือ อินโดนีเซีย มาเลเซีย และสิงคโปร์ ให้สนับสนุนการดำเนินการร่วมกันในนามอาเซียน เพื่อให้ประเทศต่างๆ ร่วมกันสนับสนุนรัฐบาลไทยและอาเซียน การทูตของไทยด้านนี้ สำเร็จด้วยดี สมัชชาสหประชาชาติเห็นชอบร่างข้อมติที่เสนอโดยอาเซียนด้วยคะแนนเสียง ที่มากกว่าฝ่ายสนับสนุนเวียดนามอย่างต่อเนื่องทุกปี

แนวทางที่ ๒ ใช้ยุทธศาสตร์ด้านการเมืองระหว่างประเทศขอความช่วยเหลือจากจีนและมหาอำนาจตะวันตก เพื่อป้องปรามและยับยั้งการบุกรุกของฝ่ายเวียดนาม เข้ามายังดินแดนไทย ในการดำเนินงานด้านการเมือง ไทย อาเซียน และสหรัฐฯ ร่วมกันผลักดันเขมรสามฝ่ายซึ่งเป็นปฏิปักษ์ต่อกัน คือ เขมรแดง (ภายใต้การนำของ พล พต และ เขียว สัมพันธ์) เขมรเสรี (ภายใต้การนำของ ซอน ซาน) และ FUNCINPEC (ภายใต้การนำของ สมเด็จพระนโรดม สีหนุ) ยอมตกลงจัดตั้งรัฐบาลเขมรสามฝ่าย CGDK (Coalition Government of Democratic Kampuchea) โดยสมเด็จพระนโรดม สีหนุ เป็นประธาน เขียว สัมพันธ์ เป็นรองประธาน ซอน ซานเป็นนายกรัฐมนตรี และประกาศว่ารัฐบาลผสมครอบครองดินแดนแกมพูชาที่อยู่ประชิดชายแดนไทยด้านปราจีนบุรีและอรัญประเทศ

สมเด็จพระนโรดม สีหนุ

เขียว สัมพันธ์

ซอน ซาน

ไทย อาเซียน สหรัฐ และจีนผลักดันจนรัฐบาลผสม CGDK ได้เป็นผู้แทนรัฐบาล กัมพูชาแทนรัฐบาลเขมรแดงในสหประชาชาติ ผู้นำรัฐบาลผสมยกเว้นสมเด็จพระนโรดม สีหนุ ได้เดินทางเยือนกรุงเทพฯ เพื่อหารือกับรัฐมนตรีสิทธิ ปลัดเกษมสโมสร และ อธิบดีอาสาบ่อยครั้ง แต่เป็นการแยกพบเฉพาะฝ่าย ไม่มีการรวมทั้งสามฝ่ายเข้าพบ ร่วมกัน

รัฐมนตรีต่างประเทศของประเทศอาเซียนทั้งห้าได้พบปะหารือกันเป็นประจำ เพื่อประสานการดำเนินงาน นอกเหนือจากการประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียนซึ่ง จัดปีละครั้ง ส่วนใหญ่พบกันที่กรุงเทพฯ โดย Dr. Mochtar Kusumaatmadja จาก อินโดนีเซีย Tan Sri Gazhalie bin Shafie จากมาเลเซีย S. Rajaratnam จากสิงคโปร์ และนายพล Carlos P. Romulo จากฟิลิปปินส์ ล้วนคุ้นเคยเป็นอย่างดีกับท่านรัฐมนตรี สิทธิ ท่านปลัดเกษมสโมสร และอธิบดีอาสา หลังจากแลกเปลี่ยนข่าวสารและความเห็น แล้ว ทั้งหมดมีท่าทีสอดคล้องกันในการดำเนินบทบาทเพื่อขอความสนับสนุนจากองค์กร ระหว่างประเทศ รัฐมนตรีทั้งห้าสรุปความคืบหน้าในการขอเสียงสนับสนุนจากมิตรประเทศ และตกลงแบ่งกันทาบทามขอเสียงจากประเทศอื่นๆ

นอกจากนี้ ผลพวงจากการสู้รบในกัมพูชาได้นำไปสู่การอพยพหนีภัยสงคราม ของชาวกัมพูชามาที่ชายแดนไทยนับแสนคน ซึ่งสร้างภาระอันหนักหน่วงให้กับรัฐบาลไทย ในการดูแลให้ที่พักพิงชั่วคราว ในขณะที่เดียวกันก็ต้องเรียกร้องให้ประชาคมระหว่างประเทศ เข้ามาให้การช่วยเหลือสนับสนุนสิ่งของบรรเทาทุกข์ มีการจัดการประชุมระหว่างประเทศ เพื่อแก้ไขปัญหาผู้อพยพและระดมความช่วยเหลือให้แก่ผู้อพยพ

ระยะนั้นมีบุคคลสำคัญและเจ้าหน้าที่ระดับสูงจากต่างประเทศมาเยือนไทย บ่อยครั้ง กรมการเมืองต้องรับบทหนักในการจัดทำประเด็นสนทนาให้กับนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ และปลัดกระทรวงการต่างประเทศ รวมทั้งต้อง จัดทำบันทึกการหารือ และประสานกับหน่วยงานด้านความมั่นคงให้ทราบผลการหารือ และพัฒนาการสำคัญ ทั้งหมดนี้เป็นภารกิจที่ถือได้ว่าหนักหน่วงมากของกรมการเมือง ในช่วงนั้น

ชาวกัมพูชาอพยพหลังไหลเข้ามาบริเวณชายแดนไทย

ในด้านวิธีการทำงานของอธิบดีอาสา **วิกรม คุ้มไพโรจน์** ซึ่งเคยปฏิบัติงานในตำแหน่งผู้อำนวยการกองอเมริกาเล่าว่า...ท่านอาสาเป็นผู้มีความคิดก้าวหน้า คิดวิธีการทำงานที่จะสร้างประสิทธิภาพให้แก่กระทรวงฯ โดยได้ริเริ่มการประชุมกรมเพื่อแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นทุกเข้าระหว่างอธิบดีกับผู้อำนวยการกองในกรมการเมือง เพื่อพิจารณาว่ามีสถานการณ์ทางการเมืองระหว่างประเทศเรื่องใดที่ควรให้ความสนใจติดตามอย่างใกล้ชิด แล้วรายงานให้ผู้บริหารระดับสูงทราบ หรือเพื่อประสานงานกับหน่วยราชการอื่น หรือรายงานรัฐบาลให้ทราบ นับเป็นเรื่องใหม่ที่สร้างความกระตือรือร้นให้กับผู้ปฏิบัติงาน และทำให้การดำเนินงานในเรื่องต่างๆ เกิดความคืบหน้า

หลังจากดำรงตำแหน่งเป็นอธิบดีกรมการเมือง ๒ ปี อาสาได้รับการแต่งตั้งเป็นปลัดกระทรวงการต่างประเทศ ในปี ๒๕๒๕ เมื่อมีอายุ ๔๖ ปี แม้ว่าจะก่อนหน้านี้ พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ นายกรัฐมนตรีจะตั้งข้อกังขาว่าอาสายังไม่อาวุโสพอ แต่รัฐมนตรีสิทธิยังคงยืนยันที่จะเสนอชื่ออาสาเป็นปลัดกระทรวง เพราะเคยร่วมงานใกล้ชิด และรู้ฝีมือของอธิบดีอาสามาตลอดตั้งแต่เข้ารับตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ

ผู้อพยพกัมพูชาในศูนย์ผู้อพยพในประเทศไทย

ด้วยวัยเพียง ๔๖ ปี แน่นอนว่าปลัดอาสาต้องทำงานร่วมกับรองปลัดกระทรวง อธิบดี และเอกอัครราชทูตหลายท่านที่มีอายุมากกว่า ซึ่งเป็นเรื่องที่อาสาตระหนักและให้ความสำคัญกับเรื่องนี้ แต่ด้วยบุคลิกที่สุภาพนุ่มนวล จริงใจ ยึดงานและผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก ทำให้ปลัดอาสาทำงานร่วมกับรองปลัดเชาวน์ สายเชื้อ^{๓๔} และรองปลัดลักขี วาสิกศิริ^{๓๕} ซึ่งมีวัยวุฒิสูงกว่า และอีกหลายต่อหลายท่านซึ่งมีวัยวุฒิสูงกว่าเช่นกัน ได้เป็นอย่างดี รุ่นพี่เหล่านั้นเองก็ทำงานร่วมกับอาสาได้ด้วยความสะดวกสบายใจ และมีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดไปอีกนานแม้จะเกษียณอายุราชการกันไปแล้ว เรื่องนี้อาสาได้กล่าวถึงผู้อาวุโสทั้งสองท่านเสมอด้วยความเคารพและระลึกถึงที่ได้รับความร่วมมือร่วมใจทำงานด้วยกันมาในช่วงนั้น

^{๓๔} เชาวน์ สายเชื้อ เคยดำรงตำแหน่งเอกอัครราชทูตประจำฟิลิปปินส์ เนเธอร์แลนด์ เอกอัครราชทูตผู้แทนถาวรไทยประจำสำนักงานสหประชาชาติ ณ นครเจนีวา และ ประธานศาลรัฐธรรมนูญ

^{๓๕} ลักขี วาสิกศิริ เคยดำรงตำแหน่งเอกอัครราชทูตประจำนิวซีแลนด์ อิหร่าน และ สเปน

ศุภวดี สายเชื้อ^{๓๖} ที่ปรึกษากลุ่มธุรกิจการเงินเกียรตินาคินภัทร บุตรของ รองปลัดเชาวน์ สายเชื้อ กล่าวว่า...คุณพ่อเล่าให้ผมรับรู้ถึงความน่ารัก ความสามารถ และความโดดเด่นของท่านอาสาในการทำงานที่กระทรวงการต่างประเทศด้วยความปลื้มปิติ ผมและครอบครัวสายเชื้อรักเคารพและนับถือท่านอาสา สารสินเป็นอย่างยิ่ง

ช่วงที่อาสาดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมการเมืองเป็นเวลา ๒ ปี และตำแหน่ง ปลัดกระทรวงติดต่อกันอีก ๔ ปี เป็นช่วงที่กระทรวงการต่างประเทศมีบทบาทสำคัญ ในการรักษาความมั่นคงและความอยู่รอดของประเทศไทย อาสาได้ร่วมทำงานเป็นทีม อย่างใกล้ชิดกับรัฐมนตรีสิทธิ เสวตศิลา ในการดำเนินนโยบายต่างประเทศเพื่อแก้ไขปัญหาภัยพิบัติ ผลักดันทำที่และผลประโยชน์ของไทยในอาเซียนและในเวทีระหว่าง ประเทศ สร้างแนวร่วมกับพันธมิตรที่สำคัญ คือ จีน และสหรัฐฯ กล่าวได้ว่าเป็นยุคที่ โดดเด่นยุคหนึ่งของการทูตไทย ในการทำให้อาเซียนเป็นที่รู้จักของประชาคมโลก

ในฐานะปลัดกระทรวง อาสาได้นำวิธีการทำงานแบบใหม่ที่เน้นผลสัมฤทธิ์ (result oriented) การทำงานเป็นทีมที่เปิดกว้างเพื่อมุมมองที่รอบด้านและรัดกุมมาใช้ควบคู่ไป กับการตัดสินใจที่ฉับไว ส่งผลให้ข้าราชการกระทรวงการต่างประเทศต้องตื่นตัว ต้องปรับ การทำงานเพื่อให้ทันกับสไตส์การทำงานของปลัดกระทรวงคนใหม่ ซึ่งทั้งหมดนี้มีความ จำเป็นอย่างยิ่ง เพราะสถานการณ์โลกและสถานการณ์ในภูมิภาคมีความท้าทายและ ตึงเครียด ไม่ว่าจะเป็นปัญหาภัยพิบัติ ปัญหาผู้อพยพ และสถานการณ์ความตึงเครียดที่ เพิ่มขึ้นระหว่างสหรัฐอเมริกากับสหภาพโซเวียต

ปลัดอาสาจะประชุมระดับบริหารกับรองปลัดกระทรวงและอธิบดีทุกกรมทุกเช้า วันอังคาร ใช้เวลาประชุมไม่เกิน ๒ ชั่วโมง อธิบดีแต่ละกรมจะขออนโยบาย ยกเรื่องขึ้นหารือ หลายเรื่องเป็นโอกาสที่ปลัดอาสาต้องการเปิดรับฟังความเห็นเพื่อรับฟังมุมมองที่รอบด้าน และตัดสินใจ มีข้อสรุปที่ชัดเจน ที่สำคัญคือภายในปลายวันเดียวกัน บันทึกการประชุมที่มี สรุปหัวข้อการหารือ หัวข้อละไม่เกิน ๕ บรรทัด พร้อมลายมือปลัดอาสาที่เขียนข้อสั่งการ เพิ่มเติม บันทึกการประชุมนั้นจะเวียนให้ทุกกรมทราบมติที่ชัดเจน สามารถนำไปปฏิบัติ ได้ทันที หากมีเรื่องที่ต้องนำขึ้นขออนโยบายจากรัฐมนตรี ก็ใช้บันทึกฉบับนั้นเสนอรัฐมนตรี รัฐมนตรีจะเขียนข้อสั่งการในบันทึกที่จะเวียนให้กรมต่างๆ ทราบ

^{๓๖} ศุภวดี สายเชื้อ ที่ปรึกษาสถาบันวิจัยภัทร กลุ่มธุรกิจการเงินเกียรตินาคินภัทร เคยรับราชการกระทรวงการต่างประเทศ ปฏิบัติงาน ที่กรมเศรษฐกิจ สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงวอชิงตัน สำนักงานปลัดกระทรวง กองแปซิฟิกใต้ กรมอเมริกา ก่อนลาออกจาก ราชการ

ส่วนงานด้านบริหาร ปลัดอาสาจะประชุมกับผู้อำนวยความสะดวกภายในสำนักงาน ปลัดกระทรวงทุกวันจันทร์ การประชุมสำนักงานปลัด มีลักษณะเป็นการหารือแบบ free flow หัวข้อหลักเป็นการติดตามเรื่องที่ยังค้างคั่ง หรือเรื่องที่เกิดขึ้นใหม่ หรือเรื่อง ที่คาดว่าจะดำเนินการในระยะต่อไป หรือที่เรียกกันว่า proactive agenda ในการประชุม แต่ละครั้งจะกำหนดให้จัดทำบันทึกการประชุมให้แล้วเสร็จภายใน ๒๔ ชั่วโมง และ เผยแพร่ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบโดยเร็ว

วิธีการประชุมดังกล่าวเป็นการทำงานที่ลดขั้นตอน ลดจำนวนแฟ้ม ลดเอกสาร และ รวดเร็ว ขณะเดียวกันก็เป็นวิธีการที่ให้ผู้บริหารทุกคนที่เข้าร่วมประชุมทราบเรื่องสำคัญ ของกรมต่างๆ โดยอัติโนมัติแต่ละกรมจะนำไปถ่ายทอดให้ผู้อำนวยความสะดวกของตน และ ผู้อำนวยความสะดวกก็ถ่ายทอดให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานได้ในเวลาที่รวดเร็ว

ในยุคของปลัดอาสาเป็นช่วงที่สถานการณ์เศรษฐกิจระหว่างประเทศมีความผันผวน เศรษฐกิจของไทยช่วงนั้นเริ่มมีสัดส่วนของการค้าการลงทุนกับต่างประเทศเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นสิ่งที่เกิดขึ้นในระบบเศรษฐกิจโลกจึงส่งผลกระทบต่อประเทศไทยอย่างหลีกเลี่ยง ไม่ได้

เรื่องแรก คือ ผลกระทบจากวิกฤตน้ำมันครั้งที่ ๒ ในปี ๒๕๒๒ ที่ทำให้เกิดภาวะ เงินเฟ้อและเศรษฐกิจชะลอตัวในเศรษฐกิจหลัก ไม่ว่าจะเป็นสหรัฐ ยุโรป ญี่ปุ่น ซึ่งเป็น ประเทศคู่ค้าที่สำคัญของไทยต่างได้รับผลกระทบจากเศรษฐกิจโลกที่ชะลอตัวด้วย

ต่อมาเมื่อมีการปรับเปลี่ยนอัตราแลกเปลี่ยนเงินสกุลหลักระหว่างประเทศอันเป็น ผลจากข้อตกลงพลาซา (Plaza Accord) ในปี ๒๕๒๔ สิ่งที่เกิดขึ้นตามมาคือมี การเคลื่อนย้ายทุน โดยเฉพาะจากประเทศญี่ปุ่นเข้ามายังประเทศไทย เศรษฐกิจไทย ขยายตัวอย่างรวดเร็วจากการลงทุนจากต่างประเทศ และที่สำคัญเป็นช่วงที่การลงทุนจาก ต่างประเทศได้ปรับเปลี่ยนจากการลงทุนเพื่อทดแทนการนำเข้ามาเป็นการลงทุนเพื่อ การส่งออก นับตั้งแต่นั้นมาการส่งออกของไทยก็มีการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง

สิ่งที่ปลัดอาสาเล็งเห็นคือนับวันเศรษฐกิจไทยจะผูกพันกับเศรษฐกิจโลกมากขึ้น และหากกระทรวงการต่างประเทศจะทำหน้าที่ปกป้องและส่งเสริมผลประโยชน์ของไทย ในต่างประเทศได้อย่างครบถ้วนแล้ว กระทรวงฯ จะต้องเพิ่มพูนบทบาทและภารกิจด้าน

เศรษฐกิจด้วย อาสาจึงได้มีข้อริเริ่มสำคัญโดยเสนอให้มีการจัดตั้งคณะที่ปรึกษาฝ่ายเศรษฐกิจของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ประกอบด้วยผู้บริหารจากภาคธนาคารและภาคธุรกิจการค้า

ปลัดอาสาได้เสนอต่อรัฐมนตรีสิทธิว่าถึงเวลาที่จะต้องเสริมบทบาทของกระทรวงฯ ในด้านเศรษฐกิจ นอกเหนือจากเรื่องกัมพูชาที่เป็นประเด็นเร่งด่วนอยู่ในขณะนั้น ซึ่งรัฐมนตรีสิทธิก็เห็นพ้องให้งานเศรษฐกิจเป็นอีกเป้าหมายที่สำคัญของกระทรวงการต่างประเทศ

หลังจากนั้น ปลัดอาสาได้จัดให้มีการประชุมคณะที่ปรึกษาด้านเศรษฐกิจกับรัฐมนตรีสิทธิอย่างสม่ำเสมอ คณะที่ปรึกษาชุดนี้ได้ช่วยกันผลักดันเรื่องการลงทุนในฝั่งทะเลตะวันออก และเสนอให้ใช้ภาษีมูลค่าเพิ่มแทนภาษีการค้าเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันการส่งออกของไทยกับต่างประเทศ ซึ่งเรื่องหลังนี้มาประสบความสำเร็จในสมัยรัฐบาลนายกรัฐมนตรีอานันท์ ปันยารชุนในอีก ๕ ปีถัดมา

ระยะนั้นเริ่มมีการขยายบทบาทของกระทรวงการต่างประเทศด้านเศรษฐกิจ มีการพูดถึง “การทูตเศรษฐกิจ” (Economic Diplomacy) อย่างมาก ทูตได้รับคำสั่งให้เพิ่มพูนบทบาทด้านเศรษฐกิจ ไม่ว่าจะเป็นการ “เคาะประตู” เพื่อเชิญชวนต่างประเทศเข้ามาลงทุน และการทำงานใกล้ชิดกับกระทรวงพาณิชย์ในการเปิดตลาดสำหรับสินค้าไทย ปลัดอาสา มีบทบาทในเรื่องนี้อย่างมาก รวมทั้งได้ใช้ประโยชน์จากเครือข่ายของท่านในกระทรวงพาณิชย์ อาทิ ปลัดจเร จุฑารัตนกุล และปลัดพชร อิศรเสนา ณ อยุธยา เป็นต้น

เมื่อกระทรวงการต่างประเทศสามารถจัดสอบข้าราชการแรกเข้าเองโดยแยกจากสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) ซึ่งถือเป็นผลงานสำคัญด้านงานบริหารของปลัดอาสา ด้วยความที่อาสาเคยมีปฏิสัมพันธ์กับภาคเอกชนตั้งแต่เป็นอธิบดีกรมเศรษฐกิจ อาสา ก็ได้ริเริ่มเชิญภาคเอกชนซึ่งเป็นบุคคลชั้นนำจากวงการธุรกิจร่วมเป็นกรรมการสอบสัมภาษณ์ข้าราชการแรกเข้ากระทรวงการต่างประเทศ

ในเวลาต่อมา เมื่ออาสาดำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ แม้จะมีภาระงานสำคัญในการแก้ไขปัญหา กัมพูชา และการปรับสัมพันธ์ภาพกับบรรดาประเทศเพื่อนบ้าน แต่ก็ได้ทอดทิ้งงานด้านเศรษฐกิจ โดยได้ให้นโยบายที่จะเสริมสร้างบทบาทของกระทรวงการต่างประเทศในด้านเศรษฐกิจให้มากขึ้น ได้แต่งตั้งนักธุรกิจ

และผู้ทรงคุณวุฒิด้านเศรษฐกิจเข้ามาเป็นที่ปรึกษาของรัฐมนตรี เพื่อรับทราบทัศนคติ ข้อเสนอแนะทางนโยบาย และการดำเนินงานที่เป็นประโยชน์ในด้านเศรษฐกิจแก่ กระทรวงการต่างประเทศ นอกจากนี้ ยังมอบนโยบายให้สรรหาบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถด้านเศรษฐกิจเข้ามารับราชการ ทั้งโดยการเพิ่มการให้ทุนการศึกษาและการคัดเลือกข้าราชการแรกเข้าที่มีคุณสมบัติด้านนี้

เมื่อกล่าวถึงงานด้านเศรษฐกิจ ในขณะที่อาสาเป็นปลัดกระทรวง เป็นช่วงเวลาที่เริ่มมีการพิจารณาก่อตั้งกลุ่มความร่วมมือทางเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก หรือ เอเปค (Asia-Pacific Economic Cooperation - APEC) อาสาก็มีวิธีการทำงานที่สามารถคลี่คลายหาทางออกของปัญหาที่อาจจะบานปลายให้ยุติลงด้วยวิถีทางการทูตที่แนบเนียน และนุ่มนวลในแบบของอาสา

ชววิช อรรถยุกติ เล่าถึงบทบาทของปลัดอาสาช่วงที่มีการพิจารณาก่อตั้งกลุ่มเอเปคว่า ...ได้เริ่มมีการระดมสมองคิดกันตั้งแต่ประมาณปี ๒๕๒๘ - ๒๕๒๙ ถ้าผมจำไม่ผิด แรกเริ่มนั้นนายกรมหาริรี โมฮัมหมัด แห่งมาเลเซียยังไม่ตัดสินใจให้มาเลเซียเข้าร่วมกลุ่มเอเปค และต่อต้านความเห็นที่จะให้ออสเตรเลียร่วมอยู่ในกลุ่มเอเปคที่กำลังคิดจะจัดตั้งขึ้น หากเป็นเช่นนั้น กลุ่มประเทศอาเซียน ๖ ประเทศจะไม่มีเอกฉันท์ในการจัดตั้งเอเปค ฉะนั้น อาเซียนอีก ๕ ประเทศจึงเห็นควรโน้มน้าวมาเลเซียให้เปลี่ยนใจ

พี่ทุกคนเป็นปลัดกระทรวงจึงเดินทางไปร่วมประชุม ASEAN SOM (Senior Officials' Meeting) ที่กรุงกัวลาลัมเปอร์เพื่อหารือประเด็นนี้ และคิดหาเวทีที่จะสร้างบรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อการหารือ นั่นก็คือในสนามกอล์ฟ เพื่อโน้มน้าว Tan Sri Zainal Abidin Sulong ปลัดกระทรวงต่างประเทศมาเลเซียให้ไปปรึกษากับรัฐมนตรีต่างประเทศมาเลเซีย ผมอยู่ในกลุ่มที่ติดตามกลุ่มปลัด SOM ตีกอล์ฟกันเป็นเวลา ๔ ชั่วโมง เดินกันไปหารือกันไปในที่สุด ปลัดมาเลเซียจึงยอมที่จะไปหารือกับรัฐมนตรีและนายกรัฐมนตรีของตน ภายหลังจากทราบว่านายกรมหาริรียินยอมให้มาเลเซียเข้าร่วมเป็นภาคีเอเปคและเปลี่ยนใจไม่คัดค้านออสเตรเลีย ดังนั้น การหารือระดับ SOM ดังกล่าวจึงประสบความสำเร็จ เปิดทางให้อาเซียน ๖ ประเทศสามารถเข้าเป็นภาคีในกลุ่มเอเปคอย่างเป็นทางการได้ กล่าวได้ว่าท่านปลัดอาสาเป็นหัวหอกสำคัญในการโน้มน้าวมาเลเซียในเรื่องดังกล่าว ความเป็นนักการทูตที่เชี่ยวชาญของพี่ทุกคนมีส่วนสำคัญที่ทำให้เรื่องนี้ประสบความสำเร็จ

ในปี ๒๕๒๘ มีเหตุการณ์สำคัญทางการเมืองของไทยที่ปลัดอาสาได้ใช้ทักษะและประสบการณ์ทางการทูตช่วยแก้ไขสถานการณ์คับขันที่เกิดขึ้น กล่าวคือ ระหว่างที่พลเอก เปรม นายกรัฐมนตรีเดินทางไปเยือนอินโดนีเซีย กลุ่มนายทหารนอกราชการนำโดยพันเอก มนูญ รูปขจร ได้ก่อการปฏิวัติยึดอำนาจที่กรุงเทพฯ เมื่อวันที่ ๙ กันยายน พ.ศ. ๒๕๒๘ คณะผู้ก่อการได้สั่งการมิให้เครื่องบินพิเศษของนายกรัฐมนตรีกลับประเทศไทย

พิศาล มาณวพัฒน์^{๓๗} ซึ่งทำหน้าที่เป็นเลขานุการติดตามปลัดอาสาร่วมคณะไปด้วยจำได้ว่า ท่ามกลางความตระหนกของคณะต่อข่าวนี้ ปลัดอาสาได้ให้ตนเขียนตามคำบอกของท่าน เป็นร่างแถลงการณ์ของรัฐบาลต่อต้านการปฏิวัติ มีสาระให้ความเชื่อมั่นว่าฝ่ายรัฐบาลยังสามารถควบคุมสถานการณ์ไว้ได้ การกระทำของฝ่ายก่อการจะไม่ได้ได้รับความสนับสนุนและจะไม่ประสบความสำเร็จ เมื่อท่านรัฐมนตรีสิทธิและท่านนายกรัฐมนตรี พลเอก เปรมให้ความเห็นชอบร่างคำแถลงนี้แล้ว จึงส่งคำแถลงไปยังประเทศไทยและประชาคมระหว่างประเทศ หลังจากนั้นความพยายามของฝ่ายก่อการปฏิวัติก็พบกับความพ่ายแพ้ เครื่องบินพิเศษของนายกรัฐมนตรีจอดลงที่ท่าอากาศยานทหารดอนเมืองอย่างปลอดภัย คำแถลงต่อต้านคณะปฏิวัตินั้นต่อมาได้ส่งไปยังสถานทูตสถานกงสุลทั่วโลก และเผยแพร่ไปยังรัฐบาลต่างประเทศอย่างทันทั่วถึงทำให้นานาประเทศตระหนักถึงเสถียรภาพของฝ่ายรัฐบาล

แม้ปลัดอาสาจะมีภาระงานอันหนักหน่วงในการดำเนินกุศโลบายทางการทูตและการต่างประเทศในการแก้ไขปัญหาکمพหูชา แต่ก็มิได้ละเลยงานด้านบริหาร ได้ปรับปรุงและปฏิรูปร่างการบริหารของกระทรวงการต่างประเทศให้ก้าวหน้า มีประสิทธิภาพ ทันกับยุคสมัย อาทิ ด้านการบริหารบุคลากร การปรับปรุงงานหนังสือเดินทางเพื่อให้บริการแก่ประชาชนได้รวดเร็วขึ้น การจัดหาเครื่องมือเครื่องใช้ที่เป็นเทคโนโลยีทันสมัยให้ข้าราชการปฏิบัติงาน เป็นต้น ซึ่งจะกล่าวถึงรายละเอียดของผลงานด้านงานบริหาร และการแก้ไขปัญหาคอมพหูชาที่มีการดำเนินงานอย่างยาวนานในภาคหลัง

^{๓๗} พิศาล มาณวพัฒน์ เคยดำรงตำแหน่งเอกอัครราชทูตประจำเบลเยียม สหภาพยุโรป อินเดีย แคนาดา และ สหรัฐอเมริกา

ยื่นพระราชสาส์นตราตั้งต่อ นาย Ronald Reagan ประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกา

เอกอัครราชทูต ณ กรุงวอชิงตัน (ปี ๒๕๒๔ - ๒๕๓๑)

สำหรับกระทรวงอื่น ตำแหน่งปลัดกระทรวงเป็นตำแหน่งสูงสุด นั่นคือระดับ ๑๑ ที่ข้าราชการประจำไฝฝืนจะไปให้ถึง และเมื่อได้ตำแหน่งนี้แล้วก็ไม่อาจไปดำรงตำแหน่งอื่นที่เป็นระดับ ๑๐ ได้ แต่สำหรับข้าราชการกระทรวงการต่างประเทศแล้วมิได้เป็นเช่นนั้น หลังจากดำรงตำแหน่งปลัดกระทรวงการต่างประเทศเป็นเวลา ๔ ปี ปลัดอาสาฯก็เห็นว่าถึงเวลาที่จะออกไปเป็นทูตอีกครั้งหนึ่งได้แล้ว โดยแสดงความประสงค์ที่จะไปเป็นทูตที่ญี่ปุ่น แต่รัฐมนตรีสิทธิติดกลงใจให้สลับตำแหน่งกับ ม.ร.ว.เกษมสโมสร เกษมศรี ที่กรุงวอชิงตัน

ปี ๒๕๒๙ อาสาได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งเอกอัครราชทูตประจำสหรัฐอเมริกา ซึ่งถือว่าเป็นตำแหน่งที่มีความสำคัญที่สุดของกระทรวงการต่างประเทศ เพราะสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศมหาอำนาจที่มีบทบาทสำคัญในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทุกมิติทั่วโลก สำหรับไทยแล้ว สหรัฐมีผลประโยชน์ที่ผูกพันและเกี่ยวเนื่องไทยทั้งด้านการเมืองเศรษฐกิจและสังคมมาช้านาน และยังเป็นหุ้นส่วนความสัมพันธ์และความร่วมมือทางยุทธศาสตร์รอบด้าน สำหรับสหรัฐนั้น ไทยเป็นเพื่อนเก่าแก่ที่สุดของสหรัฐในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก

อาสาได้หวนกลับมายังสถานทูตไทย ที่กรุงวอชิงตัน ดี.ซี. ถนน Kalorama อีกครั้งหนึ่ง สถานที่ซึ่งเคยอยู่อาศัยใช้ชีวิตในวัยเรียน ต่างกันตรงที่อาคารหลังนี้บัดนี้ใช้เป็นทำการสถานทูตเท่านั้น ไม่มีส่วนที่ใช้เป็นทำเนียบเอกอัครราชทูต แต่ห้อง “ใต้ถุน” ซึ่งเป็นที่ที่เคยสนุกสนานกับมิตรสหายในอดีตยังคงอยู่ และคราวนี้อาสากลับมาในฐานะเอกอัครราชทูต ณ กรุงวอชิงตัน ซึ่งเป็นตำแหน่งเดียวกับท่านพจน์ สารสิน ผู้เป็นบิดา โดยมีระยะเวลาในการรับตำแหน่งห่างกัน ๓๔ ปี

ความตั้งใจของทูตอาสาในการรับงานที่กรุงวอชิงตันคือการรักษาและส่งเสริมความเป็นหุ้นส่วนระหว่างไทยกับสหรัฐให้งอกงามอย่างยั่งยืนในทุกมิติ แม้ความตั้งใจจะเป็นเช่นนั้นก็ตาม ทูตอาสาขีดแนวคิดไว้ว่า ...ไทยต้องการรักษาความเป็นพันธมิตรเก่าแก่กับสหรัฐให้มีความแน่นแฟ้น เมื่อเราจะเดินร่วมไปกับสหรัฐ ก็เป็นเพราะเรามีผลประโยชน์ร่วมกัน แต่ถ้าเมื่อใดไทยมีผลประโยชน์แตกต่างกับสหรัฐเราก็ไม่จำเป็นต้องไปเดินตามสหรัฐแต่เราควรยึดประโยชน์ของเรา ต่างฝ่ายต่างแยกกันเดินได้

ทำเนียบเอกอัครราชทูต
ณ กรุงวอชิงตัน ปี ๒๕๒๙

ภารกิจที่ทูตอาสาให้ความสำคัญมากนับตั้งแต่วันแรกที่มาทำหน้าที่คือการสร้างทีมประเทศไทยที่แข็งแกร่งและการสร้างเครือข่าย “Friends of Thailand” ไม่ว่าจะ เป็นในแวดวงของรัฐบาล รัฐสภา และเอกชน หรือแม้แต่ชาวอเมริกัน ดังนั้น แม้ว่าทูตอาสา จะดำรงตำแหน่งเอกอัครราชทูตเพียงปีเศษ แต่ก็อาจกล่าวได้ว่าปัจจัยสำคัญที่ทำให้งาน ภายใต้งานนำของทูตอาสาประสบความสำเร็จ คือคุณสมบัติเฉพาะตัวของทูตอาสาและ การสร้างเครือข่ายพันธมิตร ด้วยบุคลิกเฉพาะตัวของทูตอาสาที่สุภาพ จริงใจ และ ให้เกียรติทุกคน ทำให้ผู้คนที่ได้สัมผัสกลายเป็นเพื่อนและพันธมิตรกับทูตอาสา ด้วยความเต็มใจ ไม่ว่าจะ เป็นชาวต่างชาติหรือคนไทย

ทูตอาสาได้ผูกสัมพันธ์กับบุคคลระดับสูงที่มีส่วนเกื้อกูลความสัมพันธ์ไทย- สหรัฐ อาทิ นาย Paul Wolfowitz รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหม นาย Richard Armitage รองผู้ช่วยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมฝ่ายกิจการเอเชียตะวันออกและ แปซิฟิก ทั้งยังมีนาง Esther Coopersmith ผู้แทนพิเศษสหรัฐประจำสหประชาชาติใน รัฐบาลประธานาธิบดี Jimmy Carter ซึ่งกว้างขวางในแวดวงการทูตและรัฐสภา ทั้งยังนิยม ชมชอบประเทศไทย เป็นผู้แนะนำให้ทูตอาสารู้จักสมาชิกรัฐสภาหลายคน

อาสายังมีเพื่อนชาวอเมริกันอีกหลายคนที่สนิทสนมกันมานาน และมีตำแหน่งสูงทั้ง ทางการเมืองและฝ่ายประจำที่คอยให้คำปรึกษาแนะนำด้วยข้อมูลเชิงลึก ทำให้การทำงานของ ทูตอาสาเป็นไปโดยราบรื่น อาทิ นาย David Lambertson ซึ่งดูแลงานเกี่ยวกับ ประเทศไทยในกระทรวงการต่างประเทศสหรัฐ และต่อมาเป็นเอกอัครราชทูตสหรัฐ ประจำประเทศไทย นาย Richard T. Childress รับผิดชอบภูมิภาคเอเชีย สภาความมั่นคง สหรัฐ และนาย Karl Jackson รองผู้ช่วยรัฐมนตรีต่างประเทศฝ่ายเอเชีย-แปซิฟิก อาสา กล่าวว่า ...บุคคลเหล่านี้ได้ช่วยคิด ช่วยกันทำในหลายเรื่อง และได้ให้ความช่วยเหลือ ผมอย่างมากในเวลาต่อมาเมื่อผมเป็นรัฐมนตรีต่างประเทศ และยังคงคบค้ากันต่อมา อีกนาน

การปฏิบัติงานที่กล่าวได้ว่าเป็นกิจวัตรของทูตอาสาคือการไปรัฐสภาสหรัฐ หรือ Capitol Hill แทบทุกวัน เพื่อลlobbyping นำนวสมาชิกรัฐสภาในเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับ ผลประโยชน์ของประเทศไทย เช่นเดียวกับทูต ม.ร.ว.เกษมสโมสกรก่อนหน้านั้นและ เอกอัครราชทูตท่านต่อๆ มาได้ปฏิบัติ สำหรับทูตอาสานั้น ได้ผูกมิตรกับคนอเมริกัน หลายคนที่อยู่ในฐานะที่จะส่งเสริมเกื้อกูลความสัมพันธ์ไทย-สหรัฐ ในหลายวงการ และ

เอกอัครราชทูตอาสาและครอบครัวกับประธานาธิบดี Ronald Reagan

สานสัมพันธ์กับบุคคลที่เคยเยือนไทย เคยพบผู้นำและรัฐมนตรีของไทย หรือเคยเข้าเฝ้าฯ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวหรือพระบรมวงศานุวงศ์มาแล้ว จึงเป็นการสานต่อความสัมพันธ์และความรู้สึกอันดีที่บุคคลเหล่านั้นมีต่อประเทศไทย

ทูตอาสาเชื่อว่าเอกอัครราชทูตคือผู้ที่จะสามารถดำเนินการลอบบี้ให้รัฐบาลไทยได้ อย่างน่าเชื่อถือ มิใช่ชาวต่างชาติ จึงให้ความสำคัญเป็นอย่างมากกับการลอบบี้ บรรดา สมาชิกวุฒิสภาด้วยตนเอง ทูตอาสาจะเชื่อมโยงผลประโยชน์ของสมาชิกวุฒิสภาที่ผูกพัน กับเขตเลือกตั้งของบุคคลนั้นกับผลประโยชน์ของไทย และได้สร้างเครือข่ายพันธมิตร กับสมาชิกวุฒิสภา โดยการนำสมาชิกวุฒิสภาคนสำคัญเดินทางไปเยือนไทยเพื่อให้รู้จัก ประเทศไทย อาทิ นาย Dan Rostenkowski สมาชิกวุฒิสภาจากพรรคเดโมแครต ตัวแทนจากรัฐอิลลินอยส์ ซึ่งเป็นประธานคณะกรรมการด้านภาษี สภาผู้แทนราษฎร นาย Sam Nunn สมาชิกวุฒิสภาจากพรรคเดโมแครต ตัวแทนจากรัฐจอร์เจีย และเป็น ประธานคณะกรรมการทหารของวุฒิสภา นาย Stephen Solarz สมาชิกวุฒิสภาจาก พรรคเดโมแครต ตัวแทนจากรัฐนิวยอร์ก ซึ่งมีตำแหน่งเป็นประธานคณะกรรมการ เอเซียและแปซิฟิก สภาผู้แทนราษฎร เป็นต้น มีผลทำให้สมาชิกวุฒิสภาเหล่านี้มีความรู้สึก ที่ดีต่อคนไทยและประเทศไทย การนำสมาชิกวุฒิสภาสหรัฐ เยือนไทยนี้ได้รับการปฏิบัติ มาอย่างต่อเนื่อง จนเป็นโครงการนำผู้ช่วยสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สหรัฐ ที่มีบทบาทต่อผลประโยชน์ของประเทศไทยเดินทางมาเยือนไทยสืบเนื่องมาจนถึง ปัจจุบัน

ประดาป พิบูลสงคราม^{๑๔} ซึ่งเคยทำงานกับทูตอาสาที่กรุงวอชิงตันกล่าวถึงแนวทางการทำงานของอาสาว่า ...ท่านทูตไม่มีนโยบายจ้างต่างชาติ แต่ได้จัดตั้งทีมล็อบบี้ขึ้นเองในสถานทูต ประกอบด้วย “ทีมประเทศไทย” ทำหน้าที่เตือนภัยล่วงหน้า (early warning) และปฏิบัติการเชิงรุกด้วยการสร้างเครือข่ายกับสมาชิกเจ้าหน้าที่และคณะกรรมการที่สำคัญๆ ของคองเกรส

ท่านอาสาบุกเบิกนัดพบสมาชิกวุฒิสภาเป็นจำนวนมาก ทุกครั้งที่ทีมล็อบบี้จะตามไปด้วย เพื่อทำความเข้าใจกับเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่างๆ เมื่อมีบุคคลระดับสูงจากเมืองไทยมาเยือน ท่านจะจัดเลี้ยงรับรองโดยเชิญสมาชิกวุฒิสภาร่วมด้วยเสมอ ท่านจะนำสมาชิกที่สำคัญไปเยือนไทยเพื่อให้รู้จักและเข้าใจบ้านเมืองเรา ผลลัพธ์คือสถานทูตเปลี่ยนภาพลักษณ์ที่มีต่อคองเกรสจากแดนสนธยา ไทรศัพท์ไปก็ไม่มีใครโทรกลับ มีความลึกซึ้งเหมือนเดินในถ้ำ กลายเป็นความรู้สึกที่เข้าใจซึ่งกันและกันมากขึ้น การที่ทีมล็อบบี้เป็นฝ่ายได้รับโทรศัพท์จากเจ้าหน้าที่คองเกรสสอบถามความเห็นเกี่ยวกับกฎหมายที่กำลังร่างนับเป็นก้าวที่สำคัญของสถานทูต

พิศาล มาณวพัฒน์ ซึ่งเคยประจำการที่กรุงวอชิงตันเช่นกันเล่าว่า ...ท่านทูตเข้าใจอย่างแจ่มแจ้งถึงบทบาทและอิทธิพลของวุฒิสมาชิกและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในรัฐสภาคองเกรสว่า แต่ละคนสามารถพูดหรือทำในสิ่งที่จะส่งผลกระทบต่อผลประโยชน์ของไทยได้อย่างมากมายในด้านเศรษฐกิจ การค้า การลงทุนและภาพลักษณ์ของประเทศ

ในการพบปะกับสมาชิกวุฒิสภา ทูตอาสา มักจะให้เจ้าหน้าที่ติดตามไปด้วยเสมอ เพื่อให้เรียนรู้งาน **สีหศักดิ์ พวงเกตุแก้ว**^{๑๕} เล่าถึงประสบการณ์เมื่อครั้งเป็นเลขานุการเอกติดตามทูตอาสาไปพบสมาชิกวุฒิสภาว่า ...รู้สึกทึ่งในพลังการทำงานและความอดทนอย่างยิ่งของท่านทูตอาสา เพราะการไปพบกับบรรดาสมาชิกวุฒิสภาเหล่านั้นหลายครั้งหมายถึงการไปนั่งรอ เนื่องจากแต่ละคนมีกำหนดการแน่นมาก โดยเฉพาะในช่วงสมัยประชุม บางครั้งสมาชิกวุฒิสภาที่กำลังจะเข้าพบก็ขอตัวไปลงคะแนนในที่ประชุมรัฐสภาอย่างกะทันหัน แม้ว่าจะต้องรอคอยเป็นเวลานานสักเท่าใด ท่านก็มีได้แสดงอาการอึดอัด กระวนกระวายใจแม้แต่น้อย เคยถามท่านว่าจะให้นัดหมายมาพบวันหลังหรือไม่ ท่านตอบว่าเรามาเพื่อผลประโยชน์ของประเทศก็ต้องอดทนรอคอยให้ได้ ท่านยังเตือนเสมอว่า

^{๑๔} ประดาป พิบูลสงคราม เคยดำรงตำแหน่งอัครราชทูตประจำอังการี สวิตเซอร์แลนด์ นครรัฐวาติกัน และ อิตาลี

^{๑๕} สีหศักดิ์ พวงเกตุแก้ว เคยดำรงตำแหน่งปลัดกระทรวงการต่างประเทศ เอกอัครราชทูตผู้แทนถาวรไทยประจำสำนักงานสหประชาชาติ ณ นครเจนีวา เอกอัครราชทูตประจำญี่ปุ่น และ ฝรั่งเศส

เราต้องไม่สูญเสียโอกาสที่จะสร้างความเข้าใจและโน้มน้าวให้เขาสนับสนุนประเทศไทย จากการติดตามท่านไปพบกับบรรดาสมาชิกวุฒิสภา ทำให้ได้เรียนรู้วิธีการนำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับประเทศไทย และความสำคัญของไทยต่อผลประโยชน์ของสหรัฐที่กระชับและมีน้ำหนัก

ทันทีที่กลับมายังสถานทูต สิ่งที่ต้องทำนอกจากการทำรายงานเข้ากระทรวงฯ แล้ว คือการทำหนังสือขอบคุณบุคคลที่ท่านทูตเข้าพบด้วย ซึ่งโดยปกติถือเป็นเรื่องพิธีการเท่านั้น แต่ท่านทูตให้ความสำคัญในเรื่องนี้มาก ท่านจะเขียนคำขึ้นต้นและคำลงท้ายในหนังสือขอบคุณทุกฉบับ แทนที่จะเป็นการพิมพ์ด้วยเครื่องพิมพ์ดีด ท่านจะเขียนข้อความ ๑ - ๒ ประโยคในหนังสือขอบคุณด้วย ซึ่งเชื่อว่าทำให้ผู้รับหนังสือรู้สึกประทับใจที่ท่านไม่ได้เพียงแต่ลงนามเท่านั้น หากแต่ท่านตั้งใจที่จะสื่อข้อความต่างๆ ซึ่งแสดงถึงความจริงใจไปยังผู้รับและเป็นจุดเริ่มต้นของการสานความสัมพันธ์กันต่อไป เพราะในวิชาชีพนักการทูตนั้น “contacts and connections” มีความหมายอย่างยิ่งต่อความสำเร็จของภารกิจของการเป็นตัวแทนของประเทศไทยในต่างประเทศ

สิ่งที่ได้เรียนรู้จากหนังสือขอบคุณนี้ คือ เรามักจะมองข้ามสิ่งเล็กๆ น้อยๆ เหล่านี้ที่แสดงถึงความใส่ใจ อันเป็นทักษะและความละเอียดอ่อนที่ขาดมิได้ของผู้ที่เป็นนักการทูต สำหรับผมบทเรียนนี้คือ “Small gestures go a long way.”

ในเวลานั้นเป็นช่วงที่การแข่งขันทางการค้าในโลกกำลังเข้มข้น มีกรณีพิพาททางการค้าระหว่างประเทศหลายกรณีในด้านการเข้าสู่ตลาด การอุดหนุนการส่งออก การจำกัดการนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศ สำหรับไทยเป็นช่วงเวลาที่ยุโรปประสบปัญหาทางการค้ากับสหรัฐเป็นอย่างมาก รัฐสภาสหรัฐได้ออกกฎหมายที่มุ่งกีดกันการนำเข้าสินค้าที่ส่งผลกระทบต่อไทยหลายฉบับด้วยกัน คือ “Jenkins Bill” จำกัดการนำเข้าสิ่งทอ โดยกำหนดโควตาเพื่อปกป้องอุตสาหกรรมสิ่งทอภายในประเทศ อันมีผลกระทบต่อสิ่งทอซึ่งเป็นสินค้าส่งออกที่สำคัญของไทย และยังเกิดกรณีไทยส่งออกเกินเพดานที่ตกลงกันไว้ ทำให้ฝ่ายสหรัฐออกมาตราการห้ามนำเข้าสิ่งทอจากไทย

หารือกับฝ่ายสหรัฐ

นอกจากนั้น สหรัฐได้ออก “Farm Act” ซึ่งเป็นกฎหมายที่ให้ความช่วยเหลือด้านสินเชื่อเพื่อช่วยเกษตรกรของสหรัฐให้ผลิตสินค้าเกษตรกรรมในปริมาณมากและขายในราคาที่ต่ำกว่าต้นทุนการผลิต เป็นผลให้การส่งออกสินค้าเกษตรของไทย อาทิ ข้าวโพด ถั่วเหลือง และน้ำตาล โดยเฉพาะสินค้าข้าว เสียเปรียบด้านราคาในตลาดที่สหรัฐกับไทยเป็นคู่แข่งกัน นอกจากนี้ สินค้าปลาทูน่าที่ไทยส่งออกไปยังสหรัฐในปริมาณมาก ก็ต้องประสบกับมาตรการกีดกันเกี่ยวกับแหล่งกำเนิดสินค้าและมาตรฐานสินค้าที่เข้มงวด

ไม่เพียงเท่านั้น ไทยยังประสบกับมาตรการตอบโต้โดยกฎหมายการค้าที่เรียกว่า “Super 301” ซึ่งคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา โดยประเทศไทยถูกระบุเป็นหนึ่งในรายชื่อที่ต้องเฝ้าระวัง (Priority Watch List) เกี่ยวกับการปฏิบัติในเรื่องสิทธิบัตร ลิขสิทธิ์ และเครื่องหมายการค้า นอกจากนี้ สหรัฐยังเห็นว่าไทยกีดกันสินค้านำเข้าจากสหรัฐ ทั้งด้วยมาตรการภาษีและมีใช้ภาษีหลายรายการ เช่น กำหนดอัตราภาษีสูงสำหรับผลไม้สด ลูกนัท ผัก ผลไม้ ลูกกวาด ขนมปังกรอบเคลือบช็อกโกแลต จำกัดการนำเข้ากากถั่วเหลือง ห้ามนำเข้าทุเรียนปริมาณการนำเข้าใบยาสูบ เข้มงวดการนำเข้าผลิตภัณฑ์อาหาร และยังมีมาตรการกีดกันการค้าด้านบริการด้วย

ในการแก้ไขปัญหาด้านการค้าระหว่างไทยกับสหรัฐเพื่อรักษาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของไทย ทูตอาสาได้จัดประชุมระดมสมองกับข้าราชการสถานทูตและหัวหน้าสำนักงานต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ทุกหน่วยงานทำงานเป็นทีมไปในทิศทางเดียวกันอย่างมีเอกภาพ ทีมงานได้พบปะหารือและเจรจาอย่างใกล้ชิดต่อเนื่องกับทุกฝ่าย เพื่อชี้แจงให้ฝ่ายสหรัฐเข้าใจถึงการดำเนินการของไทย รวมทั้งความพยายามของรัฐบาลไทยในการแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ ซึ่งจำเป็นต้องใช้เวลาพอสมควร การเข้าพบหารือเพื่อโน้มน้าวของทูตอาสาและทีมงานทำให้ฝ่ายสหรัฐมีความเข้าใจดีขึ้นและมีท่าทีผ่อนปรนในการเจรจากับฝ่ายไทย

ความเป็นผู้นำที่มีคุณสมบัติเฉพาะตัวของทูตอาสาทำให้เกิด “team spirit” ขึ้นใน “ทีมประเทศไทย” ที่กรุงวอชิงตัน ซึ่งได้ทำงานในลักษณะบูรณาการเพื่อประโยชน์ของประเทศอย่างแท้จริง

พิศาล มาณวพัฒน์ บอกเล่าถึงวิธีการทำงานของทูตอาสาว่า ...ท่านทูตอาสาจะประชุมข้าราชการสถานทูตและหัวหน้าสำนักงานในต่างประเทศ ประกอบด้วยฝ่ายพาณิชย์ เกษตร คลัง เป็นประจำทุกเช้า ไม่มีระเบียบวาระ ไม่มีเอกสารเวียนเป็นการประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลและความเห็น จะมีผลสรุปชัดเจนว่าจะทำอะไรเมื่อท่านทูตอาสาจะไปพบฝ่ายสหรัฐ ไม่ว่าจะไปเป็นฝ่ายบริหารหรือฝ่ายนิติบัญญัติ ก็จะเชิญหัวหน้าสำนักงานที่เกี่ยวข้องไปร่วมด้วย ทุกคนจึงมีแต่ความประทับใจและพร้อมใจที่จะทำงานร่วมกัน เป็นทีมไทยแลนด์ที่มี action และมีประสิทธิภาพเกิดขึ้นในทางปฏิบัติเป็นเวลากว่า ๑๐ ปีก่อนที่รัฐบาลต่อๆ มาจะประกาศเป็นนโยบายทีมไทยแลนด์

สิทธิศักดิ์ พวงเกตุแก้ว กล่าวถึงสิ่งที่ได้เรียนรู้ว่า ...ประสบการณ์ที่มีคุณค่ายิ่งสำหรับผมคือแนวทางการทำงานของท่านทูตอาสาที่ได้สังเกตจากการที่ท่านเป็นประธานการประชุมทีมประเทศไทยที่กรุงวอชิงตัน ซึ่งนอกจากจะประกอบด้วยข้าราชการกระทรวงการต่างประเทศแล้ว ยังมีหัวหน้าสำนักงานหลายหน่วยงาน ในช่วงแรกหัวหน้าสำนักงานหลายท่านอาจไม่ชินที่ต้องมีการประชุมบ่อยครั้งทุกสัปดาห์ บางสัปดาห์อาจมากกว่า ๑ ครั้ง บางคราวอาจมีการแสดงท่าทีปกป้องหน่วยงานของตน หรือที่เรียกว่า turfs บ้าง แต่วิธีการดำเนินการประชุมของท่านทูตได้สื้อออกไปอย่างชัดเจนว่า ทุกคนไม่สามารถทำงานแบบ “business as usual” ได้แล้ว หากแต่ต้องทำงานกันเป็นทีมอย่างแท้จริง เพราะประเด็นต่างๆ ในความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสหรัฐมีความเกี่ยวข้องและเชื่อมโยงกันหมด

กับ James A. Baker III รัฐมนตรีต่างประเทศสหรัฐฯ

ในการประชุมข้าราชการและหัวหน้าสำนักงาน ท่านทูตจะกล่าวถึงทิศทางความสัมพันธ์ในภาพใหญ่ ท่านจะเปิดโอกาสให้ทุกคนแสดงความคิดเห็นและถกเถียงได้อย่างกว้างขวางและเป็นกันเอง แล้วท่านถึงจะสรุปแนวทางการดำเนินงานในเรื่องนั้นๆ ในที่สุด ทุกคนก็เห็นประโยชน์ของการระดมสมอง ระดมพลังในการทำงาน และยอมรับความเป็นผู้นำของท่าน แม้ว่าทุกคนจะต้องทำงานหนักขึ้น การที่ทุกคนยอมรับความเป็นผู้นำของท่านทูตอาสาสมัครใหม่เพราะท่านมีตำแหน่งเป็นเอกอัครราชทูต แต่เป็นเพราะท่านเป็นแบบอย่างของการทำงานที่ทุกคนยอมรับและมีความเชื่อมั่นในความเป็นผู้นำของท่าน

ศุภวุฒิ สายเชื้อ ผู้เคยประจำการที่กรุงวอชิงตันกล่าวว่า ...ท่านทูตอาสาสมัครเป็นผู้นำที่ทำให้ลูกน้องเคารพนับถือชื่นชม ท่านมีมิตรไมตรีและมีความสามารถพิเศษในการสร้างความสัมพันธ์อันดี ทำให้ทุกหน่วยงานของไทยที่ประจำอยู่ ณ กรุงวอชิงตันร่วมมือร่วมใจทำงานร่วมกันเป็นทีมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ท่านเองก็ทำงานอย่างทุ่มเทเพื่อส่งเสริมและรักษาผลประโยชน์ของประเทศอย่างไม่หยุดหย่อน ท่านเป็นตัวอย่างที่ดีที่ทำให้พวกเราทุกคนยินดีทำงานเพื่อท่านและเพื่อประเทศชาติอย่างแข็งขันในแบบที่ผมไม่ค่อยได้เห็นในที่อื่นๆ

ท่านสามารถขับเคลื่อนการทำงานของทีเอ็มไทยแลนด์ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างยิ่งในจังหวัดที่กระแสการกีดกันการค้าจากประเทศเอเชีย (โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากญี่ปุ่นและอาเซียน) กำลังรุนแรงมากในกรุงวอชิงตัน ท่านอาสาได้ทำให้ประเทศไทยและผลประโยชน์ร่วมของไทยกับสหรัฐเป็นที่รับรู้และได้รับการตอบสนองที่ดีจากกลุ่มอำนาจต่างๆ ในสหรัฐ ถือเป็นการทูตที่เห็นผลในการรักษาผลประโยชน์ของประเทศไทยทั้งในเชิงเศรษฐกิจและการเมือง และในทางส่วนตัวนั้น ผมก็ได้รับประโยชน์อย่างยิ่ง ได้เรียนรู้และได้รับประสบการณ์อันล้ำค่าซึ่งมีส่วนทำให้ผมประสบความสำเร็จในชีวิตการทำงานมาจนถึงทุกวันนี้

ความสำเร็จในการดำเนินความสัมพันธ์กับสหรัฐ โดยเฉพาะการแก้ไขปัญหาทวิภาคีที่สำคัญได้อย่างเบ็ดเสร็จ หรือ “การผ่อนหนักให้เป็นเบา” เกิดขึ้นได้เพราะทูตอาสาได้สร้างทีเอ็มภายในที่เข้มแข็ง มีความเข้าใจเป้าหมายร่วมกัน ทุกฝ่ายจึงทำงานไปในทิศทางเดียวกันในลักษณะบูรณาการ ส่วนภายนอกนั้นทูตอาสาจะมุ่งสร้างพันธมิตรกับกลุ่มวิชาการ สื่อมวลชน และกลุ่มผู้นำทางความคิดเห็น (opinion leaders) ตลอดจนกลุ่มคนไทยในรัฐต่างๆ รวมทั้งกงสุลใหญ่กิตติมศักดิ์ที่ทูตอาสาได้เสนอให้แต่งตั้งเพิ่มขึ้นทั่วสหรัฐ ส่วนใหญ่คัดเลือกจากสมาชิกขององค์กร Young Presidents’ Organization (YPO) และยังมี Friends of Thailand ที่แข็งแกร่งในทุกวงการของสหรัฐ ที่คอยให้การสนับสนุนอย่างแข็งขัน

วราภรณ์ พวงเกตุแก้ว^{๔๐} ซึ่งเคยปฏิบัติงานด้านสารนิเทศในตำแหน่งเลขานุการโท กล่าวถึงแนวทางการทำงานของทูตอาสาว่า ...ท่านทูตให้เชิญผู้สื่อข่าวต่างประเทศไปรับประทานอาหารเป็นระยะๆ เพื่อสร้างความคุ้นเคยและรับฟังท่าทีเกี่ยวกับประเทศไทย ให้ไปพบปะกับเจ้าหน้าที่สารนิเทศของสถานทูตประเทศอาเซียนเพื่อเปรียบเทียบว่าประเทศเหล่านั้นมีนโยบายและแผนการด้านสารนิเทศอย่างไร โครงการที่ท่านทูตริเริ่มคือ การสานสัมพันธ์กับชาวอเมริกันที่เคยเป็น Peace Corps ในประเทศไทย ท่านให้รวบรวมรายชื่อสมาชิก Peace Corps เหล่านั้นและให้มีหนังสือลงนามถึงแต่ละคนเชิญให้มาพบท่านทูต ปรากฏว่าทุกคนมีหนังสือตอบขอบคุณมาว่ารู้สึกเป็นเกียรติที่ได้รับการติดต่อจากเอกอัครราชทูต ต่างแสดงความรำลึกที่ดีถึงช่วงเวลาที่ใช้ชีวิตอยู่ใน

^{๔๐} วราภรณ์ พวงเกตุแก้ว เคยรับราชการกระทรวงการต่างประเทศ ก่อนลาออกจากราชการในตำแหน่งเจ้าหน้าที่การทูต ๗ กรมยุโรป สโมสรกับสหศักดิ์ พวงเกตุแก้ว

ประเทศไทย ทั้งยังแสดงความพร้อมที่จะช่วยส่งเสริมและเผยแพร่ภาพลักษณ์ที่ดีของไทย
ในหมู่ชาวอเมริกันต่อไป

งานสำคัญที่ทูตอาสาภาคภูมิใจอย่างยิ่ง คือ การจัดงานกาลาดินเนอร์การกุศลเพื่อ
เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช
บรมนาถบพิตร ในวโรกาสที่ทรงเจริญพระชนมายุ ๖๐ พรรษา เพื่อหารายได้มอบให้
โรงพยาบาลศิริราชนำไปซื้ออุปกรณ์การแพทย์ มีการระดมสรรพกำลังจากทุกสำนักงานไทย
ในกรุงวอชิงตันเพื่อแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบออกเป็นอนุกรรมการด้านต่างๆ ทูตอาสา
เป็นประธานกรรมการจัดงานและ ม.ร.ว.สุจิตคุณเป็นรองประธานจัดงาน ทั้งสองท่าน
ใส่ใจในทุกรายละเอียดเพื่อจัดงานให้สมเด็จพระเกียรติ เริ่มตั้งแต่มีหนังสือเชิญวุฒิสมาชิก
และสมาชิกรัฐสภา รวมทั้งนักธุรกิจชั้นนำ อาทิ นาย Malcolm Forbes และนาย David
Rockefeller มาร่วมเป็นกรรมการงาน “Celebrations of His Majesty the King’s 60th
Birthday” ตามที่นาย Ed Stanley กงสุลกิตติมศักดิ์ไทยประจำเมืองพอร์ตแลนด์
รัฐโอเรกอน เป็นผู้เสนอ โดยจัดขึ้นเมื่อวันที่ ๒ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๐ ณ โรงแรม
Shoreham กรุงวอชิงตัน ดี.ซี.

งานกาลาดินเนอร์ดำเนินไปอย่างงดงามสมพระเกียรติ มีการแสดงนาฏศิลป์ไทย
และแฟชั่นโชว์ผ้าไหมไทยโดยนางแบบที่มีชื่อเสียงจากเมืองไทย มีการประมูลผลิตภัณฑ์
งานฝีมือของไทย มีดนตรีบรรเลงโดยวงดนตรีชั้นนำในกรุงวอชิงตัน บัตรราคาโต๊ะละ
๑๐,๐๐๐ ดอลลาร์สหรัฐ จำหน่ายได้หมดทุกโต๊ะ ด้วยความสนับสนุนจากเครือข่ายพันธมิตร
ในวงกว้างต่างๆ ทั้งสหรัฐฯ ของทั้งทูตอาสาและท่านผู้หญิงสุจิตคุณ รวมทั้งความร่วมมือแรง
ร่วมใจของทีมไทยแลนด์ ณ กรุงวอชิงตัน หลังจากหักค่าใช้จ่ายแล้วมีเงินบริจาคให้
โรงพยาบาลศิริราช ๕ ล้านบาท การจัดงานครั้งนี้ได้รับการกล่าวขวัญถึงไปทั่วในวงสังคม
ของกรุงวอชิงตัน ที่สำคัญคือเป็นการเผยแพร่พระเกียรติคุณของพระบาทสมเด็จพระ
พระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ให้เป็นที่ประจักษ์
ในสหรัฐฯ

ในช่วงที่ทูตอาสาเป็นเอกอัครราชทูต ณ กรุงวอชิงตัน มีพระบรมวงศานุวงศ์หลายพระองค์เสด็จมาสหรัฐอเมริกา ทูตอาสาได้ถวายงานรับเสด็จทุกพระองค์อย่างสมพระเกียรติ ไม่มีสิ่งใดขาดตกบกพร่อง ทั้งยังสอนให้ข้าราชการยึดหลัก “อย่าให้สะดุด” กล่าวคือ ตั้งแต่เครื่องบินที่ประทับของพระบรมวงศานุวงศ์ลงจอดที่สนามบิน ต้องวางแผนและคิดเตรียมการต่างๆ ทุกขั้นตอนอย่างละเอียดรอบคอบตั้งแต่ประตูเครื่องบินพระที่นั่งเปิดจนถึงประตูเข้าโรงแรมที่ประทับ โดยจะต้องไม่ให้เกิดสถานการณ์ หรือโอกาสที่จะทำให้การเสด็จที่ท่าอากาศยาน ในชบวบรรณ ในโรงแรม หรือที่ประทับต้อง “สะดุด” เป็นอันขาด

ด้วยบุคลิกเฉพาะตัวของอาสาที่นุ่มนวลผูกใจคน **พิศาล มานวพัฒน์** เล่าว่า ...ในการเตรียมการรับเสด็จเจ้านายที่นครชิคาโก ท่านกงสุลใหญ่ ณ นครชิคาโก ได้รายงานท่านทูตอาสาด้วยความกังวลใจว่าทางโรงแรม *The Drake* ซึ่งเป็นโรงแรมที่จะจัดเป็นที่ประทับไม่ยอมลดราคาให้ไม่ว่าท่านกงสุลใหญ่จะเจรจาอย่างไรก็ไม่เป็นผล หลังผู้จัดการโรงแรมได้นำท่านทูตอาสาชมห้องต่างๆ ในโรงแรมและได้สนทนากันขึ้นมึนแล้ว ทั้งๆ ที่ทูตอาสาไม่ได้กล่าวขอให้ผู้จัดการลดราคาเช่าโรงแรมแต่อย่างใด แต่ปรากฏว่าผู้จัดการโรงแรมยอมตกลงราคาตามที่กงสุลใหญ่ได้พยายามเจรจามาตลอด

และที่ชิคาโกนี้เองก็เกิดเหตุการณ์ที่ทำให้ทูตอาสาต้องแก้ไขสถานการณ์เฉพาะหน้าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ขณะทรงดำรงพระราชอิสริยยศสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร เสด็จพระราชดำเนินเยือนเป็นการส่วนพระองค์ ทูตอาสาพร้อมด้วยกงสุลใหญ่และผู้ช่วยทูตทหารทุกฝ่ายเตรียมไปรอรับเสด็จหน้าบ้านโดเครื่องบินพระที่นั่งตามที่ได้มีการประสานก่อนหน้าแล้ว แต่อยู่ๆ เจ้าหน้าที่ประจำท่าอากาศยานนานาชาติโอแฮร์ก็มาแจ้งต่อคณะฝ่ายไทยว่า ไม่อนุญาตให้ทูตอาสาและคณะเข้าไปบริเวณหน้าบ้านโดเครื่องบินพระที่นั่งได้ ทูตอาสาต้องแก้สถานการณ์ด้วยการโทรศัพท์ถึงเจ้าหน้าที่ระดับสูงของกระทรวงการต่างประเทศสหรัฐฯ และได้พูดโทรศัพท์กับนาย Richard T. Childress เจ้าหน้าที่สภาความมั่นคงที่คุ้นเคยกัน และในเวลาไม่กี่นาทีก่อนที่เครื่องบินพระที่นั่งจะลงจอด ผู้อำนวยการท่าอากาศยานโอแฮร์ก็เดินกระหืดกระหอบมาพบฝ่ายไทยและกล่าวกับทูตอาสาว่า “*Mr. Ambassador, why didn't you tell me that your Crown Prince is the good friend of President Ronald Reagan?*” พร้อมทั้งเปิดทางให้ทูตอาสาและคณะเข้าไปยืนหน้าบ้านโดเครื่องบินพระที่นั่งเพื่อรอรับเสด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ตามแนวปฏิบัติของฝ่ายไทย

ทูตอาสาที่มีความภูมิใจที่ได้ปฏิบัติภารกิจสำคัญหลายประการที่เป็นการปกป้องผลประโยชน์ของประเทศไทย มีความสุขกับที่ทีมงานข้าราชการสถานทูตที่เป็นประหนึ่งครอบครัวเดียวกัน **วราภรณ์ พวงเกตุแก้ว** เล่าว่า ...ทุกวันพฤหัสบดีซึ่งเป็นวันที่ข้าราชการทำงานหนักที่สุดในรอบสัปดาห์ เพราะต้องรีบเร่งทำงานให้เสร็จทันบรรจุงูงเมล์การทูตภายใน ๕ โมงเย็นเพื่อนำไปส่งที่สนามบิน เมื่อเสร็จงานข้าราชการจะดื่มกินร้องเพลงสนุกสนานเป็นการผ่อนคลายที่ทำงานหนักกันมาตลอดสัปดาห์ ทูตอาสา มาพบเห็นเข้า จึงให้ย้ายสถานที่สังสรรค์ไปที่ทำเนียบทูตทุกวันพฤหัสบดี ให้แม่ครัวจัดอาหารและเครื่องดื่มบริการข้าราชการอย่างเต็มที่ อันเป็นที่มาของ “ชมรมวันพฤหัสบดี” ของข้าราชการสถานทูต ณ กรุงวอชิงตัน

อาสาอยู่ในตำแหน่งเอกอัครราชทูต ณ กรุงวอชิงตันได้เกือบ ๒ ปี ก็ได้รับการติดต่อจาก ดร.อำนาจ วีรวรรณซึ่งสนิทสนมกันแจ้งว่า ไกรสิทธิ์ จาติกวณิช ผู้รับผิดชอบโครงการก่อตั้งบริษัทผาแดงอินดัสทรี ขอให้ช่วยทาบตามอาสาไปเป็นกรรมการผู้จัดการบริษัทผาแดง อาสา รู้จักคุ้นเคยกับบริษัทนี้ดีตั้งแต่ครั้งเป็นเอกอัครราชทูตประจำเบลเยียม เพราะเคยร่วมหารือกับอัครวิณ คงสิริ ที่เดินทางไปกรุงบรัสเซลส์หลายครั้งเพื่อติดต่อประสานกับบริษัท Vieille - Montagne S.P.A. เบลเยียม ในการขอเทคโนโลยีสำหรับถลุงแร่สังกะสี

อาสาในวัย ๕๒ ผ่านชีวิตราชการมาเป็นระยะเวลา ๒๙ ปี เคยเป็นอธิบดีมาแล้ว ๒ กรม ทั้งกรมเศรษฐกิจและกรมการเมือง เป็นเอกอัครราชทูตประจำเบลเยียมที่รับมือกับปัญหาการค้ากับประชาคมเศรษฐกิจยุโรป เป็นปลัดกระทรวงซึ่งเป็นตำแหน่งสูงสุดของข้าราชการประจำ เป็นเอกอัครราชทูตประจำสหรัฐอเมริกาในยามที่ไทยต้องเผชิญปัญหาการกีดกันการค้าอย่างหนักหน่วงของสหรัฐฯ หากจะย้ายกลับกระทรวงฯ ก็ต้องเป็นปลัดกระทรวงอีกครั้งเหมือนกับ ม.ร.ว.เกษมสโมสร เกษมศรี หรือไม่ก็ย้ายเป็นทูตประเทศอื่นต่อไป ความท้าทายในฐานะข้าราชการประจำและนักการทูตคงไม่น่าจะมีอีกต่อไปแล้ว อาสาจึงเห็นเป็นโอกาสดีที่จะเปลี่ยนเส้นทางชีวิตไปสู่ภาคธุรกิจที่ทำทายกว่า ประกอบกับมีความคุ้นเคยเป็นอันดีกับผู้บริหารและงานของบริษัทผาแดง หลังจากหารือกับ ม.ร.ว. สุจิตคุณ ผู้เป็นภริยาแล้ว อาสา ก็ตกลงใจตอบรับการทาบตามนั้น และได้ลาออกจากกระทรวงการต่างประเทศในปี ๒๕๓๑ เพื่อไปดำรงตำแหน่งกรรมการผู้จัดการ บริษัท ผาแดงอินดัสทรี จำกัด (มหาชน) ทั้งๆ ที่อายุราชการยังเหลืออีก ๘ ปี

พบปะชุมชนไทยในสหรัฐ

ร่วมเล่นกอล์ฟกับคนไทยในสหรัฐ

วันเข้ารับตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ณ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๔

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ๒ สมัย (ปี ๒๕๓๔ - ๒๕๓๕)

ปี ๒๕๓๔ คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (รชช.) นำโดยพลเอก สุนทร คงสมพงษ์ เข้ายึดอำนาจการปกครองจากรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ แล้วแต่งตั้งให้อานันท์ ปันยารชุน เป็นนายกรัฐมนตรี นายกานันท์ได้ขอให้อาสาซึ่งนั่งทำงานประจำในตำแหน่งกรรมการผู้จัดการของบริษัทผาแดงอินดัสทรี ให้มารับตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ด้วยไว้วางใจในความสามารถของอาสาเพราะเคยร่วมงานกันเมื่อครั้งนายกานันท์เป็นปลัดกระทรวงและอาสาเป็นอธิบดีกรมเศรษฐกิจ ในขณะที่มีการจัดตั้งรัฐบาลนั้น พี่ชายของอาสา คือ พลตำรวจเอก เภา สารสิน อธิบดีกรมตำรวจมีชื่อติดโผเป็นรองนายกรัฐมนตรีด้วย อาสาจึงทักท้วงกับนายกานันท์ด้วยเกรงข้อครหาว่าจะมีคนในตระกูล “สารสิน” ร่วมในคณะรัฐบาลพร้อมกัน ๒ คน นายกานันท์ได้รับทราบข้อกังวลนี้ แต่เมื่อสอบถามพลเอก สุจินดา คราประยูร นายทหารคนสำคัญในคณะรชช.แล้ว พลเอก สุจินดาเห็นว่าไม่เป็นประเด็นขัดข้อง อาสาจึงได้รับโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ

การได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศนับเป็นตำแหน่งที่ ๒ ที่อาสาตามรอยบิดา ท่านพจน์ สารสิน ที่เคยดำรงตำแหน่งเดียวกัน โดยห่างกัน ๔๐ ปี หลังจากทีบิดารับตำแหน่งนี้ในรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม เมื่อปี ๒๔๙๒

รัฐบาลนายกรัฐมนตรีอานันท์กำหนดภารกิจหลัก คือ จัดการเลือกตั้งทั่วไปและให้มีรัฐบาลใหม่ที่มาจากการเลือกตั้งภายใน ๑ ปี เวลาในการปฏิบัติงานของรัฐบาลจึงมีระยะเวลาที่สั้นมาก จำเป็นต้องดำเนินการเฉพาะเรื่องที่มีความสำคัญเร่งด่วนเป็นหลัก งานของรัฐบาลในช่วงเวลานั้นจึงเป็นเรื่องที่จะต้องสร้างความเชื่อมั่นและฟื้นฟูภาพลักษณ์ของไทยให้นานาประเทศเห็นว่าประชาธิปไตยในประเทศไทยไม่ได้ถูกปิดกั้น หากแต่ไทยมีรัฐบาลพลเรือนที่มีเสถียรภาพ ประชาชนมีเสรีภาพ เพื่อเรียกความเชื่อมั่นจากนักลงทุนต่างประเทศ

เพื่อให้เป็นไปตามเป้าประสงค์นี้ รัฐมนตรีอาสาได้สั่งการให้สถานเอกอัครราชทูตและสถานกงสุลทุกแห่งเข้าพบเจ้าหน้าที่ระดับสูงเพื่อชี้แจงและประชาสัมพันธ์กับภาครัฐและเอกชนของประเทศเจ้าบ้าน รวมทั้งจัดคณะจากประเทศไทยออกไปรณรงค์เรียกความเชื่อมั่นในประเทศสำคัญและเวทีระหว่างประเทศ ส่งผลให้ไทยสามารถดำรงความเชื่อมั่นจากนานาประเทศไว้ได้ และดึงดูดธุรกิจการลงทุนต่างประเทศกลับมายังประเทศไทยอย่างรวดเร็ว สำหรับภารกิจในด้านการต่างประเทศนั้น รัฐมนตรีอาสาได้ตั้งเป้าหมายโดยเน้นสองเรื่องที่มีความสำคัญ คือ การแก้ไขปัญหาแกมพูชาและการฟื้นฟูความสัมพันธ์กับเวียดนาม ลาว และแกมพูชาที่กระทบกระทั่งกันตั้งแต่สงครามอินโดจีน

ประชุมกับข้าราชการระดับสูง ณ ห้องนราธิป กระทรวงการต่างประเทศ วังสราญรมย์

นายกรัฐมนตรีอานันท์ ปันยารชุน พบปะข้าราชการกระทรวงการต่างประเทศ
ณ ห้องบัวแก้ว กระทรวงการต่างประเทศ วังสราญรมย์

รัฐบาลนายอานันท์พ้นจากตำแหน่งภายหลังการเลือกตั้งทั่วไปในวันที่ ๒๒ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๕ เกิดการประชุมประທံงการขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของ พลเอก สุจินดา คราประยูร อย่างรุนแรงที่ห้องสนามหลวง จนนำไปสู่การใช้กำลังปราบปรามในวันที่ ๑๗ พฤษภาคม ปีเดียวกัน ในเหตุการณ์ “พฤษภาทมิฬ” ทำให้ พลเอก สุจินดาประกาศลาออกจากตำแหน่ง อานันท์ ปันยารชุน ได้รับการเสนอชื่อเป็น นายกรัฐมนตรี และได้รับพระบรมราชโองการแต่งตั้งให้เป็นนายกรัฐมนตรีอีกวาระหนึ่ง เมื่อวันที่ ๒ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๓๕ มีการจัดตั้งคณะรัฐบาลเฉพาะกิจเพื่อจัดการเลือกตั้งทั่วไป รัฐมนตรีส่วนใหญ่ของรัฐบาลอานันท์ ๒ เป็นผู้ที่เคยดำรงตำแหน่งมาก่อนในสมัยแรก และเป็นอีกครั้งหนึ่งที่นายอานันท์มอบความไว้วางใจให้อาสาทำหน้าที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ

เวลาทำงานของรัฐบาลอานันท์ ๒ ยิงมีน้อยกว่าครั้งแรก คือ เพียง ๓ เดือน เพราะนายกอานันท์ตั้งใจให้เป็นรัฐบาลที่มีหน้าที่เตรียมการเลือกตั้ง รอให้คณะรัฐมนตรีที่มาจากพรรคเลือกตั้งเข้าบริหารประเทศ ภารกิจของรัฐบาลเป็นการสานต่อนโยบายที่เคยได้ดำเนินการมาในสมัยรัฐบาลอานันท์ ๑ งานด้านการต่างประเทศภายใต้รัฐมนตรีอาสาสมัครที่ ๒ จึงยังคงให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาภัยพิบัติและการกระชับความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน เป็นการต่อเนื่องจากที่ได้ดำเนินการมาในสมัยแรก พร้อมเพิ่มพูนความสัมพันธ์กับมิตรประเทศอาเซียน

หลังจากที่รัฐบาลอานันท์ ๒ หมดวาระหลังการเลือกตั้งทั่วไปในวันที่ ๒๓ กันยายน พ.ศ. ๒๕๓๕ อาสาสมัครจากตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ และกลับมาทำงานกับบริษัทผาแดงอินดัสทรีในตำแหน่งประธานผู้บริหารสูงสุด (CEO) จนกระทั่งวันที่ ๒๗ เมษายน พ.ศ. ๒๕๔๓ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็น **รองราชเลขาธิการ** ในขณะที่ ม.ล.พีระพงศ์ เกษมศรี เป็นราชเลขาธิการ ต่อมา วันที่ ๒๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๔๓ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็น **ราชเลขาธิการ** คนที่ ๕ สืบแทน ม.ล.พีระพงศ์ เกษมศรี^{๔๐} ซึ่งถึงแก่อนิจกรรม

อาสาปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งราชเลขาธิการนับตั้งแต่นั้นมา พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พ้นจากตำแหน่งราชเลขาธิการในเดือนกันยายนปี ๒๕๕๕ เมื่ออาสาสมัครมีอายุ ๗๖ ปี รวมระยะเวลาที่ถวายงานรับใช้เบื้องพระยุคลบาทในตำแหน่งราชเลขาธิการเป็นเวลา ๑๒ ปี ๒ เดือน

อาสาสมัครรับตำแหน่งประธานกรรมการ บริษัท ผาแดงอินดัสทรี จำกัด (มหาชน) อีกครั้งในปี ๒๕๕๕ จนลาออกจากบริษัท เมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๔ รวมเป็นเวลา ๓๓ ปีที่ทำงานในฐานะผู้บริหารระดับสูงให้กับผาแดงอินดัสทรี

^{๔๐} ม.ล.พีระพงศ์ เกษมศรี เคยดำรงตำแหน่งเอกอัครราชทูตผู้แทนถาวรไทยประจำสหประชาชาติ ณ นครนิวยอร์ก เอกอัครราชทูตประจำญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา และราชเลขาธิการคนที่ ๔ ในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร

เจ้าคุณโรดม สีหนุ เข้าพบ พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ นายกรัฐมนตรี ที่ทำเนียบรัฐบาล

การแก้ปัญหาภัยพิบัติ

ตลอดระยะเวลาที่อาสาเป็นอธิบดีกรมการเมือง ปลัดกระทรวง และเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศทั้งสองวาระ แม้จะเว้นช่วงไประหว่างที่ออกไปเป็นเอกอัครราชทูตประจำสหรัฐอเมริกา ผลงานด้านการทูตและการต่างประเทศอันโดดเด่นของอาสาก็น่าจะจารึกไว้ในประวัติศาสตร์การทูตของไทย คือ การดำเนินนโยบายการทูตและการต่างประเทศในการแก้ปัญหาภัยพิบัติ

หากมองการต่างประเทศไทยย้อนกลับไปช่วงหลังจากที่สงครามโลกครั้งที่ ๒ ยุติลง โลกได้เข้าสู่ยุคสงครามเย็น ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ต้องเผชิญกับการแผ่ขยายอิทธิพลของลัทธิคอมมิวนิสต์ โดยเฉพาะช่วงสงครามเวียดนาม ซึ่งสิ้นสุดลงด้วยชัยชนะของฝ่ายคอมมิวนิสต์ในกลุ่มประเทศอินโดจีนทั้งหมดในปี ๒๕๑๘ หลังจากนั้นในเดือนธันวาคม พ.ศ. ๒๕๒๑ เวียดนามได้ส่งกำลังทหารรุกรานและยึดครองกัมพูชา ทำให้บรรดาประเทศในภูมิภาคที่มีโซ่คอมมิวนิสต์ในเอเชียต้องวิตกหวั่นไหวต่อภัยคุกคามที่ได้มาถึงประตูหน้าบ้านแล้ว จนเป็นที่เกรงกลัวกันว่าทฤษฎีโดมิโนกำลังจะกลายเป็นจริง โดยมีประเทศไทยจะเป็นโดมิโนที่จะล้มตัวถัดไป

ในความเป็นจริงแล้วสถานการณ์ขณะนั้นมีความผันแปรและสลับซับซ้อนยิ่งกว่านี้ ช่วงที่ทูตอสาย้ายจากตำแหน่งเอกอัครราชทูต ณ กรุงบรัสเซลส์ มารับหน้าที่เป็นอธิบดีกรมการเมือง และเป็นปลัดกระทรวงการต่างประเทศในเวลาต่อมา เป็นช่วงที่กระทรวงการต่างประเทศมีบทบาทสำคัญต่อการรักษาความมั่นคงและความอยู่รอดของประเทศไทย นับเป็นบริบทที่ทำทนายการดำเนินการทูตและการต่างประเทศของไทย

อสาได้กล่าวถึงเหตุการณ์ในช่วงนั้นว่า ...การที่เวียดนามส่งกำลังทหารเข้ามายึดครองกัมพูชาและประชิดชายแดนไทย อีกทั้งยังมีชาวกัมพูชาหนีภัยมาอาศัยพักพิงตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชาเป็นจำนวนมากได้ส่งผลให้เกิดความระส่ำระสายในประเทศไทยเป็นอย่างมาก เป็นการย่ำเดือนทฤษฎีโดมิโน ประกอบกับประเทศไทยเองก็กำลังเผชิญกับภัยคุกคามภายในประเทศจากพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ความวิตกกังวลนั้นถึงขั้นที่เศรษฐกิจไทยหลายคนเริ่มตระเตรียมจะอพยพครอบครัวไปตั้งรกรากในสหรัฐอเมริกาหรือประเทศตะวันตกอื่นๆ

แม้ว่าเวียดนามจะให้เหตุผลต่อนานาประเทศในการส่งกองกำลังทหารเข้ามาในกัมพูชาว่า เพื่อล้มรัฐบาลเขมรแดงที่ทำการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ประชาชนของตนเอง แต่หลายฝ่ายก็เชื่อว่าเวียดนามมีแผนการที่จะเสริมสร้างอิทธิพลของตนเหนือกลุ่มประเทศอดีตอินโดจีนทั้งหมด ทางด้านอาเซียนซึ่งขณะนั้นประกอบด้วยประเทศที่ไม่ได้เป็นคอมมิวนิสต์ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ๕ ประเทศ คือ อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และไทย จึงได้ผนึกกำลังกันด้วยการดำเนินการทางการทูตและการเมืองระหว่างประเทศเพื่อระดมความสนับสนุนจากประชาคมโลกในการต่อต้านการยึดครองกัมพูชาโดยเวียดนามอย่างไม่ชอบธรรม อันเป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงของไทยในฐานะที่เป็นรัฐด้านหน้า และต่อสันติภาพและเสถียรภาพของภูมิภาคโดยรวม

ตลอดเวลาที่พลอากาศเอก สิริ
เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการ
ต่างประเทศนั้น การดำเนินนโยบาย
ต่างประเทศของไทยเป็นไปด้วย
ความมั่นคงและแน่นอน โดยเฉพาะ
ต่อกรณีปัญหา กัมพูชา

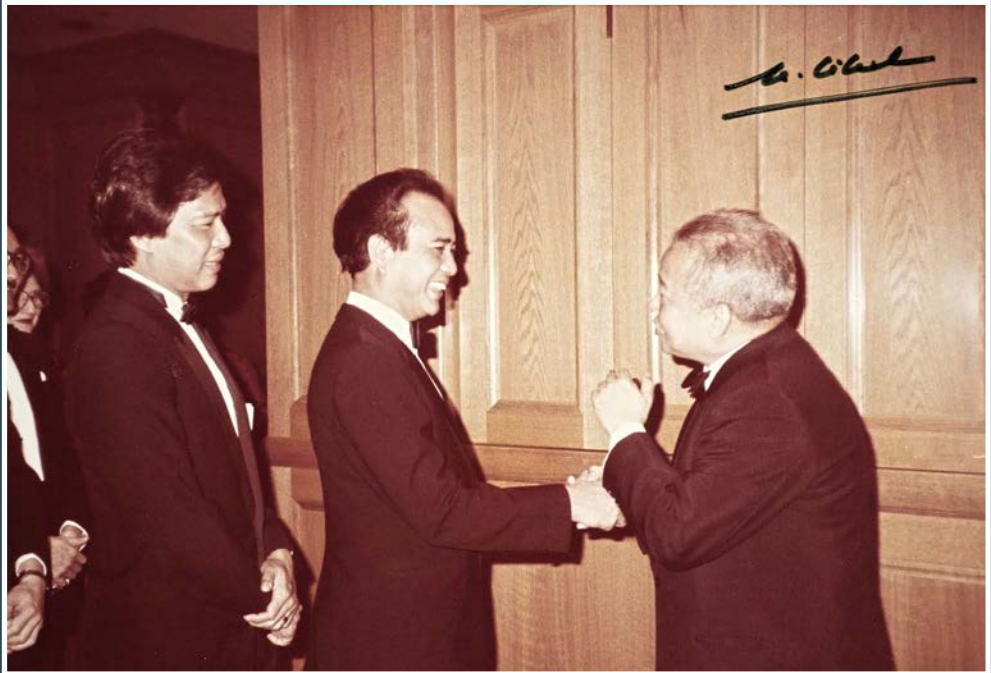

เมื่อมองย้อนกลับไปถึงสถานการณ์ความขัดแย้งในกัมพูชา ณ เวลานั้น อาสาฯยังเชื่อมั่นว่าสาเหตุสำคัญที่ประเทศไทยได้แสดงบทบาทเป็นผู้นำในการดำเนินการทางการทูต ทั้งในกรอบอาเซียนและในเวทีสหประชาชาติ รวมทั้งการสร้างแนวร่วมกับประเทศ พันมิตรที่สำคัญโดยเฉพาะจีนกับสหรัฐฯ เป็นเพราะความเป็นผู้นำของรัฐมนตรีสิทธิ ที่ได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศเป็นเวลายาวนานถึง ๘ ปีในช่วง หัวเลี้ยวหัวต่อที่ไทยต้องเผชิญกับภัยคุกคามจากปัญหา กัมพูชา รัฐมนตรีสิทธิ เป็นผู้กำหนด ยุทธศาสตร์และแนวทางการต่างประเทศที่ส่งผลให้ไทยสามารถผ่านพ้นช่วงวิกฤติ ดังกล่าวได้

อาสาฯกล่าวถึงรัฐมนตรีสิทธิด้วยความชื่นชมอย่างยิ่ง ทั้งยังเชื่อว่ายุคนั้นนโยบาย ต่างประเทศไทยมีเอกภาพเพราะความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดและความไว้วางใจที่นายกรัฐมนตรีนพพลเอก เปรม ติณสูลานนท์ มีต่อพลอากาศเอก สิทธิตั้งแต่ดำรงตำแหน่งเลขาธิการ สภาความมั่นคงแห่งชาติ ต่อเนื่องมาจนถึงเมื่อได้รับหน้าที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวง การต่างประเทศในเวลาต่อมา ประกอบกับรัฐมนตรีสิทธิได้รับการยอมรับและความเชื่อมั่น จากบรรดาระัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียนและมิตรประเทศทั้งหลาย อาสาฯกล่าวว่าตลอด เวลาที่พลอากาศเอก สิทธิเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศนั้น การดำเนิน นโยบายต่างประเทศของไทยเป็นไปด้วยความมั่นคงและแน่วแน่ โดยเฉพาะต่อกรณี ปัญหา กัมพูชา

หัวใจสำคัญของการดำเนินยุทธศาสตร์ทางการทูตของไทย คือ การจัดตั้งรัฐบาล ผสมสามฝ่าย อันประกอบด้วยฝ่าย FUNCINPEC ของเจ้านโรดม สีหนุ กษัตริย์กัมพูชา ฝ่าย KPNLF ของนายซอน ซาน อดีตนายกรัฐมนตรีกัมพูชา และฝ่ายเขมรแดงที่มี นายเขี้ยว สัมพันธ์ เป็นผู้นำ ไทยและประเทศอื่นๆ ในอาเซียนด้วยการสนับสนุนจากฝ่ายจีน ได้โน้มน้าวให้เจ้านโรดม สีหนุ ซึ่งลี้ภัยอยู่ที่กรุงปักกิ่งหลังจากที่เวียดนามยึดครองกัมพูชา กลับมาดำรงตำแหน่งเป็นผู้นำของรัฐบาลผสมกัมพูชา เพื่อเป็นการรักษาที่นั่งกัมพูชา ในสหประชาชาติไม่ให้ตกเป็นของรัฐบาลเฮง สัมริน ที่เวียดนามได้อุปโลกนขึ้นมา เพราะหากจะผลักดันให้ฝ่ายเขมรแดงที่ได้สร้างความหายนะแก่ประชาชนชาวกัมพูชา อย่างมากครองที่นั่งของกัมพูชาในสหประชาชาติแต่เพียงฝ่ายเดียวต่อไป ไทยคงไม่ได้รับการสนับสนุนจากประชาคมโลกอย่างแน่นอน

ภาพงานเลี้ยงที่นครนิวยอร์ก ซึ่งเจ้าหน้าโอดม สีหนุ และเจ้าหญิงโมนิคดงพระนามพระราชทานให้อาสา

เหตุการณ์กัมพูชาได้ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับเวียดนามต้องแตกหักด้วยเหตุที่เวียดนามได้รุกรานและยึดครองกัมพูชาเมื่อปี ๒๕๒๑ (ค.ศ. ๑๙๗๘) ซึ่งเป็นรัฐบาลที่จีนให้การสนับสนุน จีนจึงได้ตอบด้วยการโจมตีเวียดนามในปี ๒๕๒๒ (ค.ศ. ๑๙๗๙) และหันมาสนับสนุนไทยและอาเซียนอย่างเต็มที่ในการต่อต้านเวียดนาม ทั้งๆ ที่ก่อนหน้านี้ทั้งสองประเทศเป็นพันธมิตรร่วมอุดมการณ์เดียวกัน ประจวบกับความขัดแย้งได้ปะทุขึ้นในกลุ่มประเทศค่ายคอมมิวนิสต์และสังคมนิยม จนนำไปสู่การแตกหักของความสัมพันธ์ระหว่างสหภาพโซเวียตกับจีนที่ในอดีตเคยร่วมกันเป็นผู้นำของขบวนการปฏิวัติคอมมิวนิสต์ทั่วโลก โดยฝ่ายจีนกล่าวหาว่าสหภาพโซเวียตละทิ้งอุดมการณ์ และมุ่งดำเนินลัทธิครองความเป็นเจ้าโลก (global hegemony) โดยมีเวียดนามเป็นตัวแทนในการแผ่อิทธิพลในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อันเปรียบเสมือนสนามหลังบ้านของจีน

อาสาเล่าว่า ... เหตุการณ์ที่เวียดนามรุกรานกัมพูชาในปี ๒๕๒๑ และการที่จีนตอบโต้เวียดนามในปี ๒๕๒๒ นั้น ส่งผลให้จีนปรับนโยบายต่อการสนับสนุนพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยอย่างชัดเจน เพราะเดิมนั้นจีนได้แยกการดำเนินความสัมพันธ์กับไทยเป็น ๒ ระดับ กล่าวคือ แม้ว่าจีนจะมุ่งส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีกับไทยในระดับรัฐบาลต่อรัฐบาล แต่จีนก็ยังคงรักษาความสัมพันธ์ระหว่างพรรคคอมมิวนิสต์ของทั้งสองประเทศ ซึ่งทำที่ดังกล่าวของจีนได้สร้างความอึดอัดใจให้กับไทยอย่างยิ่ง เพราะในช่วงนั้นพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยได้ประกาศทำที่อย่างชัดเจนว่าต้องการล้มล้างรัฐบาลไทย และเปลี่ยนการปกครองของไทยเป็นระบอบคอมมิวนิสต์

ที่เขียน
ต้นฉบับ
ระดับคุณภาพ

อาสา สารสิน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศได้โทรศัพท์ให้โลกได้ชื่นชมต่อการจัดการเจรจาสันติภาพในกัมพูชา โดยวางตัว "เหมาะสม" ที่สุดเป็นหน้าเป็นตาของไทยที่เรามีรัฐมนตรี "เยี่ยมยอด"

ยกตัวอย่างเช่นผู้นำเขมรแดง ขออาสาฯ ที่ขอเป็นเพื่อนกับบ้านเกิดด้วยเจตนาอันดี ๆ กับตัวเขมรที่ไม่สมควร แต่ขอโทษคนชื่อ อาสา สารสิน ไม่ใช่เด็กอ่อนหัดในวงการทูตระหว่างประเทศ

มีหรือจะไม่รู้ที่ถนนเขมร จึงปฏิเสธทันทีว่าไปด้วยกันไม่ได้... ต้องปิ่นกันคนละเที่ยวผู้นำเขมรแดงก็เลยจ้อยตามระเบียบ คนไทยเองก็ไม่ต้องอับอาย เพราะ

มีรัฐมนตรีไม่เป็นงาน ไม่ใช่ประเทศเขาค่าส่งบริษัทยาของเราเป็นประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด โดยเฉพาะทั้ง 2 ประเทศที่รบกันเป็นมิตรกับเราทั้งคู่ แต่คนระดับรัฐมนตรีไปไม่ถึงประเทศคู่สงครามบอกจะช่วยเหลือให้คนเอกราชเสรีรัก-ถูกรักในใจ ความรักคนไทยหน้าแตกกันทั้งประเทศ... ป่านนี้ยังอยากกินไม่เสร็จเลย

อาสา สารสิน

ภาสกร งาม หน้า 6
๒๐ พ.ย. ๓๔

หลังจากเวียดนามเข้ายึดครองกัมพูชา จีนได้เปลี่ยนท่าทีดังกล่าวโดยยกเลิกการสนับสนุนที่เคยให้แก่พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ในขณะที่พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยก็ปฏิเสธข้อเสนอของพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามที่จะเข้ามาสนับสนุนแทนจีน ประกอบกับนโยบายภายในประเทศของไทยในสมัยนายกเปรม คือ นโยบาย ๖๖/๒๓ ที่เน้นการปรองดองในการต่อสู้กับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ประสบความสำเร็จในการโน้มน้าวให้บรรดานิสิตนักศึกษาที่ไปร่วมขบวนการฝ่ายคอมมิวนิสต์ ออกมามอบตัวและกลับคืนสู่สังคม ทำให้รัฐบาลไทยสามารถมีชัยชนะในการต่อสู้กับขบวนการคอมมิวนิสต์ในประเทศไทยได้ในที่สุด

เป็นที่น่าสังเกตว่าการที่ฝ่ายจีนหันมาให้ความร่วมมือกับอาเซียนในการต่อต้านการรุกรานกัมพูชา ทั้งๆ ที่เวียดนามกับจีนต่างก็เป็นประเทศคอมมิวนิสต์ด้วยกัน เป็นการสะท้อนข้อเท็จจริงในการเมืองระหว่างประเทศที่ว่า ผลประโยชน์แห่งชาติย่อมมีความสำคัญเหนือกว่าสายสัมพันธ์ทางลัทธิอุดมการณ์

นับว่าความสำเร็จของการดำเนินนโยบายต่างประเทศของไทยต่อปัญหา กัมพูชา ในช่วงที่เป็นวิกฤติต่อความมั่นคงของไทย เป็นเพราะบทบาทการนำของกระทรวงการต่างประเทศในช่วงที่พลอากาศเอก สิทธิเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ประกอบกับการทำงานที่ใกล้ชิดและเป็นทีมระหว่างรัฐมนตรีสิทธิกับปลัดอาสา

ในกรณีปัญหา กัมพูชา ปลัดอาสาได้ทำงานเพื่อตอบสนองนโยบายอย่างแข็งขัน ได้ผลักดันท่าทีและผลประโยชน์ของไทยในอาเซียนและในเวทีระหว่างประเทศจนเป็นผลสำเร็จ ผู้ที่เคยมีโอกาสทำงานกับอาสาในบริบทต่างๆ กันล้วนเห็นตรงกันว่าอาสามีความนิ่มนวล เน้นการสร้างไมตรีใจกับบุคคลต่างๆ ที่ต้องร่วมการหารือและการเจรจา เปิดกว้างต่อการรับฟังความเห็นของทุกฝ่ายเพื่อหาจุดร่วมกัน ขณะเดียวกันอาสา มีทักษะในการโน้มน้าวผู้อื่น รวมทั้งมีความชัดเจนและความหนักแน่นในการสื่อสารเพื่อผลักดันท่าทีและแนวทางของไทยซึ่งได้รับการตอบสนองด้วยดีเสมอมา ไม่ว่าจะมาจากบรรดาประเทศอาเซียนด้วยกัน หรือมิตรประเทศที่สำคัญอย่างจีนและสหรัฐฯ

พิศาล มาณวพัฒน์ ผู้เคยปฏิบัติงานในที่มงานเลขานุการของปลัดอาสาเล่าว่า ...ในการประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสอาเซียน ซึ่งเป็นเวทีสำคัญในการถกและตกลงนโยบายของปลัดกระทรวงการต่างประเทศอาเซียน ๕ ประเทศในขณะนั้น และเป็นการประชุมครั้งสำคัญเพื่อกำหนดท่าทีในการให้ความสนับสนุนแก่รัฐบาลผสมสามฝ่ายของกัมพูชา (CGDK) การหารือช่วงสำคัญมักจะมีขึ้นในระหว่างอาหารค่ำในคืนก่อนวันประชุมนั้น ปลัดอาเซียนทั้งห้าประเทศได้พิจารณาร่างเอกสาร ๑ หน้าที่จะเป็นคำแถลงของอาเซียนเรียกร้องให้บรรดามิตรประเทศให้การสนับสนุนทางการเมืองแก่รัฐบาลผสมในการต่อต้านการยึดครองกัมพูชาโดยเวียดนาม ซึ่งอาเซียนต้องการชัดเจนอยู่แล้ว

ครั้งนั้นท่านปลัดอาสาเห็นว่ายังไม่พอ และถึงเวลาแล้วที่อาเซียนจะเลิกกำกวมในสิ่งที่บางประเทศทำอยู่ ท่านจึงเสนอให้เพิ่มคำว่า “and military” ลงไปในประโยค เป็น “In this regard, ASEAN calls on the international community to extend political and military assistance to the CGDK.” ทุกคนเห็นพ้องด้วยกับข้อเสนอที่ให้เพิ่มเพียง ๒ คำของไทย เพราะเป็นการส่งสัญญาณที่หนักหน่วงไปยังเวียดนาม และสร้างความชัดเจนในท่าทีร่วมกันของอาเซียนต่อมิตรประเทศ นับเป็นจุดเปลี่ยนผ่านสำคัญที่ช่วยกดดันเวียดนามให้หันเข้าสู่การแก้ปัญหาที่โต๊ะเจรจา และสะท้อนวิธีการทำงานของท่านปลัดอาสาว่าก่อนจะเข้าประชุมหรือหารือกับผู้ใด ท่านจะเตรียมสิ่งที่ไทยต้องการอย่างชัดเจนไว้ก่อนเสมอ

สถานการณ์ความขัดแย้งในกัมพูชาได้ยืดเยื้อเป็นเวลากว่า ๑๐ ปี ก่อนจะเริ่มคลี่คลายเมื่อสงครามเย็นยุติลงหลังจากที่กำแพงเบอร์ลินถูกพังทลาย พร้อมกับ การล่มสลายของสหภาพโซเวียต ซึ่งส่งผลให้มีการตัดความช่วยเหลือต่างๆ ที่สหภาพโซเวียตเคยให้แก่เวียดนาม ด้านเวียดนามเองก็เริ่มเหนื่อยล้าจากการอุปถัมภ์รัฐบาลหุ่นของตนในกัมพูชา และจากการที่ถูกโดดเดี่ยวและกดดันโดยประชาคมโลก

ช่วงนั้นรัฐบาลของพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ประกาศนโยบาย “เปลี่ยนสนามรบเป็นสนามการค้า” คือ ปรับเปลี่ยนนโยบายต่อปัญหากัมพูชาจากเดิมที่ให้การสนับสนุนรัฐบาลผสมกัมพูชาสามฝ่ายนำโดยเจ้านโรดม สีหนุ โดยริเริ่มเปิดช่องทางการติดต่อกับกัมพูชาและฝ่ายตรงกันข้าม คือ ฝ่ายรัฐบาลฮุน เซนที่ได้รับการอุปถัมภ์โดยเวียดนาม ซึ่งถือว่าเป็นการกลับลำจากนโยบายเดิมที่ไทยได้ร่วมดำเนินมากับอาเซียนเป็นเวลา ๑๐ กว่าปี โดยเฉพาะการปฏิเสธไม่ยอมรับสถานะใดๆ ของรัฐบาลฮุน เซน

นายกรัฐมนตรีชาติชายเชื่อว่าสงครามเย็นกำลังจะสิ้นสุดลง ปัญหาแกมพูชาไม่ได้เป็นภัยคุกคามต่อไทยเหมือนแต่ก่อน ยิ่งสันติภาพกลับมาสู่แกมพูชาและอินโดจีนเร็วขึ้นเพียงใด ลู่ทางการค้าและการลงทุนก็จะยิ่งขยายเพิ่มมากขึ้นเท่านั้น นายกรัฐมนตรีชาติชายจึงเห็นว่าไทยต้องแสดงบทบาทนำในการเร่งและกดดันให้แกมพูชาทุกฝ่ายมาสู่โต๊ะเจรจา และการที่ไทยจะแสดงบทบาทดังกล่าวได้จำเป็นจะต้องเปิดประตูการติดต่อกับฝ่ายฮุน เซน ด้วย อย่างไรก็ตาม หลายคนมองว่าการดำเนินนโยบายดังกล่าวของรัฐบาลพลเอก ชาติชายได้ส่งผลกระทบต่อสถานะของรัฐบาลผสมแกมพูชาสามฝ่ายที่อาเซียนให้การสนับสนุน อีกทั้งเป็นการเสริมสถานะและอำนาจต่อรองของฝ่ายฮุน เซน

ทันทีที่เข้ารับหน้าที่เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ รัฐมนตรีอาสาตระหนักว่ามีเวลาในการทำงานไม่มาก จึงได้ตั้งเป้าหมายอันดับแรกเป็นการเปิดศักราชใหม่ในความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านบนพื้นฐานของความไว้เนื้อเชื่อใจ และผลประโยชน์ร่วมกัน โดยเฉพาะปัญหาแกมพูชานั้น แม้ว่าจะได้มีการเจรจาหลายรอบที่อินโดนีเซีย แต่แกมพูชาทั้งสี่ฝ่ายยังไม่สามารถบรรลุถึงการปรองดองอย่างแท้จริง และไม่สามารถตกลงกันได้เกี่ยวกับกระบวนการบริหารประเทศของรัฐบาลชั่วคราวที่เรียกชื่อว่า Supreme National Council of Cambodia (SNC) ซึ่งได้มีการตกลงกันในหลักการให้มีการจัดตั้งขึ้นก่อนหน้านั้นแล้ว

รัฐมนตรีอาสาเห็นว่าปัญหาที่ทำให้การเจรจาติดขัด คือ ท่าทีที่แข็งกร้าวของฝ่ายฮุน เซน เนื่องจากเป็นฝ่ายที่กุมอำนาจในแกมพูชาอยู่ในขณะนั้น จึงมองว่าฝ่ายตนถือไพ่เหนือกว่า ในขณะที่เดียวกันฝ่ายเขมรแดงก็เกรงว่าฝ่ายตนจะถูกโดดเดี่ยวเพราะประวัติการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ชาวแกมพูชามากกว่าล้านคน รัฐมนตรีอาสาจึงเชื่อว่าหากจะให้การเจรจาคืบหน้าจะต้องปฏิบัติต่อแกมพูชาทุกฝ่ายอย่างเท่าเทียมและไม่ลำเอียงพร้อมกันนั้นต้องยกสถานะเจ้านโรดม สีหนุให้อยู่ในฐานะสูงสุด และเป็นผู้นำที่จะสร้างความปรองดองระหว่างแกมพูชาฝ่ายต่างๆ ให้เกิดขึ้น ด้วยเหตุที่เจ้านโรดม สีหนุ เป็นอดีตกษัตริย์ที่แกมพูชาทุกฝ่ายย่อมจะยอมรับได้ รวมทั้งนานาประเทศด้วย

ด้วยแนวทางดังกล่าว รัฐบาลไทยจึงได้เสนอเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมกัมพูชา ทั้งสี่ฝ่ายที่พญาเมื่อวันที่ ๒๓ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๓๔ โดยมีมุ่งหมายให้กัมพูชาทุกฝ่าย หรือและหาแนวทางแก้ไขปัญหากันเองให้มากที่สุด โดยไม่มีการแทรกแซงจากภายนอก ฝ่ายไทยทำหน้าที่เป็นผู้ประสานอำนวยความสะดวกให้กัมพูชาทั้งสี่ฝ่ายมาพบหารือกัน อย่างพร้อมหน้า ความมุ่งหวังของฝ่ายไทยคือสนับสนุนบทบาทของเจ้านโรดม สีหนุ ที่จะเป็นผู้เชื่อมการปรองดองระหว่างฝ่ายต่างๆ เพื่อนำสันติภาพกลับสู่กัมพูชา

ผลปรากฏว่าการประชุมที่พญาสามารถบรรลุถึงข้อตกลงในขั้นตอนการดำเนินการ บริหารประเทศชั่วคราวภายใต้ SNC และได้ตกลงให้เจ้านโรดม สีหนุ เป็นผู้นำกัมพูชา ในช่วงเปลี่ยนผ่าน ซึ่งนำไปสู่การลงนามความตกลงสันติภาพในกัมพูชาในระหว่างการประชุมที่กรุงปารีสในเดือนตุลาคมปีเดียวกัน

อาสาไม่เคยกล่าวไว้ข้อดบบทบาทของไทยหรือของตนเองที่ช่วยผลักดันให้การเจรจาหว่านกัมพูชาทั้งสี่ฝ่ายบรรลุผลสำเร็จ แต่จะกล่าวว่าสิ่งที่มุ่งหวังมากที่สุด คือ เมื่อกัมพูชามีความสงบ ชาวกัมพูชาประมาณ ๓๕๐,๐๐๐ คน ที่หนีภัยความขัดแย้ง และพักพิงอยู่ในศูนย์ผู้อพยพชาวกัมพูชาในประเทศไทยจะได้เดินทางกลับมาตุภูมิอย่างปลอดภัย และกลับสู่การดำรงชีวิตอย่างปกติสุข อีกทั้งไม่หวนเดินทางมายังประเทศไทยอีก อาสายังเห็นสมควรชื่นชมทหารไทยที่ได้ซ่อมแซมถนนและเก็บกู้ทุ่นระเบิดจำนวนมาก ตามเส้นทางคมนาคมในกัมพูชาและบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชาซึ่งอำนวยความสะดวกในการเดินทางกลับมาตุภูมิโดยสะดวกและปลอดภัยของผู้อพยพ และเป็นเส้นทางในการส่งความช่วยเหลือบรรเทาทุกข์ ฟันฟูเศรษฐกิจกัมพูชา ทั้งยังเป็นเส้นทางการค้าระหว่างไทยกับกัมพูชาในเวลาต่อมา

อาสาเปิดเผยว่า...หลังจากการประชุมที่กรุงปารีส เจ้าสีหนุตระหนักดีถึงบทบาทที่สำคัญของไทยที่ได้ช่วยนำสันติภาพกลับสู่กัมพูชา ด้วยเหตุนี้เมื่อเจ้าสีหนุกลับไปกัมพูชา ในฐานะประธาน SNC จึงมีรับสั่งว่าประสงค์ที่จะต้อนรับอาสา รัฐมนตรีต่างประเทศของไทยในฐานะอาคันตุกะคนแรก ทั้งๆ ที่รัฐมนตรีต่างประเทศของฝรั่งเศสได้แสดงความคาดหวังว่าตนจะได้เป็นรัฐมนตรีคนแรกๆ ที่ไปเยือนกัมพูชา เนื่องจากฝรั่งเศสเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมสันติภาพกัมพูชาที่กรุงปารีส

การประชุมสันติภาพกัมพูชาที่กรุงปารีส ตุลาคม ๒๕๓๔

รัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียน ๖ ประเทศ ร่วมแสดงความยินดีกับเจ้านโรดม สีหนุ
 ภายหลังการประชุมสันติภาพกัมพูชา ที่กรุงปารีส
 จากซ้าย Wong Kan Seng (สิงคโปร์) อาสา Abdullah Ahmad Badawi (มาเลเซีย) เจ้านโรดม สีหนุ
 เจ้าชาย Bolkiah (บรูไน) Raul Manglapus (ฟิลิปปินส์) Ali Alatas (อินโดนีเซีย)

เยือนกัมพูชาตามคำเชิญของสมเด็จพระนโรดม สีหนุ

เมื่อเจ้าันโรดมสีหนุ เสด็จกลับไปยังประทับที่กัมพูชาเป็นการถาวร รัฐมนตรีอาสา พร้อมด้วยรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลัง ได้เยือนกรุงเทพมหานครและจังหวัดเสียมราฐ ระหว่างวันที่ ๒๐ - ๒๒ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๓๔ ตามคำเชิญของสมเด็จพระนโรดม สีหนุ^{๔๒} โดยได้เข้าเฝ้าฯ สมเด็จพระนโรดม สีหนุ หรือชื่อราชการกับนายฮุน เซน และได้ร่วมลงนามบันทึกความเข้าใจสามฝ่ายว่าด้วยการส่งผู้อพยพชาวกัมพูชากลับมาตุภูมิอย่างมีศักดิ์ศรีและปลอดภัย รวมถึงการลงนามในแถลงการณ์ร่วมว่าด้วยการสร้างความปรองดองแห่งชาติ และการฟื้นฟูบูรณะกัมพูชา การเยือนกัมพูชาครั้งนั้นสะท้อนให้เห็นความสนับสนุนทางการเมืองของไทยต่อสมเด็จพระนโรดม สีหนุและ SNC ทั้งเป็นการยืนยันความร่วมมือของไทยกับกลไกสหประชาชาติในการบูรณะฟื้นฟูกัมพูชา และเป็นการเปิดศักราชใหม่ของความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับกัมพูชา

^{๔๒} พระอิสริยยศของเจ้าันโรดม สีหนุ

ปี ๒๔๘๔-๒๕๓๖ เจ้าันโรดม สีหนุ ครองราชย์ครั้งที่ ๑ ทั่วประเทศ

ปี ๒๕๓๖-๒๕๔๗ ครองราชย์ครั้งที่ ๒ พระบาทสมเด็จพระบรมนาถ นโรดม สีหนุ

ปี ๒๕๔๗-ปัจจุบัน พระบาทสมเด็จพระบรมนาถ นโรดม สีหนุ พระราชบิดา

ในคำคืนหนึ่งของการเดินทางเยือนครั้งนั้นตรงกับวันแข่งเรือยาวในเทศกาลน้ำของกัมพูชา มีการจุดพลุครั้งใหญ่ในรอบ ๑๕ ปี มีเรือประดับไฟหลายลำลอยในทะเลสาบเพื่อเฉลิมฉลองงาน พร้อมกับมีเสียงผู้คนโห่ร้องแซ่ซ้องสมเด็จพะจรอม สีนุ สะท้อนให้เห็นถึงการยอมรับของประชาชนชาวกัมพูชาต่อผู้นำประเทศ และแสดงให้เห็นว่านโยบายของไทยที่ยกย่องและสนับสนุนเจ้าจรอม สีนุ ให้เป็นแกนกลางในการปรองดองของกัมพูชาสี่ฝ่ายเป็นนโยบายที่ถูกต้อง

ระหว่างการเดินทางไปเยือนกัมพูชา เชื่อว่าอาสาคงได้มีโอกาสรำลึกถึงเหตุการณ์ต่างๆ ที่ผ่านมา เกี่ยวกับความขัดแย้งในกัมพูชาที่ตนเองได้มีส่วนนำพานโยบายต่างประเทศของไทยจากช่วงที่เกิดวิกฤตการณ์ในกัมพูชา การเผชิญหน้าระหว่างประเทศคอมมิวนิสต์และประเทศที่มีโซคอมมิวนิสต์ในภูมิภาคมาสู่การปรองดองและสันติภาพในกัมพูชา อันเป็นการปูทางสู่สันติภาพและเสถียรภาพในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้โดยรวม ในขณะที่นำพาประเทศไทยให้กลับคืนสู่สัมพันธภาพที่เป็นปกติกับกัมพูชาซึ่งเป็นประเทศเพื่อนบ้านที่สำคัญของไทย อีกทั้งพันธภาระในการดูแลผู้อพยพชาวกัมพูชาในประเทศไทย

ระหว่งการเยือนกัมพูชาตามคำเชิญของสมเด็จพระนโรดม สีหนุ

การกระชับความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน

เมื่อการแก้ไขปัญหาภัยพิบัติครั้งล่าสุดลง รัฐมนตรีอาสาเล็งเห็นว่าไทยต้องหาทางอยู่ร่วมกันกับประเทศเพื่อนบ้านในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อย่างสงบสุขหลังผ่านการขัดแย้งสู้รบกันมานาน อาสาจึงให้ความสำคัญกับการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับลาว เวียดนาม และกัมพูชาซึ่งกระทบกระทั่งกับไทยตลอดมาในช่วงสงครามอินโดจีน รวมทั้งการกระชับความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านที่สำคัญอีกประเทศหนึ่ง คือ พม่า ไปจนถึงมิตรประเทศอาเซียน

ลาว แม้ว่าไทยจะให้ความสำคัญกับการมีความสัมพันธ์ที่ดีกับลาวซึ่งถือเป็นประเทศเพื่อนบ้านที่ใกล้ชิด แต่ปัญหาความขัดแย้งในช่วงสงครามอินโดจีนทำให้การฟื้นฟูความสัมพันธ์กันเป็นไปอย่างไม่ราบรื่นเท่าใดนัก รัฐมนตรีอาสาจึงได้เลือกเดินทางไปเยือนลาวเป็นประเทศแรกในเดือนพฤษภาคม ปี ๒๕๓๔ การเข้าเยี่ยมคารวะ นายโกสอน พมวิหาน ประธานประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ทำให้ได้รับทราบถึงความขมขื่นของลาวที่มีต่อนโยบายของอดีตผู้นำไทยจนก่อให้เกิดเหตุการณ์ที่บั่นทอนความสัมพันธ์กัน และเหตุการณ์กระทบกระทั่งกันในช่วง ๒ - ๓ ปีก่อนหน้านั้น

รัฐมนตรีอาสาจึงตั้งใจที่จะแสดงความจริงใจของไทยให้ฝ่ายลาวได้เห็น โดยเฉพาะต่อคำกล่าวของฝ่ายลาวที่ว่า “เว้าแต่บ่เฮ็ด” (ดีแต่พูด ไม่ทำ) การหารือกับนายพูน สีปะเสิด รัฐมนตรีต่างประเทศลาว และการหารือของคณะผู้แทนทั้งสองฝ่ายได้มีการตกลงที่สำคัญ คือ การแลกเปลี่ยนการเยือนระดับรัฐมนตรีหลายกระทรวงที่จะมีขึ้นในปีเดียวกันนั้น โดยเฉพาะรัฐมนตรีด้านเศรษฐกิจและการค้า จะมีการจัดตั้งคณะกรรมการร่วมว่าด้วยความร่วมมือไทย-ลาว และการแลกเปลี่ยนการเยือนระดับประมุขประเทศและระดับหัวหน้ารัฐบาล

หลังจากการเยือนลาวของรัฐมนตรีอาสา มีการร้องขอจากรัฐบาลลาวใน ๒ เรื่องที่สำคัญ เรื่องแรก คือ การขนส่งสินค้าผ่านองค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ หรือ ร.ส.พ. อันเป็นหน่วยงานรัฐวิสาหกิจของไทย ซึ่งลาวมองว่าเป็นการผูกขาดและคิดราคาสูงกว่าที่ควรจะเป็น จึงขอเลือกบริษัทขนส่งเอง เรื่องต่อมา คือ การเก็บภาษีสินค้าเกษตรที่ส่งจากลาวมายังประเทศไทย ซึ่งลาวเห็นว่าหากรัฐบาลไทยสามารถลดอัตราภาษีลง

นายพูน สีปะเลิด เข้าเฝ้าฯ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ระหว่างเข้าร่วมประชุมคณะกรรมการความร่วมมือไทย-ลาว ครั้งที่ ๑ ที่ชะอำ

เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรลาวได้ก็จะเป็นประโยชน์แก่ลาวอย่างมาก เพื่อแสดงให้เห็นถึงความจริงใจของรัฐบาลไทย รัฐมนตรีอาสาได้หารือกับรัฐมนตรีคมนาคม นุกล ประจวบเหมาะ รัฐมนตรีคลัง สุทธิ สิงห์เสนห์ และ กระทรวงพาณิชย์เพื่อแก้ไขปัญหา โดยฝ่ายไทยได้ตกลงให้รัฐบาลลาวสามารถเลือกบริษัทขนส่งที่ต้องการได้ และผ่อนปรนภาษีสินค้าชายแดนภายใต้ข้อบังคับของแอกตต์ เกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือประเทศพัฒนาน้อยที่สุด (Least Developed Countries - LDCs) ซึ่งลาวจัดอยู่ในกลุ่มประเทศนี้

รัฐมนตรีอาสาเห็นว่า แม้การประชุมคณะกรรมการร่วมระหว่างไทย-ลาวครั้งแรกที่จัดขึ้นที่ชะอำเมื่อปี ๒๕๓๔ จะบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย แต่บรรยากาศของการประชุมครั้งนั้นไม่ค่อยผ่อนคลายนัก เห็นควรหาทางทำให้การประชุมครั้งต่อไปมีบรรยากาศที่ดีขึ้น รัฐมนตรีอาสาจึงมอบหมายให้ รองปลัดกระทรวงฯ สาโรจน์ ชวนะวิรัช เดินทางไปลาว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเข้าพบรัฐมนตรีพูน สีปะเลิด ขอให้พิจารณาว่าการประชุมคณะกรรมการร่วมครั้งที่ ๒ ที่จะจัดขึ้นนั้น ฝ่ายลาวปรารถนาจะให้จัดที่ภูเก็ต หัวหิน สมุย หรือที่อื่นตามต้องการ ซึ่งรัฐมนตรีพูนตอบว่าอยากให้จัดขึ้นที่เกาะสมุย รัฐมนตรีอาสาจึงสนองตอบตามคำขอนั้น

การประชุมคณะกรรมการร่วมไทย-ลาว ครั้งที่ ๒ ที่จัดขึ้น ณ เกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีบรรยากาศที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างเห็นได้ชัด อาจเป็นเพราะฝ่ายไทยได้ตอบสนองคำร้องขอของลาวด้วยความจริงใจในเรื่องสำคัญ ๒ เรื่อง คือ การขนส่งสินค้า โดย ร.ส.พ. และการเก็บภาษีสินค้าผ่านแดน ประกอบกับการที่รัฐมนตรีพูน สีปะเสิด ได้ “ลอยน้ำทะเล” ในเวลาตี ๕ หลังจากนั้นยังมีการหารือที่เป็นมิตรไมตรีระหว่างนายทองลุน สีสุลิด รัฐมนตรีช่วยต่างประเทศลาว กับปลัดวิทยา เวชชาชีวะ การประชุมคณะกรรมการร่วมฯ ครั้งนี้จึงเป็นไปอย่างราบรื่นและบรรลุผลสำเร็จอย่างรวดเร็ว

เมื่อบรรยากาศความสัมพันธ์คลี่คลายไปในทางที่ดี ฝ่ายไทยจึงตอบรับข้อเสนอของฝ่ายลาวที่จะให้นายกรัฐมนตรีของทั้งสองประเทศพบกันบริเวณกลางแม่น้ำโขง ซึ่งนำไปสู่พิธีวางศิลาฤกษ์การก่อสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขงเชื่อมจังหวัดหนองคายกับนครหลวงเวียงจันทน์เมื่อวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๓๔ โดยนายกรัฐมนตรีของทั้งสองประเทศ หลังจากนั้นนายกรัฐมนตรีอานันท์ ปันยารชุนได้เข้าพบประธานประเทศ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและหารือกับนายกรัฐมนตรีลาวที่นครหลวงเวียงจันทน์

ที่ชายทะเลเกาะสมุย
ระหว่างการประชุมคณะกรรมการร่วม
ไทย-ลาว ครั้งที่ ๒

รัฐมนตรีอาสา พานายพูน สีปะเสิด
เยี่ยมชมตลาด

เหตุการณ์สำคัญของการเปิดศักราชความสัมพันธ์ไทย-ลาวคือ การต้อนรับ นายโกสอน พมิวิหาน ประธานประเทศ ในการเยือนไทยอย่างเป็นทางการในฐานะพระราช อาคันตุกะ (State Visit) ระหว่างวันที่ ๖ - ๑๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๓๕ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เสด็จพระราชดำเนิน ไปต้อนรับประมุขของลาวที่สนามบิน ระหว่างที่นายโกสอนเข้าเฝ้าฯ ทรงมีพระราชปฏิสันถาร เป็นเวลานาน นอกจากนั้น ยังทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้นายโกสอนได้ตรวจสุขภาพ และดูงานในประเทศไทยต่อในฐานะพระราชอาคันตุกะส่วนพระองค์ ทั้งหมดนี้สะท้อน ให้เห็นว่าไทยให้ความสำคัญอย่างมากกับการมีความสัมพันธ์อันดีกับลาว ซึ่งนำไปสู่ การฟื้นฟูความสัมพันธ์ระหว่างกันในทุกภาคส่วนในเวลาต่อมา

นายโกสอน พมิวิหาน ประทับใจอย่างยิ่งในองค์พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร และพระราชกรณียกิจด้านการพัฒนาชนบท และการพัฒนาแหล่งน้ำที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดเชียงใหม่ เมื่อเดินทางกลับลาวได้มีหนังสือกราบบังคมทูลขอพระราชทาน ความช่วยเหลือโครงการในพระราชดำริ ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดตั้งโครงการ ศูนย์พัฒนาและบริการด้านการเกษตรห้วยซอน-ห้วยซั่วที่เมืองนาทรายทอง ห่างจาก นครหลวงเวียงจันทน์ ๒๒ กิโลเมตร โครงการนี้เป็นศูนย์การเรียนรู้ด้านการเกษตร เพื่อพัฒนาพื้นที่และคุณภาพชีวิตของประชาชนตามหลักการเกษตรทฤษฎีใหม่ และ เป็นการเกษตรตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เมื่อพระราชทานแล้วก็ทรงติดตาม ผลงานอย่างใกล้ชิด โดยสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้เสด็จพระราชดำเนินทรงงานเพิ่มเติมให้แก่ศูนย์นี้อย่างสม่ำเสมอ ต่อมามีการจัดตั้งโครงการพัฒนารูปแบบนี้ในอีกหลายพื้นที่ในลาว ซึ่งอำนวยความสะดวก ต่อเกษตรกรและประชาชนลาวต่อเนื่องมาจนถึงทุกวันนี้

เมื่ออาสาพ้นจากตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศแล้ว สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงรับสั่ง กับรัฐมนตรีอาสาว่า ฝ่ายลาวมีความประสงค์ที่จะเห็นอาสาได้รับการแต่งตั้งเป็นนายก สมาคมไทย-ลาวเพื่อมิตรภาพเป็นคนแรกของฝ่ายไทย ซึ่งอาสาได้ตอบตกลงและดำรง ตำแหน่งนี้เป็นเวลา ๑๐ ปี หลังจากนั้นได้ ดร.วีรพงษ์ รามางกูร มารับตำแหน่งต่ออีก ๑๐ ปี ก่อนที่สุวิทย์ สิมะสกุล อดีตเอกอัครราชทูตประจำสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดยเสด็จพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ไปทรงรับนายไกลสอน พมิวิทาน ประธานประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และภริยา ในการเดินทางมาเยือนประเทศไทยอย่างเป็นทางการ ณ ท่าอากาศยานทหาร ดอนเมือง

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จออกพร้อมด้วยพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง และสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ณ พระที่นั่งจักรีมหาปราสาท พระบรมมหาราชวัง ในการพระราชทานเลี้ยงพระกระยาหารค่ำ แก่ นายไกลสอน พมิวิทาน ประธานประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และภริยา

ซึ่งเป็นเลขานุการสมาคมตั้งแต่เริ่มแรกจะรับตำแหน่งนายกสมาคมคนที่ ๓ ต่ออีก ๔ ปี ปัจจุบัน (ปี ๒๕๖๕) นายกสมาคมไทย-ลาวเพื่อมิตรภาพ คือ เกียรติคุณ ชาติประเสริฐ^{๔๓} อดีตเอกอัครราชทูตประจำสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

สมาคมไทย-ลาวเพื่อมิตรภาพเป็นช่องทางในการติดต่อระหว่างประชาชนของทั้งสองประเทศเป็นกลไกทางการทูตภาคประชาชน หรือ Track II Diplomacy ที่รวมความสัมพันธ์ของภาคธุรกิจเอกชนด้วย และได้มีการนำรูปแบบนี้ไปใช้ในการดำเนินความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านและมิตรประเทศอื่นๆ ในเวลาต่อมา

เวียดนาม ถือเป็นตัวแปรหลักของความสัมพันธ์ในภูมิภาค การปรับความสัมพันธ์และทำความเข้าใจกับเวียดนามในช่วงหลังสงครามเวียดนามเป็นเรื่องยากลำบาก เพราะเวียดนามมีท่าทีที่ไม่เป็นมิตรนัก รัฐมนตรีอาสาได้มอบหมายให้ปลัดวิทยา เวชชาชีวะ เป็นหัวเรี่ยวหัวแรงผลักดันเรื่องนี้ นายเหียน โก ธัค รัฐมนตรีต่างประเทศเวียดนามมีท่าทีแข็งกร้าวเพราะเป็นผู้ที่คร่ำคร่ามาอย่างหนักกับการต่างประเทศช่วงสงครามเวียดนาม ต่อเมื่อมีการเปลี่ยนตัวรัฐมนตรีเป็นนายเหงียน แหม่ง เกม ฝ่ายเวียดนามจึงมีท่าทีผ่อนปรนขึ้น และแสดงความพร้อมที่จะปรับความสัมพันธ์กับไทย ผลการเจรจากับฝ่ายเวียดนามในเวลาต่อมาทำให้บรรยากาศความสัมพันธ์คลี่คลายขึ้นเป็นลำดับ และนำไปสู่การเยือนเวียดนามของรัฐมนตรีอาสาในเดือนกันยายน ปี ๒๕๓๔ โดยมีรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมร่วมเดินทางไปด้วย ในการหารือกับนายเหงียน แหม่ง เกม รัฐมนตรีต่างประเทศเวียดนามนั้น ฝ่ายไทยปรารถนาจะขจัดความหวาดระแวงและความไม่ไว้วางใจของเวียดนาม เพื่อเริ่มต้นบทใหม่ของความสัมพันธ์ระหว่างกัน

รัฐมนตรีอาสารำลึกถึงเหตุการณ์ช่วงนั้นว่า ...ก่อนการประชุม ฝ่ายเวียดนามนำคณะของไทยไปเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์สงครามในกรุงฮานอย ซึ่งจัดแสดงผลของสงครามและความเสียหายต่างๆ ที่เกิดจากสงครามเวียดนาม ทำให้เกิดบรรยากาศที่ระอึกระอวนอันขัดกับความประสงค์ของฝ่ายไทยที่ต้องการจะหารือเพื่อสานความสัมพันธ์ระหว่างกัน ทั้งยังไม่แน่ใจความรู้สึกและเจตนาของฝ่ายเวียดนาม

^{๔๓} เกียรติคุณ ชาติประเสริฐ เคยดำรงตำแหน่งกงสุลใหญ่ ณ นครซิดนีย์ เอกอัครราชทูตประจำสวีเดน และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

เมื่อเข้าสู่การเจรจาเต็มคณะ จึงขอกล่าวถึงความรู้สึกก่อนที่จะเริ่มประชุม โดยกล่าวว่ายังไม่ได้มีโอกาสได้ปรึกษารื้อกับผู้ที่ร่วมเดินทางมา แต่ก็อยากจะกล่าวบางสิ่งบางอย่างก่อนเริ่มการประชุมเป็นทางการว่า เข้าใจความรู้สึกของฝ่ายเวียดนามดีว่าต้องไถ่ถอนเครื่องไทยเป็นอย่างมากที่ยอมให้สหรัฐใช้ไทยเป็นฐานส่งเครื่องบินไปทำลายชีวิตและทรัพย์สินของเวียดนามเป็นอันมาก แต่นั่นเป็นเพราะไทยไม่ต้องการเป็นคอมมิวนิสต์ และเวียดนามเองก็ได้รับการสนับสนุนจากโซเวียตและจีน ไทยจึงมีความจำเป็นต้องให้สหรัฐเข้ามา แต่คณะของไทยที่มาเวียดนามในคราวนี้มีความต้องการให้ภูมิภาคมีสันติภาพ จึงขอให้ฝ่ายเวียดนามลืมอดีตและเรื่องราวที่ผ่านมาแล้วหันมาเริ่มศักราชใหม่ในการเสริมสร้างสัมพันธไมตรีระหว่างกัน เมื่อกล่าวจบนายเหงียนแหงมิ่ง เกิม ก็กล่าวขอให้พักการประชุมทันที เมื่อเวลาผ่านไปครู่ใหญ่ ทูตเวียดนามประจำประเทศไทยที่เข้าร่วมการประชุมด้วยกลับมาแจ้งว่า ฝ่ายเวียดนามได้หารือกันแล้วเห็นว่าเรื่องที่รัฐมนตรีอาสากล่าวเป็นเจตนาของฝ่ายเวียดนามเช่นกัน และจะสนับสนุนให้ดำเนินการตามที่ฝ่ายไทยเสนอ ณ จุดนั้น บรรยากาศความตึงเครียดระหว่างไทยกับเวียดนามก็คลี่คลายไปในทันที

ความจริงใจที่สื่อผ่านถ้อยคำที่รัฐมนตรีอาสาได้กล่าวก่อนการประชุมเป็นการทำลายกำแพงอุปสรรคอย่างมีนัยสำคัญ ทั้งสองฝ่ายได้เจรจาตกลงกันในหลายเรื่อง โดยราบรื่นเป็นที่พอใจของทั้งสองฝ่าย มีข้อตกลงให้จัดตั้งคณะกรรมการร่วมไทย-เวียดนาม ผลจากการเยือนเวียดนามของรัฐมนตรีอาสานำไปสู่การเยือนไทยของนายหวอ วัน เกียด นายกรัฐมนตรีเวียดนามในเดือนตุลาคม ปี ๒๕๓๔ ซึ่งมีแถลงการณ์ร่วมที่ทั้งสองฝ่ายยึดหลักการเคารพอธิปไตยบูรณภาพแห่งดินแดน การไม่แทรกแซงกิจการภายในและการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ไม่ใช่ดินแดนของตนเป็นฐานให้ชาติอื่นรุกราน และการเป็นเพื่อนบ้านที่ดีต่อกัน นายกรัฐมนตรีเวียดนามได้ขึ้นเฮลิคอปเตอร์เยี่ยมชมแท่นขุดเจาะหาก๊าซธรรมชาติในอ่าวไทย พบปะกับนักธุรกิจชั้นนำของไทย และเยี่ยมชมโรงงานอุตสาหกรรมที่โครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก (Eastern Seaboard Development Program) เพื่อให้เห็นศักยภาพทางเศรษฐกิจของไทย และเห็นความจริงใจของไทยที่จะร่วมมือทางเศรษฐกิจกับเวียดนาม โดยให้ต่างฝ่ายทิ้งอดีตที่ขมขื่นไว้เบื้องหลัง

พบกับนายหวอ วัน เกียต นายกรัฐมนตรีเวียดนาม
ที่กรุงฮานอย

Thai FM Expected Today

Thailand's Foreign Minister Arsa Sarasin is expected in Hanoi today for an official visit to Vietnam.

Mr. Sarasin will be accompanied by a number of high-ranking foreign ministry officials. -- VNS

GOVERNMENT DELEGATION ON FACT-FINDING TOUR IN SOUTHERN FLOOD-STRICKEN PROVINCES

A high-powered government delegation has been sent to the Mekong river delta to look into the situations in flood-stricken areas.

The delegation, headed by First Vice Premier Phan Van Khai, is to coordinate relief actions by concerned ministries and departments and the local administrations.-- VNS

หนังสือพิมพ์เวียดนาม
ลงข่าวการเยือนของ
รัฐมนตรีอาเซียน

การเยือนเวียดนามของรัฐมนตรีอาสาครั้งนี้ถือเป็นจุดเริ่มต้นของการปรับความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับเวียดนามให้ดีขึ้นตามลำดับ รัฐมนตรีอาสาได้ให้แนวทางด้วยว่าควรเน้นด้านเศรษฐกิจเป็นสำคัญ เพราะหากไทยรุ่งเรือง ประเทศอื่นก็จะเข้าไปก่อน ซึ่งต่อมาคณะรัฐมนตรีได้อนุมัติให้สินเชื่อแก่เวียดนามเป็นจำนวนเงิน ๑๕๐ ล้านดอลลาร์ ได้มีการแลกเปลี่ยนการเยือนระดับสูงอีกหลายครั้ง และมีการแก้ไขปัญหาอื่นๆ อาทิ กรณีเรือประมงไทยรุกล้ำน่านน้ำ และปัญหาญวนอพยพที่คั่งค้างในไทย นายกรัฐมนตรี หวอ วัน เกียดได้เข้าพบนายกรัฐมนตรีอานันท์ถึง ๓ ครั้งเพื่อปรึกษาหารือถึงความร่วมมือระหว่างกัน และขอคำปรึกษาในหลายเรื่อง ด้านนายกอานันท์ได้เดินทางไปเยือนเวียดนามในปี ๒๕๓๕ และหลังจากนั้นในปี ๒๕๓๘ เวียดนามก็ได้เข้าเป็นสมาชิกใหม่ของอาเซียน

กัมพูชา นอกจากไทยจะมีบทบาทชักนำให้กัมพูชาสีฝ้ายสามารถบรรลุข้อตกลงระหว่างกันได้ในการประชุมที่พญาเมื่อเดือนมิถุนายน ปี ๒๕๓๔ อันนำไปสู่การลงนามความตกลงยุติความขัดแย้งที่กรุงปารีสในเดือนตุลาคมปีเดียวกันตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้น รัฐบาลไทยภายใต้การนำของนายกรัฐมนตรีอานันท์ ซึ่งมีอาสาเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ยังมีบทบาทในการพัฒนาพื้นที่เพื่อบูรณะพื้นที่พูกัมพูชาหลังสงคราม โดยทหารไทยได้ช่วยซ่อมแซมถนนที่ชำรุดในกัมพูชาบริเวณเขตแดนคลองลึก-ปอยเปต-ศรีโสภณ เพื่ออำนวยความสะดวกให้ผู้อพยพชาวกัมพูชาสามารถใช้เส้นทางนี้เดินทางกลับมาตุภูมิได้โดยสะดวกและปลอดภัย ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจที่สหประชาชาติและองค์กรต่างๆ ซึ่งซื้อสินค้าและบริการจากไทยเป็นจำนวนมากก็ได้ใช้เส้นทางนี้จากไทย เส้นทางคมนาคมดังกล่าวยังใช้ในการฟื้นฟูการค้าการลงทุนระหว่างไทยกับกัมพูชาสืบต่อมาด้วย นอกจากนี้ ทหารไทยได้สร้างโรงเรียนชายแดนไทย-กัมพูชาขึ้น ๓ แห่งอันเป็นสัญลักษณ์ของความร่วมมือด้านมนุษยธรรมระหว่างประเทศทั้งสอง

“มืออาชีพที่วังสราญรมย์”

ตลอดระยะเวลา 7-8 ปี ที่ผมได้ทำหน้าที่เมืองไทยมาที่ ข้าราชการ
หนึ่งที่ไม่เคยเห็นที่สุด ไม่อยากเห็น ไม่อยากดู ไม่อยากได้กิน ไม่อยาก
รับรู้เลยก็คิด ข้าราชการที่เสียราชการขาดคุณสมบัติกรรมการเมืองถาวร
กันเอง เพราะไม่เคยมองใครเป็นน้ำเป็นเนื้อขึ้นมา ไม่ว่าจะเจอ
ที่สมัครใหม่ ที่แก่ที่กรี้บที่ขี้บั้นเอง ทหารแถวของแต่จะฝ่ายบริหารฆ่าฟัน
กันไป ประชาชนชาวเขมรก็ทนทุกข์ทรมานกันไป ส่วนพวกหัวหน้า 4
ฝ่ายทุกคน ก็ได้ดู แต่ตั้งหัวให้ กินนอนในโรงแรมดีๆ นี่โยกโยกเดิน
กันไป เป็นของพวก ดูแล้วไม่สมเพช น่าหมั่นไส้ และขอพูดตรง ๆ ณะ
ครั้น ภายต่อภายหลังก็เกิดอารมณ์ว่า น่าจะผลักดันด้วยเท้าแรงๆ ด้กคน
ณะเปรียบด้วยหัวใจไป

มาช่วงอาทิตย์นี้ ผมมกรับ ที่อยู่ๆ อ่า่านข่าวว่าเนรัลิกกับหัว เขมรตีฝ่าย
คดฆาตผู้ยิงกันถาวรได้แล้ว ที่กัขยานี่เอง โดยไทยเราเป็นเจ้าภาพจัดประ
ชุมเช่นเคย แต่ก็ถ้าถ่วงเจงจากนี้ต่อหน้าข้อยุติไปสู่การเลือกตั้งรัฐบาลที่แท้
จริงในเขมรต่อไป

ผมไม่คอยทราบรายละเอียดเรื่องการเจรจา ข้อแม้ข้อตกลงอะไรเท่า
ไรหรอกครับ เพราะบอกตรงๆว่า เจอมางอนเขียนอย่างไรแล้วแล้ว ก็เลยเลิกได้
ใจด้วย ไม่อยากเจอ ปลอดภัยกับพวกนี้คือ

แต่ที่ผมเกิดความรู้สึกกับเรื่องขึ้นในสมองก็คือ ความรู้สึกเดิมที่ผม
เคยมีมาเกี่ยวกับรัฐบาลชุดนี้การเมืองก่อนๆ ที่เคยเห็นวาทะยานแต่ปัญหา
แล้วทำไมได้สำเร็จเหมือนรัฐบาลชั่วคราวชุดนี้ ในเรื่องการทูต การต่าง
ประเทศ อย่างเรื่องเขมรนี่แหละ

ความแตกต่างก็คือ ความเป็นมืออาชีพ การเป็นนักการทูตอาชีพ
ขนานแท้และจริงจังของทีมงานกระทรวงต่างประเทศ ภายใต้คุณอาสา
สารสิน รมต.คนปัจจุบัน

ผมเคยเขียนเล่าไว้ครั้งหนึ่ง เมื่อคราวแสดงความกตเวทิต์
แย้งกับ ดร.อาทิตย์ ตอนประกาศพหุอนุชาตติอาระเบีย ในกิตติ
อิทธิ ว่า ความแตกต่างระหว่างนักการเมืองอาชีพที่บังเอิญเข้าไป
เป็นทูตกับนักการทูตมืออาชีพนั้น อยู่ที่เจตนาแรงของการ
ทำงาน

นักการทูตมืออาชีพนั้น ทำงานเรียบๆ ไม่ประกาศเดาแก้วว่าตน
กำลังทำอะไร เพียงแต่มีจุดมุ่งหมายของทำงานนั้นสำเร็จคุณตามเป็
มหมายที่แล้วก็แล้วกัน ความสุขอยู่ที่ความสำเร็จของงานที่ทำ คือ ถือว่า
Mission Accomplished มิชชั่น แอ็คคอมพลิช เป็นเป้าหมายใน
การทำงาน

ส่วนนักการเมือง เวลาเข้ามาทำงานทูตนั้น ค่างกัน ขอให้
ได้ชื่อเสียงว่ามีผลงาน ขอให้คนรู้ว่ากำลังทำงานอยู่ที่นั่นกัน ผด
ให้ผลเสียจะเกิดขึ้นอย่างไรไม่สำคัญ ขอป่าวประกาศการทำงานของ
ของคนที่รู้กันทั่วๆ ุ่เสียก่อน พูดกันง่าย ๆ ก็คือ ขอให้คนได้ชื่อ
เสียงเป็นพอ เป้าหมายของการทำงาน จึงเป็น Self
Accomplished เซลล์ที่ แอ็คคอมพลิช ทำเพื่อให้ตัวเองประสบความสำเร็จ

คุณดองหัดกับคานักชื่อนคุณมีน้ำชาติดิกรับ พยายามจะให้เขมรพูด
อิม คุยกันไปได้ ก็เล่นเกมการทูตโดยขอให้ทีมทูตดูบ้านพิษณุโลกเล่นเกม
เต็มที่ โดยไม่แคร์กับกระทรวงต่างประเทศทุกวันนี้ ทั้งนี้ ก็เคยเกิดกรณี
กรรมที่แต่เคยเจคนาไป การกระทำโดยเป้าหมายที่คือการไปเหนือ นักชาติ
ดิกรับ ที่เริ่มคุยกับตนเอง เป็นรัฐบาลแรกของไทย เพราะจะให้เขมรทุก
ฝ่ายเลิกรบกัน โดยเราไม่ยอมพูดจาถึงความสำคัญกับคุณคุณเขมร หัวหน้ารัฐ
บาลพหุเมตปุณะ เป็นไปไม่ได้หรอกครับ แต่ที่มันบ้านพิษณุโลกของนักชาติ
เด่นเสียเลยเกิด หอนรับคุณเขมรโดยเปิดเผย ทำป้กับเป็นผู้ว่ารัฐบาลของ
ประเทศ ซึ่งถึงคุณคุณเขมรแต่เป็นอยู่โดยเหตุนี้ก็เถอะ แต่โดยนิสัยแล้ว
เราจะไม่ได้รับรองเขา เราไม่ให้เขาเป็นตัวแทนกับเราในสหประชาชาติ แทน
ที่จะพามาเรียบๆ ไม่เป็นข่าว ขอให้งานสำเร็จอย่างเดียว หากคุยกัน ไป
จัดต้อนรับเกรียวกราวเปิดเผย หากเขมรกลุ่มอื่นก็บ้ระดิกรับ หากหาก
อาจเขียนและมิตรประเทศทั่วโลกของเราที่ทยอยบ้ระไปด้วย เพราะเราเอง
เที่ยวไปถือบ้กับเกร็ดโลกไม่ไว้รับรองคุณเขมร เพื่อให้เวียดนามไม่มีอิทธิ
อำนาจนี้ แล้วเรากลับมาว่าเสียเองอย่างนี้ เขาก็หาว่าโกหก ก็ก่หลังกันเท่าไร

ผมเองดู ๆ คุณคุณเขมรกับเขมรมา ร.ร.โอเรียนเต็ล กินอยู่หรูหรา
แล้วก็ไม่ได้อะไรขึ้นมา แล้วก็เซ็ง แล้วก็บ้ระไม่รู้ว่า ทำไม่ต้องให้เขม
โอเรียนเต็ล คนคิดตามที่มาด้วยจะอนนำในอ่าเป็นเรือเปล่าว่าไม่ไว้
เดบ อ่าว่าหาว่าดูถูกเลยครับ จะเล่นกับเขมรคือเล่นแบบอย่าไปเอาใจ
มากนักครับ เรื่องของพวกคือนะไรจะเลิกรบกัน หรืออยากจะทำกัน
ให้หมดประเทศก็อ่ะ อีวะจะช่วยพยายามจัดให้เต็มที่ แต่ก็ไม่อยาก
ได้สันติภาพที่ช่วงคือ อีวะไม่ใช่อ้อหรือก

ผมว่างานนี้คุณอาสา สารสิน เป็นมวยเอกมาก ๆ ทำงาน
เรียบๆ ประสานใจดีคนให้ทั้ง 4 ฝ่าย หากหากถล่มกันไปได้ แล้วก็
หลบอยู่หลังฉาก

ไม่พยายามเอาหน้ากับใครเลยด้วย
● แสงชัย สุทรสวัสดิ์

หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ “มืออาชีพที่วังสราญรมย์” โดย แสงชัย สุทรสวัสดิ์

“มือต่างประเทศอาชีพ”

เพื่อนนักศึกษาศาสตร์ ธรรมศาสตร์ รุ่น 2604 ที่รักทุกคนไปและจะครบ ขอแจ้งกันให้ทราบเป็นครั้งสุดท้ายอีกทีว่า เสร็จที่ 20 มิถุนายน นี้ เป็นวันถึงรุ่นประจำปีของพวกเรา และนี่เป็นโอกาสแห่งการเฉลิมฉลองเป็นพิเศษครบรอบ 30 ปีของรุ่นแล้วเพื่อน 30 บังเอิญนะเพื่อนนะ มาทำให้พร้อมพร้อมหน้าตอนเช้า 10.00 น. เข้าทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้เพื่อนร่วมรุ่นที่ล่วงลับไปแล้ว. ที่ตึกวิชาญณรงค์ ร.พ.จุฬาฯ ตรงข้ามพระรูป ร.๑ ตามถนน ตอนเย็น 18.00 น. เป็นต้นไป สัตว์รอกันที่ห้องเพทาบ ร.ร.บางกอกพาเลส ประตูน้ำ ขนลุกขนเมยมาตุนุกกันด้วย. มีโชว์ มิคดนตรี นักร้อง มากันให้ได้ละเพื่อนเอ๋ย หอบตุขหอบทุกขมาเล่าสู่กันฟังบ้านนะเพื่อนนะ 04 เราจะอย่างไร เราไม่มีกิมกัน

นั่นก็เป็นเรื่องส่วนตัวที่ผมขออนุญาตเบียดบังเนื้อที่ของคุณๆ อีกสักครั้งละครับ เพื่อนฝูงเขาๆ ปล่อยให้ผมเป็นประธานรุ่น ก็เลยต้องผันงานหนักหน่อย หันกลับมาเรื่องราวของเราที่จะเล่าสู่กันฟังดีกว่า

ผมดูๆ เหตุการณ์วังเห็นกันทางการเมืองขณะนั้นแล้ว ก็ต้องจิตตองใจครับ เรามีการ รวช. เปลี่ยนการปกครองกัน เราตอบมาได้ว่า เพื่อจะก้าวต่อไปอีก 10 ปี หรืออย่างไรก็ตามไป แล้วตอนที่เราเริ่มเกิดความรู้สึกว่า มีความขาดหนากันในชาติ เรื่องการจะมีรัฐบาลใหม่ จะมีการเลือกตั้งกัน ประเทศของชาติไทยทั้ง ๕๘ ล้านคน ล้นค้อมมารุ่นกันอยู่เรื่องเดียวว่า ใครจะเป็นนายกฯคนต่อไป ระหว่างทหารใหญ่ 2 คน คือ บิ๊กตุ กับบิ๊กจิว หรือจะพูดกันโดยแท้ที่จริงแล้ว รุ่นกันอยู่อย่างเดียวกัน บิ๊กตุจะรับเป็นนายกฯคนต่อไปหรือไม่

ผมว่าเรื่องนี้เป็นธรรมกับความรู้สึกทั่วไปสักหน่อย แล้วก็ไม่ใช่เป็นธรรมกับบิ๊กตุทุกคน เรามีอาหารงานหนึ่งวางอยู่ข้างหัว ถึงจะเป็นอาหารที่เราไม่ได้เลือกสั่งเอง มีคณะบุคคลคณะหนึ่งเลือกมาให้ จมูก 2-๓ เคี้ยวที่ผ่านมา ก็กลายเป็นอาหารชนิดที่เดียวแหละ อร่อย และมีคุณภาพกว่าอาหารที่เราเคยเลือกสั่งเองมาตลอดเสียอีก แต่เราไม่ยอมเอื้อมมือกับอาหารงานนี้กันเลย เรากลับเอาเวลาไปเถียงกันเรื่องอาหารงานใหม่ ว่า บิ๊กตุจะยอมเป็นพ่อครัวให้หรือไม่ เจ้าตัวปฏิเสธอย่างไร ก็ยังมีบางขบวนยึดเบียดกันอยู่เช่นแล้วใครจะเป็นพ่อครัวปรุงอาหารงานใหม่นั้น อยู่ที่เราจะเลือกกันเอง เมื่อเวลาที่กำหนดให้เลือกมาถึง ไม่มีใครเอาเป็นมาง้อหัวเราให้เลือกใคร เมื่อถึงตอนนั้นวันนี้ เวลาที่ เรากำลังมีพ่อครัวชื่อ อานันท์ อยู่ ถึงจะเป็นพ่อครัวโดยบังเอิญแต่ก็เป็นพ่อครัวของคุณ ไม่ใช่แค่ค่างจวนที่มาทำอาหารแทนเจ้าจิว

ผมว่าเราคงจะเสียด้วยซ้ำ ที่ระยะนี้เราได้รัฐบาลชุดนายกฯ อานันท์นี่ เพราะเป็นชุดที่เรามีมือต่างประเทศระดับอาชีพถึง 2 คน เข้ามารวมนโยบายต่างประเทศ ก็ นายกฯ อานันท์คนหนึ่ง และคุณอาตาศารสิน อีกหนึ่ง

ทำไมหรือครับ

เพราะว่าเป็นช่วงที่ห้องเล่นเกมการเมืองระหว่างประเทศอย่างมืออาชีพจริงๆ คือ เล่นเกมสนุกๆ ไม่ใช่ฆ่าหาชื่อเสียงให้กับตนเอง หวังแต่ผลทางการเมืองให้ประเทศชาติเป็นสำคัญ เราเข้าสู่ยุคที่ต้องมีความร่วมมือทางภูมิภาค หรือการจับกลุ่มกับกลุ่มประเทศอาเซียนมากขึ้นแล้วครับ นอกจากเพื่อผลทางการเมืองแล้ว ยังทางเศรษฐกิจ และทางทหารอีกด้วย ผมว่ามันไม่เห็นว่ามี. ต่างประเทศที่มาจากการถือคติคนไหน จะไม่ต้อต่อมือที่ยังไม่ถึง เมื่อเทียบกับที่นายกฯ อานันท์ และคุณอาตาศารสินในตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ทหารอาตาศารสิน และรัฐมนตรีต่างประเทศของไทยเรา

ภูเขาไฟปีนาคูโบโนฟิลิปปินส์ ระเบิดขึ้นมาโครมเดียว ภาพทางทหารของภูมิภาคนี้ของโลกเปลี่ยนไปทันที ฐานทัพสหรัฐฯ ของอเมริกา ในฟิลิปปินส์ มีปัญหา ไม่รู้ว่าจะอยู่ต่อไปหรือไม่ ถ้าถึงสหรัฐในฟิลิปปินส์ ทั้งที่สหรัฐฯ และซุบิก ได้ช่วยปกป้องเส้นทางเดินเรือสินค้าที่สำคัญอย่างอ่าวบอร์เนียวของสิงคโปร์ด้วย ซามมหาสมุทรอินเดียและแปซิฟิกภาคต่อ จากกำลังคนนี้ไป กลุ่มประเทศโตเกเตร์ปานนี้ก็ต้องร่วมมือกันทางทหารมากขึ้น เพื่อเสริมความเข้มแข็งของตนเองขึ้นมาทดแทน การไม่เชื่อมร่วมกันทางทหาร การประสานกันทางทหารมากขึ้น ระหว่างกลุ่มประเทศอาเซียน กลายเป็นความจำเป็นขึ้นมาแทนที่ ขอบเขตทางทหารของประเทศอาเซียน รวมทั้งไทยเรา คงจะต้องเพิ่มมากขึ้น และใช้กันให้เป็นประโยชน์มากขึ้น แล้วความร่วมมือทางการเมืองละครับ นี่ก็ยิ่งสำคัญยิ่งขึ้นเหมือนกับทางเศรษฐกิจ ความสัมพันธ์ที่ค้ำจุนในภูมิภาค ซึ่งขยายไปถึงเวียดนาม หน่า จีน จะต้องมีความเข้มแข็งเพื่อลดความขัดแย้ง การหากลุ่มเศรษฐกิจเพื่อต่อสู้กับตลาดร่วมยุโรป และอเมริกาเหนือ ที่กำลังรวมตัวกันอีกด้วย

คงถือได้ว่า เป็นงานที่ต้องใช้มืออาชีพจริงๆ ครับ และตอนนี้ เราโชคดีที่มีถึง 2 คนด้วยกัน ระดับยิ่งสูง ผมถึงคิดว่าอนาคตของบ้านนี้เมืองนี้ ไม่ใช่ได้อยู่ที่จะต้องทะเลาะกัน วิวาทกันสักเท่าไร ทำยังกับว่า อาหารงานอานันท์นี่ ไม่มากนัก ยังนั้นแหละ

ขอให้ยื่นขอบอาหารงานนี้กับกลุ่มเอชเอชเอช

● แสงชัย สุนทรวัฒน์

หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ “มือต่างประเทศอาชีพ” โดย แสงชัย สุนทรวัฒน์

ลงนามบันทึกความเข้าใจด้วยการส่งกลับ
ผู้อพยพชาวกัมพูชา

มอบเวชภัณฑ์ให้แก่รัฐบาลกัมพูชา ที่พระราชวังเขมรินทร์

นายฮอร์ นัม ฮง รัฐมนตรีต่างประเทศกัมพูชา และภริยา ต้อนรับรัฐมนตรีอาสา และ ม.ร.ว.สุจิตคุณ
ที่สนามบินไปเซนต์ กรุงพนมเปญ พฤศจิกายน ๒๕๓๔

พิธีส่งทหารช่างของไทยจำนวน ๗๐๕ นาย เข้าร่วมองค์การบริหารชั่วคราวแห่งสหประชาชาติในกัมพูชา (UNTAC)
ในการปฏิบัติภารกิจเก็บกู้ระเบิดและงานช่างทั่วไป

รัฐบาลไทยยังให้ความช่วยเหลือด้านต่างๆ แก่กัมพูชาในการบูรณะฟื้นฟูประเทศ ทั้งโดยตรงและผ่านหน่วยงานของสหประชาชาติ อาทิ การรับภาระส่วนแบ่งค่าใช้จ่าย สำหรับปฏิบัติการขององค์การบริหารชั่วคราวแห่งสหประชาชาติในกัมพูชา (United Nations Transitional Authority in Cambodia - UNTAC) การส่งกองกำลังทหารช่าง ๗๐๐ นายเข้าร่วมภารกิจของ UNTAC ในการซ่อมสร้างฟื้นฟูถนน สะพาน และเก็บกู้ ทุ่นระเบิด การบริจาคให้แก่การฟื้นฟูกัมพูชาตามโครงการของสำนักงานโครงการพัฒนา แห่งสหประชาชาติ (United Nations Development Programme - UNDP) และการบริจาคให้สำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ (UNHCR) เพื่อใช้ในภารกิจ ผู้อพยพ เป็นต้น กระทรวงการต่างประเทศได้จัดตั้งกลไกความร่วมมือทวิภาคีต่างๆ กับ กัมพูชา ทั้งที่กระทรวงการต่างประเทศมีบทบาทโดยตรง และสนับสนุนกลไกของ หน่วยงานการอื่นๆ เพื่อร่วมมือกับรัฐบาลกัมพูชาในอันที่จะอำนวยความสะดวกให้กัมพูชา และชาวกัมพูชา

สันติภาพในกัมพูชาได้อำนวยผลต่อการส่งผู้อพยพชาวกัมพูชากลับมาตุภูมิ ไทย ร่วมกับ UNHCR ผนวกให้ประเทศที่สาม คือ ฝรั่งเศส เยอรมนี ออสเตรเลีย ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ ญี่ปุ่น แคนาดา และสหรัฐอเมริกา รับผู้อพยพชาวกัมพูชาไปตั้งถิ่นฐาน การผนวกครั้งนี้ใช้เวลาดำเนินการต่อเนื่องอยู่หลายปี จนในที่สุดฝ่ายไทยสามารถส่งผู้อพยพ ชาวกัมพูชาออกจากพื้นที่พักพิงในประเทศไทยไปตั้งถิ่นฐานได้หมดในปี พ.ศ. ๒๕๓๘ ส่วนผู้อพยพชาวลาวนั้นได้ดำเนินการส่งกลับและให้ประเทศที่สามรับไปตั้งถิ่นฐาน ได้หมดในปี พ.ศ. ๒๕๔๒

การดำเนินงานเพื่อฟื้นฟูความสัมพันธ์กับลาว เวียดนาม และกัมพูชามีใช้เรื่องง่าย เพราะปัญหาเรื่องทัศนคติระหว่างไทยกับประเทศทั้งสาม ต่างฝ่ายต่างเป็นอริทาง อุดมการณ์กันมาหลายทศวรรษ ทำให้มีความหวาดระแวงซึ่งกันและกัน ทหารไทยกับทหาร ของประเทศเพื่อนบ้านต่างก็เคยสู้รบประหัตประหารกัน ฝ่ายนโยบายก็มีแนวคิดและ ทัศนคติที่ไม่เป็นมิตรกันมาหลายสิบปี การปรับสัมพันธภาพโดยใช้ความจริงใจและ ความตั้งมั่นของรัฐมนตรีอาสาในอันที่จะสร้างความไว้นับถือใจกันกับประเทศทั้งสาม ให้จงได้ โดยไทยพร้อมที่จะเป็นฝ่ายเข้าหา จึงได้เริ่มการติดต่อและเข้าหาผู้นำประเทศ และเจ้าหน้าที่ระดับสูง ทำให้พบว่าอันที่จริงแล้วบรรดาประเทศทั้งสามต่างก็ต้องการ ความสงบสุข ต้องการความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านเช่นไทย เพื่อความเจริญเติบโต ทางเศรษฐกิจและความอยู่ดีกินดีของประชาชน

การสานความสัมพันธ์กับลาว เวียดนาม และกัมพูชาจึงเกิดจากการบริหารนโยบายอย่างมีเป้าหมายของรัฐมนตรีอาสา รวมถึงการดำเนินงานอย่างค่อยเป็นค่อยไปและต่อเนื่อง เป็นการเปิดศักราชใหม่ของความสัมพันธ์ที่ทำให้ไทยสามารถอยู่ร่วมกันฉันท์มิตรกับประเทศทั้งสามที่เคยเป็นอริกันมานานนับทศวรรษได้อย่างสงบสุข

เมียนมา นอกเหนือจากการฟื้นฟูความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านทางด้านตะวันออกแล้ว รัฐมนตรีอาสายังให้ความสำคัญอย่างยิ่งกับการกระชับความสัมพันธ์กับเมียนมา เพื่อนบ้านทางทิศตะวันตก ซึ่งขณะนั้นยังเรียกชื่อประเทศว่า “พม่า” อาสากล่าวเสมอว่าเราไม่สามารถละเลยข้อเท็จจริงทางภูมิศาสตร์ไปได้ว่า พม่าตั้งประชิดไทยจะอย่างไรก็ต้องมีการคบค้าไปมาหาสู่ เพราะฉะนั้นต้องสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างกัน

รัฐมนตรีอาสาได้มอบหมายให้รัฐมนตรีช่วยว่าการฯ วิเชียร วัฒนคุณ^{๔๔} ซึ่งเชี่ยวชาญด้านกฎหมายรับผิดชอบการเจรจาเขตแดนทางบกระหว่างไทยกับพม่าที่ยาวถึง ๒,๔๐๐ กิโลเมตร และปัญหาเขตแดนบริเวณแม่น้ำสายและแม่น้ำรวก ซึ่งมีการเปลี่ยนทางเดินของน้ำอยู่ตลอดเวลา เป็นเหตุให้เกิดข้อพิพาทอยู่เนืองๆ จนสามารถจัดทำบันทึกความเข้าใจว่าด้วยเขตแดนแม่น้ำสาย-แม่น้ำรวกสำเร็จ ถือเป็นก้าวแรกของการร่วมมือในการแก้ไขปัญหาเขตแดนระหว่างไทยกับพม่า

พม่าในขณะนั้น ปกครองโดยรัฐบาลทหาร (State Law and Order Restoration Council - SLORC) ซึ่งโลกตะวันตกพยายามที่จะโดดเดี่ยวพม่า ฝ่ายไทยได้เสนอในกรอบอาเซียนให้ดำเนินนโยบาย “ปฏิสัมพันธ์เชิงสร้างสรรค์” (constructive engagement) กับระบอบทหารพม่า โดยการเจรจาและร่วมมือกับพม่าอย่างค่อยเป็นค่อยไปในเรื่องที่เป็นไปได้ให้เกิดประโยชน์ร่วมกัน และส่งผลกระทบต่อประชาชนชาวพม่า นโยบายนี้ริเริ่มโดยรัฐมนตรีอาสาซึ่งนำแนวทางที่เคยใช้ในการแก้ไขปัญหาการเมืองในแอฟริกาได้ ซึ่งในขั้นแรกแม้จะมีบางฝ่ายไม่เห็นด้วยก็ตาม แต่ภายหลังก็ได้พิสูจน์ให้เห็นว่าเป็นนโยบายที่ส่งผลดีต่อการแก้ไขปัญหาพม่ามากกว่าวิธีการคว่ำบาตรและการโดดเดี่ยวพม่า

^{๔๔} ดร.วิเชียร วัฒนคุณ เคยดำรงตำแหน่งเอกอัครราชทูตประจำญี่ปุ่น ฝรั่งเศส รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม ในรัฐบาลอานันท์ ปันยารชุน และศาสตราจารย์พิเศษ สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

นายอู ออง จ้อ รัฐมนตรีต่างประเทศพม่าแวะเยือนไทย ตามคำเชิญของรัฐมนตรีอาเซียน
เพื่อหารือเรื่องการจัดตั้งคณะกรรมการร่วมไทย-พม่า

พิธีลงนามบันทึกความเข้าใจว่าด้วยเขตแดนแม่น้ำสาย-แม่น้ำวาระหว่างไทยกับพม่า
๘ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๓๔

ในสุนทรพจน์ของรัฐมนตรีอาสาต่อ Asia Society และการตอบข้อซักถามของผู้เข้าร่วมระหว่างการประชุมออนไลน์ในปี ๒๕๓๔ ได้กล่าวถึงนโยบายของไทยที่ต้องการคงการติดต่อกับพม่าว่า เพราะพม่าเป็นประเทศเพื่อนบ้านที่มีชายแดนติดกับไทย แต่มีได้หมายความว่าไทยเห็นดีเห็นงามกับสถานการณ์ที่เป็นอยู่ในพม่า ทั้งยังได้ตอบโต้คำวิพากษ์วิจารณ์ที่ว่าไทยดำเนินนโยบายปฏิสัมพันธ์เชิงสร้างสรรค์กับระบอบทหารพม่าก็เพราะไทยมีผลประโยชน์ด้านป่าไม้ในพม่าว่า เรื่องสัมปทานป่าไม้เป็นการติดต่อของภาคเอกชนภายใต้ระบบเศรษฐกิจเสรี มิใช่เรื่องที่รัฐบาลไทยเข้าไปเกี่ยวข้องด้วย อีกทั้งสัมปทานที่บริษัทไทยได้มานั้นคิดเป็นเนื้อที่เพียงไม่เกินร้อยละ ๓ ของเนื้อที่ป่าไม้ทั้งหมดของพม่า นโยบายของไทยในการมีปฏิสัมพันธ์กับพม่านั้นเป็นไปเพื่อสานความสัมพันธ์กับพม่าและสร้างผลประโยชน์จากความร่วมมือกับประชาชนชาวพม่า

มาเลเซีย รัฐมนตรีอาสาได้ละเลยที่จะกระชับความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านที่มีชายแดนติดต่อกันทางตอนใต้ คือ ประเทศมาเลเซีย ซึ่งมีการกระทบกระทั่งกันบ้างเป็นครั้งคราว

ก่อนการประชุมคณะกรรมการร่วมไทย-มาเลเซีย ครั้งที่ ๕ ที่เกาะลังกาวิ รัฐมนตรีอาสาได้ถือโอกาสเดินทางไปเยี่ยมชมพื้นที่ชายแดนไทย-มาเลเซีย โดยได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากพลโท กิตติ รัตนฉายา แม่ทัพภาคที่ ๔ ในขณะนั้น พร้อมพบปะนักธุรกิจไทยที่หาญใหญ่เพื่อรับทราบข้อมูลและปัญหา จึงได้ทราบว่าก่อนหน้านั้นได้เกิดเหตุการณ์ที่เจ้าหน้าที่ศุลกากรไทยพกดาวุธเข้าจับกุมผู้ค้าของเถื่อนบริเวณสถานีรถไฟร่วมป่าดงเบงชาร์ท ทำให้ฝ่ายมาเลเซียไม่พอใจ แม้เจ้าหน้าที่ระดับท้องถิ่นและเจ้าหน้าที่ระดับอาวุโสจะพยายามแก้ไขปัญหานี้อยู่ แต่ก็ยังไม่เพียงพอในการสลายบรรยากาศความขุ่นเคืองออกไปได้

เมื่อเริ่มประชุมคณะกรรมการร่วมไทย-มาเลเซีย รัฐมนตรีอาสาได้ขอหารือกับนาย Abdullah Ahmad Badawi รัฐมนตรีต่างประเทศมาเลเซียซึ่งเป็นประธานร่วม โดยจำกัดผู้เข้าร่วม การหารือก็นำไปสู่การจัดตั้งคณะกรรมการระดับสูงที่มีปลัดกระทรวงการต่างประเทศของทั้งสองฝ่ายเป็นประธาน เพื่อพิจารณาบททวนเรื่องที่เกี่ยวกับชายแดน และให้จัดทำคู่มือเพื่อให้เจ้าหน้าที่บริเวณชายแดนของทั้งสองประเทศถือปฏิบัติ ทำให้ได้ข้อยุติต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

กับ Abdullah Ahmad Badawi รัฐมนตรีต่างประเทศมาเลเซีย

พิธีลงนามความตกลงคณะกรรมการร่วมไทย-มาเลเซีย ๒๐ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๔

รัฐมนตรีอาสาฯ ยังได้หารือเพื่อแก้ไขปัญหาเรื่องการลักลอบทำการค้าบริเวณที่เรียกว่า “no man’s land” ปัญหาหลักเขตแดนที่ตีความหลักเขตต่างกัน ปัญหาคลื่นสัญญาณโทรทัศน์รบกวนกันบริเวณชายแดน ปัญหาการทำประมง และประเด็นการขนส่งข้ามแดนเกี่ยวกับมาตรการตรวจสภาพรถทัวร์ของฝ่ายไทย และการอนุญาตนำรถส่วนบุคคลเข้าของฝ่ายมาเลเซีย รวมถึงความร่วมมือด้านอื่นๆ ซึ่งสามารถแก้ไขหรือมีความก้าวหน้าเป็นที่น่าพอใจ

เมื่อเสร็จสิ้นการประชุม รัฐมนตรีอาสาและรัฐมนตรี Badawi ได้เดินทางไปตรวจเยี่ยมชายแดนไทย-มาเลเซียที่ป่าดงเบงชาร์ นับเป็นครั้งแรกที่รัฐมนตรีต่างประเทศของทั้งสองประเทศได้ไปเยี่ยมชายแดนร่วมกัน ภาพของรัฐมนตรีทั้งคู่เป็นการให้ความมั่นใจแก่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานระดับท้องถิ่น เพราะได้เห็นถึงความมุ่งมั่นของรัฐบาลทั้งสองประเทศที่ต้องการแก้ไขปัญหาชายแดนอย่างจริงจัง และมีการเพิ่มพูนความร่วมมือระหว่างกันในด้านต่างๆ อย่างกว้างขวาง

อินโดนีเซีย ประเทศอินโดนีเซียเป็นพันธมิตรที่สำคัญของไทยในอาเซียนและในเวทีระหว่างประเทศ เป็นแหล่งประมงที่สำคัญและนำรายได้เข้าประเทศมากที่สุดของอุตสาหกรรมประมงไทย อีกทั้งยังเป็นแหล่งทรัพยากรปิโตรเลียมและถ่านหินที่เอกชนไทยเข้าไปลงทุน อาสาฯ ได้ริเริ่มกลไกความร่วมมือทางเศรษฐกิจและวิชาการระหว่างไทยกับอินโดนีเซียตั้งแต่เป็นปลัดกระทรวง เมื่อเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศสมัยแรก รัฐมนตรีอาสาฯ จึงถือโอกาสเดินทางเยือนอินโดนีเซียและเข้าร่วมการประชุมคณะกรรมการร่วมไทย-อินโดนีเซีย ซึ่งจัดขึ้นเป็นครั้งแรกที่กรุงจาการ์ตา ระหว่างวันที่ ๓ - ๕ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๕ โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ร่วมเดินทางไปด้วย รัฐมนตรีอาสาฯ และนาย Ali Alatas รัฐมนตรีต่างประเทศอินโดนีเซียได้ร่วมกันวางแนวทางความร่วมมือระหว่างสองประเทศ โดยมีภาคเอกชนของทั้งสองฝ่ายเข้าร่วมการประชุมและให้ข้อคิดเห็นด้วย นอกจากนี้ ได้มีการประชุมอนุกรรมการด้านความร่วมมือหลายด้านที่ไทยและอินโดนีเซียมีผลประโยชน์ร่วมกัน ทั้งด้านการค้าและการลงทุน ด้านการเกษตรและการประมง ด้านคมนาคมและความร่วมมือด้านวิชาการ มีการหารือของภาคเอกชนในเรื่องพลังงานและเหมืองแร่ รวมทั้งเรื่องการค้าการลงทุนและการเงิน ทั้งสองฝ่ายได้แสดงความหวังว่า

การดำเนินงานของคณะกรรมการความร่วมมือฯ จะมีส่วนเสริมสร้างความร่วมมือทางเศรษฐกิจระดับภูมิภาคภายใต้กรอบข้อตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน (ASEAN Free Trade Area - AFTA) ที่กำลังมีการผลักดันอยู่ในขณะนั้น ในการประชุมครั้งนั้น รัฐมนตรี Alatas แสดงความประสงค์ที่จะให้มีการลงนามความตกลงว่าด้วยความร่วมมือไทย-อินโดนีเซียระหว่างกันให้ได้ในสมัยรัฐบาลชุดนี้ แม้อาสาได้แจ้งต่อ นาย Alatas ว่า รัฐบาลชุดนี้กำลังจะหมดวาระเพราะจะมีการเลือกตั้งทั่วไปในเดือนหน้า แต่นาย Alatas ยังยืนยันแข่งขันว่าต้องการให้มีการลงนามกับรัฐบาลชุดนี้ ซึ่งต่อมานาย Alatas ก็ได้เดินทางมาประเทศไทยเพื่อร่วมลงนามความตกลงดังกล่าวกับรัฐมนตรีอาสา

ระหว่างการเยือนอินโดนีเซีย รัฐมนตรีอาสาอินโดนีเซียได้พบเพื่อนเก่าชาวอินโดนีเซียที่มาพบพูดคุยที่ห้องพักในโรงแรม คือ พลเอก Benny Moerdani รัฐมนตรีกลาโหมที่รู้จักคุ้นเคยกันมานานกว่า ๒๐ ปี ตั้งแต่ครั้งอาสาประจำการเป็นเลขานุการเอกที่กรุงกัวลาลัมเปอร์ และพลเอก Moerdani ประจำการที่สถานทูตอินโดนีเซีย การเยือนอินโดนีเซียครั้งนี้เป็นการเดินทางครั้งสุดท้ายของอาสาในตำแหน่งรัฐมนตรีต่างประเทศวาระแรก

พลเอก Moerdani เคยเป็นผู้บัญชาการทหารบก และเป็นผู้ที่ใกล้ชิดกับประธานาธิบดี Suharto นอกจากนี้ พลเอก Moerdani ยังเคยเข้าพบรัฐมนตรีสิทธิและปลดอาสาเพื่อแจ้งและตรวจสอบข่าวเกี่ยวกับขบวนการแบ่งแยกดินแดนอาเจห์ลึกลอบซื้อและขนอาวุธจากภาคใต้ของไทยไปช่วยจังหวัดอาเจห์เพื่อต่อสู้กับกองกำลังทหารของอินโดนีเซีย ในปี ๒๕๒๔ พลเอก Moerdani ได้นำหน่วยคอมมานโดอินโดนีเซียมาร่วมแก้ไขเหตุการณ์ผู้ก่อการร้ายอิสลามหัวรุนแรง Komando Jihad จี้เครื่องบินสายการบินการูดารของอินโดนีเซียซึ่งมีกำหนดเดินทางจากเมืองปาเล็มบังไปยังเมืองเมดานในอินโดนีเซีย โดยกลุ่มผู้ก่อการร้ายบังคับให้นักบินเปลี่ยนเส้นทางไปยังกรุงโคลัมโบ ประเทศศรีลังกา แต่เนื่องจากน้ำมันไม่พอจึงได้ให้เครื่องบินลงจอดที่ท่าอากาศยานดอนเมือง ครั้งนั้นอาสาขณะเป็นอธิบดีกรมการเมืองได้อยู่ในเหตุการณ์แก้ไขปัญหาดังกล่าว

ในช่วง ๑ ปีเศษที่อาสาดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ นอกเหนือจากการริเริ่มจัดตั้งคณะกรรมการร่วมกับลาว เวียดนาม และอินโดนีเซียแล้ว ยังมีการจัดตั้งคณะกรรมการร่วมไทย-ฟิลิปปินส์ ซึ่งได้มีการหารือเพื่อขยายความร่วมมือภาคเอกชน ด้วยความเชื่อมั่นว่าหน้าที่ของรัฐบาลคือการสร้างกลไกและกรอบความร่วมมือเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ภาคเอกชนให้เกิดผลต่อไป

พลเอก Benny Moerdani รัฐมนตรีกลาโหมอินโดนีเซีย พบรัฐมนตรีอาสาที่ห้องพักในโรงแรม ที่กรุงจาการ์ตา

พลเอก Benny Moerdani เยือนไทย เมื่อ ๔ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๓๔

อานันท์ ปันยารชุน นายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีอาสา เข้าเฝ้าฯ สมเด็จพระจักรพรรดิ Akihito และ สมเด็จพระจักรพรรดินี Michiko และร่วมโต๊ะเสวยพระกระยาหารกลางวันที่พระราชวัง Akasaka ระหว่างการเยือนประเทศญี่ปุ่น เมื่อวันที่ ๑๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๔

รัฐมนตรีอาสา กับนาย Roberto Romulo รัฐมนตรีต่างประเทศฟิลิปปินส์ ลงนามบันทึกความเข้าใจจัดตั้งคณะกรรมการร่วมไทย-ฟิลิปปินส์

นาย Ali Alatas รัฐมนตรีต่างประเทศอินโดนีเซียกับรัฐมนตรีอาสา ลงนามความตกลงว่าด้วยความร่วมมือระหว่างไทย-อินโดนีเซีย ที่กรุงเทพฯ

สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
เสด็จพระราชดำเนินไปทรงรับการทูลเกล้าฯ ถวายรางวัลแม่ไก่ไข่ที่กรุงมะนิลา ประเทศฟิลิปปินส์

สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
ทรงมีพระราชปฏิสันถารกับนาง Corazon Aquino ประธานาธิบดีฟิลิปปินส์ ณ ทำเนียบ Malacanang

พบกับ George H. W. Bush ประธานาธิบดีสหรัฐ
ระหว่างการเยือนกรุงวอชิงตัน ดี.ซี. ปี ๒๕๓๔

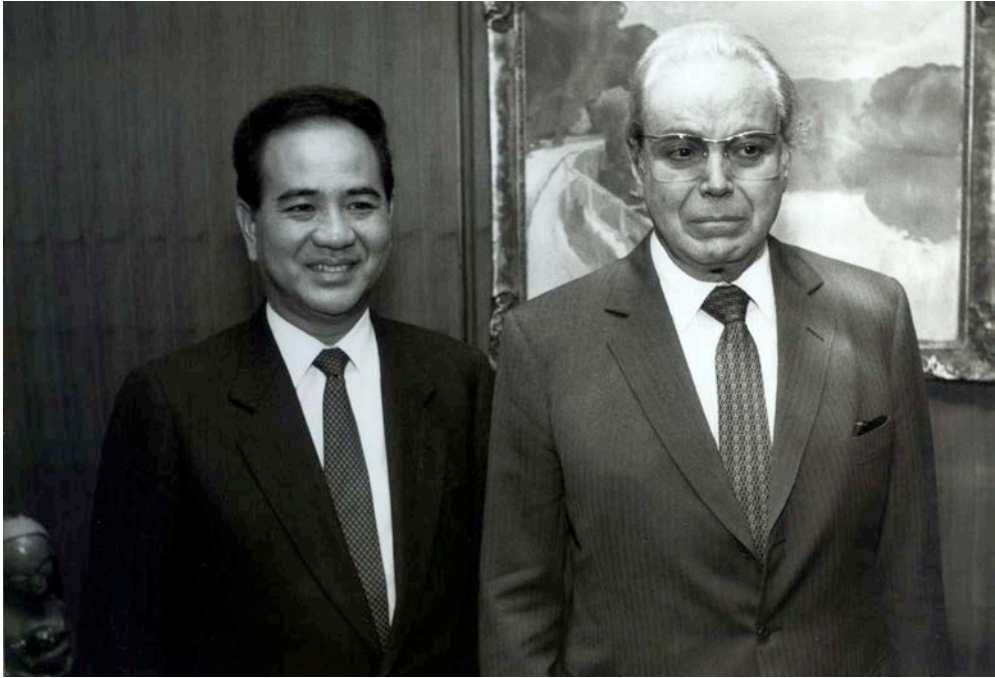

นายกรัฐมนตรีอานันท์ ปันยารชุน กับรัฐมนตรีอาสา ในการหารือเต็มคณะกับฝ่ายสหรัฐ
นำโดยประธานาธิบดี George H. W. Bush ระหว่างการเยือนสหรัฐ ธันวาคม ๒๕๓๔ ณ ทำเนียบขาว

นาง Esther Coopersmith ผู้แทนพิเศษสหรัฐประจำสหประชาชาติ
ต้อนรับรัฐมนตรีอาสาในระหว่างการเยือนสหรัฐ

กับนาย Perez de Cuellar เลขาธิการสหประชาชาติ
ระหว่างการเข้าร่วมประชุมสมัชชาใหญ่สหประชาชาติปี ๒๕๓๔

หนังสือพิมพ์ South China Morning Post
ลงบทความเกี่ยวกับรัฐมนตรีอาสา
ระหว่างแวะพักที่ฮ่องกง
หลังจากเสร็จสิ้นการเยือนญี่ปุ่น

กับประธานาธิบดี หยาง ช่างคุน นายกรัฐมนตรี หลี่ เฝิง
และผู้อำนวยการสำนักงานวิเทศสัมพันธ์ของคณะรัฐมนตรีจีน หลิว ชูชิง
ซึ่งต่อมาดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยต่างประเทศฝ่ายกิจการเอเชีย

พบกับนายกรัฐมนตรี หลี่ เฝิง

กับรัฐมนตรีต่างประเทศ เวียน ฉีเซิน

อาสารสสัน
ข้าราชการ
นักบริหาร ผู้ปฎิรูป

อาสา สารสิน ข้าราชการ นักบริหารผู้ปฏิรูป

แม้จะมุ่งดำเนินงานด้านการทูตและการเมืองระหว่างประเทศในการแก้ไขปัญหากัมพูชาและกระชับความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน แต่อาสาไม่เคยทอดทิ้งงานบริหารบรรดาเพื่อนร่วมงานและผู้ใต้บังคับบัญชาของอาสาต่างยอมรับว่าอาสาเป็นนักบริหารที่มีผลงานโดดเด่นเป็นที่ประจักษ์ในงานด้านบริหาร

เมื่อเข้ารับตำแหน่งเป็นปลัดกระทรวง อาสาตระหนักดีว่าตำแหน่งปลัดกระทรวงมีระยะเวลาที่จำกัด ต้องโยกย้ายทุก ๒ - ๔ ปี เพราะต้องดำรงตำแหน่งเป็นช่วงๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ เมื่อมีระยะเวลาดำรงตำแหน่งที่จำกัด ผู้บริหารจึงต้องตั้งเป้าหมายว่าในช่วงเวลาที่อยู่ในตำแหน่งจะต้องการบรรลุเรื่องใด เพราะหากไม่มีเป้าหมายจะถูกเหตุการณ์พาไปจนกลายเป็นการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าไปวันๆ เมื่อครบวาระก็จะพบว่าเวลาผ่านไปรวดเร็วมาก แต่ไม่ได้ทำอะไรให้ผลงานปรากฏเป็นรูปธรรม ปลัดอาสาจึงได้บริหารงานอย่างมีเป้าหมายจนเกิดงานสำคัญที่ได้มีการริเริ่ม ปฏิรูป และดำเนินการจนบรรลุผล ผลงานที่โดดเด่นซึ่งปรากฏให้เห็นอย่างเป็นรูปธรรม และงานที่เป็นการวางรากฐานในกระทรวงการต่างประเทศในช่วงที่อาสาเป็นปลัดกระทรวงและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศมีหลายด้านที่สมควรกล่าวถึง ได้แก่

การพัฒนาบุคลากร อาสากล่าวเสมอว่าเรื่อง “คน” มีความสำคัญทัดเทียมกับเรื่อง “นโยบายและเป้าหมาย” เพราะหากไม่มีคนก็ไม่สามารถจะดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายได้ อาสาจึงให้ความสำคัญกับมาตรฐานและสมรรถภาพของข้าราชการกระทรวงการต่างประเทศ สิ่งแรกที่อาสาลงมือทำเมื่อรับหน้าที่เป็นปลัดกระทรวง คือ “การพัฒนาบุคลากร” ปลัดอาสาเป็นผู้ริเริ่มจัดสอบคัดเลือกข้าราชการแรกเข้ากระทรวงการต่างประเทศแยกเป็นเอกเทศจากการสอบของสำนักงานข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการจัดสอบข้าราชการ และจัดสรรข้าราชการให้ทุกกระทรวง ทบวง กรม

ปลัดอาสาตั้งเป้าหมายไว้ว่ากระทรวงการต่างประเทศจะต้องจัดสอบข้าราชการเอง เพื่อให้ได้บุคลากรที่มีคุณสมบัติเหมาะสมกับงานของกระทรวงฯ ทั้งในเรื่องความรู้ความสามารถด้านวิชาการและบุคลิกภาพ อาสาเล่าว่าการเปลี่ยนแปลงเรื่องนี้ไม่ใช่งานง่าย เพราะการเจรจากับสำนักงาน ก.พ. เพื่อให้ยอมรับเป็นเรื่องที่ต้องใช้ความพยายามในการโน้มน้าวอยู่นาน มีการหารือในคณะทำงานภายในกระทรวงการต่างประเทศหลายครั้งให้เห็นพ้องถึงเหตุผลและความจำเป็น เพื่อนำไปอธิบายและชี้แจงต่อ ก.พ. และหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง ให้เห็นว่ากระทรวงการต่างประเทศเป็นกระทรวงที่มีลักษณะงานพิเศษ จำเป็นต้องคัดสรรข้าราชการด้วยวิธีการที่สามารถคัดกรองบุคลากรที่มีคุณสมบัติและมีบุคลิกภาพมาทำงานในกระทรวงฯ ได้อย่างเหมาะสม และยังคงต้องแสดงให้ ก.พ. มีความมั่นใจในระบบการจัดสอบคัดเลือกที่กระทรวงฯ จะรับมาดำเนินการเองว่ามีความโปร่งใสและได้มาตรฐาน หลังจากนั้นจึงเริ่มกระบวนการเจรจากับ ก.พ. ให้ยอมรับในขณะเดียวกันก็ขอรับการสนับสนุนจากหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องด้วย จนในที่สุดก็ได้รับการยอมรับจาก ก.พ. ทำให้กระทรวงการต่างประเทศได้จัดสอบเองเป็นครั้งแรกในปี ๒๕๒๗

เรื่อง "คน"
มีความสำคัญทัดเทียม
กับเรื่อง "นโยบายและเป้าหมาย"
เพราะหากไม่มีคน
ก็ไม่สามารถจะดำเนินการ
ให้บรรลุเป้าหมายได้

เพื่อให้เห็นว่าการจัดสอบคัดเลือกข้าราชการของกระทรวงฯ มีความโปร่งใสและมีมาตรฐานสูง ปลัดอาสาได้ปฏิรูปรูปแบบการสัมภาษณ์ โดยหลังจากผู้เข้าสอบผ่านการสอบข้อเขียนแล้ว ให้มีการเชิญผู้แทนหน่วยราชการ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านต่างๆ นักธุรกิจ และภาคเอกชนที่มีชื่อเสียงเข้าร่วมเป็นกรรมการสอบสัมภาษณ์ เพื่อให้มั่นใจว่ากระทรวงฯ สามารถจัดสอบคัดเลือกข้าราชการได้อย่างเข้มข้นและโปร่งใสจนเป็นที่ยอมรับของกรรมการทุกฝ่าย นอกจากนี้ ยังกำหนดให้การสอบสัมภาษณ์กระทำนอกสถานที่ โดยมีการค้างแรมของทั้งกรรมการและผู้สอบด้วย พร้อมมอบหมายให้ข้าราชการกระทรวงฯ ที่มีประสบการณ์เป็นพี่เลี้ยง ทำหน้าที่สังเกตพฤติกรรม การเข้าสังคม มนุษยสัมพันธ์ และการทำงานร่วมกับผู้อื่นของผู้เข้าสอบ รวมถึงให้มีการพูดภาษาต่างประเทศตามหัวข้อที่กำหนดต่อหน้ากรรมการทุกคน

การสอบสัมภาษณ์นอกสถานที่ครั้งแรกมีขึ้นในปี ๒๕๒๗ ที่สวนสนประดิพัทธ์ หัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีอดีตนายกรัฐมนตรีอานันท์ ปันยารชุน อำนวย วิวรรณ เทห์ จงคดีกิจ บรรณาธิการหนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์ และผู้แทนหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ เป็นต้น เป็นกรรมการสอบสัมภาษณ์ มีการเรียกรุ่นที่ผ่านการสอบสัมภาษณ์ได้รับการบรรจุเป็นข้าราชการกระทรวงการต่างประเทศครั้งนี้ว่า “รุ่นสวนสน”^{๕๕} แต่ละคนในรุ่นนี้มีความเจริญก้าวหน้าในราชการด้วยดี

วิมล คิดชอบ^{๕๖} กล่าวถึงการสอบสัมภาษณ์นอกสถานที่ครั้งแรกของกระทรวงว่า ...แม้จะเกษียณอายุไปแล้ว แต่ยังคงรู้สึกเสมือนว่านอกจากตัวเองจะโชคดีและรู้สึกภาคภูมิใจที่ได้รับโอกาสอันมีเกียรติได้เข้ารับราชการในกระทรวงการต่างประเทศแล้วยังจำความรู้สึกตื่นเต้นที่แฝงด้วยความประทับใจในประสบการณ์การสอบคัดเลือกเข้ารับราชการของกระทรวงการต่างประเทศในปี ๒๕๒๗ ที่มีทั้งการสอบข้อเขียนในกระทรวงและการสอบสัมภาษณ์นอกสถานที่ได้ที่ภาคภูมิใจก็เพราะได้รับการคัดเลือกใน “รุ่นสวนสน” ที่ริเริ่มขึ้นด้วยวิสัยทัศน์ของท่านปลัดกระทรวงอาสา ผู้ผลักดันให้กระทรวง

^{๕๕} รายชื่อข้าราชการรุ่นสวนสน : เกศนิษฐ์ ผลานงษ์ ชันธ์ทอง ปักเข็ม ร.ต.จอมพละ เจริญยิ่ง จักร บุญหลง จักรี ศรีชวนะ จิตติ สุวรรณิก จีรพรรณ ดิลกภัทร จิระชัย ปันกระษิณ จุฬามณี แก้วกังวาล ชยพันธ์ บำรุงพงศ์ ชาลี สกลวารี ชุตินทร คงศักดิ์ เชิดชู รักตะบุตร สุานิศร์ณ สงขลา ทิตยาภรณ์ สารนาถ ดนัย การพจน์ คุชฎี สงวนสุข ทอมวิชัย ชาญสรรค์ ธงชัย พึ่งกันไทย ธีรไท ถัมภ์รักษัสต์วี บรรสาน บุญนาค บัณฑิต หลิมสกุล ประสิทธิ์พร เวทย์ประสิทธิ์ ปลืมนัน เทพรักษ์ พรพรรณ บัวเกิด พรภพ อ่วมพิทยา พัชรี พุ่มพชาติ พิริยะ เข็มพล เพ็ญประภา วงษ์โกวิท ภูวดล วีระเวทย์ชัย รัศมีชาลีจันทร์ วิธาน บุญภูพันธ์ดินดี วิมล คิดชอบ วิศิณ เรื่องประทับใจแสง วิชัย วราศิริกุล ลำเนียง เมืองนิล สุนทร ชัยยีนดิภูมิ สุวิชา ไสยานนท์ เสรี มุทธธรากร โสภณ เจริญรัฐติกาล อัญชัญศิริ บรรณานุกรักษ์ อิศร ปกมนตรี อุไรวรรณ คุณะเปรมะ

^{๕๖} วิมล คิดชอบ เคยดำรงตำแหน่งเอกอัครราชทูตประจำซิดนีย์ และเดนมาร์ก

การต่างประเทศใช้ระบบการสอบคัดเลือกข้าราชการแรกเข้าโดยไม่ใช้ระบบของ ก.พ. เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่ตรงกับความต้องการของกระทรวงการต่างประเทศ ประทับใจกับการก้าวออกนอกกรอบด้วยวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลของผู้บริหารกระทรวงที่ให้ความสำคัญกับการคัดเลือกบุคลากรอันเป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญ การสอบสัมภาษณ์ครั้งนั้นมีผู้บริหารกระทรวงทุกท่านเข้ามามีส่วนร่วมทุกขั้นตอน และยังมีผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอกร่วมเป็นกรรมการคัดเลือก ทำให้ได้ประโยชน์ทั้งจากมุมมองที่เปิดกว้างหลากหลายและความโปร่งใสของคณะกรรมการ ซึ่งการจัดการสอบในลักษณะนี้นับเป็นสิ่งใหม่ของหน่วยราชการในยุคนั้น

ความรู้สึกตื่นเต้นที่ยังจำได้เสมอมีอยู่ในทุกขั้นตอนของการสอบ และยังรู้สึกสนุกทุกครั้งที่ได้พูดคุยถึง โดยเฉพาะช่วงการสอบสัมภาษณ์ที่สวนสน เพราะไม่มีใครรู้ว่าจะต้องพบ ต้องทำอะไร ทุกสิ่งทุกอย่างที่เผชิญจึงเป็นความท้าทายที่ต้องใช้ทั้งความรู้ ความสามารถและไหวพริบเฉพาหน้า และยังคงบริหารจัดการกับความตื่นเต้นของตัวเองกับโจทย์ที่ได้รับในรูปแบบต่างๆ เมื่อการสอบสิ้นสุดลง สิ่งพิเศษที่พวกเราได้รับคือ “มิตรภาพ” ระหว่างเพื่อนร่วมรุ่นสวนสน จากการที่ได้ผ่านประสบการณ์ที่ตื่นเต้นท้าทายมาด้วยกัน ทำให้ได้เพื่อนร่วมรุ่นที่สนิทสนมกันมาจนทุกวันนี้

เตช บุนนาค ซึ่งอยู่ในตำแหน่งรองปลัดกระทรวงในเวลานั้นกล่าวว่า ...ท่าน ปลัดอาสาให้ความสำคัญอย่างยิ่งกับการพัฒนาคุณภาพของข้าราชการกระทรวงการต่างประเทศ ท่านคิดว่าต้องทำอะไรที่จะให้มีการสอบเข้ากระทรวง อย่างเคร่งครัด เพื่อให้ได้ข้าราชการที่มีคุณภาพ ท่านให้ความสำคัญไม่เพียงการเขียนคำตอบลงในข้อสอบเท่านั้น แต่ยังให้ความสำคัญกับการสัมภาษณ์อย่างรอบด้านพอๆ กัน ทำให้กระทรวงฯ มีการสอบสัมภาษณ์นอกสถานที่ครั้งแรกที่สวนสน มีการสัมภาษณ์อย่างรอบด้าน และมีพี่เลี้ยงคอยสังเกตบุคลิกของผู้เข้าสอบ ระบบการสอบสัมภาษณ์แบบสวนสนยังคงใช้กันจนทุกวันนี้ นับเป็นคุณูปการด้านสวัสดิการที่อาจจะยิ่งใหญ่ที่สุดของท่านอาสา

การจัดสอบแข่งขันข้าราชการแรกเข้าของกระทรวงการต่างประเทศเป็นเอกเทศที่มีการสอบสัมภาษณ์นอกสถานที่อย่างเข้มข้น ทำให้สามารถคัดเลือกข้าราชการแรกเข้าที่มีคุณสมบัติเหมาะสมตามความต้องการของกระทรวงการต่างประเทศ ได้ผู้ที่มีความรู้ทั้งด้านวิชาการและความรู้ภาษาต่างประเทศในระดับดี มีมนุษยสัมพันธ์อันดี ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับนักการทูต ถือเป็นจุดเปลี่ยนที่สำคัญของการพัฒนาบุคลากรของกระทรวงการต่างประเทศ

ข้าราชการรุ่นสวนสน
ปี ๒๕๒๗

สังสรรค์กับรุ่นสวนสน
ปี ๒๕๖๕

ปลัดอาสาได้เป็นประธานกรรมการสอบสัมภาษณ์ด้วยตนเองในการสอบสัมภาษณ์ข้าราชการแรกเข้าแทบทุกรุ่น แม้เมื่อลาออกจากราชการแล้ว ระยะเวลาที่ทำงานกับบริษัท ผาแดงอินดัสทรี และขณะดำรงตำแหน่งราชเลขาธิการ ยังได้รับเชิญให้เป็นประธานกรรมการสอบสัมภาษณ์รุ่นหลังๆ ตลอดมา

เป็นเวลาเกือบ ๔๐ ปี นับจากการสอบสัมภาษณ์ครั้งแรกที่สวนสนประดิพัทธ์ ตั้งแต่ปี ๒๕๒๗ กระทรวงการต่างประเทศยังคงยึดถือเป็นแนวปฏิบัติในการสอบสัมภาษณ์นอกสถานที่ มีพี่เลี้ยงสังเกตพฤติกรรมของผู้เข้าสอบ มีการเชิญผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาต่างๆ และภาคเอกชนเข้าร่วมเป็นกรรมการสอบสัมภาษณ์อย่างต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน

Duo Posting เรื่องที่ข้าราชการกระทรวงการต่างประเทศทุกระดับตื่นเต้นที่สุด เห็นจะไม่พ้นเรื่องการออกประจำการต่างประเทศ ในช่วงเวลานั้นผู้ที่สอบผ่านเข้ารับการบรรจุเป็นข้าราชการกระทรวงการต่างประเทศในแต่ละปีจะมีอัตราส่วนระหว่างผู้หญิงกับผู้ชายเป็นจำนวนครึ่งต่อครึ่ง และมีแนวโน้มว่าจะมีจำนวนข้าราชการหญิงเพิ่มขึ้นกว่าข้าราชการชายทุกปี แต่เมื่อเข้ามาทำงานได้ระยะหนึ่ง ปัญหาที่มักเกิดขึ้นกับข้าราชการหญิงที่สมรสกับข้าราชการชายในกระทรวงการต่างประเทศ คือ เมื่อถึงเวลาที่จะต้องออกไปประจำการในต่างประเทศ ข้าราชการหญิงจำเป็นจะต้องเลือกระหว่างงานกับครอบครัว ซึ่งเป็นการตัดสินใจที่ยากและสำคัญยิ่งต่อชีวิตสมรส เพราะหากต้องแยกกันอยู่ อาจนำมาซึ่งความแตกแยก หรือความล้มเหลวของชีวิตครอบครัวได้

ปลัดอาสาเข้าใจและเห็นใจข้าราชการที่ประสบปัญหานี้ จึงได้ริเริ่มนำนโยบาย Duo Posting มาใช้กับข้าราชการที่มีคู่สมรสอยู่ในกระทรวงฯ และถึงเวลาต้องออกไปประจำการในช่วงเดียวหรือใกล้เคียงกัน ปลัดอาสาได้ให้เหตุผลว่ากระทรวงต่างประเทศของหลายประเทศมีนโยบายให้ข้าราชการที่สมรสแล้วออกไปประจำการในประเทศเดียวกันหรือประเทศใกล้เคียงกัน เพื่อเป็นขวัญกำลังใจและส่งเสริมให้ข้าราชการสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเต็มที่ โดยไม่ต้องห่วงหน้าพะวงหลังถึงครอบครัวหากต้องแยกกันอยู่ ทั้งยังเป็นการประหยัดงบประมาณค่าเช่าบ้านด้วย เพราะเบิกจ่ายได้เพียงคนเดียว

ในช่วงนั้นมีข้าราชการหลายคู่ที่ได้รับอานิสงส์จากนโยบายนี้ โดยได้รับการพิจารณาให้ออกไปประจำการในสถานทูตเดียวกัน อาทิ ปกศักดิ์ - อธิภา นิลอุบล อติศักดิ์ - สิริพร ภาณุพงศ์ กาญจน์ - ชลชนิพันธ์ ชีรานนท์ สีหศักดิ์ - วราภรณ์ พวงเกตุแก้ว และอีกหลายคู่สำหรับคู่ของสุพัฒน์ - เลอพร จิตรานูเคราะห์ให้ไปประเทศใกล้เคียงกัน โดยสุพัฒน์ไปประจำการที่เฮก และเลอพรไปประจำที่บรัสเซลส์

วราภรณ์ พวงเกตุแก้ว ผู้ได้รับประโยชน์จากนโยบาย Duo Posting กล่าวว่า ...รู้สึกซาบซึ้งในความเมตตาของผู้บริหารกระทรวง เพราะช่วงแรกลาติดตามสีหศักดิ์ ผู้เป็นสามี ไปประจำการที่กรุงวอชิงตันได้ ๑ ปี เมื่อท่านปลัดอาสาออกนโยบายนี้ส่งผลทำให้ได้รับการบรรจุในตำแหน่งเลขานุการตรีที่สถานทูตแห่งนั้นทันทีโดยไม่ต้องเดินทางกลับกระทรวงฯ

อย่างไรก็ดี ในระยะต่อมานโยบายนี้ไม่ได้รับการสานต่อ อาจเป็นเพราะจำนวนข้าราชการในกระทรวงฯ ที่สมรสกันเองลดลง ประกอบกับเมื่อแต่ละคู่มียามีตำแหน่งสูงขึ้น ทำให้การออกไปประจำการที่เดียวกันเป็นไปได้ยากขึ้น

การปรับปรุงการบริการหนังสือเดินทาง เวลานั้นจำนวนประชาชนที่ขอหนังสือเดินทางมีจำนวนมาก แต่การยื่นขอหนังสือเดินทางมีหลายขั้นตอน ผู้ขอต้องยื่นคำร้องที่กองหนังสือเดินทาง แล้วไปยื่นเรื่องขอสอบประวัติที่กรมตำรวจ และจะต้องกลับมายังกระทรวงการต่างประเทศอีกครั้งหนึ่ง ทำให้เกิดการปลอมแปลงหนังสือเดินทางและขบวนการนายหน้า ปลัดอาสาเป็นผู้เจรจาโน้มน้าวหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องให้เห็นพ้องถึงความจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงการให้บริการหนังสือเดินทาง ทั้งเรื่องการลดขั้นตอนการยื่นขอหนังสือเดินทาง และการของบประมาณเพิ่มเติมจากกระทรวงการคลังเพื่อปรับปรุงเทคโนโลยีให้ทันสมัย ซึ่งเป็นเรื่องยากและต้องใช้เวลาในการทำความเข้าใจกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จนในที่สุดกรมตำรวจซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบการตรวจสอบประวัติก็เข้าใจ และยินยอมตัดขั้นตอนการยื่นขอประวัติที่กองสันติบาล โดยให้ความร่วมมือส่งรายชื่อผู้ติดบัญชีดำ (blacklist) ให้กระทรวงการต่างประเทศตรวจสอบ

ในด้านการแก้ปัญหาหนังสือเดินทางปลอมในขณะนั้น สมบูรณ์ เสงี่ยมบุตร กล่าวว่่าท่านอาสาเป็นผู้บริหารที่สั่งงานโดยตรงไปยังเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในแต่ละเรื่องได้ และสามารถสร้างความโปร่งใสในระบบราชการ ตัวอย่างเช่น เรื่องการทำหนังสือเดินทางของกระทรวงการต่างประเทศ โดยเฉพาะปัญหาหนังสือเดินทางปลอมเป็นจำนวนมาก ท่านสั่งให้หาทางแก้ไข วิธีการแก้ปัญหาสรุปได้โดยย่อคือ จะต้องหาวิธีการพิมพ์หนังสือเดินทางที่ปลอมแปลงได้ยาก ด้วยการใช้กระดาษที่มีลายน้ำซึ่งจะมี

ต้นทุนสูงมากในการพิมพ์หนังสือเดินทางปลอม เพราะหากพิมพ์จำนวนน้อยจะไม่คุ้มค่ากับการลงทุน หากพิมพ์จำนวนมากก็จะถูกจับได้โดยง่าย

สำหรับปัญหานายหน้าที่ยื่นคำร้องหนังสือเดินทางแทนผู้ขอ นั้น กระทรวงฯ ได้ออกระเบียบให้ประชาชนยื่นคำร้องขอหนังสือเดินทางด้วยตนเอง เพื่อไม่ให้เกิดการปลอมแปลงโดยการใช้อุปกรณ์ที่ไม่ตรงกับชื่อผู้ถือหนังสือเดินทาง แต่ก็ยังมีเจ้าหน้าที่กองหนังสือเดินทางบางคนไม่ปฏิบัติตามระเบียบนี้ ยังคงรับคำร้องจากนายหน้าโดยมีผลประโยชน์ร่วมกัน มีการร้องเรียนว่าเจ้าหน้าที่หน้าเคาน์เตอร์ที่รับคำร้องหนังสือเดินทางรับเงินจากบรรดานายหน้า ปลัดอาสาได้สั่งให้ตั้งกรรมการสอบข้อเท็จจริงและดำเนินการทางวินัย จนข้าราชการและเจ้าหน้าที่ที่มีผลประโยชน์ร่วมกับนายหน้าประมาณ ๑๐ คน ถูกไล่ออกจากราชการ เรื่องหนังสือเดินทางก็โปร่งใส กองหนังสือเดินทางสามารถออกหนังสือเดินทางได้ภายใน ๑ สัปดาห์ ทั้งยังมีการสั่งห้ามเรียกเอกสารจากผู้ขอเกินความจำเป็น เรื่องนี้เป็นตัวอย่างที่หน่วยงานอื่นนำไปใช้ในการกำหนดจำนวนวันออกเอกสาร เพื่อสร้างความสะดวกให้แก่ประชาชน

เมื่อกระทรวงการต่างประเทศได้รับงบประมาณเพิ่มจากกระทรวงการคลัง จึงนำงบประมาณส่วนนั้นมาใช้ในการพัฒนาระบบเทคโนโลยีให้เอื้ออำนวยต่อการเก็บและสอบประวัติผู้ร้องขอหนังสือเดินทาง นำระบบคอมพิวเตอร์และไมโครฟิล์มมาใช้ในการเก็บคำร้อง โดยในขั้นแรกได้ฝากข้อมูลแบบอิเล็กทรอนิกส์ไว้กับระบบของสำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ซึ่งมีระบบคลังข้อมูลคอมพิวเตอร์ขนาดใหญ่ และอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน โดยจัดให้มีผู้ช่วยเขียนคำร้องขอหนังสือเดินทาง ลดเวลาการรับเล่มหนังสือเดินทางให้เหลือเพียง ๕ วันทำการ ซึ่งในเวลาต่อมากกระทรวงการต่างประเทศสามารถออกหนังสือเดินทางในเวลาที่ลดลงตามลำดับ และเพิ่มมิติการให้บริการและอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนอีกหลายด้าน อาทิ บริการจัดส่งหนังสือเดินทางทางไปรษณีย์ การเปิดสำนักงานหนังสือเดินทางเพิ่มมากขึ้นทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด

การจัดหาชุดภาษีก็เป็นมาตรฐานเดียวกัน ในขณะนั้นชุดภาษีที่ใช้ในงานเลี้ยงของสถานทูตและสถานกงสุลแต่ละแห่งมีคุณภาพไม่เท่าเทียมกัน เพราะการจัดซื้อเป็นภาระของแต่ละแห่ง ปลัดอาสาได้ให้นโยบายว่า ...ควรจัดหาภาษีที่มีคุณภาพและมีมาตรฐานเดียวกันด้วยการจัดซื้อเป็นจำนวนมากจากส่วนกลาง ซึ่งจะทำให้ประหยัดงบประมาณมากกว่า ทั้งยังสามารถกำกับจำนวนครุภัณฑ์เพื่อการส่งมอบเมื่อมีการโยกย้ายสับเปลี่ยนตำแหน่ง เพื่อหลีกเลี่ยงความสับสนว่าภาษีที่ใช้จัดเลี้ยงเป็นของที่จัดซื้อเพื่อใช้ในราชการหรือเป็นของที่จัดซื้อเพื่อใช้ส่วนตัว โดยได้มอบหมายให้

ประชา คุณะเกษม^{๔๗} อธิบดีกรมเศรษฐกิจดำเนินการเรื่องนี้ กระทรวงฯ จึงได้เริ่มจัดซื้อชุดภาชนะจากบริษัทผู้ผลิตที่ได้มาตรฐานระดับสากลคือบริษัท Rosenthal ของเยอรมนี ต่อมาได้เปลี่ยนมาใช้ผลิตภัณฑ์ไทย ทำให้ได้ชุดภาชนะจัดเลี้ยงของสถานทูตสถานกงสุล เป็นภาชนะตราครุฑสีทอง ขอบสีน้ำเงินที่ใช้ตลอดมาจนถึงปัจจุบัน

การนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการปฏิบัติงาน ยุคนั้นงานเอกสารพิมพ์หนังสือราชการใช้เครื่องพิมพ์ดีดตั้งโต๊ะทั้งแบบธรรมดาและไฟฟ้า ในขณะที่ข้อมูลก็จัดเก็บในรูปแบบเอกสารที่ต้องใช้พื้นที่มาก ปลัดอาสาจึงให้จัดซื้อเครื่องคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคลมาให้ข้าราชการปฏิบัติงาน จัดหาเครื่องมือสื่อสารที่เหมาะสมและสะดวกในการทำงาน ยิ่งขึ้นมาใช้ในกองโทรเลข โดยนำระบบคอมพิวเตอร์ รวมทั้งเครื่องเข้าและถอดรหัสโทรเลขที่ทันสมัยมาใช้ทำให้การติดต่อสื่อสารระหว่างกระทรวง กับสถานทูต สถานกงสุลมีประสิทธิภาพรวดเร็ว และระบบความลับมีความปลอดภัยมากขึ้น

^{๔๗} ประชา คุณะเกษม เคยดำรงตำแหน่งเอกอัครราชทูตผู้แทนถาวรไทยประจำสหประชาชาติ ณ นครนิวยอร์ก เอกอัครราชทูตผู้แทนถาวรไทยประจำสำนักงานสหประชาชาติ ณ นครเจนีวา เอกอัครราชทูตประจำฝรั่งเศส ปลัดกระทรวงการต่างประเทศ และ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศ

การปรับปรุงกองบรรณสารและห้องสมุด การปรับปรุงทั้งสองส่วนนี้เป็นไปเพื่อให้เหมาะสมกับการเข้าใช้บริการและการให้บริการแก่หน่วยงานทั้งภายในและภายนอก ตลอดจนปรับปรุงระบบการจัดส่งเอกสารเก่าให้แก่หอจดหมายเหตุแห่งชาติ ซึ่งรวมถึงเอกสารต่างๆ ที่จัดเก็บไว้ในสถานทูตและสถานกงสุล ซึ่งมีเอกสารหลายฉบับที่ถือว่ามีความสำคัญทางประวัติศาสตร์

จัดซื้อที่ทำการสถานทูต สถานกงสุล และทำเนียบเอกอัครราชทูต เมื่อดำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรี อาสาสมัครนโยบายให้จัดซื้อที่ทำการสถานทูต สถานกงสุล และทำเนียบเอกอัครราชทูตให้เป็นกรรมสิทธิ์ของรัฐบาลไทย ซึ่งยังเช่าอยู่เป็นส่วนใหญ่ โดยให้ความสำคัญกับสถานทูตและทำเนียบทูตในประเทศเพื่อนบ้านเป็นพิเศษ ประเทศอาเซียนแห่งใดที่ราคาที่ดินยังไม่สูงก็ให้ซื้อที่ดินไว้ก่อนเพื่อเตรียมสร้างอาคารต่อไป โดยให้เริ่มของงบประมาณเป็นโครงการ ๓ ปี แล้วทยอยดำเนินการเป็นช่วงๆ ตามลำดับ

อาสาให้แนวทางว่าอาคารควรมีความสง่างาม มีพื้นที่กว้างขวาง ให้คำนึงถึงหน้าตาของประเทศ มิใช่ประหยัดงบประมาณจนได้สถานที่ที่ไม่เหมาะสม สถานทูตกับทำเนียบทูตไม่ควรเป็นที่ดินผืนเดียวกัน เพื่อให้แต่ละส่วนมีความโอ้อ่างสง่างาม ส่วนในประเทศตะวันตกที่มีอาคารสวยงามอยู่เป็นจำนวนมากก็ให้พิจารณาซื้อทั้งหลัง กระทรวงการต่างประเทศจึงได้ตั้งงบประมาณซื้อทำเนียบเอกอัครราชทูต สถานทูต สถานกงสุลเป็นลำดับเรื่อยมา หากสถานทูตสถานกงสุลแห่งใดที่มีสภาพเก่าแก่เสื่อมโทรมก็จะได้งบประมาณสำหรับการปรับปรุงซ่อมแซม จนกระทั่งในปัจจุบันทำเนียบเอกอัครราชทูต สถานทูต และสถานกงสุลหลายแห่งเป็นกรรมสิทธิ์ของรัฐบาลไทยเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ ทุกแห่งมีความสวยงาม โอ้อ่างสมศักดิ์ศรีประเทศ

สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงเบิร์น

สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงบรัสเซลส์

การปรับเปลี่ยนกรมการเมืองเป็นกรมภูมิภาค แต่เดิมกรมการเมืองรับผิดชอบเรื่องความสัมพันธ์ทวิภาคีของประเทศต่างๆ เฉพาะงานการเมือง ในขณะที่กรมเศรษฐกิจรับผิดชอบงานเศรษฐกิจทวิภาคี และเศรษฐกิจระหว่างประเทศ อาสาได้ผลักดันแนวคิดของ ม.ร.ว.เกษมสโมสโร เกษมศรี เมื่อเป็นปลัดกระทรวงครั้งแรก ที่ต้องการให้จัดตั้งกรมแบ่งตามภูมิภาค ให้เจ้าหน้าที่ได้ระบอบรู้ทั้งงานการเมืองและเศรษฐกิจของประเทศที่รับผิดชอบ เช่นเดียวกับกระทรวงการต่างประเทศของประเทศอื่นๆ

รัฐมนตรีอาสาได้หารือกับรัฐมนตรีช่วยว่าการฯ วิเชียร วัฒนคุณ ปลัดวิทยาลัยวิชาชีวะ และในที่ประชุมอธิบดีเพื่อเร่งรัดให้เสนอเรื่องการจัดตั้งกรมภูมิภาคเป็นการเร่งด่วน เพื่อให้ทันการประชุมคณะรัฐมนตรีครั้งสุดท้ายก่อนที่รัฐบาลนายกอนันต์ ๒ จะหมดวาระ ทำให้เรื่องการจัดตั้งกรมภูมิภาคได้รับอนุมัติจากคณะรัฐมนตรีได้ทันการณหลังจากนั้นจึงมีการออกพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๔๕ ในสมัยปลัดวิทยาลัยวิชาชีวะ มีผลทางกฎหมาย ปรับเปลี่ยนกรมการเมืองเดิมโดยแบ่งออกเป็นกรมภูมิภาค ๔ กรม ได้แก่ กรมยุโรป กรมอเมริกาและแปซิฟิกใต้ กรมเอเชียตะวันออก และกรมเอเชียใต้ ตะวันออกกลางและแอฟริกา

การเอาใจใส่งานด้านบริหารของอาสายังครอบคลุมถึงด้านความเป็นอยู่และสภาพแวดล้อมในการทำงานของข้าราชการ อาสามีแนวคิดว่าหากที่งานไม่มีความทุกข์ต่อสภาพความเป็นอยู่ มีความสุขกับการทำงาน มีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการทำงาน การงานที่ทำก็จะประสบความสำเร็จ อาสาจึงให้ความสำคัญตลอดมากับการปรับเงินเพิ่มสำหรับข้าราชการที่ประจำการอยู่ในต่างประเทศ (พ.ช.ต.) ให้สามารถดำรงชีวิตอยู่อย่างไม่เดือดร้อนตามสภาพค่าครองชีพในแต่ละประเทศ อาสามองอาคารที่ทำงาน กระทรวงการต่างประเทศเป็นหนึ่งบ้านที่จะต้องดูแลให้เรียบร้อยสวยงามอยู่เสมอ เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยให้ข้าราชการปฏิบัติงานอย่างมีความสุข และเพื่อให้ได้ผลงานที่ดี จึงใส่ใจในการดูแลรักษาความสะอาดทั้งภายนอกและภายในอาคาร ปลัดอาสาเดินตรวจตราความสะอาดของห้องน้ำข้าราชการด้วยตนเอง ทั้งยังดูแลเรื่องความเย็นและความสะอาดของเครื่องปรับอากาศ

เวลานั้นกระทรวงการต่างประเทศยังแยกเป็น ๒ ส่วน คือ ที่วังสราญรมย์และอาคารถนนศรีอยุธยา ปลัดอาสาได้สั่งการให้ตัดหญ้าที่ขึ้นรกเร็วและให้ปรับสนามหญ้าหน้าอาคารถนนศรีอยุธยาให้เป็นสนามฟุตบอลเพื่อให้ข้าราชการได้เล่นฟุตบอล

สนามฟุตบอลนี้ได้กลายเป็นสถานที่ฝึกซ้อมและแข่งขันฟุตบอลระหว่างข้าราชการกรมต่างๆ และการแข่งขันฟุตบอลประเพณีระหว่างทีมสำนักงานปลัดกระทรวงกับทีมกรมจวบจนอาคารถนนศรีอยุธยาถูกรื้อถอนสร้างเป็นที่ทำการใหม่ เชื่อว่าข้าราชการยุคนั้นยังจำความสุขสนุกสนานของการแข่งขันฟุตบอลได้เป็นอย่างดี

เดช บุนนาค เล่าเรื่องการประชุมสำนักงานปลัดกระทรวงที่ปลัดอาสาเป็นประธานอย่างได้บรรณว่า ...ผมเป็นรองปลัดกระทรวง จึงได้เข้าร่วมประชุมสำนักปลัดทุกครั้ง ท่านปลัดอาสา มีเลขานุการ ๒ คน คือ สุวิทย์ เป็นมือขวา พิศาล เป็นมือซ้าย ทั้งสองคนนี้จะจับบันทึกการประชุมทุกอย่าง ใครพูดอะไร มีมติว่าอะไร และติดตามทุกเรื่อง เรื่องที่ผมชอบที่สุด คือ เราต้องย้ายจากวังสราญรมย์ไปทำงานที่ตึกซีโต้เก่า ท่านปลัดอาสาอยากจะพัฒนาสนามหญ้าหน้ากระทรวงฯ ด้านที่ติดถนนศรีอยุธยาให้เป็นที่สำหรับเล่นเทนนิส เป็นสนามฟุตบอล แต่คนสวนของกระทรวงฯ ซึ่งตอนนั้นยังไม่ได้เป็น outsource ไม่ยอมตัดหญ้าให้สักที การประชุมสำนักงานปลัดจะมีระเบียบวาระที่สุวิทย์เขียนไว้เสมอคือเรื่อง “ตัดหญ้าที่สนามหญ้าหน้ากระทรวงฯ” ท่านปลัดอาสาจะพูดถึงเรื่องเดิมนี้อยู่ประมาณ ๙ สัปดาห์ จนในที่สุดกองพัสดุก็จัดการตัดหญ้าจนได้ สนามหญ้านั้นก็กลายเป็นสนามฟุตบอลให้ข้าราชการได้เล่นฟุตบอลตอนเย็น ทุกคนก็มีความสุข Keyword สำหรับท่านปลัดอาสา คือ “ท่านทำให้ทุกคนมีความสุข” นี่เป็นเรื่องที่ผมประทับใจ

อาสา กล่าว ว่า ... ในการทำงานแต่ละเรื่องให้สำเร็จลุล่วงไปได้ จะต้องกำหนดเป้าหมายให้ชัดเจน โดยมีผลประโยชน์ของประเทศชาติและประชาชนโดยรวมเป็นที่ตั้ง จากนั้นให้กำหนดบุคคลที่จะทำงานร่วมกัน โดยทุกคนจะต้องเข้าใจยอมรับ และพร้อมที่จะก้าวเดินไปสู่เป้าหมายเดียวกัน เมื่อมีความเข้าใจในเป้าหมายชัดเจนแล้วก็ต้องมาร่วมกันกำหนดขั้นตอนการดำเนินงานเพื่อจะได้ก้าวเดินไปด้วยกัน และมอบหมายให้มีผู้รับผิดชอบหลักในแต่ละโครงการเพื่อให้มีการกำกับดูแลอย่างใกล้ชิด เราจะต้องคอยติดตาม คอยช่วยแก้ไขปัญหาอุปสรรค และต้องพร้อมจะรับผิดชอบหากมีข้อผิดพลาดเกิดขึ้น จนกระทั่งงานสำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายที่วางไว้ ที่สำคัญคือเราต้องให้เครดิตกับผู้ที่เรามอบหมายให้กำกับดูแลโครงการรวมทั้งเจ้าหน้าที่ระดับล่างที่เป็นผู้ปฏิบัติ แม้ว่าเราจะเป็นผู้ริเริ่มแต่เราต้องไม่ claim credit

อาสาไม่เคยกล่าวอ้างว่าผลงานเหล่านี้เป็นของตัวเอง มักจะให้เกียรติกล่าวชมเชยทีมงานที่ได้มีส่วนร่วมในการช่วยกันคิดช่วยกันทำจนบังเกิดเป็นผลสัมฤทธิ์ ไม่ว่าจะเป็นรองปลัดกระทรวง เซาว์น สายเชื้อ ผู้ช่วยปลัดกระทรวง สินธุ์ ศรสงคราม และผู้อำนวยการกองหนังสือเดินทาง มยุรินทร์ โภคยะสุพัสตร์^{๔๘} ที่เป็นกำลังสำคัญในการปรับปรุงกองหนังสือเดินทาง ชมเชยอธิบดีประจำ คณะเกษมในเรื่องการจัดหาชุดภาชนะที่เป็นมาตรฐานให้แก่สถานทูต สถานกงสุล ชมเชยสุวิทย์ สิมะสกุล และพิศาล มาณวพัฒน์ ผู้เป็นทีมงานเลขานุการปลัดกระทรวง และทีมงานเลขานุการรัฐมนตรี ที่ปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ทุกวันนี้อาสายังคงภูมิใจเสมอไปกับผลงานบริหารในเรื่องการจัดสอบข้าราชการแรกเข้าแยกจาก ก.พ. เพราะเป็นการเปลี่ยนแปลงที่ ...ทำให้ได้คนดี คนเก่ง เข้ามาทำงานในกระทรวงการต่างประเทศด้วยระบบที่ยุติธรรม ส่วนการปรับปรุงระบบการให้บริการหนังสือเดินทางให้สะดวกและรวดเร็ว ทำให้คนไทยที่ไปทำงานในต่างประเทศเป็นจำนวนมากในช่วงเวลานั้นไม่ต้องประสบปัญหาความล่าช้าในการขอหนังสือเดินทาง การจัดซื้อชุดภาชนะที่เป็นรูปแบบและมาตรฐานเดียวกันให้แก่สถานทูต สถานกงสุล ก็ยังใช้กันอยู่จนปัจจุบัน ผลงานเหล่านี้มาจากการช่วยกันคิดร่วมกันทำ และผลักดันให้เกิดผล

ผลงานด้านบริหารต่างๆ ดังที่กล่าวมาข้างต้น ล้วนเกิดจากการบริหารที่มีการกำหนดเป้าหมายและความร่วมมือร่วมใจของทีมงานผลักดันให้บรรลุผล จนสามารถกล่าวได้ว่าการพัฒนาของกระทรวงการต่างประเทศในปัจจุบัน มีหลายเรื่องที่ได้ริเริ่มขึ้นในสมัยที่อาสาเป็นปลัดกระทรวงในช่วงเวลา ๔ ปี และในช่วงที่เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศอีกประมาณ ๑ ปีเศษ

ในการทำงานแต่ละเรื่อง
ให้สำเร็จลุล่วงไปได้
จะต้องกำหนดเป้าหมายให้ชัดเจน
โดยมีผลประโยชน์ของประเทศชาติ
และประชาชนโดยรวมเป็นที่ตั้ง

^{๔๘} มยุรินทร์ โภคยะสุพัสตร์ เคยดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการกองพัสดุและสถานที่ ผู้อำนวยการกองหนังสือเดินทาง กงสุลใหญ่ ณ กรุงเจดดาห์

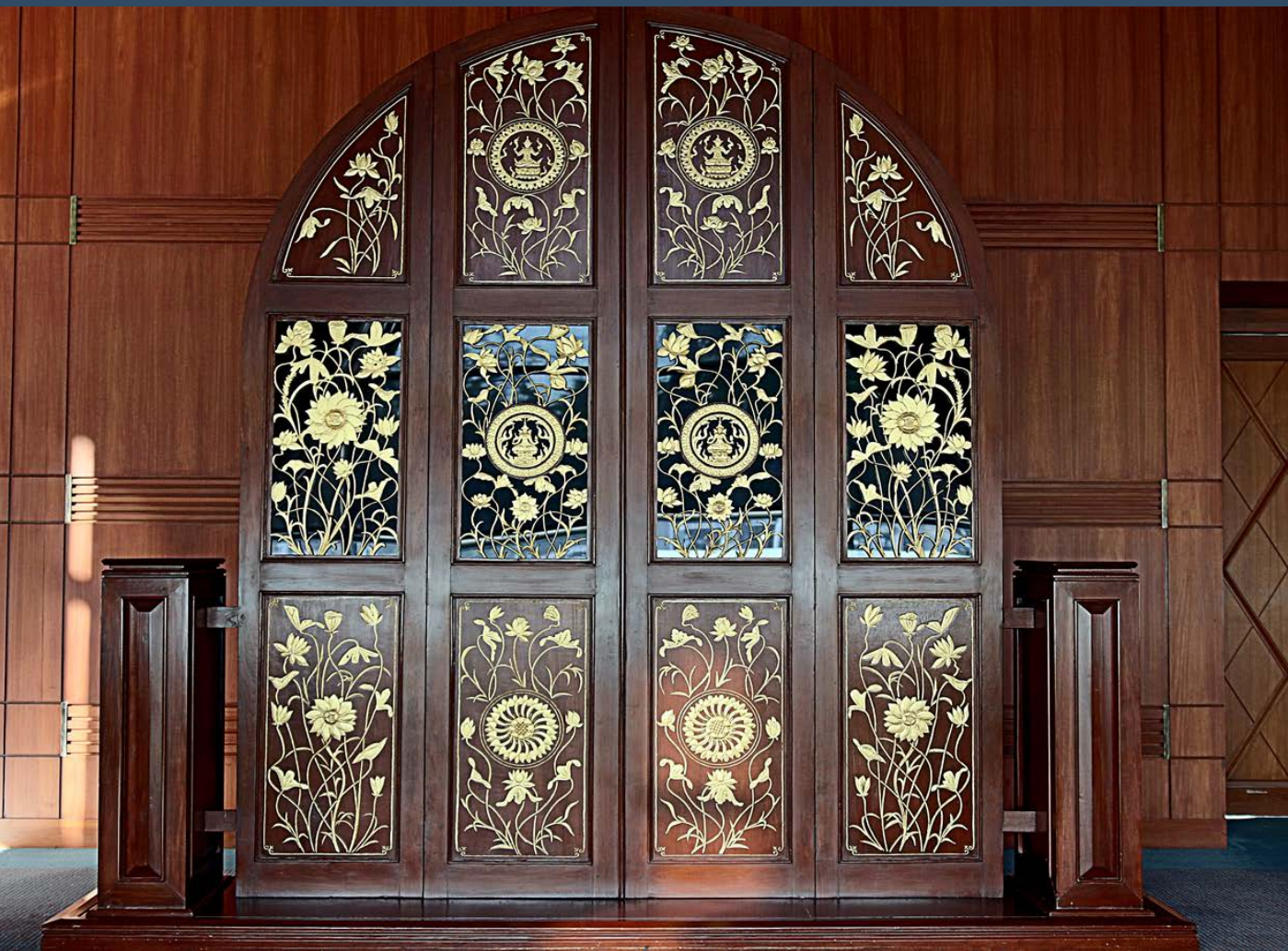

ปลัดอาสาร่วมเล่นฟุตบอลกับข้าราชการที่สนามหน้าอาคารกระทรวงการต่างประเทศ ถนนศรีอยุธยา

เดช บุญนาค อาสา ม.ร.ว.เทพกมล เทวกุล

ประตูปวงแก้ว
สัญลักษณ์ที่มี
คุณค่าทางใจ

ประตูปัวแก้ว

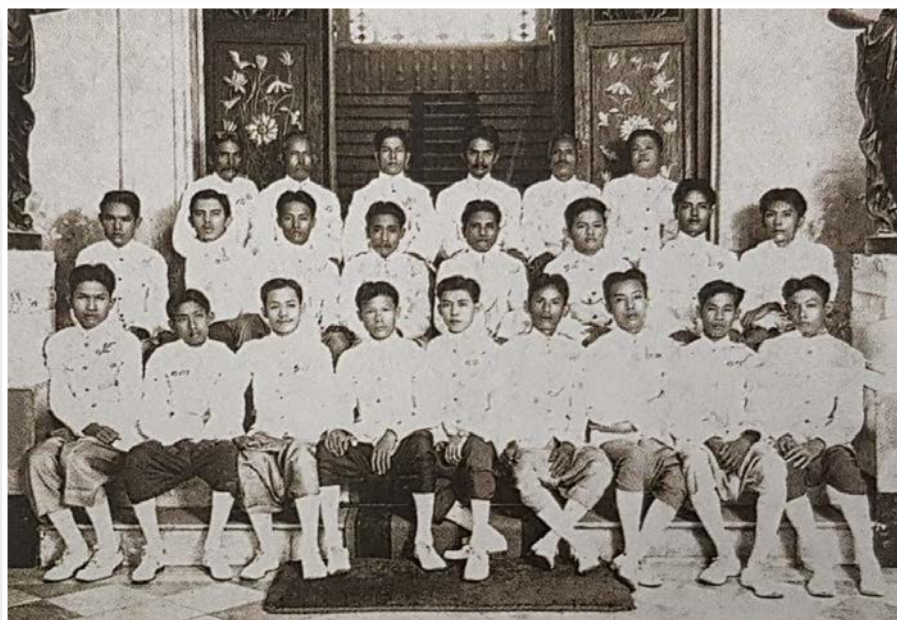
สัญลักษณ์ที่มีคุณค่าทางใจ

ปลัดอาสาได้นำสิ่งซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของกรมท่ามาประดับไว้ในอาคารกระทรวงการต่างประเทศ คือ ประตูปัวแก้ว ซึ่งเป็นชุดบานประตูไม้สัก ๔ บาน แกะสลักลายฉลุ แต่ละชิ้นแบ่งเป็นช่องลายฉลุบน กลาง และล่าง แกะสลักลายฉลุสีทองเป็นตราบัวแก้วใหญ่ บัวแก้วน้อย และบัวหลวง บานประตูส่วนบนมีลักษณะโค้งครึ่งวงกลม มีรูปเกวต่านั่งประทับขัดสมาธิ หัตถ์ขวาทือดอกบัว หัตถ์ซ้ายถือวชิระ ใช้เป็นตราประทับของเจ้าพระยาพระคลัง ที่กำกับงานกรมท่าซึ่งเกี่ยวกับการค้าขายกับต่างประเทศมาตั้งแต่รัชสมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ ต่อมาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงแยกกรมท่าออกจากกรมพระคลังมหาสมบัติ ตราบัวแก้วจึงเป็นตราประจำตำแหน่งของเสนาบดีจตุสดมภ์ กรมท่า เมื่อทรงจัดระบบราชการใหม่ แบ่งออกเป็น ๑๒ กระทรวง ตราบัวแก้วเป็นตราประจำตำแหน่งเสนาบดีว่าการต่างประเทศก่อนจะกลายเป็นตราของกระทรวงการต่างประเทศในเวลาต่อมา

การใช้ดอกบัวเป็นสัญลักษณ์ของกิจการต่างประเทศสื่อความหมายถึงการเชิดชู เนื่องจากเป็นดอกไม้ชั้นสูงที่ใช้ในการมงคล ในทางพราหมณ์ ดอกบัวยังหมายถึงโลก จึงอาจสื่อถึงทรัพยากรในดินตามลักษณะของดอกบัวที่เกิดจากดินใต้น้ำด้วย หรือตีความหมายถึงทรัพยากรและความมั่งคั่งตามบทบาทหน้าที่ของพระคลังมหาสมบัติที่ทำหน้าที่เก็บส่วยและอากรจากทรัพยากรทั้งปวงในแผ่นดิน ส่วนก้านยาวของดอกบัวที่แทรกลึกลงในดินโคลนนั้น สื่อความหมายถึงการหยั่งรู้

ประตูปัวแก้วได้ติดตั้งอยู่ ณ ที่ทำการของกระทรวงการคลังในพระบรมมหาราชวัง ตั้งแต่สมัยที่การคลังและการท่าอยู่ภายใต้การกำกับเดียวกัน โดยใช้เป็นประตูเข้าออกประตูหนึ่ง ภายหลังไม่ได้ถูกใช้งาน มีสภาพเก่าผุพังไปตามกาลเวลา จึงถูกรื้อถอนมาพิงกำแพงไว้ที่กระทรวงการคลังในพระบรมมหาราชวัง เมื่อมีผู้ไปพบเห็นแล้วแจ้งให้ปลัดอาสาทราบ เป็นเวลาประจวบเหมาะที่กระทรวงการต่างประเทศมีความประสงค์

จะปรับปรุงทางเชื่อมต่อระหว่างอาคารวังสราญรมย์กับอาคารที่ทำการที่สร้างขึ้นใหม่
ซึ่งอยู่ติดกัน จึงเห็นควรให้นำประตูบัวแก้วมาติดตั้งเนื่องจากเป็นสิ่งของที่มีคุณค่า
ทางประวัติศาสตร์ของกระทรวงการต่างประเทศ

ข้าราชการกระทรวงการต่างประเทศหน้าประตูบัวแก้ว ศาลาราชวัลลภ
ประมาณปี ๒๕๖๕

ปลัดอาสาจึงไปขอประตูบัวแก้วจากกระทรวงการคลังด้วยความสนับสนุนเป็นพิเศษ
จากอธิบดีกรมบัญชีกลางในเวลานั้น ซึ่งก็คือ บัณฑิต บุญยะปานะ ผู้เป็นพี่ชายนั่นเอง
แล้วให้ “นายเว้ง” ช่างไม้ที่กระทรวงฯ ใช้งานเป็นประจำซ่อมแซมตกแต่งบานประตู
ตามแบบของเดิม ก่อนจะนำไปติดตั้งที่ไว้ที่กระทรวงการต่างประเทศ วังสราญรมย์
ปัจจุบันบานประตูบัวแก้วเก่าแก่ที่มีเรื่องราวบอกเล่าความเป็นมาของกรมท่าในอดีต
ตั้งประดับอยู่ในห้องบัวแก้ว กระทรวงการต่างประเทศ ถนนศรีอยุธยา

การนำประตูบัวแก้วเก่าแก่ตั้งแต่สมัยกรมท่ามาประดับไว้ที่กระทรวงการต่างประเทศ
อาจดูเหมือนเป็นเรื่องเล็กน้อย แต่ก็ถือว่าเป็นผลงานที่มีคุณค่าทางใจต่อข้าราชการ
กระทรวงการต่างประเทศ ทำให้มีความรู้สึกเสมือนได้สืบทอดภารกิจจากกรมท่าจนถึง
กระทรวงการต่างประเทศอันมีประวัติยาวนาน

หลักการทํางาน แบบ “อาสา”

หลักการงานแบบ “อาสา”

หลักการงานของอาสา คือ การวางเป้าหมาย ให้ความสำคัญกับ “คน” การประสานงาน การทำงานเป็นทีม การมอบหมายงานและให้อิสระในการทำงาน รวมถึงการติดตามงาน

อาสาอีดีหลักว่า ...ผู้บริหารหน่วยงานนอกจากจะต้องกำหนดเป้าหมายที่สามารถบรรลุผลเป็นรูปธรรมได้ในช่วงเวลาที่อยู่ในตำแหน่งแล้ว การกำหนดเป้าหมายต้องอยู่บนรากฐานของความถูกต้อง ศีลธรรม และจริยธรรมด้วย ที่สำคัญที่สุด คือ ผลประโยชน์ของส่วนรวม เป้าหมายที่กล่าวถึงนี้จึงมิใช่ personal agenda เพื่อผลประโยชน์ของผู้ใดผู้หนึ่ง หรือคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง แต่เป็นผลประโยชน์ส่วนรวมซึ่งเป็นเป้าหมายที่สำคัญที่สุดของกระทรวงการต่างประเทศ

เป้าหมายที่จะดำเนินการนั้นมีทั้งระยะใกล้และระยะไกล มีทั้งประเภทที่ดำเนินการได้โดยไม่ต้องปรับโครงสร้าง และประเภทที่จะต้องปรับหรือวางโครงสร้างสำหรับระยะต่อไป อีกทั้งจะต้องเน้น “การทำงานเป็นทีม” ให้เป็นหัวใจหลัก โดยจะต้องสร้างความเข้าใจและการยอมรับของทีมงานต่อเป้าหมาย เป้าหมายที่ดี คือ เป้าหมายที่ทีมงานร่วมกันกำหนด มีการประสานประสานระหว่างการทำงานแบบ top-down และ bottom-up เพราะทั้งสองวิธีมีจุดเด่นและจุดด้อยในตัวเอง

ผู้บริหารหน่วยงานนอกจากจะต้อง
กำหนดเป้าหมายที่สามารถบรรลุผล
เป็นรูปธรรมได้ในช่วงเวลาที่อยู่ในตำแหน่งแล้ว
การกำหนดเป้าหมายต้องอยู่บนรากฐาน
ของความถูกต้อง ศีลธรรม และจริยธรรมด้วย
ที่สำคัญที่สุด คือ ผลประโยชน์ของส่วนรวม

การประชุมงานเป็นเรื่องที่จำเป็นต้องมีในทุกระดับของการทำงาน ทั้งในหน่วยงานเดียวกัน ในกระทรวง หรือต่างกระทรวง เพื่อให้ทราบถึงแนวคิดแนวทางของกันและกัน และสร้างเอกภาพต่องานที่จะดำเนินการ การประชุมงานสามารถดำเนินการได้ทั้งในลักษณะที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ซึ่งจะช่วยลดหรือขจัดอุปสรรคความไม่เข้าใจในเจตนาของกันและกัน ตลอดจนป้องกันการตั้งแง่ใดๆ ต่อกันด้วย อีกทั้งการประชุมงานที่ดีนอกจากจะช่วยให้เกิดผลสำเร็จในการสนองนโยบายแล้ว ยังทำให้เกิดเครือข่ายพันธมิตรในการทำงานมากขึ้น

การทำงานเป็นทีมจะทำให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีเอกภาพ มีพลัง มีประสิทธิภาพ จะต้องสร้างความเห็นพ้องต้องกันในเรื่องที่จะดำเนินการ มีการระดมข้อมูล รับฟังความคิดเห็น กำหนดเป้าหมาย กำหนดกรอบเวลาที่แน่ชัด ให้เครื่องมือ ให้ทรัพยากร แก่การทำงาน ให้ทรัพยากรบุคคล ให้การสนับสนุนตามที่จำเป็น

กลไกของการทำงานเป็นทีม คือ การพบปะหารือกันอย่างสม่ำเสมอ การประชุมมิใช่เป็นการพูดกันโดยไม่รู้จบ แต่ละคนควรให้ข้อมูลและข้อคิดเห็นอย่างเปิดเผย การประชุมพึงเป็นเวทีสำหรับการรับฟังซึ่งกันและกัน ถกเถียงแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน มิใช่ประธานพูดอยู่แต่ผู้เดียว จะต้องหาข้อสรุปที่สามารถนำไปดำเนินการต่อได้ บันทึกผลการประชุมควรมีข้อความที่กระชับ ชัดเจน ผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถดำเนินงานได้โดยไม่สงสัยหรือลังเล

การทำงานเป็นทีม
จะทำให้การดำเนินงาน
เป็นไปอย่างมีเอกภาพ
มีพลัง มีประสิทธิภาพ
จะต้องสร้างความเห็นพ้องต้องกัน
ในเรื่องที่จะดำเนินการ

รัฐมนตรีอาสา และข้าราชการระดับสูงที่หน้าประตูบัวแก้ว กระทรวงการต่างประเทศ วังสราญรมย์

การบริหารงานโดยการมอบหมายงานและให้อิสระในการทำงาน เพื่อให้ผู้ที่รับผิดชอบมีความรู้สึกเป็นเจ้าของงาน และมีความตั้งใจที่จะผลักดันงานนั้นๆ ให้ลุล่วง โดยผู้ที่มอบหมายงานก็ต้องติดตามงาน สอบถามปัญหาอุปสรรค ช่วยเหลือแก้ไข และสนับสนุนในส่วนที่สามารถกระทำได้ ตลอดจนให้กำลังใจผู้ที่ปฏิบัติงาน อีกทั้งจะต้องชมเชยกยกย่องให้เป็นที่รับรู้เมื่อทำงานเกิดความก้าวหน้าลุล่วงประสบความสำเร็จ การติดตามงานอาจจัดทำเป็นตารางติดตามผลที่เห็นได้ว่ามีความคืบหน้าไปอย่างไร มีอุปสรรคขัดข้องใด อยู่ในกรอบเวลาที่กำหนดไว้หรือไม่

แนวทางการทำงานให้ประสบความสำเร็จนอกจากจะต้องมีหลักการที่ดี มีระบบงานที่ดี และมีการประสานงานที่เหมาะสมแล้ว ยังจะต้องเข้าถึงจิตใจคน ต้องได้ใจคน ต้องทำจากใจ ใช้ความจริงใจ และไม่ควรรหวังผลตอบแทนใดๆ

พิศาล มาณวพัฒน์ กล่าวถึงการทำงานของอาสาว่า ...ท่านปลัดอาสาจะวางเป้าหมายชัดเจนว่าจะทำอะไรทั้งงานนโยบายและงานบริหาร ท่านจะมีบทบาทสำคัญในการประสานงานเองในระดับสูง ให้แนวทางที่ชัดเจนกับผู้ปฏิบัติ ติดตามงานและร่วมแก้ไขอุปสรรคที่อาจมีจนงานประสบความสำเร็จ ท่านไม่ใช้เวลากับการแก้หนังสือราชการมากนัก แต่จะมอบอำนาจให้อธิบดีที่เกี่ยวข้องรับผิดชอบลงนาม ท่านกล่าวว่า เพื่อจะได้มีเวลาในการคิดเรื่องการบริหาร ได้ใช้สมองใช้ความคิดในเรื่องนโยบาย ท่านให้ความสำคัญกับเรื่องที่เป็นสาระและเรื่องความคิดเห็น มักกล่าวเสมอว่าหนังสือราชการควรมีความกระชับ สามารถสื่อสารให้ผู้รับอ่านเข้าใจได้ง่าย ตรงไปตรงมา

วิกรม คุ่มไพโรจน์ กล่าวจากมุมมองที่ได้สัมผัสจากการทำงานว่า ...ในขณะที่ท่านอาสาเป็นปลัดกระทรวง การดำเนินงานด้านการต่างประเทศจำเป็นต้องกระทำด้วยความรวดเร็วให้ทันกับพัฒนาการของสถานการณ์ระหว่างประเทศ ในระยะนั้นมีปัญหาแกมพูชา สถานการณ์ความมั่นคงในภูมิภาคมีความผันผวนสูง ไทยมีบทบาทสำคัญในการหาทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในภูมิภาค ส่งผลให้มีบุคคลสำคัญจากต่างประเทศเดินทางมาหารือกับเจ้าหน้าที่ระดับสูงของฝ่ายไทยเป็นจำนวนมาก ทุกครั้งต้องทำบันทึกการสนทนา และทำรายงานรัฐบาลพร้อมทั้งให้ความเห็นประกอบ ท่านปลัดอาสาเป็นผู้ริเริ่มให้เจ้าหน้าที่ทำสรุปสาระสำคัญของการสนทนาและทำรายงานรัฐบาล โดยสั่งการให้ทำเสร็จภายใน ๒๔ ชั่วโมง บันทึกที่รายงานที่มีความยาว ท่านก็เป็นผู้ริเริ่มให้ทำ “executive summary” เพื่อให้ผู้ใหญ่จะได้ใช้เวลาไม่มากในการพิจารณาตัดสินใจ

แนวทางการทำงาน
ให้ประสบความสำเร็จ
นอกจากจะต้องมีหลักการที่ดี
มีระบบงานที่ดี และ
มีการประสานงานที่เหมาะสม
ยังจะต้องเข้าถึงจิตใจคน ต้องได้ใจคน
ต้องทำจากใจ ใช้ความจริงใจ
และไม่ควรหวังผลตอบแทน

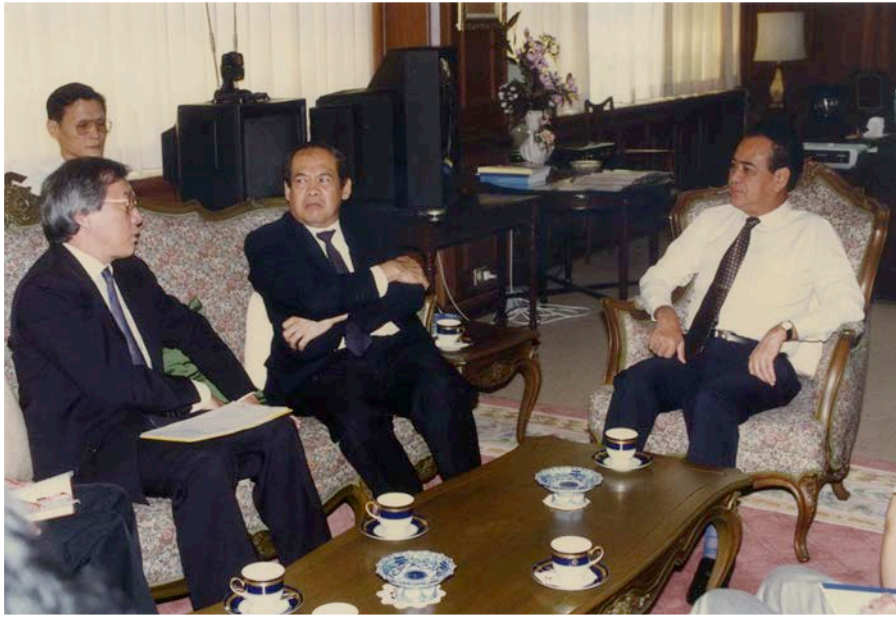
อาสาให้ความสำคัญกับการทำงานที่รวดเร็วฉับไวและการประชุมหารือ “ระดมสมอง” และการทำงาน “เป็นทีม” เสมอมา ตั้งแต่เป็นอธิบดีจนกระทั่งเป็นเอกอัครราชทูต เมื่อเป็นปลัดกระทรวง ปลัดอาสาจะไปพบรัฐมนตรีสิทธิที่ห้องทำงานทุกเช้าเพื่อหารือและขอรับแนวนโยบายในเรื่องต่างๆ แล้วแจ้งกรมที่เกี่ยวข้องดำเนินการ ทุกวันอังคารเมื่อรัฐมนตรีสิทธิกลับจากการประชุมคณะรัฐมนตรีจะถ่ายทอดให้ปลัดอาสาทราบ ปลัดอาสาจะนำเรื่องต่างๆ ไปหารือในที่ประชุมอธิบดีในบ่ายวันเดียวกัน การประชุมจะมีการให้ข้อมูลและข้อคิดเห็นอย่างเปิดเผย รั้งซึ่งกันและกัน เป็นการสร้างเอกภาพในการทำงาน ใช้เวลาการประชุมเพียง ๑ ชั่วโมง ทำให้กระทรวงการต่างประเทศสามารถดำเนินการตามนโยบายรัฐบาลได้อย่างรวดเร็ว

อาสากล่าวรำลึกถึงท่านรัฐมนตรีสิทธิว่า...ผมโชคดีมากที่ในช่วงที่เป็นปลัดกระทรวงอยู่ ๔ ปีนั้น พลอากาศเอก สิทธิ เสวตศิลา ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ท่านมีความปรารถนาดีต่อประเทศชาติและกระทรวงการต่างประเทศอย่างจริงใจ ทุกเช้าเวลา ๗.๓๐ น. ผมจะไปพบท่านที่ห้องทำงาน เพื่อรับคำสั่งและแนวทางไปดำเนินการ ผมจึงสามารถนำปัญหาของท่านรัฐมนตรีและแนวนโยบายไปให้ทุกกรมปฏิบัติได้อย่างรวดเร็ว

เมื่อเป็นรัฐมนตรี อาสาริเริ่มกลไกการประชุมทุกเช้าระหว่างรัฐมนตรีกับผู้บริหารกลุ่มเล็กกว่า “Morning Prayer” ประกอบด้วย รัฐมนตรีช่วยว่าการฯ ปลัดกระทรวง รองปลัดกระทรวง อธิบดีกรมการเมือง และอธิบดีกรมเศรษฐกิจ ต่อมาให้มีอธิบดีกรมพิธีการทูตเพื่อหารือเรื่องการเมืองต่างๆ ซึ่งมีอยู่เป็นประจำ และอธิบดีกรมสารนิเทศ ซึ่งเป็นโฆษกกระทรวงการต่างประเทศเข้าร่วมด้วย เพื่อให้สามารถแถลงหรือตอบคำถามกับสื่อมวลชนทั้งไทยและต่างประเทศได้ทันต่อเหตุการณ์

Morning Prayer เป็นการหารือกันที่ชุดรับแขกในห้องทำงานของรัฐมนตรี ในบรรยากาศที่ผ่อนคลาย ไม่มีระเบียบวาระล่วงหน้า ใช้เวลาประมาณ ๑ ชั่วโมง รัฐมนตรีอาสาจะรับทราบความคืบหน้าล่าสุด หรือ ตัดสินใจ แล้วสั่งการ หรือให้แนวทางการดำเนินงาน แนวทางชี้แจงแก่กรมกองและสถานทูตสถานกงสุลที่เกี่ยวข้องในการหารือแต่ละครั้ง

Morning Prayer ประกอบด้วย รัฐมนตรีช่วยว่าการฯ วิเชียร วัฒนคุณ
 วิทยา เวชชาชีวะ ปลัดกระทรวง และ สุวิทย์ สิมะสกุล รองอธิบดีกรมการเมือง ทำหน้าที่เลขานุการรัฐมนตรี อดิศักดิ์

Morning Prayer

จากซ้าย ลักษณะจันทร์ เลหาหะพันธุ์ อธิบดีกรมอาเซียน ประชา คุณะเกษม รองปลัดกระทรวง
 ประจิตต์ ไรจนพฤกษ์ อธิบดีกรมสนธิสัญญาและกฎหมาย ศักดิ์ทิพย์ ไกรฤกษ์ อธิบดีกรมสารนิเทศ
 วิทยา เวชชาชีวะ ปลัดกระทรวง วิเชียร วัฒนคุณ รัฐมนตรีช่วยว่าการฯ
 หลังซ้าย สาโรจน์ ชวนะวิรัช อธิบดีกรมการเมือง ม.ล.วงศ์ทิวา สุรพลวิเศษสูรย์ รองอธิบดีกรมองค์การ
 ระหว่างประเทศ และ พิศาล มาณวพัฒน์ เจ้าหน้าที่การทูต ๗ อดิศักดิ์

ระหว่างการประชุม ที่ทีมงานสำนักงานเลขาธิการรัฐมนตรีคือพิศาล มาณวัฒน์
เจ้าหน้าที่การทูต ๗ จะทำหน้าที่บันทึกสรุปผลการหารือไม่เกิน ๒ หน้า เสนอให้รองอธิบดี
สุวิทย์ สิมะสกุล เลขาธิการรัฐมนตรีตรวจแก้ภายในเวลา ๑๐.๐๐ น. แล้วเสนอให้
รัฐมนตรีอาสาให้ความเห็นชอบ ต่อจากนั้นจะส่งให้บุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
ทราบในทันที หากมีเรื่องสำคัญที่นายกรัฐมนตรีควรทราบ รัฐมนตรีอาสาจะส่งบันทึก
รายงานทางโทรสารไปยังหน้าห้องนายกรัฐมนตรีเวลา ๑๑.๐๐ น. มีวิทย์ รายงานานนท์^{๔๙}
เลขาธิการนายกรัฐมนตรี และปรีดี บุญญเษิต^{๕๐} รองเลขาธิการนายกรัฐมนตรี เป็น
ผู้เสนอนายกรัฐมนตรีอ่านทันที หากนายกอนันต์มีความคิดเห็นใด ก็จะเขียนด้วยลายมือ
บนบันทึกส่งกลับมาให้รัฐมนตรีอาสาทราบ จากนั้นสำนักเลขาธิการรัฐมนตรีจะส่ง
เรื่องนั้นแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องในทันที

ทุกขั้นตอนที่กล่าวมานี้จะจบภายในวันเดียว เป็นผลให้เรื่องต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่อง
นโยบาย เรื่องพิธีการ เรื่องกำหนดการเยือนของแขกเมือง หรือของนายกรัฐมนตรีที่เคย
มีเอกสารหรือการประสานงานหลายขั้นตอน เดินหน้าได้อย่างรวดเร็ว เป็นการลดขั้นตอน
การทำงานที่กีด red tape และลดจำนวนเอกสารเป็นจำนวนมาก

รัฐมนตรีอาสาบริหารงานโดยใช้การประชุมที่เรียกว่า “Morning Prayer” เป็น
เครื่องมือ เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการทำงานทุกเรื่องว่าต้องการให้บรรลุมิติประสงค์
อะไร ต้องการรับฟังความคิดเห็นของผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบ บุคคลที่เกี่ยวข้อง และ
ผู้ที่มีความรู้ในเรื่องนั้นก่อนเสมอ เมื่อได้หารือกันอย่างรอบด้านแล้ว ก็จะสรุปสิ่งที่
เห็นพ้องต้องกัน จากนั้นเมื่อได้ตกลงหรือตัดสินใจอย่างใดแล้ว ก็ดำเนินการในทันที
เพื่อให้ได้ผลอย่างรวดเร็ว

อาสายังเปิดโอกาสให้เจ้าหน้าที่ที่สามารถแสดงความคิดเห็นในที่ประชุมได้อย่าง
เต็มที่ เรื่องที่มีการประชุมจะเป็นการหยิบยกงานที่จะต้องดำเนินการ และประเด็นสำคัญ
ของสถานการณ์ขณะนั้นขึ้นมาหารือ โดยฝ่ายประจำจะรายงานสถานะและความคืบหน้า
ล่าสุด ข้อติดขัด หรือข้อสั่งการที่ประสงค์จะรับไปปฏิบัติ ส่วนรัฐมนตรีก็จะบอกเล่าถึง
ผลการพบปะ ผลการประชุมกับบุคคลและฝ่ายต่างๆ พร้อมกับให้ข้อคิดเห็นและข้อสั่งการ
ต่อประเด็นที่หยิบยกขึ้นหารือ นับเป็นการแบ่งปันการรับรู้ ช่วยกันคิด ระดมสมอง ทำงาน
เป็นทีม แล้วเดินหน้าไปด้วยกัน

^{๔๙} วิทย์ รายงานานนท์ เคยดำรงตำแหน่งกงสุลใหญ่ ณ นครลอสแอนเจลิส เอกอัครราชทูตประจำสวีเดนและเดนมาร์ก อังกฤษ
รองเลขาธิการนายกรัฐมนตรีฝ่ายการเมือง และเลขาธิการนายกรัฐมนตรีในรัฐบาลอานันท์ ปันยารชุน

^{๕๐} ปรีดี บุญญเษิต เคยดำรงตำแหน่งเอกอัครราชทูตประจำสเปน รองเลขาธิการนายกรัฐมนตรีในรัฐบาลอานันท์ ปันยารชุน

เดช บุญนาค กล่าวถึงการทำงานของอาสาว่า ...ท่านอาสาเป็นคนที่ทำงานเป็นทีม
อย่างเป็นระบบ ผมได้ทำงานเป็นทีมกับท่านปลัดอาสาและท่านรัฐมนตรีอาสาตลอด
ตั้งแต่เป็นรองปลัดกระทรวงและเป็นเอกอัครราชทูตประจำกระทรวง ท่านจะเรียกประชุม
สำนักงานปลัดกระทรวงเป็นประจำ แรกๆ ประชุมอาทิตย์ละครั้ง ต่อไปก็ประชุมแทบ
ทุกวัน ท่านได้พัฒนาเป็นการประชุมที่ท่านเรียกว่า “Morning Prayer” เมื่อท่านเป็น
รัฐมนตรีว่าการฯ

สำหรับผม คนที่ทำงานเป็นทีม เป็นกัปตันทีม คือคนที่ทำงานเป็นและเป็นคนที่
ทำงานเก่งที่สุด เพราะในชีวิตจริงเมื่อเราทำงาน เราต้องทำงานกับคนอื่น ต้องทำงาน
เป็นทีม ท่านทำงานเป็นทีมในทุกตำแหน่งตั้งแต่เป็นหัวหน้ากอง ท่านเป็นคนที่ทำงาน
แบบ “collegial” คือทำงานทุกอย่างเป็นคนๆ ท่านจึงมีผลงานรวดเร็วและดีเด่นอยู่เสมอ
เพราะท่านสามารถระดมสมองของเพื่อนร่วมงาน น้องๆ พี่ๆ ให้ช่วยกันทำงานเพื่อประโยชน์
ส่วนรวมได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพเสมอ ผลงานจึงออกมาดี ทุกภาคส่วน
ได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น เป็นงานที่ครบถ้วนสมบูรณ์ เป็นผลงานที่มองมาจาก
หลายด้านหลายมุม และมีมุมมองต่างๆ จึงสมบูรณ์มากกว่าคนทำงานคนเดียวหรือ
เก่งอยู่คนเดียว

อาสา กล่าวถึงลักษณะการทำงานของกระทรวงการต่างประเทศว่า ...แม้ว่าใน
ความเป็นจริงกระทรวงการต่างประเทศจะเป็นผู้ร่างนโยบายต่างประเทศให้กับรัฐบาล
มาทุกยุคทุกสมัย แต่การนำนโยบายต่างประเทศไปปฏิบัติทำให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม

ท่านอาสา
เป็นคนที่ทำงานแบบ “collegial”
คือทำงานทุกอย่างเป็นคนๆ
ท่านจึงมีผลงานรวดเร็วและดีเด่นอยู่เสมอ
เพราะท่านสามารถระดมสมอง
ของเพื่อนร่วมงาน น้องๆ พี่ๆ
ให้ช่วยกันทำงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวม
ได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพเสมอ

โดยเฉพาะการดำเนินความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านอยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ฝ่ายทหาร โดยเฉพาะกองทัพบก สภาความมั่นคงแห่งชาติ และกระทรวงมหาดไทย กระทรวงการต่างประเทศจึงต้องมีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับหน่วยงานความมั่นคง ปลัดกระทรวงและรัฐมนตรีต้องพบปะหารือเป็นประจำกับผู้บริหารสูงสุดของหน่วยราชการเหล่านี้ เพื่อเราจะได้มีโอกาสโน้มน้ำหนักให้เขาเห็นพ้องกับทิศทางการดำเนินนโยบายต่างประเทศที่กระทรวงการต่างประเทศได้ยกกว้างขึ้น สร้างความไว้วางใจเชื่อมั่นและศรัทธาต่อกระทรวง ที่สำคัญทำให้เขาสบายใจว่าเราไม่ได้ต้องการแย่งอำนาจจากเขา

ด้วยแนวคิดนี้เอง เมื่อดำรงตำแหน่งปลัดกระทรวงและรัฐมนตรี อาสาจึงเชิญหน่วยงานภายนอกมาร่วมหารือด้วย โดยเฉพาะฝ่ายทหารซึ่งมีบทบาทสำคัญและเกี่ยวข้องโดยตรงกับนโยบายต่อประเทศเพื่อนบ้าน โดยมีพลเอก สุจินดา คราประยูร ผู้บัญชาการทหารบก นำทีมงานฝ่ายทหารเข้าร่วมหารือ รวมทั้งเลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ ผู้อำนวยการสำนักข่าวกรองแห่งชาติ ทั้งยังนัดรับประทานอาหารกลางวัน หรือโทรศัพท์หารือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับบุคคลเหล่านั้นอยู่เนืองนิจ จัดการหารือวงเล็กกับผู้กำกับนโยบายของหน่วยงานภายนอก รวมทั้งจัดให้มีการหารือเฉพาะกิจระหว่างกระทรวง ทบวง กรมที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของกระทรวงการต่างประเทศ อาทิ แนวทางการปรับปรุงความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน ปัญหาค้างค้ำเฉพาะเรื่องหรือปัญหาที่ติดขัดอันเนื่องจากกฎระเบียบต่างๆ ของกระทรวงฯ ทำให้เกิดเอกภาพทางแนวความคิด โดยเมื่อนำเรื่องนั้นๆ เสนอต่อที่ประชุมคณะรัฐมนตรีหรือเสนอต่อนายกรัฐมนตรีก็ได้รับการพิจารณาเห็นชอบโดยง่าย

ในการประชุมเกี่ยวกับประเทศเพื่อนบ้านซึ่งมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ผู้บัญชาการทหารบก และเลขาธิการทหารบกร่วมด้วย รัฐมนตรีอาสาได้แจ้งแนวทางการดำเนินการต่อพม่าว่าการปิดล้อมพม่า (ซึ่งประเทศในขณะนั้น) จะไม่เกิดผล ไทยควรชักจูงพม่าออกมาในลักษณะ “constructive engagement” ซึ่งเป็นแนวทางที่นานาชาติใช้กับจีนหลังเหตุการณ์ประท้วงที่จัตุรัสเทียนอันเหมิน ต่อมาปลัดวิทยารับจะไปพิจารณาว่าการให้ความร่วมมือควรมีสิ่งใดบ้างนอกเหนือจากเรื่องปราบปรามยาเสพติด โดยเห็นว่าการดำเนินการลักษณะนี้น่าจะหมายถึงสิ่งที่เป็นประโยชน์และถึงมือคนพม่าโดยตรง อย่างเช่นการสาธารณสุข

ในเรื่องที่เกี่ยวกับสหรัฐ รัฐมนตรีอาสาได้แจ้งให้ที่ประชุม Morning Prayer ทราบถึงผลการหารือกับผู้บัญชาการทหารสูงสุดและผู้บัญชาการทหารบกฯ ได้เห็นชอบร่วมกันในหลักการที่ให้ปลัดกระทรวงการต่างประเทศประชุมกับฝ่ายทหารเพื่อศึกษาและทบทวนข้อตกลงทางการทหารต่างๆ ที่มีกับสหรัฐให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน เพื่อสร้างอำนาจต่อรองด้านเศรษฐกิจ และให้ทบทวนสนธิสัญญาไมตรีระหว่างไทยกับสหรัฐด้วย ตลอดจนได้ให้ความเห็นว่าบัดนี้ผลประโยชน์ร่วมไทย-สหรัฐมีน้อยลง แต่ความขัดแย้งเพิ่มขึ้นอันเป็นผลมาจากสมรรถนะทางเศรษฐกิจของไทยที่เพิ่มสูงขึ้นมาก ไทยยังมองว่าสหรัฐเป็นพันธมิตร แต่สหรัฐกลับลดความสำคัญของไทยลงและขู่ว่าจะตัดความช่วยเหลือต่อไทย ซึ่งมีมูลค่าน้อยกว่าที่ไทยช่วยประเทศเพื่อนบ้านเสียอีก ซึ่งที่ประชุมได้สรุปว่าสหรัฐคงจะเข้ามาช่วยเฉพาะเรื่องที่เป็นประโยชน์โดยตรงของเขา เช่น การปราบปรามยาเสพติด ดังนั้นไทยควรทบทวนความสัมพันธ์ด้านทหารและพลเรือน ไม่ควรไปขอความช่วยเหลือในเรื่องเล็กๆ น้อยๆ จากสหรัฐ

อาสาเห็นว่าปัญหาสำคัญของราชการไทยทุกยุคสมัยคือการขาดเอกภาพ แต่ละกระทรวงต่างทำหน้าที่ของตนโดยมิได้มองภาพรวม จึงเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกันด้วยการเชื้อเชิญปลัดกระทรวงจากทุกกระทรวงและข้าราชการระดับ ๑๑ ซึ่งเป็นหัวหน้าสำนักงานต่างๆ มาร่วมรับประทานอาหารกลางวันด้วยกันทุกเดือนที่ภัตตาคารยั้งฮั่ว ไกล่เสาชิงช้า การพบปะนี้ไม่มีระเบียบวาระการประชุมล่วงหน้า แต่ปลัดกระทรวงและหัวหน้าสำนักงานต่างๆ จะนำเรื่องที่น่าสนใจมาหารือ ทำให้ทราบว่าหน่วยงานใดกำลังทำอะไรอยู่ สถานะของเรื่องอยู่ที่ใด และมีการประสานงานอย่างใกล้ชิด

การประชุมหารือและการประสานงานดังกล่าวสะท้อนบุคลิกการทำงานเชิงรุกแบบมุ่งผลสำเร็จของรัฐมนตรีอาสาที่ถือปฏิบัติมาโดยตลอด และเหมาะสมกับภาวะการณ์ที่รัฐบาลมีเวลาบริหารราชการจำกัด จึงใช้วิธีประสานงานตรงเพื่อลดขั้นตอนการทำงานตามระบบราชการ เน้นการรับฟังความคิดเห็น และการตัดสินใจที่รวดเร็วทันการณ์บนพื้นฐานของการมีมนุษยสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคลและหน่วยงาน ความไวเนื้อเชื่อใจกัน และผลประโยชน์ของชาติก็นำไปสู่ความสำเร็จของการดำเนินงานในหลายด้าน

อาสาเน้นว่า ...การประสานงานระหว่างหน่วยงานต่างๆ ต้องใช้มนุษยสัมพันธ์ ความตั้งใจดี และความปรารถนาดีเพื่อผลประโยชน์ส่วนรวม นอกเหนือไปจากผลประโยชน์ของหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง เป้าหมายในการทำงาน ที่มงาน มนุษยสัมพันธ์ และความปรารถนาดีต่อส่วนรวมเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับความสำเร็จในการทำงาน ไม่ว่าจะอยู่

ในภาครัฐหรือเอกชน ข้าราชการกระทรวงการต่างประเทศควรให้ความสำคัญในเรื่อง มนุษยสัมพันธ์และการประสานงานไว้ให้มาก หากพวกเขาทำงานตามแนวทางนี้ก็จะ มีเอกภาพในการทำงาน ปัญหาหนักต่างๆ ก็จะได้รับแก้ไขได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สมพันธ์ โกกิลานนท์ ได้ถ่ายทอดถึงความเป็นนักประสานงานของอาสาว่า ...ท่านอาสาติดต่อกับบุคคลภายนอกทั้งที่เป็นข้าราชการพลเรือน ทหาร นักวิชาการ รัฐมนตรีของชาติต่างๆ นักการทูตและนายทหารต่างชาติจนสนิทสนมคุ้นเคย สามารถ ติดต่อประสานงานอย่างได้ผลรวดเร็ว เป็น “นักประสานงาน” ที่มีผลงานมาก เป็น “นักบริหาร” ที่มอบหน้าที่คนให้ตรงกับความสามารถ ทำงานอย่างซัดแจ้ง อธิบาย เป้าหมายและแนวทางการทำงานที่มีการประสานงาน

อาจกล่าวได้ว่าความชัดเจนของแนวนโยบายและข้อสั่งการในเรื่องสำคัญคือ ปัจจัยสำคัญของการทูตเชิงรุกที่มีประสิทธิภาพ กลไกการหารือแบบ Morning Prayer ภายใต้บุคลิกภาพการประสานงานแบบนุ่มนวลของอาสา และความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้น ระหว่างรัฐมนตรีอาสา กับ ปลัดวิทยา ทำให้การเสนอข้อมูล ความเห็น และการรับ นโยบายไปปฏิบัติของฝ่ายข้าราชการประจำเป็นไปด้วยความสบายใจ ร่วมกันทำงาน ด้วยความเป็นมืออาชีพอ่างเต็มความสามารถตั้งแต่ระดับบนจนถึงระดับล่าง

อาสากล่าวถึงการร่วมงานกับปลัดวิทยาว่า ...ผมโชคดีที่ท่านวิทยามาเป็น ปลัดกระทรวง ความจริงท่านวิทยาซึ่งขณะนั้นเป็นเอกอัครราชทูต ณ กรุงวอชิงตัน เดินทางเข้ากรุงเทพฯ เพื่อมาขอลาออกราชการ แต่ผมได้ขอร้องให้ท่านวิทยา กลับมาเป็นปลัดกระทรวงซึ่งท่านก็ยอมรับตำแหน่งนี้ และได้แบ่งเบาภาระงาน ไปอย่างมหาศาลในทุกๆ ด้านเพราะท่านเพียบพร้อมด้วยประสบการณ์ และมีความ ประารถนาดีต่อกระทรวงฯ เป็นอย่างยิ่ง

การประสานงานระหว่างหน่วยงานต่างๆ
ต้องใช้มนุษยสัมพันธ์ ความตั้งใจดี และ
ความปรารถนาดีเพื่อผลประโยชน์ส่วนรวม
เป้าหมายในการทำงาน ทีมงาน มนุษยสัมพันธ์
และ ความปรารถนาดีต่อส่วนรวม
เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับความสำเร็จในการทำงาน

วิทยา เวชชาชีวะ กล่าวถึงการร่วมงานกับรัฐมนตรีอาสาว่า ...คุณอาสากับผม เกิดปีเดียวกัน แต่คุณอาสาเข้ารับราชการในกระทรวงก่อนผมหลายปี เมื่อผมเริ่มทำงานที่ กระทรวงฯ ในปี ๒๕๐๖ คุณอาสาได้ออกประจำการที่กรุงโตเกียวแล้ว คุณอาสาและผม เคยดำรงตำแหน่งเอกอัครราชทูต ณ ประเทศเดียวกันถึง ๒ ประเทศ คือ ที่เบลเยียม และสหรัฐ กว่าจะได้มีโอกาสมาทำงานร่วมกันก็เป็นในปี ๒๕๓๔ เมื่อประเทศชาติประสบกับ “อุบัติเหตุทางการเมือง” คือ เมื่อคณะนายทหารที่เรียกตนเองว่าคณะรสช. ทำการปฏิวัติ แต่ก็ยังมีวิสัยทัศน์พอที่จะแต่งตั้งรัฐบาลพลเรือนโดยมีท่านอานันท์ ปันยารชุน เป็น นายกรัฐมนตรี คุณอาสาได้รับตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ส่วน ม.ร.ว.เกษมสไมสร เกษมศรี ปลัดกระทรวงการต่างประเทศในขณะนั้นได้รับตำแหน่ง รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ตำแหน่งปลัดกระทรวงจึงว่างลง คุณอาสาเลือกผม ให้เป็นปลัดกระทรวงแทน ผมจึงต้องเดินทางกลับจากกรุงวอชิงตันเพื่อมารับตำแหน่งใหม่นี้

เราต่างมี
อุดมการณ์เดียวกัน
ในอันที่จะให้ทำดีที่สุด
ในหน้าที่ต่อชาติบ้านเมือง
มุ่งทะนุบำรุงและรักษา
ชื่อเสียงของกระทรวง
อันเป็นที่รักของเรา

ในทัศนะของผม การทำงานร่วมกันช่วยกันบริหารราชการของกระทรวงฯ เป็นไป โดยเรียบริยดีพอสมควร เพราะประการหนึ่งเราต่างมีอุดมการณ์เดียวกันในอันที่จะ “ทำดี ที่สุด” ในหน้าที่ต่อชาติบ้านเมือง มุ่งทะนุบำรุงและรักษาชื่อเสียงของกระทรวงฯ อันเป็นที่รักของเรา คุณอาสาเคยเป็นปลัดกระทรวงมาก่อน และผมก็เคยเป็นเลขาธิการ ปลัดกระทรวง เราจึงเข้าใจดีถึงภาระหน้าที่โดยเฉพาะการรับรู้ภาระหน้าที่ของกันและกัน กล่าวโดยสรุปว่าราชการดำเนินนโยบายเป็นเรื่องของรัฐมนตรี ส่วนด้านบริหารนั้นเป็น ความรับผิดชอบของปลัดกระทรวง แน่นนอนที่สุด บางครั้งบางคราวและในบางเรื่อง ไม่ว่าจะ เป็นดำเนินนโยบายหรือด้านบริหาร เราก็ปรึกษาหารือกันหรืออย่างน้อยให้กันและกันทราบ

ผมจำสิ่งที่เรายึดถือเป็นหลักในเรื่องสำคัญได้ เช่น การแต่งตั้งข้าราชการให้ดำรงตำแหน่ง ทั้งในกระทรวงฯ และที่จะออกไปประจำการในต่างประเทศ สำหรับข้าราชการต่ำกว่า ระดับ ๑๐ ลงมาเป็นเรื่องของปลัดกระทรวง ส่วนระดับ ๑๐ นั้น รัฐมนตรีต้องให้ความเห็นชอบด้วยเพราะในทางปฏิบัติเรื่องจะต้องเข้าคณะรัฐมนตรี ซึ่งท่านรัฐมนตรี จะต้องเป็นผู้ชี้แจงได้

ท่านรัฐมนตรีอาสาเป็นบุคคลที่ใจเปิดกว้าง ชอบและรับฟังความเห็นของเพื่อนร่วมงาน ดังจะเห็นได้จากการปฏิบัติงานของท่านที่เรียกประชุม Morning Prayer ทุกเช้าก่อนเข้างานเป็นกิจวัตร หรือกันในเรื่องสำคัญรอบตัวต่างๆ โดยทุกคนที่เข้าร่วมสามารถแสดงความคิดเห็นได้โดยเสรี ได้ผลประการใดอธิบดีเจ้าของเรื่องก็นำไปปฏิบัติ หรือหากต้องนำกราบเรียนนายกรัฐมนตรีก็ให้ดำเนินการทันที เป็นการทำงานที่รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพสูงของท่านรัฐมนตรีอาสา

ท่านรัฐมนตรีอาสาและผมร่วมงานกันอยู่เช่นนี้เป็นเวลาเกือบ ๒ ปี เพราะท่าน อานันท์เป็นนายกรัฐมนตรีถึง ๒ สมัย ถึงแม้ว่าสมัยที่ ๒ จะมีระยะเวลาเพียงไม่กี่เดือน สำหรับผมนั้นแม้จะเหน็ดเหนื่อยกายอยู่บ้าง แต่ก็ยังเป็นช่วงเวลาทำงานด้วยความสบายใจ ผมยังนึกเสมอว่าเป็นคนโชคดีที่มีโอกาสทำงานในหน้าที่ปลัดกระทรวงที่มีเพื่อนเป็น รัฐมนตรี เป็นผู้บังคับบัญชาที่มีความเข้าใจกันดี เคารพในภาระหน้าที่ของกันและกัน ไม่มีการ “ล้ำเส้น” ใดๆ ให้ความไว้วางใจและความเชื่อมั่นต่อกันเป็นปฐม

ผมยังนึกเสมอว่าเป็นคนโชคดี
ที่มีโอกาสทำงานในหน้าที่ปลัดกระทรวง
ที่มีเพื่อนเป็นรัฐมนตรี เป็นผู้บังคับบัญชา
ที่มีความเข้าใจกันดี เคารพในภาระหน้าที่
ของกันและกัน ไม่มีการ “ล้ำเส้น” ใดๆ
ให้ความไว้วางใจและความเชื่อมั่นต่อกันเป็นปฐม

อาสา
ในบทบาทผู้บริหาร
ภาคเอกชน

อาสาในบทบาทของผู้บริหาร บริษัท พาแดงอินดัสทรี จำกัด (มหาชน)

ในขณะที่เป็นเอกอัครราชทูตประจำประเทศเบลเยียม อาสาได้มีส่วนช่วยอย่างสำคัญในการเจรจาและผลักดันให้บริษัท Vieille - Montagne เข้าร่วมโครงการและร่วมลงทุนกับบริษัทพาแดงอินดัสทรีเพื่อดำเนินกิจการอุตสาหกรรมเหมืองแร่และกลูโกลหะสังกะสี ซึ่งบริษัทนี้ยังไม่เคยร่วมลงทุนกับประเทศใดมาก่อน การลงทุนในครั้งนั้นเป็นการร่วมลงทุนระหว่างภาครัฐโดยกระทรวงการคลังเป็นผู้ถือหุ้นหลักของฝ่ายไทยกับภาคเอกชนเบลเยียม ถือได้ว่าอาสาเป็นผู้หนึ่งที่อยู่เบื้องหลังของความสำเร็จนี้ ซึ่งนำไปสู่พิธีวางศิลาฤกษ์การก่อสร้างโรงกลูโกลหะสีที่จังหวัดตากโดยพลเอก เปรม ติณสูลานนท์ นายกรัฐมนตรีไทยและนายกรัฐมนตรีเบลเยียมในปี ๒๕๒๕ ซึ่งมีส่วนสำคัญทำให้ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างไทยกับเบลเยียมเพิ่มพูนมากขึ้น

ตลอดระยะเวลาที่ทำงานกับบริษัทพาแดงในตำแหน่งกรรมการบริหารและประธานกรรมการรวมระยะเวลา ๓๓ ปี อาสาดำรงตำแหน่งระดับสูงในบริษัท เป็นกรรมการผู้จัดการ (President) ประธานผู้บริหารสูงสุด (CEO) และประธานกรรมการบริษัท (Chairman) โดยบริหารงานอย่างมืออาชีพ มีความโปร่งใส ให้ความสำคัญกับผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่าย ดำเนินธุรกิจที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

กับคณะกรรมการบริษัท ผาแดงอินดัสทรี จำกัด (มหาชน) ปี ๒๕๖๑

เมื่อเข้ามาบริหารงานในระยะแรก อาสาสนับสนุนให้ทีมงานทุกระดับพัฒนาทักษะ ให้เป็นสากลมากขึ้น ให้มีการศึกษาวิจัยและพัฒนาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตควบคู่ไปกับการดูแลชุมชนท้องถิ่นที่ผาแดงเข้าไปดำเนินกิจการ โดยได้เพิ่มงบประมาณเพื่อสาธารณประโยชน์ทุกปี ทั้งด้านการศึกษาและสาธารณสุข ตลอดจนการสร้างงานสร้างอาชีพให้ชุมชน จนเป็นที่มาของคำขวัญ “ผาแดงเติบโตใหญ่ควบคู่ท้องถิ่นเจริญรุ่งเรือง”

อาสาใช้ประสบการณ์จากการเป็นนักการทูตและการบริหารราชการในกระทรวงการต่างประเทศมาปรับใช้ในการบริหารงานโครงการร่วมทุนกับต่างประเทศ เป็นผู้นำในการพิจารณาทุกโครงการอย่างรอบด้าน และตัดสินใจร่วมกับฝ่ายบริหารที่จะเดินหน้าหรือยุติโครงการที่มีความเสี่ยงเกินกว่าที่จะรับได้ ในภาวะ “วิกฤติต้มยำกุ้ง” ช่วงปี ๒๕๔๑ - ๒๕๔๒ ที่สถาบันการเงินหลายแห่งล้มละลายและต้องเลิกกิจการ บริษัทผาแดงเองก็ประสบปัญหาเช่นกัน อาสาได้ปรึกษารัฐหรือกับบรรดาผู้เชี่ยวชาญ นำทีมปรับตัว ทั้งยังเป็นผู้นำทีมผู้บริหารขอความร่วมมือจากพนักงานโดยรณรงค์ให้ร่วมกันลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น ลดสิทธิประโยชน์ต่างๆ ของผู้บริหารและพนักงาน งดการปรับเงินเดือนและโบนัสประจำปี การนำทีมในภาวะวิกฤตินี้ได้รับความร่วมมือจากทุกคนจนสามารถฝ่าฟันอุปสรรคให้ผ่านพ้นไปได้

อาสาสมัครขนาดของผาแดงว่าจากการประเมินปริมาณแร่สำรองของการทำเหมืองแร่ที่แม่สอดในขณะนั้นแล้ว จะสามารถทำเหมืองได้อีกเพียงประมาณ ๑๖ ปี จำเป็นต้องสำรวจหาแหล่งแร่สำรองเพิ่ม จึงให้มีการสำรวจแร่ทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยเฉพาะในประเทศเพื่อนบ้าน สนับสนุนให้มีการศึกษาวิจัยและพัฒนาแร่คุณภาพต่ำจากเหมืองแม่สอดที่ไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้มาผ่านกระบวนการแต่งแร่ เพื่อยกระดับให้เป็นแร่คุณภาพสูงด้วยกระบวนการลอยแร่จนประสบผลสำเร็จ ได้รับการจดทะเบียนสิทธิบัตร ทำให้สามารถยืดอายุการทำเหมืองแร่สังกะสีที่อำเภอแม่สอดได้นานถึง ๓๓ ปี จากเดิมที่ประเมินไว้เพียง ๑๖ ปี แม้ว่าต่อมาเหมืองแม่สอดนี้จะได้ยุติการทำเหมืองในปี ๒๕๕๙ เนื่องจากไม่มีแร่สำรองเพียงพอที่จะทำเหมืองได้

ตลอดระยะเวลาที่อาสาสมัครตำแหน่งราชเลขาธิการ อาสาได้รับพระบรมราชานุญาตให้มาบริหารงานที่บริษัทผาแดงควบคู่ไปด้วยได้ ทั้งยังทรงมีพระราชดำริให้พัฒนาบริเวณพื้นที่เหมืองแม่สอดหลังยุติการทำเหมืองให้กลับคืนสู่ธรรมชาติ เพื่อให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวและแหล่งเรียนรู้ด้านการอนุรักษ์และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม อาสาได้นำอมนำแนวพระราชดำริมาดำเนินการด้วยการปลูกป่าและฟื้นฟูสภาพพื้นที่ในเขตเหมือง นำหญ้าแฝกมาปลูกเพื่อป้องกันการพังทลายของดิน โดยรวบรวมพันธุ์หญ้าแฝกจากแหล่งต่างๆ มาทำการศึกษาถึงกว่า ๒๐ สายพันธุ์ การปลูกหญ้าแฝกในพื้นที่รวมแล้วกว่า ๒๔ ล้านต้น ทำให้เหมืองผาแดงเป็นแหล่งการใช้หญ้าแฝกในการบำรุงรักษาดินตามแนวพระราชดำริมากที่สุดในประเทศไทย และยังเป็นสถานที่เรียนรู้ด้านการใช้หญ้าแฝกให้แก่สถาบันต่างๆ อาสายังขอให้นำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงมีพระราชวินิจฉัยให้พื้นที่เหมืองผาแดงเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการอนุรักษ์และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม ซึ่งต่อมาทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ เป็นโครงการส่งเสริมการเรียนรู้ เพื่อการอนุรักษ์และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดตาก ในปี ๒๕๕๘

เหมืองผาแดง อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก
ณ วันที่ ๓๐ สิงหาคม ๒๕๖๑

ในระหว่างที่สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินมาประทับ ณ เรือนรับรองเหมืองผาแดงเพื่อทรงงานในเขตพื้นที่อำเภอแม่สลดและอำเภอใกล้เคียง พระองค์ทรงมีพระราชดำริที่จะให้พัฒนาพื้นที่เหมืองผาแดงเมื่อสิ้นสุดการทำเหมืองแล้วให้เป็นสวนพฤกษศาสตร์เพื่อเป็นแหล่งรวบรวมพันธุ์ไม้พื้นป่าตะวันตก อาสาในฐานะประธานกรรมการบริษัทผาแดง ได้น้อมเกล้าฯ ถวายเรือนรับรองที่ประทับรวมทั้งอาคารโดยรอบเพื่อทรงใช้ประโยชน์ตามพระราชอัธยาศัย และได้สนองพระราชดำริให้มีการพัฒนาพื้นที่เหมืองแร่ที่ผ่านการฟื้นฟูแล้วให้เป็นศูนย์การพัฒนาและแหล่งเรียนรู้ทางธรรมชาติ รวมทั้งให้มีการจัดสร้างสวนพฤกษศาสตร์ตามพระราชดำริ

ในด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ในชุมชน อาสาสนับสนุนให้จัดสร้างพิพิธภัณฑ์เหมืองแร่สังกะสีดอยผาแดงขึ้น โดยมุ่งหวังให้เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการทำเหมืองแร่และถลุงโลหะสังกะสี และให้ใช้งบประมาณจากมูลนิธิสังกะสีผาแดงซึ่งอาสาเป็นประธานเพื่อไม่ให้เป็นการแบกรับภาระ ทั้งยังเป็นผู้ประสานในระดับสูงกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อขอความสนับสนุนในการจัดสร้างพิพิธภัณฑ์ โดยดำเนินการไปพร้อมกับการจัดสร้างสวนพฤกษศาสตร์ตามพระราชดำริในสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ซึ่งคาดว่าจะเริ่มดำเนินการได้ในปี ๒๕๖๕

มอบทุนการศึกษาให้แก่ นักเรียนในเขตพื้นที่อำเภอแม่สลด จังหวัดตาก

ประชาชนรอเฝ้าฯ รับเสด็จ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี บริเวณหน้าเรือนรับรองเหมืองผาแดง

ด้วยความผูกพันกับเหมืองผาแดงที่แม่สอด อาสาสนับสนุนให้มีการสร้างเจดีย์พระธาตุเหมืองผาแดงขึ้นบนยอดสูงสุดของพื้นที่เหมืองผาแดง เพื่อเป็นสถานที่สักการะบูชาของชุมชนและเป็นอนุสรณ์ว่าบริษัทผาแดงได้เข้ามาดำเนินกิจการในพื้นที่แห่งนี้เป็นเวลายาวนานถึง ๓๓ ปี เมื่อสร้างเสร็จ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้ทรงพระกรุณาพระราชทานนามพระพุทธรูปปางนาคปรกที่ประดิษฐานภายในเจดีย์พระธาตุเหมืองผาแดงว่า “พระพุทธรูปสิรินามคุณินทร์”

นอกจากดำรงตำแหน่งผู้บริหารสูงสุดในบริษัทผาแดงแล้ว เมื่อพ้นจากตำแหน่ง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศในปี ๒๕๓๕ อาสาได้รับเชิญจากบริษัทเอกชนชั้นนำของไทยหลายบริษัทให้ดำรงตำแหน่ง ประธานกรรมการ กรรมการ และที่ปรึกษา อีกทั้งยังคงมีบทบาทในภาคการศึกษาและสังคม โดยเป็นประธานและที่ปรึกษาในมูลนิธิและสถาบันหลายแห่ง ปัจจุบันแม้อาสาจะมีอายุมากขึ้นและลาออกจากตำแหน่งประธานกรรมการของบริษัทผาแดงอินดัสทรีตั้งแต่กลางปี ๒๕๖๔ แล้ว แต่ยังทำงานอย่างแข็งขัน ด้วยเห็นว่าตนเองยังมีสุขภาพพลานามัยแข็งแรง และมีประสบการณ์ความรู้ที่จะเป็นประโยชน์แก่องค์กรได้ จึงยังคงดำรงตำแหน่งในบางบริษัทเอกชนและสถาบันต่างๆ

ราชอาณาจักร
ใต้เบื้องพระยุคลบาท

ราชเลขาธิการใต้เบื้องพระยุคลบาท

อา สาจงรักด้วย ปรีดา
สา มีกักดีพระราชา บุราชพร้อม
สาร ราชเลขา สอนองพระบาท
สิน พิสุทธ์พิสิฐน้อม ประณตแก้วกลมกลวย^{๕๑}

ความภาคภูมิใจสูงสุดในชีวิตการทำงานของอาสา คือ การรับราชการใต้เบื้องพระยุคลบาทในตำแหน่งราชเลขาธิการในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร

ตลอดระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งราชเลขาธิการ อาสาได้บริหารงานสำนักราชเลขาธิการจนมีความเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างมาก ทั้งด้านการบริหารงานบุคคล อาคารสถานที่ เทคโนโลยีสารสนเทศ การปฏิบัติงานเกี่ยวกับโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และงานพระราชพิธี

^{๕๑} ธนาคราภกรูเทพ จำกั๊ด (มหาชน) มอบบทประพันธ์นี้แด่อาสา สารสิน ที่ปรึกษาธนาคราภกรูเทพ ในโอกาสที่ได้รับพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็น ราชเลขาธิการ

อาสา สารสิน

ได้รับโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นราชเลขาธิการ
คนตามข่าว

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม แต่งตั้ง นายอาสา สารสิน อดีตวุฒิสมาชิก อดีตปลัดกระทรวงการต่างประเทศ ดำรงตำแหน่งเป็นราชเลขาธิการ สำนักราชเลขาธิการ พระบรมมหาราชวัง เมื่อวันที่ 21 สิงหาคมที่ผ่านมา แทน ม.อ.พิระพงษ์ เกษมศรี ซึ่งเสียชีวิตด้วยโรคมะเร็ง

นายอาสา เกิดเมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2479 ที่บ้านศาลาแดง กรุงเทพมหานคร เป็นบุตรชายคนที่สี่ของ นายพจน์ สารสิน อดีตนายกรัฐมนตรี และ ท่านผู้หญิงสิริ มีที่ราชคือ พล.ต.อ.ภา สารสิน อดีตรองนายกรัฐมนตรี และอดีตอธิบดีกรมตำรวจ นายพจน์ สารสิน อดีตรองนายกรัฐมนตรี และ นายบัณฑิต ปุฒยะปานะ อดีตอธิบดีกรมสรรพากร ซึ่งเสียชีวิตแล้ว นายอาสาสมรสกับ ม.ร.ว.ศุภิคุณ (กิติยากร)

สารสิน มีบุตร 3 คนเป็นหญิง 2 คน ชายหนึ่งคน นายอาสา จบการศึกษาที่โรงเรียนกรุงเทพคริสเตียน ไปต่อไฮสคูล ที่ดูสวิชคอลเลจ ประเทศอังกฤษ ก่อนจบปริญญาตรี บริหารธุรกิจและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ จากมหาวิทยาลัยจอห์น ฮอปกินส์ และมหาวิทยาลัยบอสตัน สหรัฐอเมริกา

เข้ารับราชการยังกระทรวงการต่างประเทศตั้งแต่เรียนจบ เริ่มต้นที่กรมเศรษฐกิจ แล้ว เป็นเลขาธิการโท ประจำสถานเอกอัครราชทูตไทย ประจำกรุงโตเกียว ผู้อำนวยการกองเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ อธิบดีกรมเศรษฐกิจ ปลัดกระทรวงการต่างประเทศ ก่อนเกษียณราชการเป็นเอกอัครราชทูตไทย ประจำประเทศสหรัฐอเมริกา ได้รับแต่งตั้งเป็นวุฒิสมาชิก

และในสมัยรัฐบาลอานันท์ ปันยารชุน ได้รับเลือกให้เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ปัจจุบันเป็นประธานบริหารบริษัท ผาแดงอินดัสตรี

● **ทัตฟ้า ญัฐกานต์** ●

ในด้านการพัฒนาบุคลากรซึ่งอาสาให้ความสำคัญมาก ราชเลขาธิการอาสาได้ปรับปรุงการบริหารงานบุคคลในหลายด้าน ในขณะที่นั้นเจ้าหน้าที่สำนักราชเลขาธิการไม่มีการเกษียณอายุ อาสาจึงหาวิธีการให้ผู้อาวุโสที่มีความรู้และประสบการณ์ถอนตัวออกจากหน้าที่การงานอย่างมีศักดิ์ศรี โดยพูดคุยกับข้าราชการเหล่านั้นให้ทราบถึงนโยบายใหม่ที่ที่สามารถถอนอกจากราชการได้โดยสมัครใจ และให้ข้าราชการอาวุโสที่มากด้วยประสบการณ์ถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ให้แก่ข้าราชการรุ่นหลังอย่างเป็นระบบ จัดทำคู่มือสำหรับใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานในด้านต่างๆ ซึ่งนอกจากจะเป็นการเพิ่มพูนความรู้แก่บุคลากรรุ่นหลังแล้ว ยังเป็นการสร้างความภูมิใจแก่ผู้อาวุโสเหล่านั้นด้วย

ราชเลขาธิการอาสาได้ปรับปรุงระบบการบริหารงานบุคคล โดยขอความร่วมมือจากสำนักงาน ก.พ. และเชิญผู้ทรงคุณวุฒิด้านต่างๆ เป็นที่ปรึกษาในการจัดทำแผนปรับปรุงระบบการบริหารงานบุคคลของสำนักราชเลขาธิการระยะ ๓ ปี ปรับลดความซ้ำซ้อน จัดแบ่งงานตามภาระหน้าที่ รวมทั้งจัดตั้งหน่วยงานใหม่ ได้แก่ หน่วยงานด้านเทคโนโลยี และด้านตรวจสอบภายใน รวมทั้งพัฒนาระบบบริหารให้ทันสมัยยิ่งขึ้น

การพัฒนาด้านบริหารงานบุคคลนี้ครอบคลุมการสรรหาบุคลากรที่มีคุณภาพเข้ามาปฏิบัติงาน โดยขอความร่วมมือจากมหาวิทยาลัยชั้นนำให้เสนอชื่อบัณฑิตใหม่ที่มีความรู้และความประพฤติดี และมีความประสงค์จะทำงานกับสำนักราชเลขาธิการมายังสำนักราชเลขาธิการเพื่อสอบคัดเลือก รวมทั้งขอความร่วมมือจากกระทรวงการต่างประเทศ เสนอรายชื่อผู้ผ่านการสอบข้อเขียนเข้ากระทรวงการต่างประเทศ แต่ไม่ผ่านการสอบสัมภาษณ์ ให้มาสอบสัมภาษณ์เข้ารับราชการที่สำนักราชเลขาธิการโดยไม่ต้องสอบข้อเขียน ทั้งยังเปิดโอกาสให้กลับไปรับราชการในกระทรวงการต่างประเทศได้อีกด้วย นับเป็นวิธีการสรรหาบุคลากรที่เป็นการลดขั้นตอนและงบประมาณ ทำให้ได้ผู้ที่มีความรู้ที่ได้รับการกลั่นกรองมาชั้นหนึ่งแล้วจากหน่วยงานต่างๆ

อาสาให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากรเพื่อเพิ่มศักยภาพ ด้วยการจัดอบรมสัมมนาโดยวิทยากรที่เชี่ยวชาญทั้งจากสำนักราชเลขาธิการ สำนักพระราชวัง และจากหน่วยงานอื่นๆ เพื่อพัฒนาความรู้ของบุคลากร และเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคลากรภายในสำนักราชเลขาธิการ

อีกเรื่องที่สมควรกล่าวถึง คือ กำหนดให้มีการหมุนเวียนสับเปลี่ยนตำแหน่งหน้าที่จากเดิมที่ข้าราชการสำนักราชเลขาธิการจะปฏิบัติงานและเติบโตก้าวหน้าอยู่ในสายงานของตน ไม่มีโอกาสค้นพบความสามารถด้านอื่น หรือรับรู้ความท้าทายหรือประสบการณ์ของงานด้านอื่น แม้ว่าในช่วงแรกจะยังมีความเห็นที่แตกต่างกันไปบ้าง แต่ต่อมาก็เห็นว่าแนวทางดังกล่าวเป็นประโยชน์ทั้งต่อตนเองและองค์กร ทั้งยังเป็นการสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ของข้าราชการทุกหน่วยงานในสำนักราชเลขาธิการ

ราชเลขาธิการอาสาใช้วิธีการบริหารงานเป็นทีมเช่นเดียวกับที่ทำในกระทรวงการต่างประเทศ โดยกำหนดให้มีการประชุมผู้บริหารเป็นประจำทุกสัปดาห์ ซึ่งผลของที่ประชุมสามารถนำไปปฏิบัติได้ทันที เป็นการลดขั้นตอน ลดเอกสารในการทำงาน นับเป็นเรื่องใหม่สำหรับสำนักราชเลขาธิการ

สำนักราชเลขาธิการในขณะนั้นมี “อาคารกลาง” ที่ใช้งานร่วมกับสำนักพระราชวัง และใช้เป็นห้องทำงานและห้องประชุมของคณะองคมนตรีด้วย ราชเลขาธิการอาสาทราบมาว่าอาคารของกระทรวงการต่างประเทศที่ตั้งอยู่ในบริเวณสวนสราญรมย์ว่างลงเนื่องจากได้ย้ายที่ทำการไปยังถนนศรีอยุธยาแล้ว และเห็นว่าพื้นที่ดังกล่าวอยู่ใกล้กับพระบรมมหาราชวัง จึงได้ขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตจากพระบาทสมเด็จพระ

อาคารสำนักพระราชเลขานุการเดิม ปัจจุบันเป็นอาคารสำนักพระราชวัง

พระบรมชนกชาติเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เพื่อดำเนินการก่อสร้างที่ทำการของคณะองคมนตรีขึ้น ณ บริเวณนั้น เมื่อสร้างแล้วเสร็จ พระองค์ได้เสด็จพระราชดำเนิน พร้อมด้วยสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มาทรงเปิดอาคาร “ทำเนียบองคมนตรี” เมื่อวันที่ ๒๐ มกราคม พ.ศ. ๒๕๔๗

ราชเลขานุการอาสาให้ความสำคัญกับการอำนวยความสะดวกแก่คณะองคมนตรี ซึ่งเป็นคณะบุคคลสำคัญที่ปฏิบัติงานถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวให้เป็นไปตามพระราชประสงค์ เพื่อให้องคมนตรีทุกท่านสามารถถวายงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ อาทิ การจัดรถประจำตำแหน่งพร้อมพนักงานขับรถ

ในการแก้ไขปัญหาการจัดเก็บเอกสารที่มีมากขึ้นเป็นลำดับ ราชเลขานุการอาสาได้ให้นโยบายในการจัดสร้างอาคารศูนย์สารสนเทศ สำนักพระราชเลขานุการ ชั้นที่ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้เสด็จพระราชดำเนินแทนพระองค์

ไปทรงวางศิลาฤกษ์อาคารนี้ เมื่อวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๐ เมื่ออาคารเดิม ซึ่งเป็นที่ทำการของฝ่ายห้องสมุดของสำนักราชเลขาธิการว่างลง อาสาได้ขอพระราชทาน พระบรมราชานุญาตบูรณะปรับปรุงอาคารนี้เพื่อใช้เป็นอาคารสำหรับการถวายงาน อีกแห่งหนึ่ง

ในด้านการพัฒนางานด้านเทคโนโลยี ราชเลขาธิการอาสาได้ขอความร่วมมือจาก จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จัดทำแผนแม่บทด้านเทคโนโลยีของสำนักราชเลขาธิการ ระยะ ๑๐ ปี ปรับปรุงงานสารบรรณเป็นระบบคอมพิวเตอร์ ปรับปรุงการจัดเก็บข้อมูลทาง ประวัติศาสตร์และเอกสารจดหมายเหตุลงในระบบคอมพิวเตอร์ จัดหาอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ สำหรับบุคลากร ริเริ่มจัดทำเว็บไซต์ของสำนักราชเลขาธิการเพื่อเผยแพร่เรื่องราวของ สถาบันพระมหากษัตริย์ พระราชกรณียกิจ และโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตลอดจน พระมหากรุณาธิคุณในด้านต่างๆ ให้เป็นที่รับทราบอย่างแพร่หลายในรูปแบบออนไลน์

ด้วยประสบการณ์จากการทำงานในกระทรวงการต่างประเทศ ราชเลขาธิการอาสา จึงเข้าใจความรู้สึกของคนไทยในต่างประเทศที่ต้องการให้ลูกหลานที่เกิดและเติบโต ในต่างประเทศได้รับทราบพระราชกรณียกิจ รวมถึงความผูกพันของพลสกนิกรชาวไทย ที่มีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ จึงริเริ่ม “โครงการเยาวชนเชื้อสายไทยคืนถิ่น” อย่างต่อเนื่อง และต่อยอดเป็น “โครงการเยาวชนจิตอาสาเพื่อเรียนรู้ตามแนวพระราชดำริ” ในเวลาต่อมา รวมทั้งเผยแพร่พระราชกรณียกิจสู่สายตาชาวต่างประเทศในรูปแบบของสื่อสิ่งพิมพ์ โดยร่วมมือกับสมาคมผู้สื่อข่าวต่างประเทศแห่งประเทศไทย (Foreign Correspondents' Club of Thailand - FCCT) ประมวลบทความและรูปภาพพระราชกรณียกิจจากสื่อมวลชน ต่างประเทศ นำมาจัดพิมพ์เป็นหนังสือ “The King of Thailand in World Focus” เผยแพร่ ไปยังห้องสมุด องค์กร และสถาบันการศึกษา ทั้งในประเทศและต่างประเทศ สถานทูต และสถานกงสุลทั่วโลก

เป็นความปลื้มปิติ เป็นความภาคภูมิใจ
และเป็นเกียรติอย่างยิ่งต่อวงศ์ตระกูล
เป็นโอกาสสูงสุดในชีวิตที่ได้ปฏิบัติงาน
สนองพระเดชพระคุณได้เบื้องพระยุคลบาท

ราชเลขาธิการอาสาได้สนองพระบรมราโชบายของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ในการขับเคลื่อนให้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริต่างๆ ดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ เพื่อยังประโยชน์แก่ประชาชนในพื้นที่ โดยเฉพาะโครงการด้านการพัฒนาแหล่งน้ำ ด้วยการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีคณะองคมนตรีคอยติดตามประสานงาน รายงานความก้าวหน้าแนะนำแนวทางต่างๆ และนำความกราบบังคมทูลพระกรุณา ทรงทราบ ตลอดจนสนับสนุนให้คนรุ่นใหม่ทั้งบุคลากรของสำนักพระราชเลขาธิการ เยาวชน และบุคคลภายนอกได้มีโอกาสศึกษาดูงานและเรียนรู้เรื่องราวเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์คุณ และพระปรีชาสามารถของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ที่ทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจเพื่อพสกนิกรชาวไทย และได้พระราชทานพระราชดำริที่เรียบง่ายเพื่อเป็นแนวทางสำหรับแก้ไขปัญหาที่สามารถนำไปใช้ได้จริงจังและยั่งยืน

ไม่เพียงแต่ประชาชนคนไทยเท่านั้น
ที่เคารพนับถือเกิดบุญพระองค์ท่าน
ชาวต่างชาติทั่วโลกก็ให้ความเคารพ
และประจักษ์ถึงพระปรีชาสามารถ
ตลอดจนพระราชกรณียกิจที่ทรงบำเพ็ญ
ให้แก่ประชาชนชาวไทยทุกคน
นับเป็นโชคของคนไทยอย่างมหาศาล
ที่ทรงเอาใจใส่ต่อความพาสูกของปวงชนชาวไทย

ธนรัตน์ ธนพุทธิ^{๕๒} กล่าวถึงบทบาทที่สำคัญของราชเลขาธิการอาสภาว่า ... ในช่วงที่ไทยเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมเอเปคในปี ๒๕๔๖ ซึ่งมีผู้นำ ๒๑ เขตเศรษฐกิจเอเปค เข้าร่วม นอกจากจะต้องจัดให้ผู้นำทั้งหลายเข้าเฝ้าฯ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร และต้องจัดงานพระราชทานเลี้ยงรับรอง เพื่อเป็นเกียรติแก่ผู้นำที่เข้าร่วมประชุม ณ พระที่นั่งจักรีมหาปราสาทในพระบรมมหาราชวังแล้ว ประธานาธิบดี George W. Bush แห่งสหรัฐฯ ประธานาธิบดี Hu Jintao แห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน และประธานาธิบดี Vladimir Putin แห่งรัสเซียยังแสดงความประสงค์ขอเยือนไทยแบบ State Visit ในช่วงที่มาเข้าร่วมการประชุมเอเปคด้วย โดยพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ รับการเยือนของผู้นำทั้งสามเป็นพระราชอาคันตุกะ นับเป็นครั้งแรกที่มีการรับการเยือนในลักษณะ State Visit ต่อเนื่องในคราวเดียวกันถึง ๓ ประเทศ ในช่วงก่อนและหลังการประชุมเอเปค ซึ่งท่านราชเลขาธิการอาสามีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการประสานงานกับกระทรวงการต่างประเทศในการรับรอง State Visit ของผู้นำทั้ง ๓ ประเทศให้เป็นไปอย่างราบรื่นและสมเกียรติ

งานพระราชพิธีที่สำคัญที่ยังคงเป็นที่จดจำของประชาชนชาวไทย คือ พระราชพิธีฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปีในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ระหว่างวันที่ ๘ - ๑๓ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๔๙ ซึ่งมีพระประมุขและพระราชวงศ์ต่างประเทศทั่วโลก ๒๕ ประเทศเสด็จมาทรงร่วมในพระราชพิธีดังกล่าว เป็นอีกครั้งหนึ่งที่ราชเลขาธิการอาสภาได้มีบทบาทสำคัญในการประสานงานกับฝ่ายรัฐบาลจนทำให้พระราชพิธีนี้สำเร็จลุล่วงอย่างสง่างามสมพระเกียรติ และเป็นที่กล่าวขวัญทั่วโลก

ราชเลขาธิการอาสภาเอาใจใส่ในความเป็นอยู่ของข้าราชการ มักมีคำแนะนำในเรื่องต่างๆ ทั้งเรื่องงานและส่วนตัว อย่างเช่น การแนะนำให้ออกกำลังกายเพื่อรักษาสุขภาพ รู้จักการแบ่งเวลา สร้างความสมดุลในการทำงาน นอกจากนี้ ยังดูแลข้าราชการสำนักราชเลขาธิการให้ได้รับสวัสดิการที่เหมาะสม ยามเจ็บป่วยหรือประสบอุบัติเหตุฉุกเฉินก็ให้หาทางช่วยค่าใช้จ่ายอย่างเต็มที่ การเบิกค่ารักษาพยาบาลที่เคยมีระเบียบติดขัด

^{๕๒} ธนรัตน์ ธนพุทธิ เคยดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมพิธีการทูต เอกอัครราชทูตประจำเคนยา สาธารณรัฐเซเชลล์ และ สวีเดน

ก็แก้ไขให้สามารถเบิกจ่ายได้ แก้ไขระเบียบเรื่องเครื่องแต่งกายให้เบิกค่าชุดเครื่องแบบข้าราชการได้ อีกทั้งยังขอพระราชทานอาหารมื้อกลางวันให้กับเจ้าหน้าที่ เป็นต้น ซึ่งเป็นการแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายของผู้ปฏิบัติงานเป็นอย่างมาก

ราชเลขาธิการอาสาได้ถวายงานรับใช้เบื้องพระยุคลบาทตามพระราชประสงค์อย่างเต็มกำลังความสามารถ ด้วยคุณสมบัติผู้นำที่ดีและเป็นนักบริหารที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล ทำให้สำนักพระราชเลขาธิการก้าวไปสู่การเป็นองค์กรที่มีระบบบริหารจัดการแบบธรรมาภิบาลทันสมัย สามารถปรับตัวให้ก้าวทันความเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย และเป็นผู้บังคับบัญชาที่ยังคงเป็นที่เคารพรักและศรัทธาของ “คนสำนักราชฯ”

เมื่ออาสาพ้นจากตำแหน่งราชเลขาธิการ ปรากฏข้อความใน page facebook ของสำนักพระราชเลขาธิการว่า ...ตลอดระยะเวลากว่า ๑๒ ปีที่ท่านอาสา สรรเสริญดำรงตำแหน่งราชเลขาธิการ ได้ถวายงานพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทั้งในราชการแผ่นดินและส่วนพระองค์ รวมทั้งงานเลขานุการในพระองค์พระบรมวงศานุวงศ์อย่างยิ่ง ทั้งได้ริเริ่มสร้างสรรค์และพัฒนางานตามพันธกิจของสำนักพระราชเลขาธิการอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ บริหารงานอย่างมีวิสัยทัศน์ เป็นผลให้สำนักพระราชเลขาธิการเป็นองค์กรที่มีระบบบริหารจัดการแบบธรรมาภิบาล

อาสากล่าวถึงความรู้สึกในการปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งราชเลขาธิการว่า

...เป็นความปลื้มปิติ เป็นความภาคภูมิใจ และเป็นเกียรติอย่างยิ่งต่อวงศ์ตระกูล เป็นโอกาสสูงสุดในชีวิตที่ได้ปฏิบัติงานสนองพระเดชพระคุณใต้เบื้องพระยุคลบาท ได้เห็นพระปรีชาสามารถในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ที่ทรงเป็นศูนย์รวมของประชาชนชาวไทย ทรงอุทิศพระวรกายบำเพ็ญพระราชกรณียกิจอันเป็นประโยชน์แก่ประเทศและพสกนิกรชาวไทยมาเป็นเวลากว่า ๗๐ ปี อย่างไม่ทรงเหน็ดเหนื่อย ไม่เพียงแต่ประชาชนคนไทยเท่านั้นที่เคารพนับถือเทิดทูนพระองค์ท่าน ชาวต่างชาติทั่วโลกก็ให้ความเคารพและประจักษ์ถึงพระปรีชาสามารถ ตลอดจนพระราชกรณียกิจที่ทรงบำเพ็ญให้แก่ประชาชนชาวไทยทุกคน นับเป็นโชคของคนไทยอย่างมหาศาลที่ทรงเอาใจใส่ต่อความผาสุกของปวงชนชาวไทย

วันที่ ๑๓ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๔๙ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ถวายเลี้ยงพระกระยาหารค่ำแด่พระประมุขและพระราชวงศ์ต่างประเทศ ที่เสด็จพระราชดำเนินและเสด็จ มาทรงร่วมงานฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี ณ พระที่นั่งบรมราชสถิตยมโหฬาร ในหมู่พระที่นั่งจักรีมหาปราสาท

ผู้บริหาร
ที่ครองใจคน

ผู้บริหารที่ครองใจคน

อาสาเรียนรู้วิถีคิดและแนวทางการทำงานจากผู้คนทีเผลอล้อมในชีวิต ทั้งจากครูบาอาจารย์ในสถาบันการศึกษา จากผู้บังคับบัญชา จากเพื่อนร่วมงาน หรือแม้แต่ผู้ที่มีอาวุโสอ่อนกว่าที่ได้อบรมสั่งสอน ให้คำแนะนำ หรือให้ข้อคิด เรียนรู้จากต้นแบบที่ดี แล้วนำมายึดถือเป็นแบบอย่างในการทำงาน และเรียนรู้จากประสบการณ์การทำงานที่ได้สั่งสมมาตั้งแต่เป็นข้าราชการชั้นผู้น้อย โดยได้เก็บเกี่ยวผสมผสานความรู้และประสบการณ์จากท่านผู้ใหญ่เหล่านั้น

อาสากล่าวว่... ได้เรียนรู้การเขียนหนังสือ การทำบันทึกและการบริหารงานต่างๆ ไปจากท่านทูตประสงค์ บุญเจิม หัวหน้ากองสปอ. ท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถท่านหนึ่ง และโชคดียิ่งที่ได้เรียนรู้จาก “ท่านผู้ใหญ่” อีกหลายท่านที่มากความสามารถ อาทิ ท่านทูตกนต์ธีร์ ศุภมงคล ท่านปลัดแผน วรณเมธี ท่านรัฐมนตรีถนัด คอมันตร์ และท่านรัฐมนตรีสิทธิ เศรษฐศิลา

ท่านทูตกนต์ธีร์ ศุภมงคล^{๕๓} เป็นแบบอย่างให้เรียนรู้การยกวางหนังสือ ท่านเป็นคนละเอียดรอบคอบและรอบรู้ในด้านภาษาอย่างดี อาสาจำได้แม่นย่ำว่า ...ครั้งหนึ่งได้ส่งร่างหนังสือให้ท่านพิจารณา ท่านแก้ทุกคำยกเว้นเพียงคำเดียว เมื่อนำกลับมาพิมพ์ตามที่ท่านแก้ปรากฏว่าพิมพ์ตกไปหนึ่งคำ เมื่อเรียนเสนอท่านอีกครั้งท่านติงว่าหายไปไหนคำหนึ่ง จึงต้องกลับไปพิมพ์ทั้งหน้าใหม่

ท่านปลัดแผน วรณเมธี คือ “ท่านผู้ใหญ่” อีกท่านที่อาสาระลึกถึงและยึดถือเป็นแบบอย่างตลอดมา...ท่านเป็นแบบอย่างของผู้นำของข้าราชการประจำที่เพื่อนข้าราชการรุ่นผมให้ความรักและเคารพนับถืออย่างมาก ท่านเป็นผู้นำที่มีความรอบรู้หลายด้าน และยังเปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้แสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่

อาสาหวังรำลึกถึงท่านรัฐมนตรีถนัด คอมันตร์ ว่า ...ท่านรัฐมนตรีถนัดเป็นผู้อย่างที่ผมเคารพนับถืออย่างยิ่ง ท่านเมตตาส่งผมไปประจำการครั้งแรกที่ญี่ปุ่น เมื่อครบวาระประจำการกลับมากระทรวงฯ เป็นเลขานุการโทที่กรมการเมือง ก็มีโอกา

^{๕๓} กนต์ธีร์ ศุภมงคล เคยดำรงตำแหน่งเอกอัครราชทูตประจำประเทศออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ ที่ปรึกษานายกรัฐมนตรีด้านการต่างประเทศภายใต้รัฐบาลจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ และจอมพลถนอม กิตติขจร เลขานุการองค์การ SEATO เอกอัครราชทูตประจำประเทศเยอรมนี และอังกฤษ

ได้ติดตามท่านไปต่างประเทศหลายครั้งหลายหน ทำให้ได้เรียนรู้การทำงานหลายอย่าง จากท่านโดยตรง ท่านเป็นผู้บังคับบัญชาที่มีจิตวิญญาณของครูที่พร่ำสอนผู้ใต้บังคับ บัญชาตลอดเวลาเกี่ยวกับศาสตร์นักรทูต ทั้งประเพณีปฏิบัติให้เห็นเป็นแบบอย่าง ผมถือว่าท่านเป็นผู้มีพระคุณอย่างสูงตั้งแต่ผมเป็นข้าราชการผู้น้อย ท่านเป็นนักรทูต ดันแบบ เป็นปูชนียบุคคลของกระทรวงการต่างประเทศและของชาติ

ผู้บังคับบัญชาอีกท่านหนึ่งที่อาศัยถือเป็นแบบอย่าง (role model) คือ นายกรัฐมนตรีอานันท์ ปันยารชุน อาสาหนีถือความเป็นผู้มีหลักการ ความมีอุดมการณ์ มีความซื่อสัตย์สุจริต มีเมโนสำนึก และยึดมั่นปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้อง อาสาได้เรียนรู้ ความมีอริยาศัยอันดีของนายกอานันท์ ทั้งเรื่องการไม่ถือตัว การรับฟัง การเข้าได้กับผู้คน รวมทั้งกับบรรดาผู้ใต้บังคับบัญชา ได้เห็นความมุ่งมั่นและบารมีของนายกอานันท์ที่รวบรวม บุคคลที่มีความสามารถจากหลายวงการเข้ามาร่วมเป็นคณะรัฐมนตรี และกล้าที่จะปฏิเสธ บางคนที่ไม่เสนอโดยคณะ รสช. จากนั้นก็ได้พิสูจน์ให้เห็นว่าเป็นคณะรัฐบาลที่มีความโปร่งใส มีธรรมาภิบาลสูง สามารถบริหารขับเคลื่อนประเทศไทยให้ก้าวหน้าได้ในหลายด้าน และเป็นที่ยอมรับทั้งในประเทศและต่างประเทศ อาสาเชื่อว่าความสำเร็จในการดำเนินงาน ด้านต่างประเทศนั้น ปัจจัยหนึ่งเป็นผลมาจากการให้ความเชื่อถือและยอมรับของ ต่างประเทศต่อกนายกอานันท์ ซึ่งอาสานิยามฐานะที่เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวง การต่างประเทศในคณะรัฐบาลอานันท์ทั้งสองวาระ มีความภูมิใจที่ได้มีส่วนร่วมในการทำ คุณประโยชน์ให้แก่ประเทศชาติ ภายใต้อำนาจที่ดีและมีความสามารถของไทย

อาสายังระลึกได้ด้วยความภาคภูมิใจว่า การที่ได้ร่วมงานกับรัฐบาลนายกอานันท์ ที่ยึดหลักการในการทำงาน ทำให้รัฐบาลไทยได้รับการยอมรับเสมือนเป็นรัฐบาลในภาวะ ปกติ มีการเยือนจากบุคคลสำคัญของต่างประเทศมากมายในระยะเวลาเพียง ๑ ปี ๓ เดือน ของการบริหารราชการแผ่นดิน การเยือนสหรัฐและญี่ปุ่นของนายกอานันท์หลังเข้ารับ ตำแหน่งได้รับการต้อนรับอย่างสมเกียรติจากทั้งสองประเทศ สำหรับการเยือนสหรัฐ แม้ไม่อาจเรียกว่าเป็นการเยือนอย่างเป็นทางการ (official visit) เนื่องจากกฎหมายสหรัฐ ห้ามรับคณะเยือนระดับสูงที่มีได้มาจากระบอบประชาธิปไตย แต่รัฐบาลสหรัฐก็ ให้ความสำคัญและให้เกียรตินายกรัฐมนตรีและคณะของไทยอย่างมาก การหารือ ที่ทำเนียบขาวมีผู้เข้าร่วมทั้งรัฐมนตรีต่างประเทศและรัฐมนตรีกระทรวงสำคัญๆ รวมทั้ง ที่ปรึกษาด้านความมั่นคงของสหรัฐ การหารือสองฝ่ายเป็นไปด้วยดี ลงลึกในสาระทุกเรื่อง อาสาเล่าด้วยอารมณ์ขันว่า ...สหรัฐให้เกียรติคณะของไทยทุกอย่าง ยกเว้นการจัดให้พักที่ Blair House ซึ่งเป็นเรือนรับรองทางการของสหรัฐ ส่วนการเยือนญี่ปุ่นนั้น นอกเหนือจากการ

ต้อนรับที่สมเกียรติจากฝ่ายรัฐบาลแล้ว สมเด็จพระจักรพรรดิและสมเด็จพระจักรพรรดินี ฎีปุ่นได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานเลี้ยงแก่นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรี ต่างประเทศของไทยเป็นการส่วนพระองค์ ซึ่งเป็นเรื่องพิเศษและถือเป็นเกียรติสูงสุด

อาสายังรำลึกเสมอถึงความเมตตาของท่านรัฐมนตรีพลอากาศเอก สิทธิ เศวตศิลา ว่า ...ท่านรัฐมนตรีสิทธิเป็นผู้มีพระคุณต่อผมเป็นอย่างสูง ท่านเป็นผู้ที่แต่งตั้งให้ผมเป็น อธิบดีกรมการเมืองและปลัดกระทรวง ผมได้ทำงานใกล้ชิดร่วมกับท่านรัฐมนตรีสิทธิอย่าง ต่อเนื่องยาวนานเป็นเวลา ๖ ปี ท่านเป็นผู้ที่ทำงานเพื่อผลประโยชน์สูงสุดของประเทศชาติ ทำให้ประเทศไทยอยู่รอดปลอดภัยมั่นคงท่ามกลางสถานการณ์การเมืองในภูมิภาค ที่อยู่ในภาวะวิกฤติ ท่านรักกระทรวงการต่างประเทศเป็นอย่างมาก แม้ท่านจะได้ รับการเสนอให้ไปดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่สูงขึ้น ท่านก็ไม่ยอมไป ขอเป็นรัฐมนตรี ต่างประเทศเหมือนเดิม ผมถือว่าประเทศไทยโชคดีเป็นอย่างมากที่มีท่านเป็นรัฐมนตรี ต่างประเทศเป็นเวลายาวนานถึง ๑๐ ปี

ผู้บังคับบัญชาและผู้ที่เคยอยู่ใต้บังคับบัญชาที่ได้เคยสัมผัสอาสาตั้งแต่เป็น หัวหน้ากอง ผู้อำนวยการกอง อธิบดี เอกอัครราชทูต ปลัดกระทรวง รัฐมนตรีว่าการ กระทรวงการต่างประเทศ ราชเลขาธิการ หรือประธานบริหารของบริษัทพาณิชย์ต่างแดนอินดัสทรี ต่างกล่าวถึงอาสาในมุมมองที่หลากหลายเกี่ยวกับบุคลิก อุปนิสัย คุณลักษณะ ซึ่ง สะท้อนให้เห็นตัวตน เจตคติ และแนวทางการบริหารงานของ อาสา สารสิน

อรรถนพ ตั้งคณานุกุลชัย อดีตผู้อำนวยการ อาวุโส-ประสานงานราชการและกฎหมาย บริษัท ฝาแดงอินดัสทรี ซึ่งได้ทำงานร่วมกับอาสามาเป็น ระยะเวลากว่า ๒๕ ปี กล่าวถึงความเป็นผู้นาองค์กร และวิธีการทำงานของอาสาว่า ...ท่านอาสา มี ความเป็นผู้นำสูง ทั้งในด้านบุคลิกภาพและแนวปฏิบัติ ท่านเป็นผู้ฟังที่ดี รับฟังปัญหาและข้อเสนอแนะต่างๆ ด้วยความตั้งใจ ไม่ว่าจะ เป็นความคิดเห็นจากระดับ

บริหารหรือระดับปฏิบัติการ ท่านจะนำความเห็นต่างๆ มาคิด วิเคราะห์ด้วยตัวท่านเอง หรือปรึกษาผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญในแต่ละด้านเพื่อประกอบการตัดสินใจ

ท่านมีประสบการณ์ด้านการทูตและการต่างประเทศมาอย่างยาวนาน เป็นนักประสานงานที่สร้างความสัมพันธ์อันดี ท่านได้นำบทบาทนี้มาปรับใช้กับการบริหารองค์การธุรกิจได้อย่างกลมกลืน ในการหารือกับส่วนราชการต่างๆ ท่านจะให้สรุปสาระสำคัญของประเด็นที่จะไปหารือก่อนทุกครั้ง โดยทำเป็น talking points สั้นๆ มีสาระสำคัญตามลำดับ คือ ข้อเท็จจริงและความเป็นมา ประเด็นปัญหา ขั้นตอนการดำเนินการ แนวทางแก้ไขสุดท้าย ประเด็นที่จะขอให้พิจารณาสนับสนุน เสมือนเป็นการเตรียมการของระดับเจ้าหน้าที่ก่อนที่จะมีการเจรจาอย่างเป็นทางการ ซึ่งเป็นวิธีการที่ประสบผลสำเร็จเป็นอย่างดี

ท่านเป็นผู้นำที่มีความยืดหยุ่นสูง หลายครั้งที่ท่านได้ตัดสินใจไปแล้ว หากมีข้อมูลหรือข้อเท็จจริงที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม หรือดำเนินการแล้วแต่ไม่ได้ผล ท่านก็พร้อมที่จะเปลี่ยนแปลง ไม่ยึดติดว่าเป็นความคิดของท่าน แม้กระทั่งความเห็นของเจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติการที่มีเหตุมีผลถูกต้องเพียงพอ ท่านก็รับฟังและยินดีที่จะแก้ไขเปลี่ยนแปลง ทำให้ผู้ร่วมงานกล้าที่จะแสดงความคิดเห็นเพื่อปรับปรุงงานต่างๆ เพื่อประโยชน์ขององค์กร

ท่านเป็นนักบริหารที่อยู่บนพื้นฐานของการใช้เหตุผลและยึดหลักความเป็นจริงในการตัดสินใจ แม้บางโครงการที่นำเสนอให้พิจารณาจะดูว่าเป็นโครงการที่ดี แต่ถ้าพิจารณาในหลักความเป็นจริงแล้วอาจทำไม่ได้หรือมีความเป็นไปได้ต่ำ ไม่สมเหตุผล ท่านก็มักจะปฏิเสธหรือขอให้ไปปรับปรุงแก้ไขก่อนเสนอใหม่ แต่ท่านก็มีวิธีการพูดที่จะไม่ทำให้เกิดความรู้สึกผิดหวังหรือเสียใจ พนักงานทุกคนจึงกล้าที่จะเสนอความเห็นเพื่อการพัฒนางานต่างๆ ให้ดียิ่งขึ้น

กิจการของบริษัทมาแดงจะเกี่ยวข้องกับการขออนุญาตจากหน่วยงานราชการต่างๆ ซึ่งเป็นปัญหาโดยทั่วไปของผู้ประกอบการเกี่ยวกับขั้นตอนและความล่าช้าของระบบราชการ ท่านอาสาแนะนำว่านอกจากจะมีเทคโนโลยีหรือ know-how ของเราเองแล้ว จะต้อง know who ด้วย คือต้องรู้จักคน “รู้เขารู้เรา” รัฐบาลทหน้าที่ของผู้คนว่าเขาจะช่วยเหลือเราได้อย่างไร ต้องสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้คน งานต่างๆ ที่ยุ่งยากก็จะง่ายขึ้น ท่านรู้จักผู้คนมากมายในทุกระดับและทุกวงการทั้งในประเทศและต่างประเทศ

ท่านจะสอบถามความคืบหน้าของงาน หากมีปัญหาจะเสนอแนะทางออกให้ ท่านมักจะนำทีมไปประชุมหารือกับหน่วยราชการต่างๆ ด้วยตนเองเพื่อขอคำแนะนำ และขอให้ช่วยสนับสนุนในแนวทางที่ถูกต้องและเป็นไปได้ ท่านจะให้ความสำคัญกับการดำเนินงาน

ที่เป็นไปตามกฎระเบียบและไม่ทำให้ผู้ใดลำบากใจในการสนับสนุนช่วยเหลือ ทำให้ การหาหรือทุกครั้งประสบความสำเร็จและเป็นไปตามวัตถุประสงค์

ท่านอาสาเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ เป็นผู้เสียสละ และสร้างคุณประโยชน์ให้กับบริษัท ผาแดงและผู้เกี่ยวข้องเป็นอย่างมาก ตลอดระยะเวลาที่ ๓๓ ปีที่ท่านอาสาร่วมงานกับ ผาแดงมีเรื่องราวความประทับใจต่างๆ มากมายที่ตราตรึงในความทรงจำและความรู้สึก ที่ดีของชาวผาแดงทุกคน ผมโชคดีมากที่ได้มีโอกาสร่วมงานกับท่านอาสา ได้เรียนรู้ ประสบการณ์ แนวคิด และวิธีการทำงานต่างๆ ของท่าน เพื่อความสำเร็จทั้งในหน้าที่ การงานและการนำไปประยุกต์ใช้กับการดำเนินชีวิตส่วนตัวด้วย

ท่านเป็นปูชนียบุคคลที่พวกเราชาวผาแดงเคารพยกย่องอย่างสูง เป็นบุคคล ที่ผมกราบไหว้ได้อย่างสนิทใจ และเหมาะสมอย่างยิ่งที่พวกเราได้เรียกขานว่า “ท่านอาสา สารสิน”

ชิตชัย ทวีพานิชย์ ผู้อำนวยการสำนักประธาน กรรมการ บริษัทผาแดงอินดัสทรี กล่าวว่า...ผมได้รับ โอกาสที่ดีที่สุดในชีวิตการทำงานโดยเริ่มทำงานกับ ท่านอาสาในตำแหน่งเลขานุการบริหารของท่าน มาเป็นเวลา ๓๓ ปี ท่านอาสาเป็นผู้บังคับบัญชาและ เป็นครูที่ได้สอนวิธีการทำงาน วิถีคิด การบริหารงาน การประสานงานทั้งกับคนไทยและต่างชาติ ถือเป็น ประสบการณ์ที่ดีเยี่ยม

ท่านนำวิธีการทำงานจากกระทรวงการต่างประเทศมาผสมผสานกับภาคเอกชน ทุกเช้าจะประชุมผู้บริหารเพื่อติดตามงาน รับฟังความคิดเห็น โดยเลขานุฯ ต้องทำรายงาน การประชุมไม่เกิน ๑ หน้ากระดาษและแจ้งทีมงานไปดำเนินการโดยมีกำหนดเวลา ให้แล้วเสร็จท่านเป็นคนทำงานรวดเร็ว ตัดสินใจและติดตามงานอย่างใกล้ชิด เพื่อให้งานนั้น สำเร็จลุล่วง

บริษัทผาแดงซึ่งเป็นบริษัทเอกชน มีกระทรวงการคลังเป็นผู้ถือหุ้นใหญ่และมี ผู้ร่วมทุนจากประเทศเบลเยียม ธนาคารพานิชย์ และสถาบันการเงินหลายแห่ง ทำให้ต้องประสานงานกับผู้ถือหุ้นเพื่อให้การดำเนินธุรกิจเป็นไปด้วยความเรียบร้อย

และขยายธุรกิจให้เติบโตขึ้น ท่านเป็นอดีตนักการทูต ทำให้ได้รับความเชื่อถือและยอมรับจากนักลงทุนต่างประเทศสนใจมาร่วมทุนกับบริษัทผาแดงจนมีโครงการเกิดขึ้นมากมาย

เมื่อท่านรับตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างประเทศถึง ๒ สมัย ในคณะรัฐบาล ท่านนายกอานันท์ ปันยารชุน แม้ว่าจะมีภารกิจมากมายในคณะรัฐบาล แต่ด้วยความห่วงใยธุรกิจของบริษัทผาแดง ท่านยังคงสอบถามและแนะนำการดำเนินธุรกิจกับคณะผู้บริหารอย่างต่อเนื่อง และเมื่อสิ้นสุดภาระหน้าที่ท่านจึงกลับมาดำรงตำแหน่งประธานกรรมการบริษัท

ท่านอาสาเป็นนักบริหารที่ให้ความสำคัญกับ “คน” ท่านจึงใส่ใจและให้ความสำคัญกันเองกับพนักงานทุกระดับ ท่านกล่าวเสมอว่าคนทุกคนต้องการมีงานทำ มีรายได้ที่ดี มีความก้าวหน้าในอาชีพการงานและได้รับการยอมรับในองค์กรและสังคม เวลาไปพบกับพนักงานที่สำนักงานต่างจังหวัด ท่านจะเดินเข้าไปในโรงงานเพื่อพูดคุยกับพนักงานและครอบครัวของพนักงานที่พักอยู่ในโรงงานหรือในเมือง ท่านจึงเป็นที่รักและเคารพของพนักงานทุกคนรวมถึงครอบครัว

ท่านอาสาเป็นบุคคลที่มีคุณธรรมจริยธรรมสูง มีความโอบอ้อมอารี มีเมตตาต่อผู้น้อย ใจดี และช่วยเหลือทุกคน เป็นผู้นำที่ผู้ร่วมงานยอมรับ

อินทร์จันทร์ บุราพันธ์ อดีตรองราชเลขาธิการ กล่าวถึงการทำงานกับราชเลขาธิการอาสาว่า ...เจ้าหน้าที่สำนักราชเลขาธิการทำงานกับท่านราชเลขาธิการอาสาด้วยความสุข ท่านมักสอนและให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ในการทำงาน ทั้งในด้านการเขียนหนังสือและการใช้ถ้อยคำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการปฏิบัติตามรับสั่งอย่างถูกต้อง ไม่บิดเบือน ไม่แอบอ้าง

ความเป็นผู้นำ ความมีอัธยาศัยไมตรีอันดี ความโอบอ้อมอารี ความเมตตาของท่านราชเลขาธิการอาสาทำให้เจ้าหน้าที่สำนักราชเลขาธิการทุ่มเทกำลังปฏิบัติงานอย่างเต็มกำลังความสามารถ ท่านราชเลขาธิการอาสาเป็นผู้ที่มีอารมณ์ดีแต่จริงจังและเด็ดขาด เป็นผู้ที่เปิดใจรับฟังความคิดเห็นผู้อื่น พุดคุยทักทายกับเจ้าหน้าที่ทุกระดับเสมอในด้านสวัสดิการก็ให้การดูแลอย่างดี

ท่านราชเลขาธิการอาสาได้ถวายงานและสนองพระราชปณิธานด้วยความตั้งใจ ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตภาพ ไม่เคยละเลยที่จะประกาศพระเกียรติคุณและพระมหากรุณาธิคุณ ในพระราชกรณียกิจต่างๆ ให้ประชาชนชาวไทยและสังคมนานาชาติได้ทราบในทุกโอกาส ท่านได้วางรากฐานสร้างความเจริญก้าวหน้าให้แก่สำนักราชเลขาธิการหลายด้าน จนเป็นแบบแผนปฏิบัติมาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาบุคลากรที่มี คุณภาพ ซึ่งเป็นกำลังสำคัญของสำนักราชเลขาธิการในปัจจุบัน

ท่านเป็นผู้ที่มีบารมี มีผู้คนเกรงใจ ทำให้ได้รับความรักนับถือและ ความร่วมมือ สิ่งเหล่านี้ไม่ได้เกิดจาก การมีชาติตระกูลดี หากแต่มาจาก อุปนิสัยส่วนตัว ความเมตตา โมตรัสจิต และการเป็นผู้ใหญ่ที่ดีของท่านอาสาเอง

กษิต ภิรมย์^{๕๔} กล่าวว่า ...ท่านอาสาเป็นผู้ที่มีเมตตาสูง เป็นเจ้านายที่ลูกน้อง สามารถเข้าถึงได้ เป็นคนที่มีจิตใจสะอาด ไม่ถือตัว ไม่มีลักษณะเจ้าขุนมูลนายแม้จะมาจาก ตระกูลมีชื่อเสียง เป็นผู้ที่ไม่ยึดมั่นในตำแหน่ง ไม่ติดหัวโขน ไม่ทำงานเพื่อประโยชน์ ของตนเอง และไม่เคยโอ้อวดตัวเอง

วิธีการทำงานของท่านอาสาเน้นการศึกษาหารือ ไม่ถือสากับการถกเถียง ไม่ขุ่นใจ กับการโต้แย้ง ไม่เก็บเอาไปถือโกรธ ในการประชุมท่านจะรับฟังความเห็นจากทุกคนแล้ว ตัดสินใจ เมื่อมอบหมายงานแก่ผู้ใดก็จะให้ความไว้วางใจ ให้อิสระในการดำเนินงานเพื่อให้ บรรลุเป้าหมายที่ตกลงกัน และพร้อมรับผิดชอบกับการดำเนินงาน

ท่านอาสาดูแลลูกน้องเป็นอย่างดี โอบอ้อมอารีให้ความอบอุ่น เอาใจใส่ทุกข์สุข ความเป็นอยู่ ให้โอกาสลูกน้องเรียนรู้และสั่งสมประสบการณ์จากการเข้าร่วมประชุมที่ จัดขึ้นทั้งในเขตอาณาและในต่างประเทศ ให้งบประมาณในการเดินทางและในการ จัดเลี้ยงสร้างความสัมพันธ์กับเครือข่าย

^{๕๔} กษิต ภิรมย์ เคยดำรงตำแหน่งเอกอัครราชทูตประจำรัสเซีย อินโดนีเซีย เยอรมนี ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา และ รัฐมนตรีว่าการ กระทรวงการต่างประเทศในรัฐบาลอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ

ท่านเป็นผู้ที่มีปารมี มีผู้คนเกรงใจ ทำให้ได้รับความรักนับถือและความร่วมมือ
สิ่งเหล่านี้ไม่ได้เกิดจากการมีชาติตระกูลดี หากแต่มาจากอุปนิสัยส่วนตัว ความเมตตา
ไม่ตรีจิต และการเป็นผู้ใหญ่ที่ดีของท่านอาสาเอง

คุณลักษณะของท่านที่ผู้นำองค์กรพึงมี
ได้แก่ ความสามารถในการบริหาร
ระดมสรรพกำลังเพื่อสร้างความเจริญ
และความก้าวหน้าให้แก่องค์กรและ
สังคมภายนอก

กฤษณ์ กาญจนบุญชู^{๕๕} อธิบดีกรมราชเลขาการในพระองค์ กล่าวว่า
...ผมถือว่ามีบุญและเป็นเกียรติอย่างยิ่งที่ได้เรียนรู้ถึงแก่นผู้นำ และวิธีการบริหาร
ขับเคลื่อนองค์กรของท่านอาสาที่ถือว่าเป็น “ครูผู้ประเสริฐ”

สิ่งแรกที่ผู้ร่วมงานกับท่านอาสาจะได้เห็นเป็นที่ประจักษ์คือคุณลักษณะของท่าน
ที่ผู้นำองค์กรพึงมี ได้แก่ความสามารถในการบริหารระดมสรรพกำลังเพื่อสร้างความเจริญ
และความก้าวหน้าให้แก่องค์กรและสังคมภายนอก ซึ่งเห็นได้จากทุกช่วงชีวิตการทำงาน
ของท่าน ไม่ว่าจะเป็นกรม กอง สถานทูต หรือในฐานะเจ้ากระทรวง ทั้งฝ่ายประจำ และ
รัฐมนตรี หรือแม้กระทั่งองค์กรภาคเอกชนก็ตาม

จากการที่ได้สังเกตในฐานะผู้ใต้บังคับบัญชา ท่านอาสามีหลักการในการบริหาร
& ประการ

Strategic Approach: ตั้งเป้าหมายที่ชัดเจนตั้งแต่แรกเข้ารับหน้าที่ว่าจะทำอะไร
ให้องค์กร หน้าที่และบทบาทขององค์กรคืออะไร มีปัญหาใดที่ต้องปรับปรุงเพื่อสนองตอบ
ไม่เพียงสนองประโยชน์ขององค์กรเองเท่านั้น แต่ต้องสนองประโยชน์ของสังคมใน
กรอบกว้างอีกด้วย แล้วจึงปรับสาระและทิศทางของแผนงานทั้งปวงที่เกี่ยวข้องให้มุ่ง
เข้าสู่เป้าประสงค์ที่ตั้งไว้

^{๕๕} กฤษณ์ กาญจนบุญชู อธิบดีกรมราชเลขาการในพระองค์ (ตั้งแต่มีถุนายน ๒๕๖๐) เคยดำรงตำแหน่งปลัดกระทรวง
การต่างประเทศ เอกอัครราชทูตผู้แทนถาวรไทยประจำสำนักงานสหประชาชาติ ณ นครเจนีวา เอกอัครราชทูตประจำฝรั่งเศส
สหรัฐอเมริกา ราชเลขาธิการในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร
(ตุลาคม ๒๕๕๕ - พฤษภาคม ๒๕๖๐)

Reform: ในบางเรื่องไม่ว่าจะเป็นด้านบุคลากร งบประมาณ เงิน หรือกระบวนการทำงาน ระบบอาจชำรุดเสื่อมโทรมเสียจนการยกเครื่องอาจจะคุ้มค่ามากกว่าการปะติดปะต่อซ่อมเฉพาะจุดไปเรื่อยๆ ด้วยเหตุนี้จึงรู้จักกันว่า “ผู้บริหารนักปฏิรูป” หมายถึงท่านใด

Initiative: ความคิดริเริ่มพร้อมที่จะคิดนอกกรอบ ซึ่งมีได้หมายถึงการแก้ปัญหาที่ส่งเข้ามาตามสายงานเท่านั้น แต่ยังรวมถึงความท้าทายและโอกาสที่พึงแสวงหาเพื่อเสริมสร้างความเจริญก้าวหน้าขององค์กรด้วย

Teamwork: การระดมการมีส่วนร่วมและความร่วมมือของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีไม่ใช่เป็นเพียงการมาพบปะประจำวันเพื่อรับนโยบายหรือประสานงาน แต่เป็นเวทีย่อยที่แลกเปลี่ยนและกระตุ้นความเห็นในขณะเดียวกัน

Will to deliver: ความมั่นใจและกล้าที่จะ “เดิน” หลังจากที่ได้คิด ไตร่ตรอง และทดสอบสิ่งที่คิดร่วมกันเพื่อให้บรรลุผลตามเป้าประสงค์

คำพูดที่ท่านกล่าวกับผมครั้งล่าสุดน่าจะเป็นบทสรุปที่ตรงจุดที่สุด ท่านกล่าวเป็นภาษาอังกฤษว่า “Leave it better than you found it.” เป็นคำพูดที่เข้าใจง่าย แต่ยากที่สุดในชีวิตการทำงาน

การุณย์ ฤชโยธิน^{๕๖} กล่าวถึงความประทับใจในตัวอาสาซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาคนแรกในชีวิตราชการว่า ...ในวันที่เข้ารายงานตัวที่กรมเศรษฐกิจ ท่านอธิบดีอาสาให้การต้อนรับอย่างอบอุ่น ทั้งยังได้แนะนำและฝากฝังข้าราชการในกรม แนวทางการทำงาน ยิ่งความประทับใจและสร้างกำลังใจให้เป็นอย่างมาก ท่านจำชื่อข้าราชการในกรมฯ ได้ทุกคน หลายท่านอาจจะคิดว่าไม่น่าสำคัญ แต่ในฐานะผู้ใต้บังคับบัญชาจะมีความรู้สึกภูมิใจไม่น้อยทีเดียว

ท่านเป็นผู้มีบุคลิกภาพที่สง่างาม วาจาไพเราะ ใจดี มีเมตตาธรรม สอนและถ่ายทอดวิชาความรู้ และตรรกะในการทำงานให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชาโดยเสมอภาคถ้วนทั่ว ท่านเป็นนักเจรจาทั้งในระดับทวิภาคีและพหุภาคีที่ผู้ใต้บังคับบัญชาได้เรียนรู้

^{๕๖} การุณย์ ฤชโยธิน เคยดำรงตำแหน่งกงสุลใหญ่ ณ เมืองโกตาบารู เอกอัครราชทูตประจำตุรกี

ความประทับใจแรกในวันที่ข้าพเจ้าเดินทางไปประจำการครั้งแรกที่สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงบรัสเซลส์ สิ่งที่น่าทึ่งและเกินความคาดหมาย คือ เห็นท่านทูตอาสาเป็นท่านแรกที่รอรับอยู่ที่สนามบิน แล้วท่านนำไปรับประทานอาหารกลางวันที่ทำเนียบทูตร่วมกับข้าราชการสถานทูต พร้อมทั้งแนะนำให้รู้จักกับ ม.ร.ว.สุจิตคุณ และพนักงานประจำทำเนียบทุกคน สร้างความอบอุ่นและความประทับใจให้แก่ข้าพเจ้าเป็นอย่างมาก และข้าพเจ้าก็ได้ยึดถือมาเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติต่อผู้ใต้บังคับบัญชาสืบต่อมา

ท่านอาสาเป็นนักการทูต
ผู้บริหารการเปลี่ยนแปลง
เพราะท่านได้บริหารราชการ
ให้เกิดการเปลี่ยนแปลง
ในงานที่สำคัญของกระทรวง
หลายเรื่อง

จักร บุญ-หลง^{๕๗} กล่าวว่า...ท่านอาสาเป็น “นักการทูตผู้บริหารการเปลี่ยนแปลง” เพราะท่านได้บริหารราชการให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในงานที่สำคัญของกระทรวงฯ หลายเรื่อง แต่ผลงานสำคัญเรื่องหนึ่งที่เกิดจากการบริหารให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ที่สมควรกล่าวถึงก็คือ การปรับปรุงการทำหนังสือเดินทางให้เป็นระบบ

ก่อนที่ท่านจะเข้ามารับตำแหน่งปลัดกระทรวง การทำหนังสือเดินทางเป็นเรื่องที่ยุ้งยากสำหรับประชาชน ต้องผ่านกรมตำรวจที่ทำหน้าที่ตรวจสอบประวัติ แม้แต่ที่กองหนังสือเดินทางเองก็มีขั้นตอนที่ล่าช้า ท่านจึงมีดำริที่จะแก้ไขปรับปรุงขั้นตอนการยื่นขอหนังสือเดินทางเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนมากยิ่งขึ้น โดยเริ่มกระบวนการหารือภายในกระทรวงฯ ให้เห็นชอบร่วมกันและร่วมแรงร่วมใจกันทำงาน ต่อด้วยหารือหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องเพื่อรับทราบข้อเท็จจริง ข้อห่วงกังวล เพื่อหาแนวทางที่เหมาะสม

^{๕๗} จักร บุญ-หลง เคยดำรงตำแหน่งกงสุลใหญ่ ณ นครลอสแอนเจลิส เอกอัครราชทูตประจำอิสราเอล นอร์เวย์ และ เมียนมา

ในการปรับปรุง จนได้ข้อสรุปว่าจะต้องดำเนินการให้เป็น one stop service ที่กองหนังสือเดินทาง เมื่อได้ข้อสรุปแล้วจึงมอบหมายให้ท่านรองปลัดเซาว์ สายเชื้อ เป็นผู้กำกับดูแลดำเนินการตามแนวทางนี้

ท่านอาสาได้ให้แนวทางให้ข้าราชการไปขอเข้าพบผู้รับผิดชอบในหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องเพื่อทำความเข้าใจ และขอรับการสนับสนุนเพื่อหาทางออกร่วมกัน โดยท่านจะเป็นผู้ติดต่อพูดคุยกับผู้บริหารระดับสูงของหน่วยราชการเหล่านั้น จนในที่สุดทุกฝ่ายก็ยอมรับและเห็นพ้องให้ปรับปรุงขั้นตอนการทำหนังสือเดินทาง ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการทำหนังสือเดินทางที่พัฒนาจนมีประสิทธิภาพเช่นในปัจจุบัน

โดยสรุปแล้ว การบริหารให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตามแนวทางของท่านอาสา เริ่มต้นจากความมุ่งมั่นของท่านที่จะปรับปรุงการทำหนังสือเดินทางให้เป็นระบบเพื่อประโยชน์แก่ประชาชน จากนั้นจึงขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานทั้งภายในกระทรวงฯ และหน่วยงานภายนอกเพื่อร่วมกันผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ขั้นตอนที่สำคัญคือการมีส่วนร่วมของหน่วยราชการทุกฝ่าย ซึ่งต้องใช้ทักษะทางการทูตของข้าราชการกระทรวงฯ ในการโน้มน้าวให้ทุกฝ่ายเห็นประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงครั้งนี้ และเมื่อประสบความสำเร็จตามเป้าหมายก็ต้องมั่นใจว่าผู้ใหญ่ของกระทรวงฯ ที่กำกับดูแลรวมทั้งข้าราชการกระทรวงฯ ที่มีส่วนร่วมและหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องควรได้รับความชื่นชมอย่างทั่วถึง ท่านอาสาย้ำเสมอว่า เมื่อคิดจะทำแล้วต้องมีเป้าหมายที่ชัดเจน และต้องทำให้สำเร็จด้วยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง แต่ต้องไม่ลืมที่จะแสดงความชื่นชมทุกฝ่าย

จนถึงทุกวันนี้ หากมีผู้กล่าวถึงผลงานของท่านในเรื่องการปรับปรุงระบบการทำหนังสือเดินทาง ท่านอาสาจะกล่าวเสมอว่าเป็นผลงานของท่านรองปลัดเซาว์ สายเชื้อ ผู้อำนวยการกองหนังสือเดินทาง และเจ้าหน้าที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่มีส่วนทำให้เรื่องนี้ประสบความสำเร็จ

จักร กล่าวต่อไปถึงการให้เกียรติผู้คนอย่างเสมอต้นเสมอปลายของอาสาว่า ...ไม่ว่าท่านอาสาจะอยู่ในตำแหน่งเอกอัครราชทูต ปลัดกระทรวง รัฐมนตรี ราชเลขาธิการ หรือประธานบริหารบริษัทผาแดง เมื่อมีแขกมาพบที่ทำงานหรือที่บ้าน ผมจะเห็นท่าน ส่งแขกจนถึงรถยนต์ด้วยตนเองเสมอ แม้ว่าแขกบางคนจะมีอาวุโสน้อยกว่าท่านมาก ด้วยความขี้ใจ ผมจึงถามท่านและได้รับคำตอบว่า “เป็นการสร้างความประทับใจ การให้เกียรติไม่ได้ทำให้เราเสียหายแต่อย่างใด” ท่านเรียนรู้เรื่องนี้จากท่านนายกรัฐมนตรี ใจเอนไหล ขณะที่เป็นข้าราชการชั้นผู้น้อยติดตามคณะผู้แทนรัฐบาลไทยไปเยือนจีน นายกรัฐมนตรี ใจเอนไหล ได้เดินมาสัมผัสมือพร้อมกับสบตาผู้แทนไทยทุกคนจนถึงตัวท่านที่ยืนอยู่ปลายแถว ท่านอาสายังจำความรู้สึกนั้นได้ว่า “At this particular moment, you are important.”

ชวัช อรรถยุกติ กล่าวถึงประสบการณ์กับ รุ่นพี่อาสาว่า...ผมมีบุญที่ได้มาทำงานเป็นรองอธิบดี กรมการเมืองในช่วงที่พี่ๆ เป็นปลัดกระทรวงและ ท่านพลอากาศเอก สิทธิ เศรษฐศิลา เป็นรัฐมนตรี ช่วงที่ กระทรวงฯ ดำเนินนโยบายที่ต้องเผชิญกับปัญหา กัมพูชา ผมได้สัมผัสกับความเคลื่อนไหวอันสำคัญ ในเรื่องนี้อย่างใกล้ชิดพอสมควรภายใต้การชี้นำ ของปลัดพี่ๆ ได้เฝ้าดูวิธีการปฏิบัติงานในการเป็น นักการทูตของพี่ๆ จะเป็นในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเขมรสามฝ่ายก็ดี กับเวียดนามก็ดี หรือกับลาว ในปัญหาสามหมุ่บ้านก็ดี ผมได้เรียนรู้และรับประสบการณ์หลายประการจากพี่ๆ ผมขอขอบคุณพี่ๆ ในความเมตตากรุณาที่พี่ๆ ได้ให้กับผมตลอดชีวิตราชการของผม ในกระทรวงการต่างประเทศสถาบันที่รักของพวกเรา

ไม่มีผู้ใหญ่คนใดจะมีความรักกระทรงฯ
และรักลูกน้องมากเท่าท่านอาสา

เดช บุญนาค กล่าวถึงความสัมพันธ์ที่มีมาช้านานและความประทับใจที่มีต่ออาสา ว่า ...ผมเป็นเพื่อนบ้านกับตระกูลสารสินมาตั้งแต่เด็ก บ้านอยู่ใกล้กัน บ้านท่านอยู่ ศาลาแดง บ้านผมอยู่ถนนคอนแวนต์ รู้จักกันมาทั้งครอบครัวตั้งแต่ท่านพจน์ สารสิน จนถึงรุ่นหลาน ผมพบท่านอาสาที่ผมเรียกว่า “พี่ฟูก” ตั้งแต่วันแรกที่เข้ากระทรวงฯ ท่านก็ เลี้ยงอาหารกลางวันแก่ผมและ นิตย พิบูลสงคราม ที่ร้าน Little Home Bakery ใกล้ การประปานครหลวง สีแยกแม่น้ำศรี พอท่านเป็นปลัดก็ได้มีโอกาสทำงานกับท่านอย่าง ใกล้ชิด เมื่อท่านเป็นราชเลขาธิการในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ ในปีที่ ผมเกษียณท่านได้กราบบังคมทูลพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ พระองค์ทรงพระกรุณา โปรดเกล้าฯ ให้โอนผมมาทำงานที่สำนักราชเลขาธิการในตำแหน่งที่ปรึกษา ผมจึงได้ มีโอกาสทำงานอย่างใกล้ชิดกับท่านอาสาทั้งที่กระทรวงฯ และที่สำนักราชเลขาธิการ

ความประทับใจตั้งแต่วันแรกจนถึงวันนี้ คือ ท่านเป็นที่ดูแลเลี้ยงดูเอื้อเพื่อ เผื่อแผ่แก่ห้อง ๆ อย่างเต็มที่มาตลอด เป็นคนที่ใจดีมาก รักลูกน้องจริงๆ มีความผูกพันกับ ข้าราชการกระทรวงการต่างประเทศอย่างลึกซึ้ง ทั้งระดับผู้ใหญ่จากท่านขึ้นไปลงมา จนถึงลูกน้องอย่างพวกเรา แม้แต่ทุกวันนี้ท่านก็ยังไปงานสวดพระอภิธรรมในงานศพ ของข้าราชการทุกคน ไปงานแต่งงานของลูกหลานของพวกเราทุกคน ไม่มีผู้ใหญ่คนใด จะมีความรักกระทรวงฯ และรักลูกน้องมากเท่าท่านอาสา

ท่านอาสาเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการเสนอให้ผมดำรงตำแหน่งสำคัญต่างๆ เป็นรองอธิบดีกรมอาชญากรรม รองปลัดกระทรวง เอกอัครราชทูตประจำกระทรวง และเป็น เอกอัครราชทูต ท่านให้ความไว้วางใจผมอย่างเต็มที่และเป็นผู้มีพระคุณอย่างสูงที่ทำให้ ผมดำรงตำแหน่งที่มีความรับผิดชอบสูงตั้งแต่อายุยังน้อย เป็นรองปลัดกระทรวงตั้งแต่อายุ ๓๙ เป็นทูตเมื่ออายุ ๔๓ ทำให้ผมเจริญมาจนทุกวันนี้ ท่านอาสา สารสิน จึงเป็นผู้มี คุญูปการอย่างสูงที่สุดแก่ผมคนหนึ่งเคียงข้างท่านปลัดแผน วรณเมธี

ท่านถือว่าทรัพยากรมนุษย์
เป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดขององค์กร
คุณภาพของบุคลากร
จะเป็นตัวกำหนดความสำเร็จและ
วัฒนธรรมการทำงานที่ดีขององค์กร

ธีรกุล นิยม^{๕๘} กล่าวว่า...ปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้ท่านอาสาเป็น “ผู้ใหญ่ที่
น่าเคารพนับถือ” ของผู้ร่วมงานและผู้คนที่ได้สัมผัส คือ ท่านถือว่าทรัพยากรมนุษย์
เป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดขององค์กร เพราะท่านตระหนักว่าคุณภาพของบุคลากร
จะเป็นตัวกำหนดความสำเร็จและวัฒนธรรมการทำงานที่ดีขององค์กร ท่านจึง
ให้ความสำคัญต่อการบริหารจัดการบุคลากรเป็นอย่างมาก ตั้งแต่กระบวนการคัดเลือก
ที่มีความโปร่งใสเข้มข้น และการจัดการให้มีสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมขวัญและกำลังใจ
ในการทำงาน ทั้งทางกายภาพ เช่น อาคารสถานที่และเครื่องมืออุปกรณ์ที่จะช่วยให้
ทำงานได้ดีขึ้น และความเอาใจใส่ทางด้านจิตใจ ซึ่งหมายถึงการสร้างระบบบริหาร
ที่ให้ความเชื่อมั่นว่าทุกคนจะได้รับโอกาสและการปฏิบัติด้วยความยุติธรรม

การให้ความสำคัญเรื่องคนจะเห็นได้จากการปฏิบัติตนของท่านต่อผู้ร่วมงานใน
ทุกระดับด้วยความเมตตา คือ ดูแลทุกข์สุข ให้อภัย ไม่ถือโกรธ ให้เกียรติรับฟังความคิดเห็น
ด้วยความสนใจ ปฏิบัติต่อทุกคนด้วยความสุภาพในทุกบริบท ส่งเสริมให้มีความก้าวหน้า
ให้มีโอกาสได้ใช้ศักยภาพของแต่ละคนอย่างเต็มที่ ท่านถือว่าองค์กรคือบ้าน คือครอบครัว
ใหญ่ ทุกคนเป็นพี่น้อง เป็นลูกหลาน ใจท่านจึงอุทิศให้กับองค์กรและผู้ร่วมงานเต็มร้อย

^{๕๘} ธีรกุล นิยม เคยดำรงตำแหน่งเอกอัครราชทูตประจำสาธารณรัฐเกาหลี ปลัดกระทรวงการต่างประเทศ เอกอัครราชทูตประจำ
นอร์เวย์ และสาธารณรัฐประชาชนจีน

ประดาป พิบูลสงคราม กล่าวถึงสิ่งที่ได้เรียนรู้จากอาสาตั้งแต่เป็นเจ้าหน้าที่โต๊ะในกองเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ว่า ...เป็นผู้ปลูกฝังวัฒนธรรมการทำงานของเจ้าหน้าที่โต๊ะซึ่งจะต้องเป็นนักคิดและนักปฏิบัติ ต้องแม่นยำและรู้จริง มีความเข้าใจอย่างถ่องแท้ต่อภูมิหลัง สถานการณ์ และประเด็นปัญหาของประเทศที่รับผิดชอบ

บันทึกรายงานจะต้องกระชับแต่ได้ใจความภายใน ๑ หน้ากระดาษ เพื่อให้ผู้ใหญ่สามารถตัดสินใจได้อย่างรวดเร็ว หากมีรายละเอียดให้แนบท้ายบันทึก เอกสารภูมิหลังของประเด็นปัญหาซึ่งประกอบด้วยความเป็นมา ข้อเท็จจริง ข้อพิจารณา ข้อสังเกต ข้อเสนอแนะ ให้อยู่ภายใน ๑ หน้ากระดาษ

ท่านอาสาเน้นการทำงานเป็นทีม ให้สร้างเครือข่ายทำงานทั้งในกระทรวง ระหว่างกระทรวง ภาควิชาการ ภาคเอกชน และคณะทูต

ท่านให้ความสำคัญเรื่องการบริหารจัดการองค์กร คือ กระทรวงและสถานทูตด้วย ท่านสอนว่าภารกิจด้านการทูตจะขาดประสิทธิภาพและเสียหายได้หากงานบริหารบกพร่อง จึงต้องเรียนรู้และให้ความสนใจงานด้านบริหาร

ท่านอาสาเป็นผู้บังคับบัญชาที่มีจิตใจโอบอ้อมอารี ยิ้มแย้มแจ่มใสเสมอ มีความเป็นกันเอง และมีความสุขที่ได้สังสรรค์สนทนากับลูกน้อง ห่วงใยลูกน้อง แม้พวกเขาที่เกษียณแล้ว ท่านยังทุ่มเทพยายามจัดให้มีงานทำด้วยการเชื่อมโยงกับภาคธุรกิจ

พิศาล มานวพัฒน์ กล่าวถึงความประทับใจต่อ “นาย ผู้มีพระคุณยิ่ง” ตั้งแต่ยังศึกษาอยู่ที่อังกฤษว่า ... ในปี ๒๕๒๒ ได้เขียนจดหมายด้วยลายมือส่งทางไปรษณีย์เรียนท่านทูตอาสาที่กรุงบรัสเซลส์ตามคำแนะนำและสนับสนุนอย่างเต็มที่ของท่านทูตแผนววรรณเมธี เอกอัครราชทูต ณ กรุงลอนดอน ในขณะนั้น โดยเรียนว่าตนและเพื่อนนักเรียนทุนตามความต้องการของกระทรวงการต่างประเทศอีก ๒ คน คือ จริย์วัฒน์ สันตะบุตร^{๕๙} และ

อภิชาติ ชินวรรณ^{๖๐} จะขอไปศึกษาการทำงานของคุณะผู้แทนไทยประจำประชาคมเศรษฐกิจยุโรป ท่านทูตอาสาได้กรุณามีหนังสือตอบอนุญาตลงนามด้วยตนเองทันทีว่าท่านมีความยินดีและพร้อมจะจัดกำหนดการให้ได้ประโยชน์ตามที่ตั้งใจ อ่านแล้วรู้สึกซาบซึ้งในความเมตตาและความเอาใจใส่ด้วยถ้อยคำที่ทำให้ผู้รับประทับใจโดยฉับพลันก่อนที่จะได้พบตัวจริง

เมื่อเดินทางไปรายงานตัวที่สถานทูตที่ถนน Avenue Louise ยังจดจำได้ว่าท่านเป็นนักการทูตหนุ่มที่มีเสน่ห์ สง่างาม มีรอยยิ้มอันน่าประทับใจ ดูสมเป็นท่านทูตเป็นผู้แทนประเทศที่คนไทยในเบลเยียมภาคภูมิใจได้ทันที และตลอดเวลาที่ศึกษาดูงานก็ได้สังเกตการทำงานของท่าน ไม่ว่าจะเป็นการประชุมภายในหรือการประชุมกับทูตประเทศอาเซียนในคณะกรรมการอาเซียนประจำกรุงบรัสเซลส์และกับฝรั่ง ความประทับใจที่มีต่อท่านทูตก็ยิ่งทวีขึ้นอีกมากมาย การไปกรุงบรัสเซลส์ครั้งนั้น พวกเราเห็นเป็นแบบอย่างและได้รับแรงบันดาลใจที่สำคัญยิ่งก่อนเข้าทำงานจริง

^{๕๙} จริย์วัฒน์ สันตะบุตร เคยดำรงตำแหน่ง เอกอัครราชทูตประจำเคนยา อียิปต์ และเยอรมนี

^{๖๐} อภิชาติ ชินวรรณ เคยดำรงตำแหน่ง เอกอัครราชทูตประจำสวีเดน เบลเยียม ฝรั่งเศส และปลัดกระทรวงการต่างประเทศ

เมื่อจบการศึกษาและเข้ารับราชการในกระทรวงการต่างประเทศก็ได้มีโอกาสทำงานรับใช้ท่านปลัดอาสา ท่านทูตอาสา และท่านรัฐมนตรีอาสา หากแม้ว่าจะมีผลงานวิธีคิดและหลักการทำงานที่ดีตลอดชีวิตราชการของผมบ้าง ก็คงมาจากโอกาสช่วงตั้งแต่วัยศึกษาอยู่จนถึงสิบปีแรกของชีวิตราชการ ที่ได้ซึมซับและเห็นประจักษ์แบบอย่างที่ดีพร้อมจากท่าน ได้เห็นคุณลักษณะที่เสมอต้นเสมอปลายในความเป็นผู้นำของท่าน การเข้าถึงและได้ใจคน ซึ่งสร้างบรรยากาศที่เกื้อกูลต่อการทำงานร่วมกันในกระทรวงการต่างประเทศ กับข้าราชการต่างกระทรวง และภาคเอกชนที่ท่านให้ความสำคัญ ท่านมี personal touch แสดงออกถึงความเมตตาและความเอาใจใส่ต่อทุกขั้วผู้ร่วมงานเสมอไม่ว่าจะเป็นการทักทายกับข้าราชการทุกระดับจนถึงนักการภารโรง จะถามไถ่ถึงทุกข์สุขไปถึงลูกของคนเหล่านั้น การตอบรับบัตรอวยพรปีใหม่ก็จะเขียนชื่อบุคคลนั้น และมักจะมีข้อความสั้นๆ ฝากความระลึกถึงไปยังคู่สมรสและบุตรที่ท่านรู้จัก ไม่ว่าผู้รับจะเป็นข้าราชการระดับใด

วิกรม คุ่มไพโรจน์ กล่าวถึงคุณลักษณะของอาสาว่า...ท่านเป็นผู้ที่มีบารมี เป็นที่รักและนับถือของคนกลุ่มต่างๆ เป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ดีเลิศ รู้จักวิธีการพูดคุยกับคนที่มาจากต่างสาขาอาชีพ มีความเป็นกันเอง ทำให้คนเหล่านั้นพูดคุยเล่าเรื่องงานและปัญหาต่างๆ ให้ท่านทราบอย่างเปิดเผย ท่านจึงรู้เรื่องที่เกิดขึ้นในวงการเมือง วงสังคม และเรื่องวิชาการอย่างกว้างขวาง ทำให้ท่านรู้ข่าวสารบ้านเมืองในแง่มุมต่างๆ รู้พฤติกรรมของคน และพัฒนาการของสังคมจากการเก็บเกี่ยวข้อมูลจากรอบทิศ

ท่านอาสามีคุณสมบัติที่ดีในแง่ที่สามารถแบ่งเวลาจากภาระหน้าที่มากมายในภาคธุรกิจมาเข้าร่วมงานสังคมที่ได้รับเชิญได้อย่างน่าประทับใจ ไม่ว่าจะเป็นงานรื่นเริงงานเลี้ยงสังสรรค์ต่างๆ หรืองานที่เพื่อนหรือผู้ที่ท่านรู้จักคุ้นเคยมีทุกข์อย่างงานศพ ทำให้คนเหล่านั้นยินดีและรู้สึกเป็นเกียรติที่ท่านยังระลึกถึงพวกเขาเสมอ ท่านอาสาเป็นแบบอย่างที่ดีที่จะหาคนทำแบบท่านได้ยาก คือรู้จักเก็บรักษามิตรภาพในหมู่เพื่อนเก่าตั้งแต่สมัยเยาว์วัย คือ “กลุ่มไต้ฝุ่น” อย่างไม่เสื่อมคลายจนทุกวันนี้

เมื่อท่านเป็นประธาน Board of Governors ของสนามกอล์ฟฟอมตะสปริง คันทรี่คลับ ที่ดำเนินการเกี่ยวกับสนามกอล์ฟฟอมตะที่ชลบุรี ท่านได้ส่งเสริมให้มีการจัดการแข่งขันกอล์ฟ “Ambassador Cup” เพื่อสานสัมพันธ์กับคนในวงการต่างๆ ทั้งคณะทูต นักธุรกิจ อดีตเอกอัครราชทูตไทยและข้าราชการระดับบริหารปัจจุบันของกระทรวงการต่างประเทศ เพื่อส่งเสริมมิตรภาพและการติดต่อทางธุรกิจระหว่างกันในอนาคตต่อไป

ในแวดวงการศึกษา แวดวงธุรกิจ และแวดวงสังคมทั่วไป ท่านอาสาเป็นที่เคารพนับถือและเป็นที่ยอมรับของทุกวงการ ท่านจึงเป็นความภาคภูมิใจของชาวบัวแก้วตลอดมา เป็นแบบฉบับที่สามารถเรียนรู้ได้ แต่ยากที่จะเลียนแบบได้

ศุภวุฒิ สายเชื้อ ที่ปรึกษาากลุ่มธุรกิจการเงินเกียรตินาคินภัทรซึ่งเคยรับราชการกระทรวงการต่างประเทศกล่าวว่า ...ผมโชคดีอย่างยิ่งที่ได้ไปประจำการที่กรุงวอชิงตัน จึงได้ทำงานรับใช้ท่านทูตอาสา ท่านทูตเป็นผู้นำที่ทำให้ลูกน้องเคารพนับถือชื่นชม ท่านมีมิตรไมตรี และมีความสามารถพิเศษในการสร้างความสัมพันธ์อันดี ทำให้ทุกหน่วยงานของไทยที่ประจำอยู่ ณ กรุงวอชิงตันร่วมมือ

ร่วมใจทำงานร่วมกันเป็นทีม เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ท่านเองก็ทำงานอย่างทุ่มเทเพื่อส่งเสริมและรักษาผลประโยชน์ของประเทศอย่างไม่หยุดหย่อน ท่านเป็นตัวอย่างที่ดีให้ทำให้พวกเราทุกคนยินดีทำงานเพื่อท่านและเพื่อประเทศชาติอย่างแข็งขันในแบบที่ผมไม่ค่อยได้เห็นในที่อื่นๆ ท่านสามารถขับเคลื่อนการทำงานของ Team Thailand ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างยิ่งในจังหวะที่กระแสการกีดกันการค้าจากประเทศเอเชีย (โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากญี่ปุ่นและอาเซียน) กำลังรุนแรงมากที่กรุงวอชิงตัน ท่านอาสาได้ทำให้ประเทศไทยและผลประโยชน์ร่วมของไทยกับสหรัฐเป็นที่รับรู้ และได้รับการตอบสนองที่ดีจากกลุ่มอำนาจต่างๆ ในสหรัฐ ถือเป็นการทำงานที่เห็นผลในการรักษาผลประโยชน์ของประเทศไทยทั้งในเชิงเศรษฐกิจและการเมือง และในทางส่วนตัวนั้นผมก็ได้รับประโยชน์อย่างยิ่ง ได้เรียนรู้และได้รับประสบการณ์อันล้ำค่า ซึ่งทำให้ผมประสบความสำเร็จในชีวิตการทำงานมาจนถึงทุกวันนี้

สมพันธ์ โภกิลานนท์ ซึ่งเคยทำงานกับ
อาสาตั้งแต่แรกเข้ากระทรวงฯ เป็นนายเวร กอง
เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ กล่าวถึงสิ่งที่ได้เรียนรู้
จากหัวหน้ากองอาสา และอธิบดีอาสา โดยเขียนใน
หนังสือเรื่อง “เสี้ยวหนึ่งของการทูตไทยร่วมสมัย :
อยากเป็นทูตก็ไม่ยาก” ว่า อาสาเป็น “ครู” ที่ได้
สั่งสอนเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ดังนี้

การเขียนบันทึกหรือรายงาน ต้องเขียนให้
กระชับ สั้น ตรงประเด็น ให้ผู้อ่านเข้าใจว่าผู้เขียนต้องการสื่อความหมายใด

การเสนอร่างบันทึก รายงานเสนอความเห็น หรือข้อพิจารณา หัวหน้ากองอาสา
จะเรียกไปพบ พูดกันจนเข้าใจตรงกันถึงความเห็น “ธง” ของรายงานที่จะเสนอ ถ้า
เป็นความเห็นที่คล้ายกันก็ให้ใช้ความเห็นของหัวหน้ากอง เมื่อเป็นอธิบดีกรมการเมือง
ได้สอนในที่ประชุมกรมว่าผู้บังคับบัญชาต้องรับผิดชอบ ฉะนั้น เจ้าหน้าที่ใดจะต้อง
ทำความเห็นของหัวหน้ากอง หัวหน้ากองต้องทำตามความเห็นของอธิบดี อธิบดีทำตาม
ความเห็นของปลัดกระทรวง และของรัฐมนตรีซึ่งรับผิดชอบสูงสุดด้านนโยบายของ
กระทรวง

เมื่อมีงานเร่งด่วนหลายเรื่องที่ต้องปฏิบัติให้เสร็จ ต้องพิจารณาจัดลำดับความสำคัญ
และความเร่งด่วนของงานว่าควรปฏิบัติงานใดให้เสร็จตามลำดับก่อนหลัง งานที่ทำ
จะต้องเสร็จทันเวลา ถูกต้อง และแม่นยำ

ไม่ให้ทำหนังสือสอบถามส่วนราชการอื่นๆ เพราะใช้เวลานานมากกว่าจะได้รับ
คำตอบ ควรโทรศัพท์สอบถามหรือไปพบ เมื่อเข้าใจกันแล้วจึงทำหนังสือตามไปเพื่อ
เป็นการยืนยัน หัวหน้ากองอาสายังได้ปฏิบัติเป็นแบบอย่าง ติดต่อกับฝ่ายต่างๆ ด้วย
การโทรศัพท์ ไปพบหารือ หรือเชิญเจ้าหน้าที่หน่วยงานอื่นมาหารือที่กระทรวง ตั้งแต่
เป็นหัวหน้ากองจนเป็นปลัดกระทรวง เมื่อผู้บังคับบัญชาสอบถาม อย่าตอบเพียงว่า
“ไม่ทราบ” ควรตอบว่า “ไม่ทราบ แต่จะรีบค้นหา หรือตรวจสอบเพื่อรายงานโดยเร็ว”

กรณีมีเรื่องแจ้งทางการ/รัฐบาลประเทศใด หากเป็น “ข่าวดี” ก็สั่งการให้ทูตไทยแจ้งประเทศเจ้าบ้าน หากเป็น “ข่าวร้าย” เช่น รัฐบาลประท้วงต่อประเทศใดก็ให้เรียกหรือเชิญทูตของประเทศที่เกี่ยวข้องที่ประจำการในประเทศไทยมาพบรัฐมนตรี ปลัดหรืออธิบดี แล้วแต่กรณี เพราะการให้ทูตไทยแจ้ง อาจทำให้รัฐบาลประเทศเจ้าบ้านรู้สึกไม่ดีต่อทูตไทย ต่อไปจะติดต่อขอพบเจ้าหน้าที่รัฐบาลนั้นๆ ยาก

ก่อนเดินทางไปประชุมระดับรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียนเรื่องสันติภาพ เสรีภาพ และความเป็นกลาง (Zone of Peace, Freedom and Neutrality - ZOPFAN) ที่กรุงกัวลาลัมเปอร์ ท่านอาสาซึ่งมีตำแหน่งเป็นเลขานุการจอมพล ถนอม กิตติขจร นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ สั่งให้เขียนชื่อคณะผู้แทนไทย โดยให้ใส่ชื่อ ดร.โกศล สนิธวานนท์ เลขานุการเอกซึ่งมีอาวุโสเป็นลำดับ ๒ ของสถานทูต อยู่ก่อนชื่อเลขานุการอาสา ทั้งที่ท่านอาสาอาวุโสทางราชการสูงกว่าทุกด้าน โดยอธิบายว่าเป็นการให้เกียรติแก่ข้าราชการสถานทูต ให้เจ้าหน้าที่ระดับสูงของประเทศเจ้าภาพยอมรับ และเพื่อให้ติดต่อราชการได้สะดวกขึ้น

อธิบดีอาสายกเลิกการเขียนบันทึกภายในกระทรวง จากคำขึ้นต้น “ขอประทานเสนอ” เป็น “เรียนเสนอ” ค้างท้ายจาก “ควรมีควรแล้วแต่จะทรงพระกรุณา” เป็น “แล้วแต่กรุณา” ต่อมาทั้งกระทรวงก็เปลี่ยนตาม

อธิบดีอาสาเรียกประชุมกรมทุกเช้า ให้ผู้อำนวยการกองสรุปรายงานเรื่องที่กำลังดำเนินการ แล้วอธิบดีสรุปความเห็น เพื่อให้เขียนรายงานประชุมได้รวดเร็ว ไม่ต้องตรวจแก้มาก ให้เชิญเจ้าหน้าที่กองการหนังสือพิมพ์ กรมสารนิเทศ (วิบูลย์ คุสกุล) เข้าร่วม เพื่อรับทราบสถานการณ์และข่าวที่ควรเผยแพร่หรือเพื่อตอบคำถามนักข่าว

ก่อนรับตำแหน่งปลัดกระทรวง อธิบดีอาสาเรียกประชุมข้าราชการกรมการเมือง กล่าวว่ามีเมื่อเป็นอธิบดีก็ได้พยายามดูแลให้ความเป็นธรรมแก่ข้าราชการในกรม เมื่อเป็นปลัดก็ต้องดูแลให้ความเป็นธรรมแก่ข้าราชการทั้งกระทรวงอย่างเท่าเทียมกัน จึงอย่าหวังว่าข้าราชการกรมการเมืองจะได้รับสิทธิพิเศษใดๆ ที่เหนือกว่าข้าราชการทั้งกระทรวงฯ

สรยุทธม์ พรหมพจน์^{๖๐} กล่าวชื่นชมอาสา ว่า ...ได้ยื่นข้อเสนอเสียง เกียรติคุณ ความสามารถของท่านอาสา มาตั้งแต่สมัยทำงานอยู่ที่กองนโยบายภายนอกประเทศ สำนักนายกรัฐมนตรีปี ๒๕๑๘ ผมมาสมัครสอบเข้ากระทรวงการต่างประเทศจนผ่าน เข้ารอบสัมภาษณ์โดยท่านอาสา อธิบดีกรมเศรษฐกิจ ในขณะนั้นเป็นประธานกรรมการสอบ ผมยังจำได้ถึง ความตกใจที่ตัวเองแต่งตัวด้วยเสื้อเชิ้ตแขนสั้น ไม่ได้ผูกเนคไท ในขณะที่ผู้เข้าสอบอื่นๆ สวมชุดสูท เต็มยศทุกคน

ผมเริ่มต้นทำงานที่กรมเศรษฐกิจในปี ๒๕๑๙ มาทราบเป็นการภายในจากกองการเจ้าหน้าที่ว่า คณะกรรมการทุกท่านเห็นควรปฏิเสศผม มีท่านอาสาท่านเดียวที่สนับสนุนและ รับผมไปอยู่กับท่านที่กรมเศรษฐกิจ วันที่ผมเข้ารายงานตัวกับท่านอธิบดีอาสา ผมจำได้ ไม่เคยลืมน่าท่านได้ปลอบโยนให้กำลังใจที่ตามกฎระเบียบของกระทรวงฯ นั้น การโอนจาก สำนักนายกรัฐมนตรี ผมต้องถูกลดตำแหน่งจากหัวหน้าแผนก (ซี ๕) มาเป็นนายเวร ชั้น ๑ (ซี ๓) และถูกลดเงินเดือน ๓ ชั้น ท่านกล่าวว่าตัวท่านเองไต่เต้าขึ้นมาจนถึงระดับอธิบดี ภายในเวลา ๑๓ ปี ฉะนั้น หากผมขยัน ทุ่มเทกับการทำงานอย่างจริงจังก็จะก้าวหน้า ได้รวดเร็วเช่นเดียวกัน จากวันนั้น ผมถือว่าท่านอาสาคือ role model ของชีวิตการทำงาน ในกระทรวงต่างประเทศ ผมแอบเรียนวิธีคิด การบริหารจัดการ ทั้งด้านบุคลากร และความสำเร็จของงานที่มีเป้าหมายจากท่านทุกโอกาสที่อยู่ใกล้ท่าน

ทำงานกับท่านห่างๆ ไม่ถึงปี ท่านก็ย้ายไปเป็นเอกอัครราชทูต ณ กรุงบรัสเซลส์ พร้อมกับเป็นผู้แทนประจำประชาคมยุโรป (EEC) ด้วย เป็นโชคดีของประเทศไทยที่ได้ท่าน ไปบริหารจัดการปัญหาโรคภักดิ์ เช่น สิ่งทอ และมันสำปะหลัง ซึ่งยุโรปเป็นตลาดใหญ่ สำหรับไทย มีมูลค่านับหมื่นล้าน ซึ่งเป็นมูลค่ามหาศาลสำหรับเศรษฐกิจไทยสมัยนั้น บังเอิญผมรับผิดชอบงานโรคภักดิ์ทั้งสอง และเป็นผู้แทนกระทรวงทำงานร่วมกับ กระทรวงพาณิชย์ จึงมีโอกาสได้ไปประชุมที่กรุงบรัสเซลส์บ่อยครั้ง และทุกครั้งที่ท่านอาสา

^{๖๐} สรยุทธม์ พรหมพจน์ เคยดำรงตำแหน่งเอกอัครราชทูตประจำฟิลิปปินส์ รัสเซีย และเยอรมนี

มาราชการกรุงเทพ ท่านได้ให้ผมติดตามท่านเวลาไปหารี้อกับกระทรวงต่างๆ และสมาคมเอกชนที่เกี่ยวข้อง ในที่สุดไทยก็ได้ลงนามข้อตกลงความร่วมมือเรื่องสิ่งทอกับประชาคมยุโรปสำเร็จในสมัยท่าน ส่วนเรื่องมันสำปะหลัง ท่านเป็นผู้วางกลยุทธ์การแก้ปัญหามันสำปะหลังตั้งแต่เริ่มแรก

หลังครบวาระประจำการที่ญี่ปุ่น ผมกลับกระทรวงฯ สมัยท่านเป็นปลัด ท่านได้เลือกให้ผมไปปฏิบัติหน้าที่เป็นเลขานุการส่วนตัวของท่านรัฐมนตรีช่วยฯ ประพาส ลิมประพันธ์ จากนั้นท่านไปเป็นเอกอัครราชทูต ณ กรุงวอชิงตัน และลาออกจากราชการไปสู่ภาคเอกชน

ปี ๒๕๓๓ สมัยท่าน ม.ร.ว.เกษมสโมสรเป็นปลัดกระทรวง ท่านสุบิน ปิ่นขยัน เป็นรัฐมนตรี ผมเลื่อนตำแหน่งเป็นเอกอัครราชทูตประจำกระทรวง โดยใช้เวลา ๑๔ ปี เริ่มจากตำแหน่งนายเวร ชั้น ๑ ท่านอาสาเป็นบุคคลแรกที่ผมประหวัดถึง ท่านเป็นผู้ที่ทำให้กำลังใจที่สร้างเป้าหมายและความมุ่งมั่นอย่างชัดเจนให้แก่ผม ตั้งแต่วันแรกที่ผมไปรายงานตัวทำงานที่กระทรวงฯ

ปี ๒๕๓๔ เป็นโชคของผม ที่อดีตผู้บังคับบัญชาได้กลับมากกระทรวงฯ คือท่านรัฐมนตรีอาสา ท่านรัฐมนตรีช่วยฯ วิเชียร และท่านปลัดวิทยา ช่วงเวลานั้นควรนับเป็นยุคทองของกระทรวงต่างประเทศในทุกๆ ด้านของการดำเนินนโยบายต่างประเทศที่สำคัญที่มีการบริหารแบบมีออาชีพ ขณะนั้นผมดูแลงานบริหาร ท่านอาสามีชื่อเสียงอยู่แล้วในความห่วงใยต่อสวัสดิภาพของข้าราชการกระทรวงฯ ท่านได้ให้แนวทางสร้างระบบการคลังที่สนองความเป็นอยู่ของข้าราชการที่ประจำการในต่างประเทศ และการลงทุนในเรื่องจัดหาทรัพยากรในต่างประเทศให้เป็นกรรมสิทธิ์ของรัฐบาลไทยแทนการเช่า ท่านรัฐมนตรีทั้งสองร่วมกับท่านปลัดวิทยาได้ตัดสินใจยกเลิกการประมูลขายสถานทูตที่สิงคโปร์ กับแนวคิดที่จะแบ่งขายที่ดินบางส่วนของสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงโตเกียว

ทั้งสามท่านยังได้สนับสนุนโครงการก่อสร้างกระทรวงใหม่ที่อาคารถนนศรีอยุธยาพร้อมกับการให้กระทรวงฯ ร่วมมือใกล้ชิดกับกรมธนารักษ์ในการเวนคืนที่ดินกว่า ๔๐๐ ไร่จากการสื่อสารแห่งประเทศไทยเพื่อสร้างศูนย์ราชการที่ถนนแจ้งวัฒนะ และการสร้างอาคารกองหนังสือเดินทางเพื่อเตรียมก่อตั้งกรมการกงสุลในอนาคตอันใกล้ต่อมา

ทั้งหมดนี้เป็นเพียงมุมมองของผมที่มีโอกาสสัมผัสท่าน แต่ในภาพใหญ่แล้ว ผลงานและ achievement ของท่านมีมากมาย ยิ่งใหญ่เกินจรรยา

ความเมตตา ความจริงใจ ความห่วงใย ความเป็นกันเองของท่านที่มีต่อข้าราชการ
กระทรวงฯ เป็นคุณลักษณะของท่านอาสาที่พวกเราคุ้นเคยและสัมผัสมาถนัดหน้าจนถึง
ทุกวันนี้

สีหศักดิ์ พวงเกตุแก้ว รำลึกถึงความประทับใจ
และความอบอุ่นใจในวันที่ได้มีโอกาสพบกับอาสา
เป็นครั้งแรกตั้งแต่เริ่มเข้าทำงานในกระทรวงฯ ใน
ตำแหน่งเลขานุการตรี กองเผยแพร่และวัฒนธรรม
ว่า...ตอนที่ได้รับโทรศัพท์ให้ไปพบท่านอาสา อธิปไตย
กรมการเมืองที่ห้องทำงาน พยายามนึกว่าท่าน
เรียกไปพบเพราะเหตุใด ได้ทำความผิดอะไรหรือไม่
ปรากฏว่าที่ท่านเรียกให้ไปพบเพราะต้องการ

สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับสุนทรพจน์ที่ได้ยกกว้างขึ้นในโอกาสที่คณะเรือ
เยาวชนแควะเยื่อนไทย ซึ่งท่านจะต้องเป็นผู้กล่าวต้อนรับคณะ การเข้าพบในวันนั้น
ทำให้ทราบวิธีการทำงานของท่านเพราะที่จริงแล้วสุนทรพจน์นั้นมีได้มีความสำคัญ
ในด้านนโยบาย แต่ท่านก็กล่าวชมว่าเขียนได้ดี พร้อมกับสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม
และตั้งใจรับฟังการชี้แจงจากผม ทั้งยังสอบถามทุกข้อสงสัยอย่างเป็นกันเองอีกด้วย แสดง
ให้เห็นว่าท่านให้ความสนใจกับทุกคนที่ท่านมีปฏิสัมพันธ์ด้วยไม่ว่าเป็นระดับใด การเข้าพบ
ในวันนั้นแม้จะเป็นเพียงระยะเวลาอันสั้น แต่ก็ทำให้เลขานุการตรีสีหศักดิ์เดินออกจาก
ห้องทำงานของอธิบดีอาสาด้วยความประทับใจและมีกำลังใจอย่างมาก

...ผมได้เรียนรู้และได้รับประสบการณ์มากมายจากการทำงานกับท่านอาสาที่
เป็นประโยชน์มหาศาลในชีวิตราชการตลอดมา และเชื่อว่าแต่ละคนที่เคยทำงานกับท่าน
ต่างก็คงมีความรู้สึกเช่นเดียวกัน ขอสรุปวิธีการทำงาน “อันเป็นเลิศ” ของท่านอาสา
ตามที่ได้เรียนรู้มาว่า

- Be both a thinker and doer.
- Hear everyone out.
- Raise the comfort level.
- You are there to make a decision, so just do it.

สาโรจน์ ชวนะวิรัช^{๒๒} กล่าวถึงคุณลักษณะอันเป็นพิเศษของอาสาว่า ... พี่ทุกคนเป็นมนุษย์พันธุ์พิเศษ เหมือนเป็นเทวดามาเกิด มีพร้อมทุกอย่าง ไม่ว่าจะ เป็นรูปสมบัติ คุณสมบัติ Character วิถีพูด ความเชื่อมั่นที่ให้กับคน ความริเริ่ม ถือเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ที่สุดทั้งร่างกาย ฐานะ ชื่อเสียง เข้าชั้นเทวดา

ตอนผมเข้ารับราชการใหม่ๆ ยังจำได้ดีว่าเห็น พี่ทุกคนคุยกับหัวหน้าของท่านหนึ่ง รู้ทันทีว่าเป็นผู้ที่มีอัธยาศัย พี่ทุกคนน่าฟัง มีเหตุมีผล มีความเป็นมิตรให้ทุกคน ตอนผมเป็นรองอธิบดี กรมการเมือง พี่ทุกคนอธิบดี ได้ทำงานด้วยกัน ไม่เคยเลยที่งานอะไรที่ผ่านผมแล้วพี่ทุกคนจะไม่ลงนาม สิ่งนี้เป็นรางวัลชิ้นใหญ่ที่สุดที่ผู้อาวุโสให้แก่ลูกน้อง

พี่ทุกคนที่รักกระทรวงฯ มาก รักคนกระทรวงฯ และห่วงกระทรวงฯ มากที่สุดเท่าที่ผมเคยเห็นมา การแสดงออกของท่านชัดเจน พี่ทุกคนสร้างและริเริ่มอะไรต่ออะไรที่เป็นประโยชน์ เช่น ริเริ่ม morning prayer เปิดโอกาสให้ทุกคนแสดงความคิดเห็น ซึ่งเป็นเรื่องที่ดีทุกอย่าง ที่ไม่ค่อยมีตัวอย่างสำหรับผม คือ ผมชอบตื่นสาย!

การสอบคัดเลือกข้าราชการแรกเข้าถือเป็นผลงานชิ้นโบว์แดงของพี่ทุกคน ซึ่งมีผลมาจนถึงปัจจุบัน การที่กระทรวงฯ จัดสอบคัดเลือกเองก็ทำแบบไม่มีใครมาว่าได้ว่าเล่นพวก เนื่องจากกฎเกณฑ์ที่ท่านวางไว้เป็นการสอบคัดเลือกที่ยาก จนขึ้นชื่อว่า การสอบเข้ากระทรวงการต่างประเทศนั้นยากมาก ทำให้เราได้คนดีจริงๆ เข้ามาเป็นส่วนใหญ่ นอกจากนี้ คนตรวจข้อสอบก็สบายใจด้วย เพราะไม่รู้ว่าตรวจข้อสอบของใคร เพราะมีการออกรหัสที่ไม่ใช่เลขประจำตัวสอบของผู้เข้าสอบ และยังมี การตรวจดูพฤติกรรมและนิสัยใจคอของผู้เข้าสอบด้วย โดยจัดให้ไปสอบสัมภาษณ์นอกสถานที่

อีกเรื่องที่พี่ทุกคนให้นโยบายไว้ คือ กระทรวงฯ ต้องสนับสนุนคนไทยที่อยู่ต่างประเทศ เพราะเขาจะเป็นปากเป็นเสียงให้ ซึ่งก็เป็นจริงแล้วในปัจจุบัน เช่น ในกรณีของวุฒิสมาชิกสหรัฐฯ แทมมี ลัดดา ดักเวิร์ธ

^{๒๒} สาโรจน์ ชวนะวิรัช เคยดำรงตำแหน่ง เอกอัครราชทูตประจำสิงคโปร์ ฝรั่งเศส ปลัดกระทรวงการต่างประเทศ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศในรัฐบาลสมัคร สุนทรเวช และ เลขาธิการมูลนิธิไทย

ในเรื่องปัญหาแก้มพูชา ตอนท่านเข้ารับตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการฯ ถือว่ากำลังเป็นช่วงสำคัญที่นำไปสู่การจัดประชุมที่กรุงปารีส ท่านดูแลจนเรียบร้อยในที่สุด เจ้า้นโรดม สีหนุได้ทรงเชิญให้พี่ฟูกไปเยือนแก้มพูชา พี่ฟูกเป็นรัฐมนตรีต่างประเทศคนแรกที่ได้ไปเยือนแก้มพูชา และเจ้า้นโรดม สีหนุได้พระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นสูงแก่พี่ฟูกด้วย

อีกเรื่องที่ท่านมีบทบาทมากคือเรื่องความสัมพันธ์ไทย-ลาว พี่ฟูกเป็นประธานสมาคมมิตรภาพไทย-ลาวคนแรก และได้ทำงานผ่านกลไกนี้ซึ่งได้ผลกว่าช่องทางปกติของรัฐบาลมากมาย พี่ฟูกได้นำ ดร.วีรพงษ์ รามางกูร มาร่วมงานด้วย ถือเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญ ลาวเชื่อใจและเชื่อถือ ดร.วีรพงษ์ มากจนทำให้สมาคมฯ เป็นช่องทางที่สำคัญที่สุดในการฟื้นฟูและกระชับความสัมพันธ์ไทย-ลาว ทั้งหมดนี้ก็ด้วยฝีมือพี่ฟูก

อีกเรื่องที่คุณส่วนใหญ่อาจไม่ตระหนักคือ พี่ฟูกเป็น kingmaker คนสำคัญ ท่านนายกอนันต์เคยล้อพี่ฟูกบ่อยๆ ว่าทำไมถึงเป็น kingmaker บ่อยๆ คนทั่วไปไม่รู้ว่าคุณมีส่วนในการดึงคนดีๆ มาทำงานให้รัฐบาลในหลายหน่วยราชการ ซึ่งเป็นการตัดโอกาสคนที่ไม่ชอบ คนที่ไม่เหมาะสมออกไป ซึ่งถือเป็นเรื่องที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

นิตย พิบูลสงคราม ได้เคยกล่าวถึงอาสา ว่า ...คุณอาสา มีลักษณะเป็นผู้นำที่ดี จึงไม่น่าแปลกใจเลยที่คุณอาสา ก้าวหน้าในราชการอย่างรวดเร็ว คุณอาสาเป็นคนที่ขยันมาก และมีความสามารถยอดเยี่ยมที่จะผูกสัมพันธ์กับผู้อื่น ซึ่งช่วยให้ได้รับความร่วมมือจากเพื่อนร่วมงานเป็นอย่างดี

คุณหญิงขวัญตา เทวกุล ณ อยุธยา กล่าวถึงความสนิทสนมระหว่าง ม.ร.ว.เทพกมล กับอาสาว่าคุณก็รู้จักกับคุณฟูกเมื่อเข้าทำงานที่กระทรวงการต่างประเทศแล้ว และมาทราบว่า คุณฟูกแต่งงานกับคุณหญิงสุซึ่งเป็นญาติที่ใกล้ชิด เห็นกันมาตั้งแต่เด็ก ท่านพ่อของคุณหญิงสุเป็นน้องของท่านแม่คุณก็ดี เมื่อท่านพ่อของคุณก็ดีเป็นทูตที่อังกฤษ คุณหญิงสุ และพี่ชาย ๒ คน คือคุณจ๋อม (ม.ร.ว.เกียรติคุณ) และคุณไก่ (ม.ร.ว.สฤษดิ์คุณ) ก็ไปเรียนที่อังกฤษ คุณก็ตั้งใจสนิทกับทางฝ่ายคุณหญิงสุมากกว่าญาติคนอื่น ๆ

คุณพ่อกับคุณก๊ี้เกิดปีเดียวกัน คุณก๊ี้เข้ามาทำงานที่กระทรวงฯ พร้อมกับคุณวิทยา แต่หลังคุณพ่อกับคุณก๊ี้สนิทกับคุณพ่อกับคุณวิทยา คุณสุทธิ คุณเกรียงศักดิ์ คุณชวาล ครอบครัวของพวกเขาพบปะสังสรรค์กันเสมอ จนกระทั่งต่างคนต่างแยกย้ายกันไปประจำการต่างประเทศ

เมื่อคุณพ่อกับคุณก๊ี้ไปเป็นทูตที่เบลเยียม พอย้ายกลับมาเป็นอธิบดีกรมการเมือง คุณก๊ี้ก็ไปรับตำแหน่งทูตที่เบลเยียมต่อจากคุณพ่อกับคุณก๊ี้ ตอนคุณพ่อกับคุณก๊ี้เป็นปลัดกระทรวงและคุณก๊ี้เป็นอธิบดีกรมการเมือง เป็นช่วงที่คุณพ่อกับคุณก๊ี้ได้ร่วมทำงานใกล้ชิดกันอีกครั้ง หลังจากนั้นหลายปีต่อมา คุณก๊ี้ก็ดำรงตำแหน่งปลัดกระทรวง

เวลาเราไปประจำการต่างประเทศคุณพ่อกับคุณหญิงสุจะมาเยี่ยมและพักที่ ทำเนียบที่เบลเยียมและปารีส เราขับรถไปเที่ยวกันตามเมืองและประเทศต่างๆ ในยุโรป คุณหญิงสุมักชวนเราไปทานข้าวที่บ้านทั้งที่กรุงเทพฯ และต่างจังหวัด และยังไปล่องเรือสำราญในต่างประเทศด้วยกัน เราจึงสนิทมากกับคุณพ่อกับคุณหญิงสุ

คุณก๊ี้มีความสุขกับการทำงานที่กระทรวงฯ เพราะมีเพื่อนที่ดี เช่น คุณสุทธิ คุณพ่อกับคุณวิทยา คุณชวาล คุณเจตน์ มีรุ่นน้องที่น่ารัก เช่น คุณเดช คุณสาโรจน์ คุณกษิต และคุณสุรพงษ์ ชัยนาม มีลูกน้องที่สามัคคีกลมเกลียว

สำหรับดิฉันก็รู้สึกสนุกสนานและมีความสุขเช่นกัน ไม่เคยรู้สึกว่าคุณพ่อกับคุณก๊ี้ที่ฝ่ายชายทำงานกันหามรุ่งหามค่ำ บางครั้งเขาก็จะให้เรามาติดตามไปด้วยเวลาไปราชการต่างจังหวัดหรือต่างประเทศ

คุณพ่อกับคุณก๊ี้เป็นคนน่ารัก สนุกสนาน แม้เวลาจะผ่านไป แต่ความสนิทสนมระหว่างเราไม่เคยห่างเหิน และยังส่งต่อไปถึงรุ่นลูกหลานของเราด้วย

คุณก๊ี้ก็คงคิดเช่นนี้

ในฐานะเพื่อนของคุณอาสา
นอกจากเป็นเพื่อนร่วมงานแล้ว
ผมกล้าพูดได้อย่างจริงใจว่า
ไม่เคยเห็นใครที่ไหนที่มี “เพื่อน”
มากมายเท่าคุณอาสา

วิชา เวชชาชีวะ กล่าวถึงคุณลักษณะเฉพาะตัวของอาสาว่า...คุณอาสา มีสไตล์การทำงานที่รวดเร็วและมีประสิทธิภาพสูง ซึ่งแสดงถึงความสามารถซึ่งข้าราชการกระทรวงการต่างประเทศไม่ว่ารุ่นไหนรู้จักกันว่า “มีอยู่อย่างพร้อมพร้อม” แต่ที่นั่นที่ยังขึ้นคงได้แก่ความสามารถของท่านที่รู้จักเลือก “คน” มาทำงานร่วมกับท่าน และยิ่งไปกว่านั้นสามารถเป็นแรงบันดาลใจให้ “คน” เหล่านั้นพร้อมใจที่จะสนองตอบด้วยการสร้างผลงานสมตามแรงบันดาลใจและความเกื้อหนุนของท่านอาสา กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ลักษณะ “ความเป็นผู้นำ” ของท่านได้ชักพาให้ผู้ร่วมงานมีกำลังใจที่จะปฏิบัติตามภารกิจตามที่ท่านมอบหมาย และในฐานะผู้นำทาง ท่านจะพาก้าวเดินไปในทิศทางที่ถูกที่ชอบเพื่อประเทศชาติเป็นส่วนรวม โดยมีได้ฝ่าพายุทศวรรษเสริญสรรเสริญส่วนบุคคลแม้แต่น้อย

หลายคนที่เคยได้ร่วมงานกับท่านคงเห็นพ้องต้องกันว่า มิใช่แต่เพียงลักษณะความเป็นผู้นำของท่านที่มีส่วนนำความสำเร็จมาให้ ไม่ว่าจะกิจกรรมหรือกิจการใดที่ท่านกระทำ แต่บุคลิกลักษณะและอุปนิสัยตามธรรมชาติของท่านที่พร้อมจะ “เป็นมิตร” และ “ผูกมิตร” กับใครก็ตามที่มีโอกาสสัมผัสกับท่าน เป็นเครื่องดึงดูดผูกใจผู้คนเหล่านั้น โดยเฉพาะบรรดาผู้ที่เคยทำงานใกล้ชิดภายใต้บังคับบัญชาของท่านโดยตรงก็มีแต่ความเคารพเทิดทูน ทั้งนี้ อาจกล่าวได้ว่าการสร้างศรัทธาและความเชื่อมั่นของคุณอาสา มิใช่แต่เพียงในกรณีของเพื่อนร่วมงานเท่านั้น แต่เลยไปถึงไกลในวงกว้าง

ในฐานะเพื่อนของคุณอาสา นอกจากเป็นเพื่อนร่วมงานแล้ว ผมกล้าพูดได้อย่างจริงใจว่าไม่เคยเห็นใครที่ไหนที่มี “เพื่อน” มากมายเท่าคุณอาสา ในที่นี้ผมใช้คำว่า “เพื่อน” ให้หมายรวมถึงญาติมิตร ทั้งผู้ใหญ่และเด็กกว่าด้วย เพราะเมื่อคุณอาสายังอยู่ในวัยเยาว์ ก็ได้รับความรักความเอ็นดูจากญาติผู้ใหญ่ซึ่งมีอยู่มากมาย เมื่อเริ่มเข้ารับราชการและ

ในกาลต่อๆ มา ก็เป็นที่รักใคร่เอ็นดูของผู้อาวุโสทั้งในและนอกกระทรวง ได้รับพระมหากรุณาธิคุณและพระกรุณาธิคุณเป็นอเนกอนันต์ ในวงราชการ ไม่ว่าจะเป็ นพลเรือน หรือทหาร คุณอาสาสามารถผูกมิตรเป็นที่ชื่นชมในวงกว้าง ทำให้การปฏิบัติราชการเป็นไปโดยราบรื่นได้ และเมื่อพูดถึง “เพื่อน” คุณอาสา ก็มีเพื่อนที่สนิทสนมกันจริงๆ อยู่มากมาย ทั้งที่อยู่ “ใต้ถุน” ซึ่งหมายถึงกลุ่มเพื่อนนักเรียนไทยในสหรัฐ และที่อยู่ชั้นบนอาคารสูงระฟ้า เช่น เพื่อนนายธนาคาร เพื่อนนักอุตสาหกรรมในวงการธุรกิจภาคเอกชนเช่นเดียวกับท่าน หรือเพื่อนเล่นกอล์ฟ และเพื่อนร่วมสโมสร ร่วม “เดินทาง” หรือเพื่อนออกกำลังอีกกลุ่มใหญ่

เพื่อนทั้งเก่าและใหม่ของคุณอาสาทั้งที่อยู่ในประเทศไทยและอีกหลายคนในต่างแดน เช่น ในสหรัฐ มาเลเซีย และญี่ปุ่น ย่อมเป็นประจักษ์พยานถึงความเป็นมิตร ความเป็นคน “น่ารัก” ของคุณอาสาในระดับสากล ด้วยคุณลักษณะอันน่านิยมข้อนี้ของคุณอาสาได้มีส่วนช่วยทำให้ท่านประสบความสำเร็จอันน่าประทับใจในวิชาชีพนักการทูตมาแล้วในอดีตหนึ่ง และยังอีกอดีตหนึ่งในฐานะบุคคลที่เทียบพร้อมด้วยคุณธรรมในสังคมทั่วไป ในทัศนะของผม คุณอาสา “ไม่เหมือนใคร” และ “ไม่มีใครเหมือน”

11 ต. พุก ท่านรัฐมนตรี

ด้วยความภูมิใจที่ได้ร่วมงานด้วย

ณ. 11 ต. ปอัสกระทรวง

ถาดเงินที่ปลัดวิทยามอบให้รัฐมนตรีอาสา ในโอกาสพ้นตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ

จุดแข็งของเขา คือ ความสามารถ
ในการเป็นนักการทูตที่ดี เขารู้ว่า
ผลประโยชน์ของประเทศชาติคืออะไร
เขามุ่งมั่นในเรื่องทำผลประโยชน์
ให้แก่ประเทศชาติ

อานันท์ ปันยารชุน กล่าวถึงอุปนิสัยและความสำเร็จในชีวิตราชการของอาสา
ว่า ...ทุกไม่เคยทำงานกับผมในฐานะลูกน้องเลย มาทำงานกันจริงจังกับผมเมื่อผมเป็น
ปลัด ก่อนหน้านั้นผมประจำที่สหรัฐ ๑๒ ปี ทุกได้ไปประชุม UNGA ๔ - ๕ ครั้ง ครั้งละ
๒ - ๓ เดือน ทุกครั้งที่ไปก็ใกล้ชิดกับผมในฐานะเป็นสมาชิกในคณะผู้แทนไทย และ
ในฐานะญาติ

ทุกเป็นคนจิตใจดี กว้างขวาง เพื่อนฝูงมาก รักเพื่อนฝูงอย่างที่เรียกว่าชีวิตนี้
ขาดเพื่อนไม่ได้เลย ใครมีอะไรเดือดร้อน ไม่ว่าเรื่องส่วนตัว การงาน หรือเจ็บป่วย เขาจะ
ช่วยทุกอย่าง ตอนผมเป็นนายก เขาจะเอาเรื่องของเพื่อนที่มีปัญหาที่ทำงานในกระทรวง
ทบวง กรมต่างๆ มาขอให้ผมช่วย ผมก็บอกว่าบางอย่างผมช่วยได้ถ้ามีเหตุมีผล แต่ถ้า
บางกรณีผมเช็คแล้วไม่ถูกต้องเสมอไป ผมก็บอกทำไม่ได้ แต่ทุกช่วยทุกคนจนกระทั่ง
บัดนี้ ทุกเป็นคนจิตใจสะอาด รักเพื่อนฝูง ใจกว้าง มีศัตรูน้อยมาก เป็นคนไม่ค่อยว่าใคร
ทั้งชีวิตที่ผมคบกับเขามาสัก ๖๐ปี เขาเคยติคนให้ผมฟังประมาณ ๓ คนเท่านั้น เขาเป็น
คนมีความสุข ใจดีสบาย

ในเรื่องการทำงาน จุดแข็งของทุกไม่ได้อยู่ที่วิชาการ จุดแข็งของเขาคือความ
สามารถในการเป็นนักการทูตที่ดี เพราะนักการทูตที่ดีนั้น ประการแรก ต้องเป็นคนที่
มีความสนใจในเรื่องของผู้อื่น แต่ไม่ใช่ในเรื่องส่วนตัว คือ สนใจที่จะรู้จัก ที่จะคบหา ที่จะ
เพิ่มพูนความสัมพันธ์ส่วนตัวให้เกิดความเข้าใจ (understanding) ซึ่งกันและกัน ประการที่
สอง เขารู้ว่าผลประโยชน์ของประเทศชาติคืออะไร เขามุ่งมั่นในเรื่องทำผลประโยชน์ให้แก่
ประเทศชาติ ประการที่สาม เนื่องจากเขาเป็นคนไม่มีศัตรู เขาไม่มองใครเป็นศัตรู หน้าที่

ของนักการทูตจะต้องไปแก้ปัญหาในเรื่องที่ประเทศเรามีปัญหากับประเทศอื่น ถ้ามองเพื่อนร่วมงานไม่ใช่ศัตรู แต่มองว่าเป็นเพื่อนร่วมงาน แม้ว่าจะจะเป็นนักการทูตของประเทศที่อาจจะไม่ชอบเรา การปลูกสร้างให้มีความสนิทสนมส่วนตัวจะทำให้แก้ไขปัญหาคิดดีขึ้น และเนื่องจากทุกไม่พึ่งวิชาการ เพราะฉะนั้นเวลาเขาทำอะไร เขาไม่คำนึงถึงทฤษฎีหรือแบบฉบับมากเกินไป เป็นคน practical ที่อาจเรียกว่า pragmatic จุดแข็งอีกอย่างหนึ่งของพวก คือ เขารู้จักใช้คน เขาใช้คนเป็น เขารู้ว่าใครทำงานเก่ง ไม่ว่าเขาจะเป็นอธิบดี เป็นปลัด หรือรัฐมนตรี ลูกน้องที่เขาเลือกมาเป็นคนเก่งทั้งนั้น ดังนั้น ผมจึงเห็นว่าเขามีความสำเร็จในชีวิตราชการ

เขารู้จักใช้คน เขาใช้คนเป็น เขารู้ว่าใครทำงานเก่ง
ไม่ว่าเขาจะเป็นอธิบดี เป็นปลัด หรือรัฐมนตรี
ลูกน้องที่เขาเลือกมาเป็นคนเก่งทั้งนั้น
ดังนั้น ผมจึงเห็นว่า
เขามีความสำเร็จในชีวิตราชการ

เมื่ออาสาสมัครหนังสือขอลาออกจากราชการในตำแหน่งเอกอัครราชทูต ณ กรุงวอชิงตัน เมื่อปี ๒๕๓๑ พลอากาศเอก สิทธิ เสวตศิลา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ได้มีหนังสือตอบว่า ... จำต้องอนุวัติในหนังสือลาออกด้วยความอาลัยและเสียดายอย่างยิ่ง ท่านทูตเป็นเพชรน้ำหนึ่งของกระทรวงการต่างประเทศที่มีใช้จะมีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับกันในกระทรวงนี้เท่านั้น แต่ยังเป็นที่ยอมรับนับถือในทุกวงการอีกด้วย ท่านทูตปฏิบัติหน้าที่ราชการด้วยความรับผิดชอบอย่างสูงยิ่ง มีความมานะ อุตสาหะ อุทิศตนให้แก่ราชการของกระทรวงการต่างประเทศและส่วนรวมอย่างเต็มที่ เป็นที่รักและไว้วางใจยิ่งจากผม และจากผู้บังคับบัญชาท่านอื่นอย่างสูงตลอดมา ทั้งยังเป็นที่ยกย่องยอมรับนับถือของข้าราชการกระทรวงการต่างประเทศ ตลอดจนเพื่อนข้าราชการ ทั้งทหาร ตำรวจ และพลเรือน ในความสามารถทุกด้าน ความซื่อสัตย์สุจริต ยุติธรรม และความมีมนุษยสัมพันธ์สูงยิ่ง เป็นที่รู้จักนับถือเคารพในวงการต่างๆ อย่างกว้างขวาง จึงเป็นเรื่องยากที่ผมจะตัดใจได้ ท่านรัฐมนตรีสิทธิยังเห็นว่า แม้อาสาจะลาออกจากราชการแล้ว แต่ยังคงทุ่มเทชีวิตจิตใจ สติปัญญาทำประโยชน์ให้แก่บ้านเมืองต่อไปในภาคเอกชน

ท่านทูตเป็นเพชรน้ำหนึ่ง
ของกระทรวงการต่างประเทศ
ที่มีใช้จะมีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับกัน
ในกระทรวงนี้เท่านั้น
แต่ยังเป็นที่ยอมรับนับถือ
ในทุกวงการอีกด้วย

คำกล่าวจากผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน และผู้บังคับบัญชา ที่ได้เคยร่วมทำงานกับอาสา สะท้อนให้เห็นถึงบุคลิกภาพ และคุณลักษณะอันเป็นพิเศษของอาสา ในการเข้าถึงผู้คน ชูใจคน และครองใจคน ทำให้อาสาได้ทั้ง “งาน” และ “ใจ” ของผู้คนที่ได้สัมผัสและร่วมทำงานด้วย เป็นบุคคลที่ทรงคุณค่า และเป็นที่เคารพรักของผู้คน มิใช่แต่เพียงในกระทรวงการต่างประเทศเท่านั้น หากแต่ในทุกหน่วยงาน ทุกหนทุกแห่งที่อาสาได้ไปปฏิบัติงาน

กระทรวงการต่างประเทศ วังสราญรมย์

24 พฤศจิกายน 2530

ท่านทูตอาสา ที่รักยิ่ง

ผมได้รับหนังสือขอลาออกจากราชการ พร้อมทั้งจดหมายส่วนตัวของท่านทูต
ลงวันที่ 23 พฤศจิกายน 2530 แล้ว แม้จะได้ทราบและเข้าใจเรื่องราวดีจากปาก
ของท่านทูตเองมาก่อนแล้ว ก็ยังอดใจหายไม่ได้ ผมก็เป็นเพียงบุคคลคนหนึ่งที่ยังมีความรัก
ความห่วง ความเสียสละอยู่ และโดยเฉพาะกับท่านทูตซึ่งเป็นบุคคลพิเศษเสมือนญาติสนิทของผม

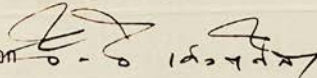
ผมจำต้องอนุมัติในหนังสือที่ท่านทูตราายงานขอลาออกมาด้วยความอาลัยและเสียสละยิ่ง
ท่านทูตเป็นเพชรน้ำหนึ่งของกระทรวงการต่างประเทศที่มีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับกันในกระทรวงนี้
เท่านั้น แต่ยังเป็นที่ยอมรับนับถือในทรวงการอีกด้วย ท่านทูตปฏิบัติหน้าที่ราชการด้วยความรับผิดชอบ
อย่างสูงยิ่ง มีความมานะ อุทิศตนให้แก่ราชการของกระทรวงการต่างประเทศ และ
ส่วนรวมอย่างเต็มที่ เป็นที่รักใคร่และไว้วางใจยิ่งจากผม และจากผู้บังคับบัญชาท่านอื่นอย่างสูง
ตลอดมา ทั้งยังเป็นที่รัก เคารพ ยอมรับนับถือของข้าราชการกระทรวงการต่างประเทศ ตลอดจน
เพื่อนข้าราชการทั้งทหาร ตำรวจ และพลเรือน ในความสามารถทุกด้าน ความซื่อสัตย์สุจริต
ยุติธรรม และความมีมนุษยสัมพันธ์สูงยิ่ง เป็นที่รู้จัก นับถือ เคารพในวงการต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง
จึงเป็นเรื่องยากที่ผมจะตัดใจได้ แต่ก็ด้วยเห็นว่ถึงอย่างไรก็ตาม แม้ท่านทูตจะลาออกจากราชการไป
ก็คงจะยังทุ่มเทชีวิตจิตใจ สติปัญญา ทำประโยชน์ให้แก่บ้านเมืองของเราต่อไปในภาคเอกชน
ซึ่งเราก็คงจะได้ร่วมกันทำงานเพื่อบ้านเมืองต่อไปอีก

ผมและน้อย .../

ผมและน้องขอตั้งความปรารถนาดีให้ท่านทูตประสบความสำเร็จในวิถีทางที่ท่านทูต
เลือกดำเนินสิ่งที่ปรารถนา ขอให้พรอันประเสริฐทุกอย่างแก่ท่านทูตและครอบครัว ผมรู้สึก
เรายังทำงานร่วมกันอยู่ และหวังว่าจะร่วมงานกันในโอกาสข้างหน้าตลอดไป

ด้วยความรักยิ่ง

พลอากาศเอก

(สิทธิ เศรษฐิลา)

Seve Ballesteros

Tiger Woods

George W. Bush

เอรียา กับ โมรียา จุฑานุกาล

กอล์ฟทีฟ้าโปรดของ อาสา และท่านผู้บึงสุจิตคุณ

สังสรรค์กับข้าราชการกระทรวงการต่างประเทศ

ท่านผู้หญิงสุจริตคุณ สารสิน
คู่ชีวิตสู่ความสำเร็จ

ท่านผู้หญิง สุจิตคุณ สารสิน คู่วิตสู่ความสำเร็จ

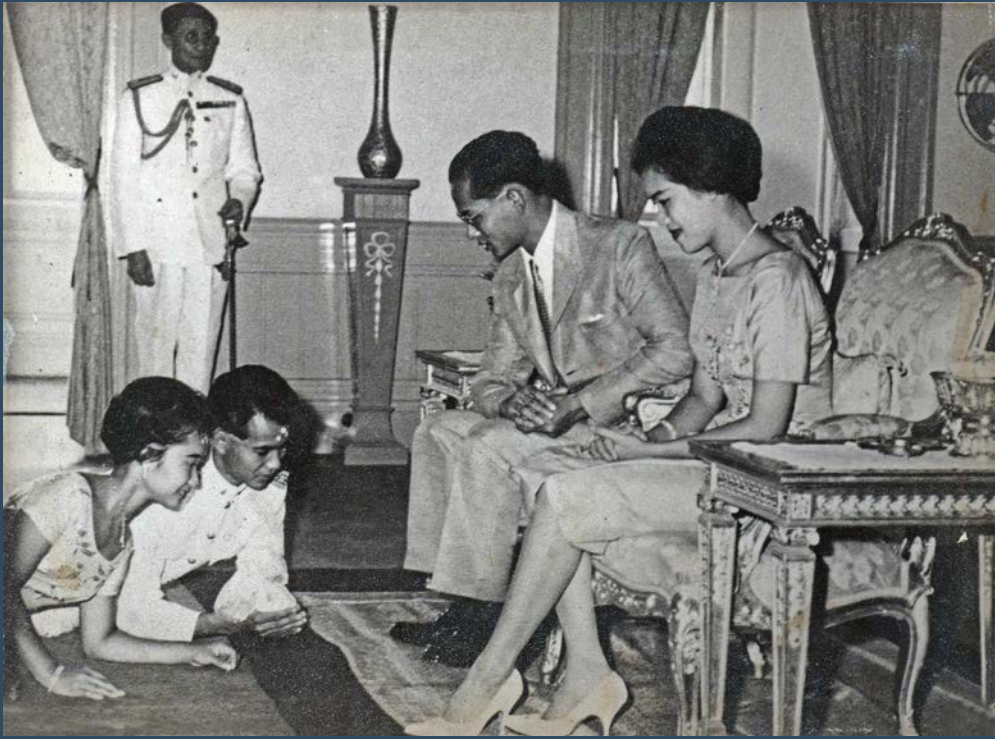
คำกล่าวที่ว่าความสำเร็จเริ่มต้นจากครอบครัวเป็นความจริงอย่างชัดเจนในกรณีของอาสา เพราะท่านผู้หญิงสุจิตคุณ สารสิน คู่วิตของอาสา มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการส่งเสริมและเกื้อกูลอาสาในทุกฐานะ และทุกช่วงชีวิต

ม.ร.ว.สุจิตคุณ กิติยากร เกิดเมื่อวันที่ ๑๒ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๘๑ เป็นธิดาคนเล็กของ ม.จ.ขจรจบกิตติคุณ กิติยากร (พระโอรสในพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระจันทบุรีนฤนาถ ประสูติแต่ ม.จ.อัปสรสมาน เทวกุล) กับ ม.ร.ว.วิจิตรโคม กิติยากร (ราชสกุลเดิม ชยางกูร) ธิดาใน ม.จ.สฤษดิเดช ชยางกูร กับ หม่อมเนื่อง ชยางกูร ณ อยุธยา (ราชสกุลเดิม ณ นคร) มีพี่ชาย ๒ คน คือ ม.ร.ว.เกียรติคุณ กิติยากร และ ม.ร.ว.สฤษดิคุณ กิติยากร

ม.ร.ว.สุจิตคุณเข้าเรียนหนังสือที่โรงเรียนมาแตร์เดอีจนจบมัธยม ๗ ในสมัยนั้นเรียนเปียโนที่บ้านตั้งแต่อายุ ๗ ขวบ สอนโดยครูหม่อมซึ่งเป็นญาติของแมนรัตน์ ศรีกรานนท์^{๖๓} ไปเรียนต่อที่ Luckley House School ที่เมือง Wokingham ประเทศอังกฤษ ซึ่งเป็น Public Girl School และเป็นโรงเรียนเดียวกันกับ ม.ร.ว.นิศาภัตน์ พี่สาวของ ม.ร.ว.เทพกมล เทวกุล ผู้แนะนำให้มาเข้าเรียนที่โรงเรียนนี้ เมื่อจบระดับ GCE O Level แล้ว ได้ย้ายไปเรียนที่ Tutorial School ซึ่งเป็นโรงเรียนเอกชนที่เมือง Tisbury อยู่ระหว่างเมือง Bath กับเมือง Bristol ครูที่สอนล้วนเป็นอาจารย์จากมหาวิทยาลัย Oxford มีนักเรียนรวมทั้งสิ้น ๑๕ คน เป็นการเรียนตัวต่อตัวกับครู ไม่มีการเรียนรวมในชั้นเรียน และได้เรียนเปียโนที่โรงเรียนนี้

^{๖๓} แมนรัตน์ ศรีกรานนท์ นักเปียโน ศิลปินแห่งชาติสาขาศิลปะการแสดง ดนตรีสากล

เนื่องด้วยทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานแก่กสิมรส

นายอาสา สารสิน หม่อมราชวงศ์สุจิตร์คุณ กิติยากร

นายพนม^{บุตร} สารสิน^{กับ} หม่อมเจ้าจรูญเกียรติคุณ กิติยากร^{ธิดา}

หม่อมเจ้าจรูญเกียรติคุณ กิติยากร และ หม่อมราชวงศ์หญิงวิจิตรโฉม กิติยากร

นายพนม^{กับ} สารสิน และ สิริ สารสิน

มีความยินดีขอทูลเชิญและเชิญไปในงานรับรองเพื่อประสาทพร

ณ บ้านเลขที่ ๑๒๒ ซอยถนนศาลาแดง

วันที่ ๑๙ พฤษภาคม ๒๔๖๓

เวลา ๑๓.๐๐ น.

ระหว่างเรียนที่โรงเรียนที่ Tutorial School ม.ร.ว.สุจิตคุณได้ลาไปเรียนภาษา ฝรั่งเศสที่ Alliance Française กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส เป็นเวลา ๑ ปีจนจบหลักสูตร จึงกลับมาเรียนต่อที่ Tutorial School ซึ่งตอนนั้นย้ายมาที่เมือง Oxford แล้ว พอเรียน จบระดับ GCE A Level ก็ได้รับการตอบรับจากมหาวิทยาลัยหลายแห่งให้เข้าศึกษาต่อ แต่ ม.ร.ว.สุจิตคุณปฏิเสธเพราะอยากกลับบ้าน ครั้นเดินทางกลับประเทศไทยแล้วกลับไม่มี โอกาสได้ไปศึกษาต่ออีกเลย เพราะพบรัก แล้วเข้าพิธีสมรสพระราชทานกับอาสา สารสิน นักการทูตหนุ่มจากรัฐสภาอายุ ๒๑ ปี เมื่อวันที่ ๙ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๐๓

อาสา กับ ม.ร.ว.สุจิตคุณ สารสิน มีบุตรธิดา ๓ คน คนแรกคือ กิตติยา (ตั้ง) สมรสกับ พีระยศ อมาตยกุล คนกลางคือ พาที สารสิน^{๖๔} (ตั้ง) สมรสกับ ปิติภัทร จิตนาธรรม และคนสุดท้ายคือ ปิยมา (ตั้ง) สมรสกับ ชาญวิทย์ ชรินธร

อาสา กับ ม.ร.ว.สุจิตคุณครองคู่ชีวิตด้วยความผาสุก ให้การศึกษาเลี้ยงดู บุตรธิดาเป็นอย่างดี ม.ร.ว.สุจิตคุณได้ทำหน้าที่ “ฝ่ายใน” สนับสนุนการทำงานของสามี ตั้งแต่ติดตามอาสาไปประจำการต่างประเทศครั้งแรกที่ประเทศญี่ปุ่น มาเลเซีย เบลเยียม และสหรัฐอเมริกาตามลำดับ ในทุกที่ที่ไป ม.ร.ว.สุจิตคุณได้ผูกมิตรกับกลุ่มภริยา นักการทูต ชมรมหรือสมาคมสตรีในประเทศนั้นๆ และได้รับความสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง จนได้ช่วยเหลือการงานกันในกาลต่อมา

เมื่อติดตามอาสาไปประจำการที่สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงโตเกียว ในวโรกาสที่ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง เสด็จ พระราชดำเนินเยือนประเทศญี่ปุ่น ในขณะที่อาสาได้แต่ช่วยงานรับเสด็จเพราะเพิ่ง เข้ารับหน้าที่ใหม่ ม.ร.ว.สุจิตคุณได้มีโอกาสถวายงานสมเด็จพระบรมราชชนนี พันปีหลวงทรงพระกรุณาเรียกใช้ใกล้ชิด เนื่องจากทรงรู้จักท่านผู้หญิงสุจิตคุณมา ตั้งแต่เล็กแต่น้อย เพราะพื้นฐานของราชสกุลกิติยากร ท่านผู้หญิงยังมีหน้าที่ต้อนรับ อำนวยความสะดวกและซื้อของให้ข้าราชการบริพารที่ตามเสด็จร่วมกับ “ฝ่ายใน” ของ สถานทูตด้วย

เมื่อสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินีในพระบาทสมเด็จพระปกเกล้า เจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินเยือนญี่ปุ่นเป็นการส่วนพระองค์ ม.ร.ว.สุจิตคุณได้มี ส่วนช่วยอย่างแข็งขัน โดยได้ช่วยเหลือขานุกการโทอาสาซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่พิธี สำนวณและ

^{๖๔} พาที สารสิน อดีตประธานเจ้าหน้าที่บริหาร บริษัท นกแอร์ จำกัด

ม.ร.ว.สุจิตคุณ กับ ดั่ง ธิดาคนโต

ร่วมกิจกรรมกลุ่มสตรีในญี่ปุ่น

Toh Puan Rahah Noah ภริยาของ Tun Abdul Razak นายกรัฐมนตรีมาเลเซีย มอบประกาศนียบัตรให้แก่ ม.ร.ว.สุจิตคุณ เมื่อสำเร็จการอบรม Speakers Club ที่กรุงกัวลาลัมเปอร์

สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินี
ในพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
เสด็จพระราชดำเนินเยือนญี่ปุ่น
เป็นการส่วนพระองค์ในปี ๒๕๐๗

เลือกโรงแรมที่ประทับที่เหมาะสม และได้ถวายงานอย่างใกล้ชิด ด้วยสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีฯ ทรงรู้จัก ม.ร.ว.สุจิตคุณเป็นอย่างดี นอกจากนั้น ม.ร.ว.สุจิตคุณยังรู้จักข้าราชการที่ตามเสด็จแทบทุกคน ทำให้การถวายงานรับเสด็จและการอำนวยความสะดวกความสะดวกคณะตามเสด็จจึงเป็นไปอย่างราบรื่น

ครั้งติดตามอาสาไปมาเลเซีย ม.ร.ว.สุจิตคุณได้รับความเมตตาจาก ม.ร.ว.ภัทราตรีทศ ภริยาท่านที่ปรึกษา ม.จ.ยุธิษฐียร สวัสดิวัตน์ แนะนำให้รู้จักและเข้าร่วมกิจกรรมของคู่สมรสที่เป็นเชื้อพระวงศ์ สมาคมสตรี และวงสังคมของมาเลเซีย ม.ร.ว.สุจิตคุณได้เล่นบิลiard เล่นมาจอง กับภริยาคณะทูตและวงสังคมสตรีของมาเลเซีย หัดเล่นกอล์ฟ และได้ใช้กีฬาเหล่านี้ผูกมิตรสร้างสัมพันธ์กับบรรดาสตรีกลุ่มต่างๆ ในมาเลเซียจนสนิทสนม

ที่เบลเยียม ม.ร.ว.สุจิตคุณมีโอกาใช้ภาษาฝรั่งเศสที่ได้ร่ำเรียนมาจากประเทศฝรั่งเศสจนสามารถสื่อสารกับคนเบลเยียมได้ดีได้เล่นบิลiardกับภริยาคณะทูตและวงสังคมเบลเยียม หัดเรียนวาดกระเบื้องพอร์ซเลนกับมาตาม Loretta Pratola ชาวอิตาลี ซึ่งเป็นครูคนเดียวที่สอนขวัญตา ภริยาของ ม.ร.ว.เทพกมล เทวกุล และ อรสา ภริยาของวิทยา เวชชาชีวะ ในเวลาต่อมา

ขวัญตา เทวกุล ณ อยุธยา อรสา เวชชาชีวะ และ ม.ร.ว.สุจิตคุณ สารสิน

เมื่อมีการปรับเปลี่ยนที่ทำการสถานทูตให้เป็นทำเนียบทูต ม.ร.ว.สุจิตคุณก็ได้มีส่วนอย่างสำคัญในการปรับปรุงตกแต่งและการเลือกจัดหาเฟอร์นิเจอร์ และเพื่อเป็นการประหยัดงบประมาณสถานทูต ม.ร.ว.สุจิตคุณได้เย็บผ้ามา่านห้องชั้นบนของทำเนียบด้วยตนเอง ทำให้เป็นทำเนียบทูตที่สวยงามสมศักดิ์ศรีประเทศ ทำเนียบเอกอัครราชทูต ณ กรุงบรัสเซลส์แห่งนี้ยังคงเป็นที่พำนักของเอกอัครราชทูตไทยอย่างต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน และได้ชื่อว่าเป็นทำเนียบทูตที่สวยงามมากแห่งหนึ่งในยุโรป

ม.ร.ว.สุจิตคุณได้ถวายงานรับเสด็จสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าสิรินธรเทพรัตนราชสุดา กิติวัฒนาดุลโสภาคย์ และสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี (พระอิสริยยศในขณะนั้น) ในการเสด็จเยือนเบลเยียมพร้อมกันทั้งสองพระองค์ ม.ร.ว.สุจิตคุณได้มีโอกาสตั้งเครื่องถวายพระกระยาหารไทยแต่สมเด็จพระราชาธิบดี Baudouin และสมเด็จพระราชินี Fabiola ในพระราชวัง Laeken โดยทูลกระหม่อมทั้งสองพระองค์ทรงเป็นเจ้าภาพ ซึ่งเป็นเรื่องที่มี.ร.ว.สุจิตคุณปลาบปลื้มอย่างยิ่ง ทั้งยังได้จัดถวายพระกระยาหารกลางวันแต่ทูลกระหม่อมทั้งสองพระองค์ที่พระราชวังของ Grand Duke และ Grand Duchess แห่งลักเซมเบิร์ก เพราะทั้งสองพระองค์มิได้ประทับอยู่ในพระราชวังในเวลานั้น แต่ทรงให้ใช้พระราชวังสำหรับเป็นที่ประทับพักผ่อน

นอกจากนั้น ม.ร.ว.สุจิตคุณได้ถวายงานรับเสด็จสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ที่ทรงนำคณาจารย์จากประเทศไทยเสด็จเยือนเบลเยียม ด้วยทรงโปรดที่จะประทับที่ท่าเรือเอกอัครราชทูตพร้อมกับข้าราชการบริพารทั้งหมดนานถึง ๒ สัปดาห์

ที่สหรัฐอเมริกา ม.ร.ว.สุจิตคุณเป็นผู้ขับเคลื่อนที่มีบทบาทสำคัญเคียงคู่สามี ในการเตรียมงานกาลาดินเนอร์การกุศลเทิดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ในวโรกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๕ รอบ และเป็นผู้ให้คำปรึกษาแนะนำ ติดต่อประสานงานกับบุคคลระดับสูง ตลอดจนแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นจนลุล่วง

ม.ร.ว.สุจิตคุณใช้เวลาว่างเล่นบริดจ์ เล่นกอล์ฟ ผูกมิตรสนิทสนมกับภริยาของบุคคลในแวดวงสังคมชั้นสูง ทั้งฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ และนักธุรกิจอเมริกันชั้นนำ รวมทั้งชมรมภริยาคณะทูตที่หลายคนรู้จักมักคุ้นกันมาก่อน เครือข่ายของบรรดาภริยาเหล่านี้เป็นหัวเรียวหัวแรงสำคัญที่ช่วยสนับสนุนงานกาลาดินเนอร์การกุศลครั้งนั้นจนประสบความสำเร็จอย่างงดงาม

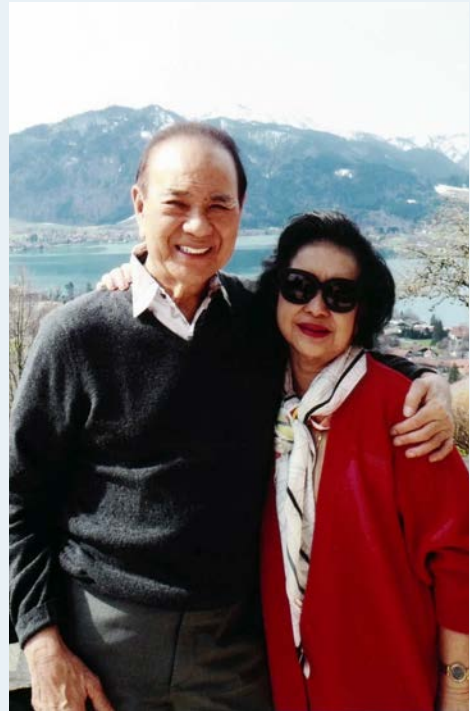
ในขณะที่อาสาดำรงตำแหน่งราชเลขาธิการในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ม.ร.ว.สุจิตคุณได้รับพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์จุลจอมเกล้า ชั้นที่ ๒ ทูตยศจุลจอมเกล้าพิเศษ ใช้คำนำหน้านามว่า “ท่านผู้หญิง” ในปี ๒๕๔๖

ท่านผู้หญิงสุจิตคุณเป็นผู้ที่มีอัธยาศัยไมตรีอันดีและโอบอ้อมอารีเช่นเดียวกับอาสา ทั้งสองท่านจึงเป็นคู่ชีวิตที่เกื้อหนุนซึ่งกันและกัน ท่านผู้หญิงสุจิตคุณเป็น “ฝ่ายใน” และเป็น “หลังบ้าน” ที่ให้ความเป็นมิตรแก่แขกทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ทั้งคนไทยและต่างชาติ ท่านผู้หญิงมีความสุขที่ได้ “เปิดบ้าน” เพื่อจัดเลี้ยงสังสรรค์กับบรรดามิตรสหายและผู้ได้บังคับบัญชาของอาสาอยู่เนืองๆ ผู้มาร่วมงานต่างรู้สึกอบอุ่นใจในความเป็นกันเอง และรับรู้ได้ถึงความเมตตาของท่านทั้งสอง

ความรู้สึกที่ผู้คนสามารถสัมผัสได้จากอาสาและท่านผู้หญิงสุจิตคุณ คือ ความมีจิตใจดีและความจริงใจ ท่านทั้งสองมองบุคคลรอบข้างเป็นมิตรเสมอ และได้ชื่อว่าเป็นผู้ที่สร้างความสมัครสมานร่วมมือ ในทัศนะของท่านผู้หญิงสุจิตคุณแล้ว ท่านมองว่า...เราไม่มองคนในแง่ลบ แต่มองในด้านบวกของเขา เราไม่มีอคติกับใคร ไม่คิดร้ายกับใคร ไม่ตำหนิติเตียนใคร ผลที่ได้รับกลับมาคือมิตรจิตมิตรใจที่ดีที่มีต่อกัน ได้รับความอบอุ่นและความสามัคคีของกลุ่มคนและองค์กร

อาสา กล่าวถึงภริยาว่า ...ท่านผู้หญิงมีเพื่อนมากมายทั้งคนไทยและต่างชาติ มีเพื่อนมากกว่าผมเสียอีก แล้วยังคงติดต่อกับรักษาความสัมพันธ์กับบรรดาเพื่อนชาวญี่ปุ่น ชาวมาเลย์ ชาวเบลเยียม และชาวอเมริกันที่สนิทสนมกันมาตั้งแต่อยู่ในต่างประเทศ แม้แต่ครูชาวอังกฤษที่เคยสอนหนังสือก็ยังติดต่อกันอยู่ ทุกครั้งที่กลับไปเบลเยียม เพื่อนชาวเบลเยียมที่เคยเล่นบิลiardด้วยกัน จะผลัดกันเป็นเจ้าภาพเลี้ยงอาหารให้ไม่เว้น แต่ละวัน

ทุกวันนี้ท่านผู้หญิงสุจิตคุณใช้เวลาว่างเล่นบิลiard เล่นมาจอง ที่สปอร์ตคลับกับ มิตรสหายเป็นกิจวัตร และร่วมเล่นกอล์ฟเป็นครั้งคราวกับชมรมกอล์ฟบัวแก้วอาวุโส ของข้าราชการเกษียณกระทรวงการต่างประเทศ

กษิต ภิรมย์ ผู้เคยอยู่ได้บังคับบัญชาทูตอาสาที่กรุงบรัสเซลส์กล่าวว่า ...ท่านผู้หญิงสุจิตคุณเป็นศรีภรรยาที่ประเสริฐของท่านอาสา เป็นผู้ที่มีความเมตตา ให้ความอบอุ่น และให้ความเป็นกันเองกับลูกน้องเช่นเดียวกับท่านทูตอาสา มีบุคลิกภาพที่มีอัธยาศัยอันดี มีความนอบน้อม สะท้อนถึงการอบรมเลี้ยงดูที่ดี และความอบอุ่นที่มีในครอบครัวของท่านอาสา

บุญทิพา สิมะสกุล กล่าวว่า ...ท่านผู้หญิงสุจิตคุณเป็นคู่บุญบารมีของท่านทูตอาสา อย่างแท้จริง ท่านมีความเพียบพร้อมในทุกด้าน ทั้งชาติตระกูล การศึกษา ความสวย ความสง่างาม ความเป็นผู้นำ และมีจิตใจที่เมตตากรุณา ช่วงที่ท่านอยู่ที่เบลเยียม ท่านได้ทำหน้าที่คู่สมรสในการสนับสนุนงานของท่านทูตทุกด้านได้อย่างไม่มีที่ติ

เมื่อสถานทูตได้ตัดสินใจเข้าสำนักงานในเมือง และมีการปรับเปลี่ยนสถานทูตเดิม ให้เป็นทำเนียบเอกอัครราชทูต ท่านผู้หญิงทุ่มเทเวลาความคิด และใช้ความสามารถ เฉพาะตัวในการเนรมิตทำเนียบให้ออกมาได้อย่างสวยงาม น่าอยู่ และสมเกียรติ

ด้วยความสามารถรอบด้านทั้งในด้านภาษาและกิจกรรมหลากหลาย เช่น เล่นบิลiard เล่นกอล์ฟ วาดภาพ ร้องเพลง เป็นต้น ประกอบกับอัธยาศัยส่วนตัวที่ร่าเริง ทำให้ท่านเป็นผู้ที่ได้รับความนิยมและชื่นชมมากในหมู่ภริยาคณะทูตของเบลเยียม

ท่านผู้หญิงสุจิตคุณได้ทำหน้าที่ให้การต้อนรับดูแลคณะผู้แทนต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นฝ่ายข้าราชการหรือนักธุรกิจไทย ที่สำคัญที่สุด คือ ท่านได้ถวายงานรับเสด็จ สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าสิรินธรเทพรัตนสุภาฯ และสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ (พระอิสริยยศในขณะนั้น) ในการเสด็จเยือนเบลเยียม โดยที่ทั้งสองพระองค์

ไม่ได้เสด็จต่างประเทศมาเป็นเวลานาน ดังนั้นในการเตรียมการรับเสด็จ ท่านผู้หญิง จึงต้องหาข้อมูลและวางแผนการทำงานเองทั้งหมด ไม่สามารถหาได้จากแฟ้มเก่า ที่ผ่านมาได้ ทั้งสองพระองค์ทรงได้รับเชิญให้ประทับในพระราชวัง การถวายงานและการดูแลอำนวยความสะดวกขณะตามเสด็จจึงต้องแยกเป็นส่วนพระราชวัง และส่วนคณะตามเสด็จซึ่งพำนักที่โรงแรม อีกทั้งต้องประสานงานอย่างใกล้ชิดกับทางสำนักพระราชวังในการจัดส่งพระกระยาหารไทยถวายทุกมื้ออีกด้วย

ท่านทูตอาสาและท่านผู้หญิงเป็นผู้ที่ใจกว้าง มีจิตใจเมตตากรุณา และรักผู้ใต้บังคับบัญชาประดุจสมาชิกในครอบครัว ท่านจะคอยดูแลสอบถามสารทุกข์สุกดิบ และความเป็นอยู่ของทุกคน เมื่อมีเวลาว่างก็จะชวนข้าราชการพร้อมครอบครัว ไปปิกนิกต่างจังหวัด และจัดงานสังสรรค์รื่นเริงเมื่อโอกาสอำนวยอยู่เสมอ ท่านจึงเป็นที่รักและเคารพของทุกคนตราบนานเท่านาน

เราไม่มองคนในแง่ลบ
แต่มองในด้านบวกของเขา
เราไม่มีอคติกับใคร
ไม่คิดร้ายกับใคร
ไม่ตำหนิติเตียนใคร
ผลที่ได้รับกลับมา คือ
มิตรจิตมิตรใจที่ดีที่มีต่อกัน
ได้รับความอบอุ่น
และความสามัคคี
ของกลุ่มคนและองค์กร

พิศาล มาณวพัฒน์ กล่าวถึงท่านผู้หญิงสุจิตคุณว่า ...หากท่านทูตอาสาคือแบบอย่างนักรทูตในอุดมคติของกระทรวงการต่างประเทศแล้ว ท่านผู้หญิงสุจิตคุณก็เป็นตัวอย่างของภริยาเอกอัครราชทูตในอุดมคติของคู่สมรสทุกคนด้วยเช่นกัน การมีบทบาทและการวางตัวอย่างเหมาะสมเป็นธรรมชาติ ทั้งบทบาทข้างทำหลังและการเป็นข้างทำหน้าที่ ทั้งกับคู่สมรสของคณะทูต ฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร คนอเมริกัน จนถึงชุมชนคนไทยผู้ที่พบเห็น จะชื่นชมบุคลิกความเป็นตัวตนของท่านที่นุ่มนวล ปราศจากอึดตาหรืออคติ กล้าตัดสินใจบนความถูกต้อง มีความสามารถทำประโยชน์ให้งานราชการ โดยเฉพาะที่กรุงวอชิงตัน ดี.ซี. ที่คู่สมรสสามารถเข้าถึงคู่สมรสของบุคคลที่มีตำแหน่งบทบาททางการเมืองทั้งฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหารได้ดีกว่าฝ่ายชาย

สิ่งที่เหมือนกันของท่านอาสาและท่านผู้หญิงสุจิตคุณ คือ ความเป็นผู้นำโดยธรรมชาติ มีความสง่างาม การวางตัวที่ถูกต้อง ความปรารถนาดีต่อผู้อื่น การมีพรหมวิหาร ๔ ที่ท่านทั้งสอง ถือปฏิบัติกับคนรอบข้างและกับผู้คนทุกระดับ ความทุ่มเทในหน้าที่การงาน พร้อมจะตัดสินใจและทำแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ประเทศชาติ

สิ่งที่เหมือนกันของท่านอาสาและท่านผู้หญิงสุจริตคุณ คือ ความเป็นผู้นำ โดยธรรมชาติ มีความสง่างาม การวางตัวที่ถูกต้อง ความปรารถนาดีต่อผู้อื่น การมีพรหมวิหาร ๔ ที่ท่านทั้งสองถือปฏิบัติกับคนรอบข้างและกับผู้คนทุกระดับ ความทุ่มเทในหน้าที่การงาน พร้อมจะตัดสินใจและทำแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ประเทศชาติ

เกษณีย์ ผลานวนษ์^{๖๕} ซึ่งเคยประจำการที่กรุงวอชิงตันและเคยทำหน้าที่เป็นเลขานุการปลดอาสา กล่าวถึงความประทับใจที่ได้รู้จักและทำงานกับอาสาและท่านผู้หญิงสุจริตคุณว่า ...ดิฉันออกประจำการต่างประเทศครั้งแรกก็ได้ไปทำงานกับท่านทูตอาสาและท่านผู้หญิงสุจริตคุณ ตลอดเวลาที่ได้เคยทำงานและมีเวลาใกล้ชิดช่วงที่ท่านเดินทางไปที่ต่างๆ ทั้งในและนอกราชการ ทั้งช่วงที่ท่านอยู่

ในตำแหน่งในกระทรวงการต่างประเทศ และหลังจากออกจากกระทรวงฯ ไปแล้ว ช่วงที่ท่านดำรงตำแหน่งราชเลขาธิการ และต่อมากลางจากนั้นที่ท่านเป็นผู้บริหารสูงสุดของบริษัทมาแดงอินดัสทรี ดิฉันได้รับฟังท่านอาสาและท่านผู้หญิงพูดถึงบุคคล รวมทั้งให้ความเห็นในเรื่องและเหตุการณ์ต่างๆ เสมือนว่าดิฉันมิใช่คนอื่นไกล และรู้สึกซาบซึ้งใจเสมอที่ได้รับความรักความเมตตาจากท่านทั้งสอง

ดิฉันสังเกตจากบุคลิกของท่านอาสาตั้งแต่วันแรกว่า ท่านมีจิตใจที่กว้างใหญ่ หมดไม่เต็ม ไม่น่าแปลกใจแม้แต่น้อยที่จะมีคนดี ๆ มากมายที่เคารพรักท่านอย่างถวายใจจริงๆ ท่านจึงเป็นที่รักของพวกเราข้าราชการกระทรวงการต่างประเทศอย่างกว้างขวาง

ดิฉันได้ฟังคนขับรถที่รับใช้ท่านอาสามานานแล้วว่า ท่านอาสานั้นเป็นเจ้านายที่เขา รักสุดหัวใจ เขาถูกกระชากกระเป๋าใส่สตางค์ที่มีเงินอยู่กว่าพันเหรียญ ระหว่างรอท่านอาสาและท่านผู้หญิงที่หน้าโรงแรมที่พักที่กรุงปารีส ท่านอาสาเมตตาอุกน้องถึงขนาดให้เงินทดแทน ซึ่งเป็นเรื่องที่เขาซาบซึ้งมากจนทุกวันนี้

^{๖๕} เกศณีย์ ผลานวนษ์ อดีตเอกอัครราชทูตประจำชิลี

ความ active ของท่านอาสานั้น หากจะว่าไปก็ไม่แตกต่างกันเลยกับท่านผู้หญิง สุจิตคุณ สมัยที่อยู่กรุงวอชิงตัน ดี.ซี. ท่านผู้หญิงจะมีกำหนดการสังสรรค์กับภริยาของเหล่า senators และ congressmen อยู่เป็นประจำ ท่านผู้หญิงจะสนุกสนานกับงานยุ่งๆ เสมือนกับว่าถ้ายุ่งน้อยกว่านี้แล้วจะไม่สนุก การจัดงานกาลาดินเนอร์หารายได้เพื่อซื้อเครื่องมือแพทย์ให้โรงพยาบาลศิริราช ทำให้ดิฉันได้รับความรู้และรู้จักคนมากมาย เช่นเดียวกับตอนจัดงานกาชาดของกระทรวงฯ สมัยแรกเมื่อท่านผู้หญิงเป็นภริยาท่านรัฐมนตรีว่าการฯ ร่วมกับพีเป็ก (อรสา เวชชาชีวะ) ในฐานะภริยาท่านปลัดฯ ซึ่งสามารถถวายเป็นได้ตามที่ตั้งเป้าหมายไว้

ท่านผู้หญิงสุจิตคุณเป็นเจ้านายที่รักลูกน้อง ท่านมีจิตใจกว้างขวางแบบนักกีฬา เฮฮาว่าอย่างไรก็ตามกัน ท่านจึงมีเพื่อนมากมาย ท่านมีงานอดิเรกหลายอย่าง บุคลิกรอบด้านของท่านดึงดูดคนมากมายเหมือนแม่เหล็ก

ดิฉันสังเกตเอาเองจากท่านว่า ท่านมีวิธีทำให้สายใยความรักที่มีต่อกันยั่งยืน โดยในแต่ละวัน ไม่ว่าจะทำอะไรก็ตามสบายหรือไม่สบายใจอย่างไร ท่านทั้งสองต้องสื่อสารกันตลอดเวลา ประเดี๋ยวก็โทรหากัน ใจท่านไม่เคยขาดจากกันทางความรู้สึก ท่านมีสายใยของความผูกพันต่อกันที่ลึกซึ้ง เพิ่มพูน และมั่นคง ได้สัมผัสแล้วอึ้งอัมมใจมาก รู้สึกว่าตนเองโชคดีที่ได้มีโอกาสได้รับความรักและความเมตตาจากท่านทั้งสองและครอบครัวสารสิน

วราภรณ์ พวงเกตุแก้ว กล่าวว่า...ท่านผู้หญิง สุจิตคุณเป็นคูชีวิตที่คอยสนับสนุนและส่งเสริมหน้าที่การงานของสามีไม่เคยเข้าไปก้าวก่ายงานของสามี เป็นผู้มีคุณสมบัติของ “Renaissance woman” เป็นตัวอย่างที่ดีของคู่สมรสนักการทูตที่มีความรอบรู้ระดับสากล ทั้งด้านภาษา ศิลปะ ดนตรี และกีฬา คือ บริดจ์และกอล์ฟ เป็นภริยาของผู้บังคับบัญชาที่มีความโอบอ้อมอารี ให้ความอบอุ่นและความเป็นกันเองแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาของสามีและครอบครัว ทำให้เกิดความสามัคคีระหว่างข้าราชการของหน่วยงานต่างๆ ในสถานทูต

ท่านผู้หญิงสุจิตคุณ สารสินเป็นคูชีวิต เป็นคู่บุญ เป็นคู่บารมี ที่เคียงข้างและเกื้อหนุนอาสาตลอดมา ทั้งในด้านการงานและสังคม เป็นภริยาเอกอัครราชทูตที่คู่สมรสของนักการทูตพึงยึดถือเป็นแบบอย่าง

อาสา สารสิน ชีวิตที่งดงาม

อาสา สารสิน ชีวิตที่งดงาม

คนทั่วไปอาจมองว่าสถานะทางสังคมของตระกูล “สารสิน” มีส่วนส่งเสริมชื่อเสียงและความก้าวหน้าในเบื้องตันของอาสาอยู่บ้าง แต่ผู้ที่เคยรู้จัก สัมผัส และเคยทำงานร่วมกับอาสาอย่างใกล้ชิดในทุกบริบท ไม่ว่าจะป็นญาติสนิทมิตรสหาย เพื่อนร่วมงาน ผู้บังคับบัญชา หรือผู้ใต้บังคับบัญชา ต่างยอมรับว่าความสำเร็จทั้งหลาย ทั้งปวงของอาสาล้วนมาจากความเป็นตัวตน และบุคลิกภาพที่พิเศษของอาสาเองที่สร้างความประทับใจ และยอมรับในความเป็นสุภาพบุรุษนักการทูต และนักบริหารชั้นยอด

คนเก่งอาจมีอยู่มากมาย แต่คนเก่งที่เป็นคนดี เป็นที่รักของผู้คน สร้างความประทับใจแก่คนรอบข้าง เป็นแบบอย่าง เป็นที่เคารพ ระลึกถึง และกล่าวถึงอยู่เสมอ นั้นคงมีจำนวนไม่มากนัก

เป็นเวลาเกือบ ๓ ทศวรรษที่อาสาก้าวออกจากกระทรวงบัวแก้วในตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ แต่เยื่อใยที่มีต่อกระทรวงและข้าราชการไม่เคยได้จางหายไป อาสาจะมาร่วมงานสราญรมย์งานเกษียณอายุราชการของข้าราชการกระทรวงการต่างประเทศ และงานต่างๆ ที่กระทรวงการต่างประเทศจัดขึ้น จะทั้กหาได้ถามทุกข์สุขข้าราชการทุกระดับ และถามถึงครอบครัวอย่างอบอุ่นเป็นกันเอง

อาสายังคงมีเมตตาต่อข้าราชการกระทรวงการต่างประเทศรุ่นหลัง มองเห็นศักยภาพและประสบการณ์ของข้าราชการเกษียณที่เคยดำรงตำแหน่งเอกอัครราชทูตประจำประเทศต่างๆ ด้วยการชักนำให้พบกับนักธุรกิจทั้งภาคการค้าและอุตสาหกรรมในสาขาต่างๆ เพื่อหาช่องทางที่จะร่วมมือกันทำงานให้เกิดประโยชน์ต่อภาคธุรกิจเอกชนและประเทศชาติ

ความใส่ใจของอาสาฯยังรวมไปถึงข้าราชการปัจจุบัน หากเวลาและโอกาสอำนวย อาสาฯจะจัดเลี้ยงสังสรรค์ “ลูกน้องเก่า” ที่บ้านซอยศาลาแดง เชิญข้าราชการระดับบริหาร รุ่นใหม่ของกระทรวงการต่างประเทศ ข้าราชการที่เพิ่งได้รับการแต่งตั้งเป็นเอกอัครราชทูต เพื่อทำความรู้จัก และเชิญนักการทูตอาวุโสมาร่วมงาน อาทิ ท่านรัฐมนตรีพลอากาศเอก สิทธิ เสวตศิลา ท่านนายกรัฐมนตรีนันทน์ ปันยารชุน ปลัดแผน วรณเมธี ปลัดวิทยา เวชชาชีวะ ปลัดเดช บุญนาค ปลัดกฤษณ์ กาญจนกุญชร เป็นต้น ทุกคนที่ร่วมงาน จะสัมผัสได้ถึงบรรยากาศอันอบอุ่นของครอบครัวชาวบัวแก้ว มิตรไมตรีและความเอื้ออาทรของท่านอาสาฯและท่านผู้หญิงสุจริตคุณ สารสิน

ไม่ว่า **อาสา สารสิน** จะอยู่ในฐานะอธิบดี เอกอัครราชทูต ปลัดกระทรวง รัฐมนตรี ราชเลขาธิการ หรือประธานบริหารบริษัทผาแดงอินดัสทรี ความเป็นตัวตนของอาสาฯสามารถสะท้อนให้เห็นถึงคุณลักษณะของการเป็นนักบริหารที่มีเป้าหมาย เป็นนาย เป็นครู เป็นสุภาพบุรุษที่สง่างามด้วยบุคลิกภาพ มีเสน่ห์ มีความสุภาพนุ่มนวล เอื้ออาทร ผู้คนที่ได้รู้จักต่างสัมผัสได้ถึงความจริงใจและความเป็นกันเอง อาสาฯให้ความรู้สึกที่อบอุ่น มีบาร์มีที่ดึงดูดความร่วมมือและความสมัครสมานในหมู่ผู้คนที่ได้เสมอ เป็นผู้ที่ทำคุณประโยชน์ให้แก่ประเทศชาติเป็นอเนกประการ เป็นสุภาพบุรุษนักการทูต เป็นนักบริหารผู้ปฏิรูป เป็นนักการทูตต้นแบบในอุดมคติ ที่ชาวบัวแก้วภาคภูมิใจ และให้ความเคารพนับถือยกย่องอย่างสนิทใจ

๘๔ ปีที่ผ่านมา อาสา สารสิน ได้ทำหน้าที่ในทุกมิติของชีวิตอย่างเพียบพร้อม เป็นลูกที่ดีของพ่อแม่ที่ผดุงเกียรติยศของวงศ์ตระกูลจนถึงจุดสูงสุด เป็นสามีที่รักและให้เกียรติภรรยา เป็นพ่อที่อบอุ่นของลูก เป็นกัลยาณมิตรที่มีแต่ความจริงใจ ให้แก่มิตรสหาย และเป็นผู้นำองค์กรที่ใช้ทั้งความสามารถ คุณธรรม ความซื่อสัตย์ สุจริต และความเมตตากรุณาในการทำงานและปกครองผู้ใต้บังคับบัญชา

นับเป็น ๘๔ ปี
ที่งดงามและมีคุณค่า
อย่างแท้จริง

ประวัติ
อาสา สารสิน

ประวัติ อาสา สารสิน

เกิด

วันที่ ๒๖ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๗๙
ที่กรุงเทพมหานคร

สถานภาพครอบครัว

สมรสกับ ท่านผู้หญิงสุจิตคุณ (กิตติยากร) สารสิน
มีบุตร - ธิดา รวม ๓ คน

การศึกษา

พ.ศ. ๒๔๙๒

จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒
จากโรงเรียนกรุงเทพคริสเตียนวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๔๙๒ - ๒๕๙๗

มัธยมศึกษาตอนต้นที่ Dulwich College
ประเทศอังกฤษ

พ.ศ. ๒๔๙๗ - ๒๕๙๘

มัธยมศึกษาตอนปลายที่ Wilbraham Academy
ประเทศสหรัฐอเมริกา

พ.ศ. ๒๕๙๘ - ๒๕๐๒

ปริญญาตรี (สาขาบริหารธุรกิจ)
มหาวิทยาลัยบอสตัน มลรัฐแมสซาชูเซตส์
ประเทศสหรัฐอเมริกา

พ.ศ. ๒๕๕๙

ปริญญารัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์
สาขาการระหว่างประเทศ คณะรัฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ปีการศึกษา ๒๕๕๘

ประวัติการรับราชการ

พ.ศ. ๒๕๐๒	เลขานุการโท กองเศรษฐกิจระหว่างประเทศ กรมเศรษฐกิจ
พ.ศ. ๒๕๐๔	เลขานุการโท กององค์การสนธิสัญญาป้องกันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ กรมองค์การระหว่างประเทศ
พ.ศ. ๒๕๐๖	เลขานุการโท สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงโตเกียว ประเทศญี่ปุ่น
พ.ศ. ๒๕๐๘	เลขานุการโท กองเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ กรมการเมือง
พ.ศ. ๒๕๑๐	หัวหน้ากองเอเชียใต้ ตะวันออกไกลและไกล และแอฟริกา กรมการเมือง
พ.ศ. ๒๕๑๓	เลขานุการเอก สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ ประเทศมาเลเซีย
พ.ศ. ๒๕๑๔	หัวหน้ากองเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ กรมการเมือง
พ.ศ. ๒๕๑๕	เลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ
พ.ศ. ๒๕๑๗	ผู้อำนวยการกองนโยบายและแผน สำนักงานปลัดกระทรวง
พ.ศ. ๒๕๑๘	อธิบดีกรมเศรษฐกิจ
พ.ศ. ๒๕๒๐	เอกอัครราชทูต ณ กรุงบรัสเซลส์ ประเทศเบลเยียม และเอกอัครราชทูตผู้แทนไทย ประจำประชาคมเศรษฐกิจยุโรป

พ.ศ. ๒๕๒๓	อธิบดีกรมการเมือง
พ.ศ. ๒๕๒๕	ปลัดกระทรวงการต่างประเทศ
พ.ศ. ๒๕๒๙ - ๒๕๓๑	เอกอัครราชทูต ณ กรุงวอชิงตัน ประเทศสหรัฐอเมริกา
มี.ค. ๒๕๓๔ - เม.ย. ๒๕๓๕	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ (ครั้งที่ ๑)
มี.ย. ๒๕๓๕ - ก.ย. ๒๕๓๕	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ (ครั้งที่ ๒)
เม.ย. ๒๕๔๓ - ส.ค. ๒๕๔๓	รองราชเลขาธิการ ในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร
ส.ค. ๒๕๔๓ - ก.ย. ๒๕๕๕	ราชเลขาธิการ ในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร

ตำแหน่งในภาคเอกชนในอดีต

พ.ศ. ๒๕๓๑ - ๒๕๓๔	กรรมการผู้จัดการ บริษัท ผาแดงอินดัสทรี จำกัด (มหาชน)
ต.ค. ๒๕๓๕ - ก.ย. ๒๕๔๑	ประธานผู้บริหารสูงสุด บริษัท ผาแดงอินดัสทรี จำกัด (มหาชน)
พ.ศ. ๒๕๓๕ - ๒๕๓๗	กรรมการสภามหาวิทยาลัย ผู้ทรงคุณวุฒิของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ก.ค. พ.ศ. ๒๕๓๖	กรรมการส่งเสริมมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

พ.ศ. ๒๕๓๗ - ๒๕๓๙	นายกสมาคมไทย-ญี่ปุ่น
พ.ศ. ๒๕๓๗ - ๒๕๔๑	ที่ปรึกษาคณะกรรมการ สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย
พ.ศ. ๒๕๓๗ - ๒๕๔๗	นายกสมาคมไทย-ลาวเพื่อมิตรภาพ
พ.ศ. ๒๕๓๘ - ๒๕๔๒	รองประธานกรรมการ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน)
พ.ศ. ๒๕๓๘ - ๒๕๔๗	กรรมการบริษัท วีไนไทย จำกัด (มหาชน)
มี.ย. ๒๕๓๙	กรรมการส่งเสริมการลงทุนไทยในต่างประเทศ
ก.พ. ๒๕๔๐	กรรมการส่งเสริมการลงทุนไทยในต่างประเทศ
พ.ย. ๒๕๔๐	ประธานการประชุม Asia-Europe Business Forum (AEBF) ครั้งที่ ๒
พ.ศ. ๒๕๔๑ - ๒๕๔๓	ประธาน มูลนิธิพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ระหว่างประเทศ
พ.ศ. ๒๕๔๑ - ๒๕๖๔	ประธานกรรมการ บริษัท ผาแดงอินดัสทรี จำกัด (มหาชน)
พ.ศ. ๒๕๔๒ - ๒๕๕๙	กรรมการอิสระ บริษัท เจริญโภคภัณฑ์อาหาร จำกัด (มหาชน)
พ.ศ. ๒๕๔๒ - ๒๕๖๓	ประธานกรรมการ บริษัท สยามแม็คโคร จำกัด (มหาชน)
พ.ศ. ๒๕๔๓ - ๒๕๕๑	ที่ปรึกษา ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน)
พ.ศ. ๒๕๔๔ - ๒๕๖๑	กรรมการและกรรมการบรรษัทภิบาลและสรรหา บริษัท ปูนซิเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน)

พ.ศ. ๒๕๕๙ - ๒๕๕๙	ประธานกรรมการ บริษัท แม่สอดพลังงานสะอาด จำกัด
พ.ศ. ๒๕๕๖ - ๒๕๕๙	รองประธานกรรมการ/ ประธานกรรมการตรวจสอบ/ ประธานกรรมการกำหนดค่าตอบแทนและสรรหา กรรมการ/ ประธานกรรมการกำกับดูแลกิจการ บริษัท เจริญโภคภัณฑ์อาหาร จำกัด (มหาชน)
พ.ศ. ๒๕๕๗ - ๒๕๖๒	ประธานกรรมการ มูลนิธิเพื่อการศึกษาและประชาสงเคราะห์
พ.ศ. ๒๕๕๘ - ๒๕๖๑	ประธานคณะกรรมการกิจการสังคมเพื่อการพัฒนา อย่างยั่งยืน บริษัท ปูนซิเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน)
พ.ศ. ๒๕๕๙ - ๒๕๖๒	กรรมการกำกับดูแลกิจการ บริษัท สยามแม็คโคร จำกัด (มหาชน)
พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๖๕	กรรมการอิสระ บริษัท กรุงเทพดุสิตเวชการ จำกัด (มหาชน)

ตำแหน่งในปัจจุบัน

ประธานกรรมการ	มูลนิธิสังกะสีผาแดง
ประธานกรรมการ	บริษัท ไทยเอเชียแปซิฟิกบริวเวอรี่ จำกัด
ประธานกรรมการ	บริษัท อมตะซิตี้ ระยอง จำกัด
กรรมการ	บริษัท ไทยน้ำทิพย์ จำกัด
ประธานที่ปรึกษา	สมาคมไทย-ลาวเพื่อมิตรภาพ

รองประธาน	มูลนิธิสถาบันพัฒนามันสำปะหลังแห่งประเทศไทย
ประธานกรรมการ	บริษัท มิตรชูบิชิ เอเลเวเตอร์ เอเชีย จำกัด
ประธานกรรมการ	มูลนิธิมิตรชูบิชิ อิเล็กทริกไทย
ประธานกรรมการ	บริษัท ดุสิตธานี จำกัด (มหาชน)
ประธานกรรมการ	มูลนิธิหอศิลปวัฒนธรรมเจ้าฟ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ
ประธานกรรมการ	มูลนิธิบัวหลวง
ประธานกรรมการ	มูลนิธิไอซีซีเอฟ ประเทศไทย

เครื่องราชอิสริยาภรณ์

- เหรียญจักรพรรดิมาลา
- มหาชิรมงกุฏ (ม.ว.ม.)
- มหาปรมาภรณ์ช้างเผือก (ม.ป.ช.)
- พุทธยจุลจอมเกล้าวิเศษ (ท.จ.ว.)

เครื่องราชอิสริยาภรณ์ต่างประเทศ

- Order of the Sacred Treasure, fourth class, Japan
- Grand Cordon of the Order of the Rising Sun, Japan
- Grand Croix de la Couronne, Kingdom of Belgium
- Grand Cross and Class of the Order of Merit, second class, Federal Republic of Germany
- First Class of the Gorkha - Dakshina Bahu, Federal Democratic Republic of Nepal
- Order of Sahametrei, Grand Order Rank, Kingdom of Cambodia
- Grand Cross of the Order of the Dannebrog, Kingdom of Denmark
- The Most Distinguished Order of Paduka Seri Laila Jasa - P.S.L.J., Brunei Darussalam
- Commander Grand Cross of the Royal Order of the Polar Star, Kingdom of Sweden
- Grand Cross of the Order of Orange-Nassau, The Netherlands

* * * * *

สถานะ ณ กรกฎาคม ๒๕๖๕

อดีตปลัดกระทรวงการต่างประเทศ ๙ ท่าน

(แถวนั่ง จากซ้าย) เตช บุนนาค วิทยา เวชชาชีวะ อาสา สารสิน อานันท์ ปันยารชุน
ม.ร.ว.เทพกมล เทวกุล นิตย พิบูลสงคราม

(แถวยืนจากซ้าย) ที่ ๑๐ ๑๒ และ ๑๓ วีรกุล นิยม กฤษณ์ กาญจนกฤษร และ อภิชาติ ชินวรโรจน์

ม.ร.ว.เทพกมล เทวกุล อาสา สารสิน และวิทยา เวชชาชีวะ กับข้าราชการกระทรวงการต่างประเทศ
ในงานเปิดตัว e-book “คุณชายของดิฉัน” เขียนโดย คุณหญิงขวัญฤตา เทวกุล ณ อยุรยา
เมื่อ ๒๒ สิงหาคม ๒๕๖๓ ที่ห้องอาหาร Blue Elephant ถนนสาทรใต้

The Three Musketeers

*Arsa, Thep and Vitthya – “The Three Musketeers”
have been loyal and loving friends for years.*

From the very beginning, they were rising stars of MFA.

Each excels in his own, special way.

*Arsa is widely recognized for his leadership and diplomatic skills
in times of challenges – be it political or economic field.*

*An ideal diplomat, a man of principle and integrity,
that's what Thep is known to be. Vitthya is a real guru in history
and no one surpasses him in institutional memory.*

*These three gentlemen are truly MFA's precious gems
that deserve a place in our Hall of Fame,
for younger generations to learn and take after
so that our beloved MFA will continue to prosper.*

*Varaporn Phuangketkeow
30 November 2022*

หนังสืออ้างอิง

บัวบาน ปลัดกระทรวงการต่างประเทศช่วงเวลา ๓๐๐ ปี จากยุคกรมท่าจนถึงปัจจุบัน
เรียบเรียงโดย วิทยา เวชชาชีวะ

พหุस्तการทูตไทย : เหลียวหลัง วารสารสนาญรมย์ ปีที่ ๖๘ พุทธศักราช ๒๕๕๔ - ๒๕๕๗

เสี้ยวหนึ่งของการทูตไทยร่วมสมัย : อดยากเป็นทูตก็ไม่ยาก

โดย อดิตทูต (วิ) สามัญ สมพันธ์ โกกิลานันท์

บันทึกการประชุม Morning Prayer และการเยือนต่างประเทศของท่านอาสา สารสิน
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ รวบรวมโดย พิศาล มาณวพัฒน์

“ผมกล้าพูดได้อย่างจริงใจว่า

ไม่เคยเห็นใครที่ไหนที่มี “เพื่อน” มากมายเท่าคุณอาสา...
เพื่อนทั้งเก่าและใหม่ของคุณอาสา
ทั้งที่อยู่ในประเทศไทย และอีกหลายคน
ในความเป็นมิตร ความเป็นคน “น่ารัก” ของคุณอาสาในระดับสากล
ด้วยคุณลักษณะอันน่านิยมนี่ของคุณอาสา
ได้มีส่วนช่วยทำให้ท่านประสบความสำเร็จอันน่าประทับใจ
ในวิชาชีพนักการทูตมาแล้วโสดหนึ่ง และยังมีอีกโสดหนึ่ง
ในฐานะบุคคลที่เพียบพร้อมด้วยคุณธรรมในสังคมทั่วไป
ในทัศนะของผม
คุณอาสา “ไม่เหมือนใคร” และ “ไม่มีใครเหมือน”

วิทยา เวชชาชีวะ

ISBN 978-616-94135-0-9

